

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego 2021

Report on the Socio-economic Situation of Pomorskie Voivodship 2021

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego 2021

Report on the Socio-economic Situation of Pomorskie Voivodship 2021

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Gdańsku, Pomorski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Gdańsk, Pomeranian Centre For Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Jerzego Auksztola

Zespół autorski

Editorial team

Beata Bojarska, Anna Borkowska, Wiesława Bryłowska, Karina Budzińska, Sylwia Czajka, Iwona Erber, Ewelina Grochowska-Subotowicz, Katarzyna Iljaszczuk-Więsek, Anna Karczewska, Małgorzata Kloz, Mirosława Lindenberg, Małgorzata Litwinowicz, Anna Mistrzak, Dorota Piotrowska, Magdalena Poleszuk, Jolanta Połomska, Tomasz Ratyński, Andrzej Sirocki, Alicja Smoleń, Monika Towiańska, Magdalena Wiktor, Małgorzata Wiktorczyk, Hanna Zielińska

Prace redakcyjne

Editorial work

Magdalena Poleszuk

Tłumaczenie

Translation

Małgorzata Kruszewska, Magdalena Poleszuk

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Ewa Bujarska

ISSN 2084-7068

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

<http://gdansk.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/inne-opracowania/>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Gdańsku przekazuje Państwu „Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego 2021”. Publikacja prezentuje procesy zachodzące w gospodarce na terenie województwa i uwzględnia zjawiska istotne z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

Opracowanie składa się z komentarzy analitycznych ilustrowanych graficznie za pomocą map i wykresów przedstawiających tendencje na przestrzeni kilku lat. Dodatkowo dołączone zostały tablice przekrojowe dla miasta wojewódzkiego oraz dla województwa obrazujące poziome zjawiska na tle kraju i pozostałych województw oraz tablice szczegółowe dla województwa. Podstawowe wyjaśnienia metodyczne znajdują się w tekście analitycznym. W stosunku do edycji z lat poprzednich opracowanie zostało wzbogacone o informacje o wpływie pandemii na gospodarkę województwa.

Analizowane dane przedstawione zostały w ujęciu dynamicznym od 2010 r., a także w relacji do przeciętnych wielkości dla kraju oraz innych województw.

Przekazując Państwu aktualne wydanie Raportu mam nadzieję, że opracowanie spotka się z dużym zainteresowaniem i będzie dla Państwa użytecznym źródłem wiedzy w zakresie przedstawianych zagadnień. Problematyka dotycząca bieżących zmian w sytuacji społeczno-gospodarczej województwa zawarta jest także w innych wydawnictwach Urzędu, dostępnych m.in. na naszej stronie internetowej <http://gdansk.stat.gov.pl>, do zapoznania których serdecznie Państwa zachęcam.

Dyrektor Urzędu Statystycznego
w Gdańsku

Jerzy Auksztol

Gdańsk, maj 2021 r.

Preface

The Statistical Office in Gdańsk presents the "Report on the socio-economic situation of Pomorskie Voivodship 2021". The publication features the processes occurring in the economy of the Voivodship and takes account of phenomena crucial to the socio-economic development of the region.

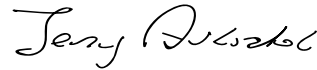
The study consists of analytical commentaries together with maps and graphs showing trends observed over the past few years and, additionally, cross-section tables for the Voivodship and its capital city illustrating the level of the phenomenon against the whole country and other voivodships, as well as detailed tables for the Voivodship. Basic methodological explanations can be found in the analytical part. In relation to the prior years' editions, the study has been enriched with information regarding the impact of the pandemic on the Voivodship's economy.

The analysed data have been shown in dynamic terms since 2010, as well as in relation to average national and regional (other voivodships) aggregates.

Presenting the current edition of the Report in a new, significantly expanded scope, I trust it will enjoy high interest and will be a useful source of knowledge in the scope of the discussed topics. The issues connected with current changes in the socio-economic situation of the Voivodship can also be found in other publications of the Statistical Office (also available on our website <http://gdansk.stat.gov.pl>), which I highly recommend to the Readers.

Director of Statistical Office

in Gdańsk

Jerzy Auksztol

Gdańsk, May 2021

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych	8
Symbols	
Ważniejsze skróty	9
Major abbreviations	
Synteza	10
Executive summary	14
Rozdział 1 Województwo na tle kraju	17
Chapter 1 Voivodship against the background of the country	
Rozdział 2 Województwo na tle pozostałych województw	20
Chapter 2 Voivodship against the background of other voivodships	
Rozdział 3 Powierzchnia i podział terytorialny województwa	28
Chapter 3 Area and territorial division of the Voivodship	
Rozdział 4 Środowisko	29
Chapter 4 Environment	
4.1. Warunki meteorologiczne	29
4.1. Meteorological conditions	
4.2. Powierzchnia	30
4.2. Area	
4.3. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe	32
4.3. Water consumption. Municipal and industrial wastewater	
4.4. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza	35
4.4. Pollution and protection of air	
4.5. Ochrona przyrody. Lasy	37
4.5. Nature protection. Forests	
4.6. Odpady przemysłowe i komunalne	40
4.6. Industrial and municipal waste	
4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska	44
4.7. Economic aspects of environmental protection	
Rozdział 5 Społeczeństwo	46
Chapter 5 Society	
5.1. Kapitał ludzki	46
5.1. Human capital	
Demografia	46
Demography	
Edukacja	57
Education	
Zasoby pracy	67
Labour resources	

5.2. Jakość życia	77
5.2. Quality of life	
Zamożność mieszkańców	77
Inhabitants` wealth	
Pomoc społeczna i wspieranie rodziny	82
Social assistance and family support	
Warunki mieszkaniowe	89
Housing conditions	
Ochrona zdrowia	95
Health care	
Kultura	100
Culture	
Bezpieczeństwo publiczne	102
Public safety	
Społeczeństwo informacyjne	105
Information society	
Aktywność społeczna	106
Social activity	
Rozdział 6 Gospodarka	109
Chapter 6 Economy	
6.1. Produkt krajowy brutto	109
6.1. Gross domestic product	
6.2. Koniunktura gospodarcza	114
6.2. Business tendency	
6.3. Przedsiębiorczość	117
6.3. Entrepreneurship	
Podmioty gospodarki narodowej	117
Entities of the national economy	
Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna	121
Research and development as well as innovation activity	
Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach	128
Use of information and communication technologies in enterprises	
Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych	131
Financial results of non-financial enterprises	
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw	135
Investment outlays of enterprises	

6.4. Produkcja i usługi	138
6.4. Production and services	
Rolnictwo	138
Agriculture	
Przemysł	144
Industry	
Budownictwo	147
Construction	
Rynek wewnętrzny	153
Internal market	
Transport	155
Transport	
Gospodarka morską	162
Maritime economy	
Energia	165
Energy	
Rozdział 7 Finanse jednostek samorządu terytorialnego	168
Chapter 7 Finance of local government units	
7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego	168
7.1. Revenue of local government units	
7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego	172
7.2. Expenditure of local government units	
7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	174
7.3. Result of budgets of local government units	
7.4. Projekty dofinansowane z Unii Europejskiej z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności	176
7.4. Projects co-financed by the European Union from structural funds and the Cohesion Fund	
Rozdział 8 Wybrane dane o województwie pomorskim	178
Chapter 8 Selected data on Pomorskie Voivodship	
Rozdział 9 Wybrane dane o Gdańsku	182
Chapter 9 Selected data on Gdańsk	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	oznacza, że zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit.
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.
Kropka (•)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe. data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless.
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji. categories of applied classification presented in an abbreviated form.
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. not all elements of the sum are given.
Comma (,)	used in figures represents the decimal point.

W Raporcie zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych – skrócone nazwy oznaczone zostały w tablicach i na wykresach „Δ”. Zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

The names of some classification levels used in the Report are abbreviated; those abbreviations are marked in the tables and graphs with the sign “Δ”. The list of abbreviations used and their full names are given below:

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007 POLISH CLASSIFICATION OF ACTIVITIES - PKD 2007

skrót abbreviation	pełna nazwa full name
sekcje sections	
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych Trade; repair of motor vehicles	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and catering	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi Accommodation and food service activities
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
działy divisions	
Handel hurtowy	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi
Handel detaliczny	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi
Budowa budynków	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning	Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
zł	złoty	Dz. U.	Dziennik Ustaw
PLN	złoty	ust.	ustęp
tys.	tysiąc	PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
mln	milion	ww.	wyżej wymieniony
g	gram gram	m.in.	między innymi
kg	kilogram kilogram	tj.	to jest
t	tona tonne	r.	rok
dt	decytona decitonne	poz.	pozycja
l	litr litre	str.	strona
ha	hektar hectare	cd.	ciąg dalszy
m ²	metr kwadratowy square metre	cont.	continued
m ³	metr sześcienny cubic metre	dok.	dokończenie
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre	cont.	continued
kpl.	komplet	np.	na przykład
szk.	sztuka	e.g.	for example
p.proc.	punkt procentowy	PM _{2,5}	pył zawieszony o średnicy cząstek poniżej 2,5 µm particulate matter 2.5 micrometers or less in diameter
Nr	numer	PM ₁₀	pył zawieszony o średnicy cząstek poniżej 10 µm particulate matter 10 micrometers or less in diameter
No.	number	µm	mikrogram microgram
		NO ₂	dwutlenek azotu nitrogen dioxide

Synteza

Środowisko

W 2019 r. w skali roku odnotowano spadek **poboru wody** na potrzeby gospodarki narodowej i ludności. Zakłady przemysłowe wytworzyły mniej **odpadów** (bez odpadów komunalnych), a zakłady uznane za szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza wyemitowały do atmosfery mniej **zanieczyszczeń pyłowych i gazowych** (bez dwutlenku węgla).

W 2019 r. w województwie pomorskim **powierzchnia** zarówno gruntów leśnych, jak i lasów, zmniejszyła się w stosunku do 2018 r., natomiast **wskaźnik lesistości** pozostał na niezmiennym poziomie.

Społeczeństwo

W 2020 r. zaobserwowano po raz kolejny (począwszy od 2000 r.) wzrost **liczby ludności** województwa. Liczba urodzeń po raz pierwszy od ponad dwóch dekad była niższa niż liczba zgonów, co spowodowało **ubytek naturalny ludności**. Mimo to, **przyrost naturalny** w przeliczeniu na 1000 ludności, podobnie jak w latach poprzednich, był najwyższy w kraju. W 2020 r., tak jak we wcześniejszych latach, **saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały** było dodatnie, a w przeliczeniu na 1000 ludności dało drugi najwyższy wskaźnik w kraju.

W roku szkolnym 2019/20 w porównaniu z rokiem szkolnym 2018/19 odnotowano wzrost zarówno **liczby placówek wychowania przedszkolnego**, jak i liczby uczęszczających do nich **dzieci**. Największą popularnością wśród uczniów szkół ponadpodstawowych cieszyły się **technika** oraz **licea ogólnokształcące**. W 2020 r. w województwie pomorskim w skali roku odnotowano wzrost udziału **osób z wyższym wykształceniem** w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej. W roku akademickim 2019/20 wśród osób opuszczających uczelnie dominowali **absolwenci** kierunków z grupy: biznes, administracja i prawo oraz technika, przemysł i budownictwo.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) za IV kwartał 2020 r. wykazały spadek **wskaźnika zatrudnienia** w ujęciu rocznym oraz jego wzrost w porównaniu z analogicznym okresem 2010 r. **Stopa bezrobocia** zwiększyła się w stosunku do IV kwartału 2019 r., a zmniejszyła się w porównaniu z analogicznym okresem 2010 r. W skali roku skróceniu uległ **przeciętny czas poszukiwania pracy**. W 2020 r. po raz pierwszy od 2011 r. odnotowano wzrost **wskaźnika określającego obciążenie osób pracujących osobami niepracującymi**.

Liczba pracujących w województwie pomorskim w 2019 r. wzrosła zarówno w stosunku do 2018 r., jak i 2010 r. W 2020 r. w porównaniu z 2019 r. zwiększyła się liczba **bezrobotnych zarejestrowanych** w powiatowych urzędach pracy, a zmniejszyła się liczba **zgłoszonych ofert pracy**. Wśród osób bezrobotnych, analogicznie, jak w poprzednich latach, najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 25-34 lata. **Stopa bezrobocia rejestrowanego** w skali roku zwiększyła się, jednak ukształtowała się na poziomie niższym niż ogólnokrajowy oraz niższym niż w 2010 r. i 2015 r.

W 2020 r. w porównaniu z 2019 r. odnotowano wzrost **przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto** w sektorze przedsiębiorstw, m.in. w sekcjach: obsługa rynku nieruchomości, administrowanie i działalność wspierająca oraz informacja i komunikacja.

Przeciętna liczba **emerytów i rencistów** w województwie pomorskim w 2020 r. ukształtowała się na poziomie wyższym niż rok wcześniej. **Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto** wzrosła w stosunku do 2019 r., przy czym wyższą dynamiką charakteryzowały się świadczenia wypłacane rolnikom indywidualnym niż świadczenia z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych.

W ramach programu „**Rodzina 500 plus**” w 2019 r. świadczeniem wychowawczym objęto więcej dzieci niż w 2018 r. (od 1 lipca 2019 r. świadczenie wychowawcze przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18 roku życia, bez względu na dochód osiągany przez rodzinę). Natomiast udział **beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej** w ogólnej liczbie mieszkańców województwa pomorskiego był niższy niż w 2018 r. i 2010 r.

Na koniec 2019 r. działało więcej **placówek opieki nad dziećmi** do lat 3 (żłobków i klubów dziecięcych) niż w 2018 r. i w 2011 r., co wpłynęło na wzrost liczby **dzieci objętych opieką** w ciągu roku.

W 2019 r. w województwie pomorskim w skali roku odnotowano wzrost zarówno liczby **mieszkań** w zasobach mieszkaniowych, jak i liczby mieszkań na 1000 ludności. Wzrosła również długość **sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej**. Odnotowano też wzrost ilości ścieków, która została odprowadzona siecią kanalizacyjną oraz spadek **zużycia wody i gazu z sieci** w gospodarstwach domowych.

W końcu 2019 r. w województwie działało mniej **podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej** niż w 2018 r., ale więcej niż w 2012 r. oraz udzielono więcej **porad lekarskich i stomatologicznych**. Na koniec 2019 r. zarówno liczba **szpitali ogólnych, łóżek** do dyspozycji szpitali, a także liczba **pacjentów** była mniejsza niż w 2018 r. i w 2012 r. Bezpośrednio z pacjentem pracowało mniej **lekarzy** niż w 2018 r., natomiast ich liczba wzrosła w stosunku do 2012 r. **Lekarzy dentyistów, pielęgniarek i położnych** było mniej niż w 2018 r. i w 2012 r.

W 2019 r. w województwie pomorskim odnotowano spadek liczby **bibliotek i punktów bibliotecznych**, zarówno w skali roku, jak i w stosunku do 2010 r. W porównaniu z 2018 r. zwiększyła się natomiast liczba **centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic**. W 2020 r. działało więcej **muzeów** (łącznie z oddziałami) oraz **teatrów i instytucji muzycznych** niż w 2019 r. i 2010 r., natomiast mniej **galerii**. W 2019 r. **wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu** w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w przeliczeniu na 1 mieszkańca ukształtowały się na poziomie wyższym niż rok wcześniej.

W 2020 r. w województwie pomorskim w stosunku do 2019 r. liczba **przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych** wzrosła, natomiast zmniejszyła się liczba **wypadków drogowych**.

W 2020 r. w województwie pomorskim udział gospodarstw domowych (z co najmniej jedną osobą w wieku 16-74 lata) posiadających **dostęp do Internetu w domu** wzrósł zarówno w stosunku do 2019 r., jak i 2015 r. Natomiast udział osób w wieku 16-74 lata **korzystających z Internetu** zmniejszył się w stosunku do 2019 r. oraz wzrósł w porównaniu z 2015 r.

W 2018 r. w województwie pomorskim działało mniej niż w 2016 r., a więcej niż w 2010 r. rejestrowych **organizacji non-profit**.

Gospodarka

W 2019 r. na podstawie wstępnego szacunku wartość **produktu krajowego brutto** wytworzonego w województwie pomorskim wzrosła w porównaniu z 2018 r. Natomiast według danych zrewidowanych wartość produktu krajowego brutto wytworzonego w 2018 r. była wyższa niż w 2017 r., a jego dynamika wzrostu była wyższa niż w latach 2012-2017 oraz w 2010 r. W 2018 r. w skali roku odnotowano również wzrost **wartości dodanej brutto na 1 pracującego**.

W 2020 r. **wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury** w skali roku pogorszył się w stosunku do 2019 r. Niższe wartości odnotowano we wszystkich obszarach prowadzonej działalności.

W 2020 r. w województwie pomorskim odnotowano (analogicznie jak w latach poprzednich) wzrost liczby **podmiotów** wpisanych do rejestru REGON, wśród których najliczniejszą grupę stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W stosunku do 2010 r. odnotowano znaczący wzrost liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz liczby podmiotów zarejestrowanych w sekcji informacja i komunikacja.

Od 2012 r. średnia wartość **nakładów wewnętrznych na działalność B+R** przypadająca na jednego mieszkańca województwa pomorskiego była wyższa niż wartość krajowa. W 2019 r. w skali roku odnotowano wzrost nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność B+R w cenach bieżących oraz wzrost liczby podmiotów i personelu wewnętrznego w działalności B+R. Udział zarówno przedsiębiorstw przemysłowych, jak i usługowych wprowadzających innowacje (nowe lub ulepszone produkty lub procesy biznesowe) zmniejszył się w skali roku, jednak od 2010 r. obserwowany jest wyższy udział przedsiębiorstw przemysłowych niż usługowych wprowadzających innowacje.

W 2020 r. w województwie pomorskim w stosunku do 2019 r. i 2010 r. zwiększył się zarówno udział **przedsiębiorstw posiadających dostęp do Internetu, jak i posiadających własną stronę internetową**.

W 2020 r. w porównaniu z 2019 r. pogorszyły się zarówno **wyniki finansowe** badanych przedsiębiorstw niefinansowych województwa pomorskiego (za wyjątkiem wyniku na pozostałej działalności operacyjnej oraz na operacjach finansowych), jak i podstawowe **wskaźniki ekonomiczno-finansowe** (za wyjątkiem wskaźników płynności finansowej). **Przychody** ogółem zmniejszyły się w większym stopniu niż koszty, co wpłynęło na pogorszenie **wskaźnika poziomu kosztów**.

W 2020 r. w skali roku odnotowano wzrost wartości **nakładów inwestycyjnych**, w strukturze których przeważały nakłady na budynki i budowlę. Odnotowano również spadek wartości kosztorysowej inwestycji rozpoczętych, przy jednoczesnym wzroście liczby nowych inwestycji.

W 2019 r. w porównaniu z 2018 r. odnotowano wzrost **produkcji zbóż podstawowych z mieszkankami zbożowymi, ziemniaków oraz zbiorów rzepiku i rzepaku**. W 2020 r. w skali roku wzrosło **pogłowie trzody chlewnej**, a zmniejszyła się liczebność stada bydła, owiec i drobiu, zwiększył się **skup** ziarna pszenicy, żyta, ziemniaków, żywca wieprzowego i mleka, a zmniejszył się skup żywca wołowego i drobiowego. **Ceny skupu** pszenicy, żywca wieprzowego i mleka wzrosły w porównaniu z poprzednim rokiem, podczas gdy ceny żyta, ziemniaków oraz żywca wołowego i drobiowego były niższe.

Dynamika **produkcji sprzedanej przemysłu** (w cenach stałych) była wyższa zarówno w stosunku do 2019 r., jak i 2015 r. W skali roku zanotowano wzrost **wydajności pracy w przemyśle**, któremu towarzyszył spadek **przeciętnego zatrudnienia**.

Produkcja sprzedana budownictwa w cenach bieżących była wyższa w porównaniu z 2019 r., przy jednoczesnym wzroście przeciętnego zatrudnienia oraz wydajności pracy w tej sekcji. Wyższa w skali roku była również wartość produkcji budowlano-montażowej.

W 2020 r. w odniesieniu do 2019 r. odnotowano wzrost liczby **mieszkań oddanych do użytkowania** oraz zmniejszenie przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania. W skali roku zwiększyła się również liczba mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym oraz liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto.

Wartość **sprzedaży detalicznej** (w cenach bieżących) zmniejszyła się w stosunku do 2019 r., w tym w największym stopniu wśród jednostek z grupy: tekstylia, odzież, obuwie; pojazdy samochodowe, motocykle, części; paliwa stałe, ciekłe i gazowe oraz pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach.

W 2019 r. w województwie pomorskim odnotowano w stosunku do 2018 r. spadek liczby przewiezionych **pasażerów** transportem autobusowym w komunikacji krajowej i międzynarodowej. Natomiast przedsiębiorstwa i zakłady komunikacji miejskiej przewiozły w skali roku środkami komunikacji miejskiej (tj. autobusami, tramwajami i trolejbusami) więcej pasażerów. Liczba startów i lądowań samolotów w Porcie Lotniczym Gdańsk oraz liczba pasażerów obsługanych wzrosła zarówno w stosunku do 2018 r., jak i 2010 r.

W 2020 r. **obroty ładunkowe** w portach morskich województwa pomorskiego były niższe od zrealizowanych w 2019 r. oraz wyższe niż w 2010 r.

W 2019 r. w elektrowniach województwa wyprodukowano więcej **energii elektrycznej** niż w 2018 r., a najwięcej energii zużyto w sektorze przemysłowym. W ciągu roku wzrosło zarówno zużycie energii elektrycznej, jak i liczba jej odbiorców w gospodarstwach domowych.

Finanse jednostek samorządu terytorialnego

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa pomorskiego w 2019 r. były niższe niż **wydatki** jednostek samorządu terytorialnego, czego rezultatem był deficyt budżetowy, jednak mniejszy niż w 2018 r.

Spośród **projektów** zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa pomorskiego do końca 2020 r. najwyższą wartość całkowitą miały projekty Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Najwyższy udział dofinansowania ze środków UE uzyskały projekty w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój.

Executive summary

Environment

In 2019, a decrease in water abstraction for the needs of the national economy and population was recorded throughout the year. Industrial plants generated less **waste** (excluding municipal waste), while plants of significant nuisance to air quality emitted smaller volume of **gaseous and particulate pollutants** (excluding carbon dioxide) into the atmosphere.

In 2019, the **area** of both forest land and forests decreased in relation to 2018, but the **forest cover indicator** remained stable in Pomorskie Voivodship.

Society

In 2020, a further (since 2000) increase in the **population size** was recorded in the Voivodship. Deaths outnumbered births for the first time in more than two years, which resulted in a **natural decrease**. Nevertheless, the **natural increase** per 1,000 population, like in prior years, was the highest countrywide. In 2020, as in previous years, **the balance of internal and international net migration of the population for permanent residence** was positive, which, when calculated per 1,000 population, gave the second highest rate in the country.

In the 2019/20 school year, the number of both **pre-primary establishments and enrolled children** increased compared to 2018/19. **Technical and general secondary schools** were the most popular with the post-primary school students. In 2020, Pomorskie Voivodship recorded an annual increase in the share of **people with higher education** in the total population aged 15 and more. In the 2019/20 academic year, **graduates** of the following fields: business, administration and law as well as engineering, manufacturing and construction prevailed among the higher education institution alumni.

The results of the Labour Force Survey (LFS) for the fourth quarter of 2020 showed an annual decrease in **employment rate** which increased in comparison with the same period of 2010. The **unemployment rate** increased in relation to the fourth quarter of 2019 and decreased in relation to the same period of 2010. The **average time of job search** decreased on a yearly basis. 2020 was the first year since 2011 to see a rise in the indicator defining the burden of non-working people upon the working population.

There were more **employed people** in Pomorskie Voivodship in 2019 than in both 2018 and 2010. As compared to 2019, the powiat labour offices recorded more **registered unemployed persons** in 2020, while the number of **job vacancies** declined. Like in prior years, 25-34 year old persons were the most numerous among the unemployed. The annual **unemployment rate** increased but stabilised below the national average and below the rates recorded in 2010 and 2015.

In 2020, as compared with 2019, the **average monthly gross wages and salaries** in the enterprise sector increased in the sections: real estate activities, administrative and support service activities, information and communication, etc.

The average number of **retirees and pensioners** in Pomorskie Voivodship was higher in 2020 than a year earlier. There was an increase in the **average monthly gross retirement and other pensions** in relation to 2019. Benefits paid out to farmers were characterised by a higher growth than those paid from non-agricultural social security system.

As part of the **“Family 500 plus”** programme, the child-raising benefit covered more children in 2019 than in 2018 (since 1 July 2019, the benefit has been granted to every child up to 18 years of age, regardless of the family income). The share of **beneficiaries of social assistance at domicile** in the total number of inhabitants of Pomorskie Voivodship was lower than in 2018 and 2010.

At the end of 2019, there were more **care facilities for children** up to the age of 3 years (nurseries and children's clubs) than in 2018 and 2011, which contributed to the increase in the number of **children under care** during the year.

In 2019, Pomorskie Voivodship saw an annual increase in the number of **dwellings** in the housing stock and the number of dwellings per 1,000 inhabitants. The length of the **water supply, sewage and gas supply networks** also increased. More **waste water** was discharged via the sewage network, whereas the **water and gas consumption** in household dropped.

There were fewer **out-patient health care facilities** at the end of 2019 than in 2018 but more than in 2012. Likewise, more **medical and dental consultations** were provided. The number of **general hospitals, beds** in those hospitals and the number of **patients** were smaller than at the end of 2018 and in 2012. Fewer **medical doctors** served a patient than in 2018, but more than in 2012. There were **fewer dentists, nurses and midwives** than in 2018 and in 2012.

A decline was recorded in the number of **libraries and library service points** in 2019, both annually and in relation to 2010. The number of **centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres** increased on 2018. There were more **museums** (including branches), **theatres and musical institutions** in 2020 than in 2019 and 2010, but fewer **galleries**. In 2019, **expenditures of gminas and cities with powiat status** in the "Culture and protection of national heritage" division were higher per capita than a year earlier.

In comparison with 2019, the number of **crimes ascertained in completed preparatory proceedings** increased in Pomorskie Voivodship in 2020, while the number of **road accidents** declined.

In 2020, the share of households (with at least one person aged 16-74) with the **Internet access at home** increased in Pomorskie Voivodship in relation to both 2019 and 2015. The share of persons aged 16-74 **using the Internet** decreased compared to 2019 and increased in relation to 2015.

In 2018, fewer **non-profit organisations** were registered in Pomorskie Voivodship than in 2016, but more than in 2010.

Economy

Based on a preliminary estimate, the value of the **gross domestic product** generated in Pomorskie Voivodship increased in 2019 as compared to 2018. According to the revised data, the value of the gross domestic product generated in 2018 was higher than in 2017 and its indices were higher than in the years 2012-2017 and in 2010. In 2018, an annual increase was also recorded in **gross value added per employed person**.

In 2020, the **general business climate indicator** deteriorated annually. Smaller values of business climate indicators were recorded in all areas of activity.

In 2020, Pomorskie Voivodship recorded (similarly to prior years) an increase in the number of **entities** entered into the REGON register, among which natural persons conducting economic activity were the largest group. Compared to 2010, there was a significant increase in the number of foundations, associations and social organisations, as well as entities in the information and communication section.

Since 2012, the average **intramural expenditure on R&D** per capita in Pomorskie Voivodship was above the national value. In 2019, the intramural expenditure on R&D in current prices increased on a yearly basis, as well as the number of entities and internal R&D personnel. By contrast, the share of both industrial and service enterprises introducing innovations (new or improved products or business processes) decreased annually. Since 2010, a higher proportion of industrial enterprises than service enterprises introducing innovations has been recorded.

In 2020, both the share of enterprises with **access to the Internet** and **having their own website** increased in Pomorskie Voivodship as compared to 2019 and 2010.

In 2020, compared to 2019, both the **financial results** (except for operating profit/loss and gains/losses on financial operations), as well as the basic **economic and financial indicators** (except for financial liquidity ratios) of the surveyed non-financial enterprises of Pomorskie Voivodship deteriorated. The total **revenue** declined more than the cost, which resulted in worse **cost level indicator**.

In 2020, there was an annual increase in the value of **investment outlays** in which the expenditures on buildings and civil engineering structures prevailed. The cost estimate value of initiated investments also decreased, while the number of new investments rose at the same time.

In 2019, compared to 2018, there was an increase in the **production of basic cereals including cereal mixtures, potatoes, rape and turnip rape**. In 2020, an annual increase in the size of **pig stock** coincided with a decrease in the cattle, sheep and poultry stock. The **procurement** of wheat and rye grain, potatoes, pigs for slaughter and milk went up compared to the previous year, while the procurement of cattle and poultry for slaughter dropped. The **procurement prices** of wheat, pigs for slaughter and milk increased compared to the previous year, while the prices of rye, potatoes as well as cattle and poultry for slaughter were lower.

The indices of **sold production of industry** in constant prices were up on both 2019 and 2015. The annual **productivity in industry** increased, while the average **paid employment** decreased.

Sold production of construction in current prices was higher than in 2019. Both productivity and the average paid employment increased in this section. The value of construction and assembly production was also higher.

More **dwellings** were **completed** in 2020 than in 2019, although the average useful floor space of a dwelling was smaller. On a yearly basis, more dwellings received construction permits, more dwelling construction projects were registered and more constructions began.

Retail sales (in current prices) decreased with respect to 2019, mainly in units operating in the categories: textiles, clothing, footwear; motor vehicles, motorcycles, parts; solid, liquid and gaseous fuels as well as other retail sale in non-specialised stores.

In 2019, there was a decrease in the number of **passengers** transported in domestic and international bus transport in Pomorskie Voivodship, as compared to 2018. However, municipal transport enterprises and plants transported more passengers by municipal transport (i.e. buses, trams and trolleybuses) per year. The number of aircraft take-offs and landings at the Gdańsk Airport and the number of handled passengers increased both compared to 2018 and 2010.

In 2020, **cargo turnover** in the seaports of Pomorskie Voivodship was lower than in 2019 but higher than in 2010.

There was an increase in the volume of **electricity** produced in power plants in 2019 compared to 2018. The most energy was consumed in the industrial sector. Both the number of consumers and consumption of electricity in households increased during the year.

Finance of local government units

The **revenue of the budgets of local government units** of Pomorskie Voivodship was lower in 2019 than the **expenditure** of local government units, which had an adverse effect on the budgets of these units, yet smaller than in 2018.

The **projects** implemented under the Operational Programme Infrastructure and Environment had the highest total value of all the projects carried out within the Partnership Agreement 2014-2020 in Pomorskie Voivodship until the end of 2020. The projects under the Operational Programme Knowledge Education Development received the highest share of EU funding.

Rozdział 1

Chapter 1

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Województwo pomorskie Pomorskie Voivodship
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2019 r. w % Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2019 in %	0,2	0,2
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2019 r. w hm ³ Water consumption for the needs of the national economy and population in 2019 in hm ³	8816,0	185,7
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2019 r. w hm ³ Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2019 in hm ³	7689,1	159,3
Ścieki komunalne oczyszczone ogółem w 2019 r. w dam ³ Total municipal wastewater treated in 2019 in dam ³	1336621	89785
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2019 r. w tonach/rok: Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in 2019 in tonnes/year:		
gazowych gaseous pollutants	198440735	6633055
pyłowych particulate pollutants	27091	851
Obszary prawnie chronione ogółem w powierzchni ogółem w 2019 r. w % (stan w dniu 31 grudnia) Total area under legal protection in total area in 2019 in % (as of 31 December)	32,3	32,8
Lesistość w 2019 r. w % (stan w dniu 31 grudnia) Forest cover in 2019 in % (as of 31 December)	29,6	36,4
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per 1 km ² of total area in 2020 (as of 31 December)	122	128
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2020 r. Natural increase per 1,000 population in 2020	-3,2	-0,5
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2020 r. Net migration for permanent residence per 1,000 population in 2020	0,1	1,7
Przeciętne trwanie życia w 2019 r. w latach: Life expectancy in 2019 in years:		
mężczyźni males	74,1	74,8
kobiety females	81,8	81,8
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w 2019 r. Children in pre-primary establishments per 1,000 children aged 3–6 in 2019	904	878
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL ^a w 2020 r. w % Employment rate by LFS ^a in 2020 in %	54,3	56,5
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL ^a w 2020 r. w % Activity rate by LFS ^a in 2020 in %	56,1	58,4

a Dane średnioroczne.
a Annual average data.

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Województwo pomorskie Pomorskie Voivodship
Stopa bezrobocia według BAEL ^a w 2020 r. w % Unemployment rate by LFS ^a in 2020 in %	3,2	3,1
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2020 r. Registered unemployed persons per job offer in 2020	24	22
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^b w 2020 r. w zł Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector ^b in 2020 in PLN	5411,45	5512,43
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2020 r. w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from the non-agricultural social security system in 2020 in PLN	2390,64	2364,06
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2019 r. w zł Average monthly available income per capita in households in 2019 in PLN	1819,14	1859,98
Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2019 r. w % osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej: Poverty rates in households in 2019 in % of persons in households with expenditures below:		
relatywnej granicy ubóstwa relative poverty threshold	13,0	6,2
granicy ubóstwa skrajnego extreme poverty threshold	4,2	1,4
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2019 r. w % Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in 2019 in %	4,6	4,8
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2019 r. w tys. zł Social assistance benefits granted in 2019 in thousand PLN	3529011	247018
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2019 r. Children staying in nurseries and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3 in 2019	123,9	105,9
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2019 r. Population per out-patient health care unit in 2019	1461	1760
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia): Medical personnel per 10 thousand population in 2019 (as of 31 December):		
lekarze doctors	23,7	21,8
pielęgniarki nurses	50,3	39,3
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Beds in hospitals per 10 thousand population in 2019 (as of 31 December)	43,5	36
Produkt krajowy brutto ^c (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2019 r. w zł Gross domestic product ^c (current prices) per capita in 2019 in PLN	59598	58031
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 10 thousand population in 2020 (as of 31 December)	1219	1357
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies with foreign capital participation per 10 thousand population in 2020 (as of 31 December)	21	14

a Dane średnioroczne. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. c Wstępny szacunek.

a Annual average data. b Data concern economic entities employing more than 9 persons. c Preliminary estimate.

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Województwo pomorskie Pomorskie Voivodship
Personel wewnętrzny B+R na 1000 osób aktywnych zawodowo ^a w 2019 r. Internal R&D personnel per 1,000 economically active persons ^a in 2019	8,0	8,3
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw niefinansowych ^b w 2020 r. w % Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises surveyed ^b in 2020 in %	80,5	83,2
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^b w 2020 r. w % Cost level indicator in non-financial enterprises ^b in 2020 in %	95,6	96,3
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ^b w 2020 r. (rok poprzedni = 100; ceny bieżące) Indices of investment outlays of enterprises ^b in 2020 (previous year = 100; current prices)	93,9	102,3
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych ^c w 2020 r. w szt. Cattle density per 100 ha of agricultural land ^c in 2020 in heads	43,2	28,8
Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych ^c w 2020 r. w szt. Pig density per 100 ha of agricultural land ^c in 2020 in heads	77,8	109,8
Produkcja sprzedana przemysłu ^d (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle w 2020 r. w zł Sold production of industry ^d (current prices) per average employed person in industry in 2020 in PLN	555212	593798
Produkcja sprzedana budownictwa ^d (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie w 2020 r. w zł Sold production of construction ^d (current prices) per average employed person in construction in 2020 in PLN	626535	613968
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2020 r. Dwellings completed per 1,000 population in 2020	5,8	8,1
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Hard surface communal and district roads per 100 km ² of total area in 2019 (as of 31 December)	82,6	64,4
Długość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km ² w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Length of railway lines operated per 100 km ² in 2019 (as of 31 December)	6,2	6,5
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2019 r. w % Share of renewable energy sources in production of electricity in 2019 in %	15,5	51,9

a Aktywni zawodowo (wszystkie osoby pracujące oraz uznane za bezrobotne) – na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności – dane średnioroczne. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. c Stan w dniu 1 czerwca. d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Active population (all persons employed and presumed unemployed) – based on the Labour Force Survey – average annual data. b Data concern economic entities employing more than 49 persons. c As of 1 June. d Data concern economic entities employing more than 9 persons.

Rozdział 2 Chapter 2

Województwo na tle pozostałych województw Voivodship against the background of other voivodships

Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5} i PM₁₀ oraz NO₂ w 2019 r.

Map 1. Concentration of suspended particulate matter PM_{2,5} and PM₁₀ as well as NO₂ in 2019

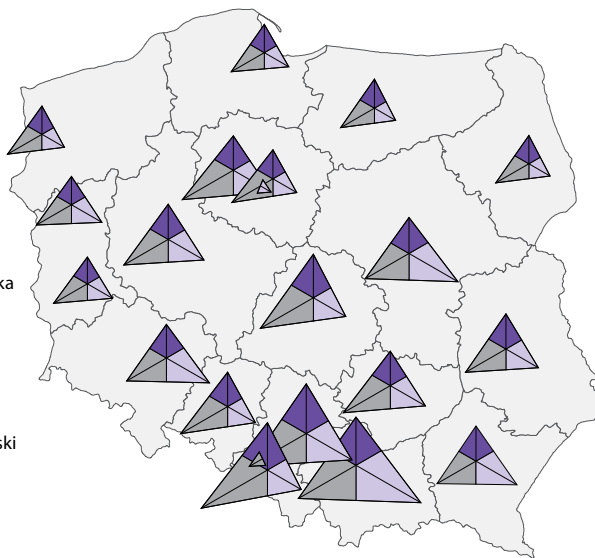
Wybrane obszary:
Selected areas:

aglomeracje:

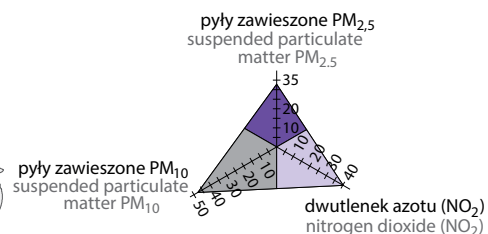
białostocka
bydgoska
górnosląska
krakowska
lubelska
łódzka
poznańska
rybnicko-jastrzębska
szczecińska
trójmiejska
warszawska
wrocławska

miasta:

cities:
Gorzów Wielkopolski
Kielce
Olsztyn
Opole
Rzeszów
Toruń
Zielona Góra

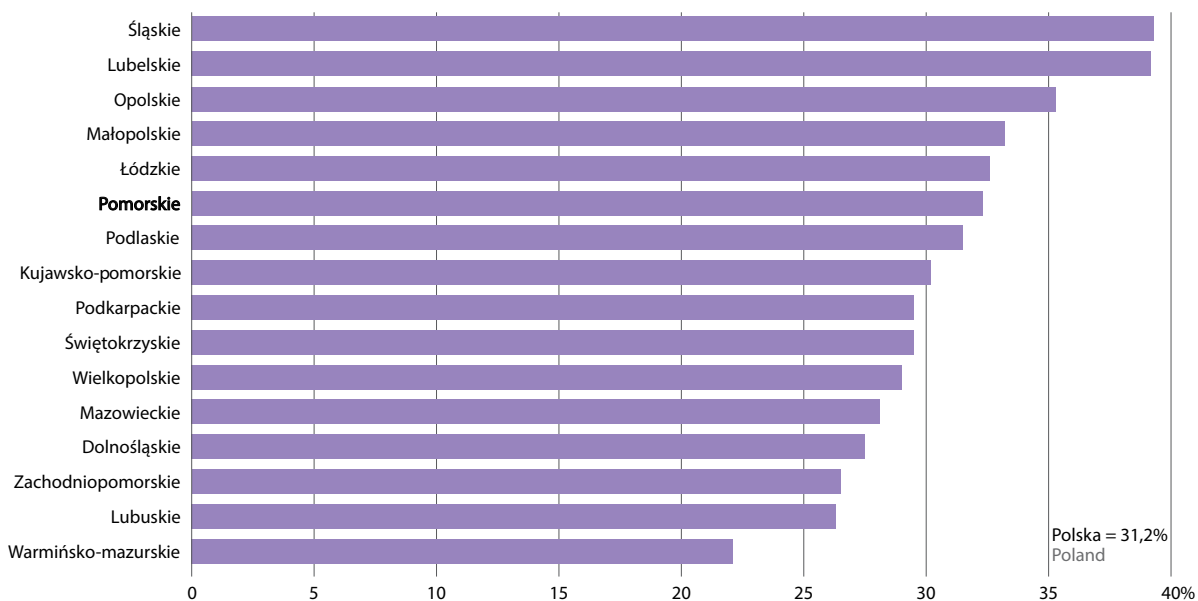

Średnia wartość normowanego stężenia
średniego rocznego w µg/m³:
Average value of standardised average
annual concentration in µg/m³:

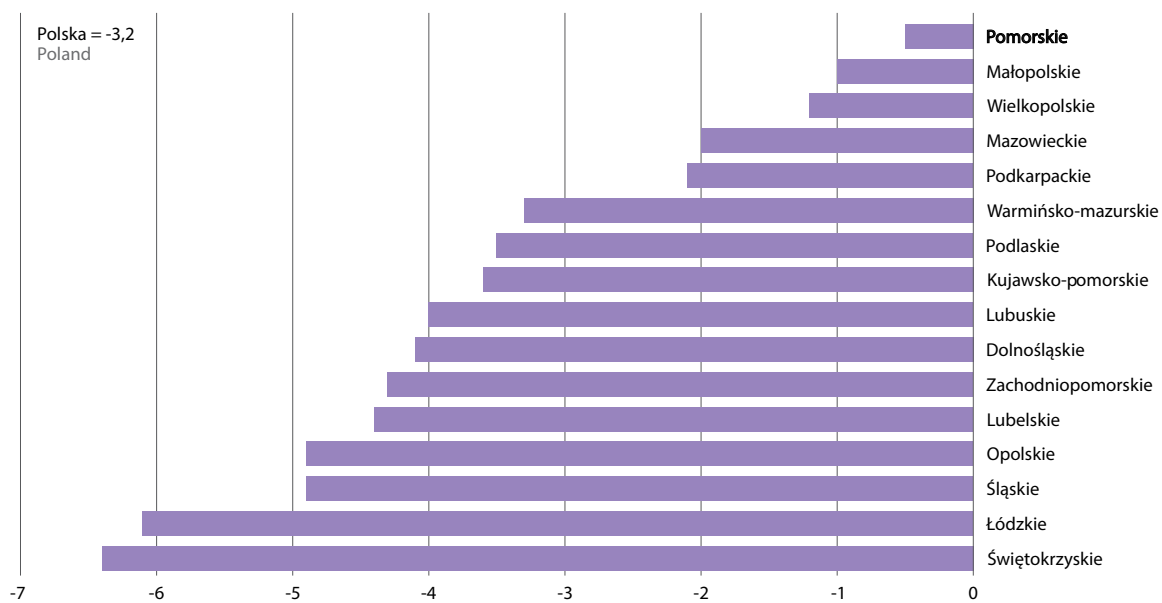
Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w 2019 r.

Chart 1. Municipal waste collected separately in total municipal waste collected in 2019

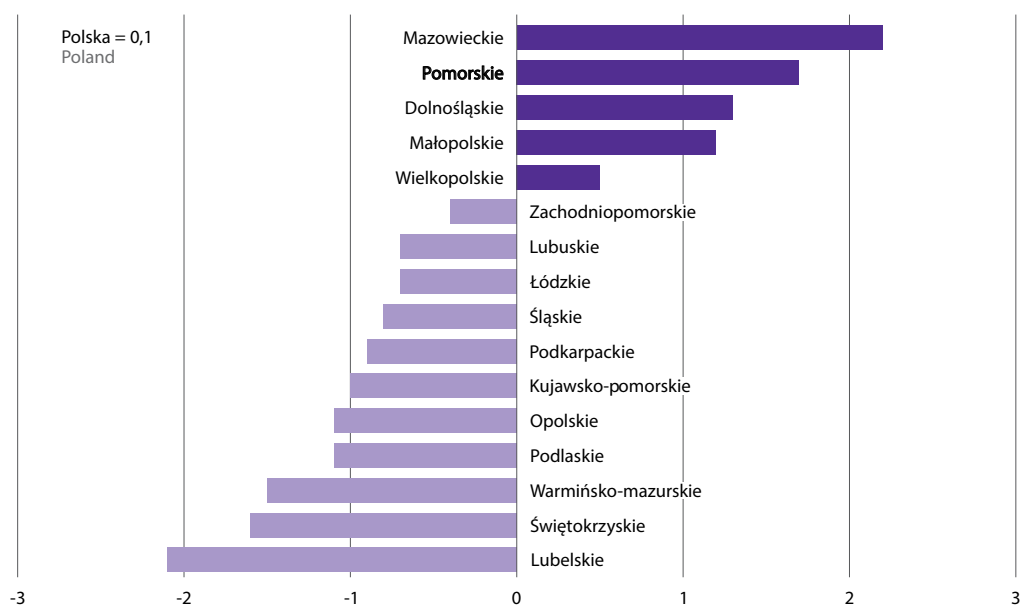
Wykres 2. Ubytek naturalny na 1000 ludności w 2020 r.

Chart 2. Natural decrease per 1,000 population in 2020

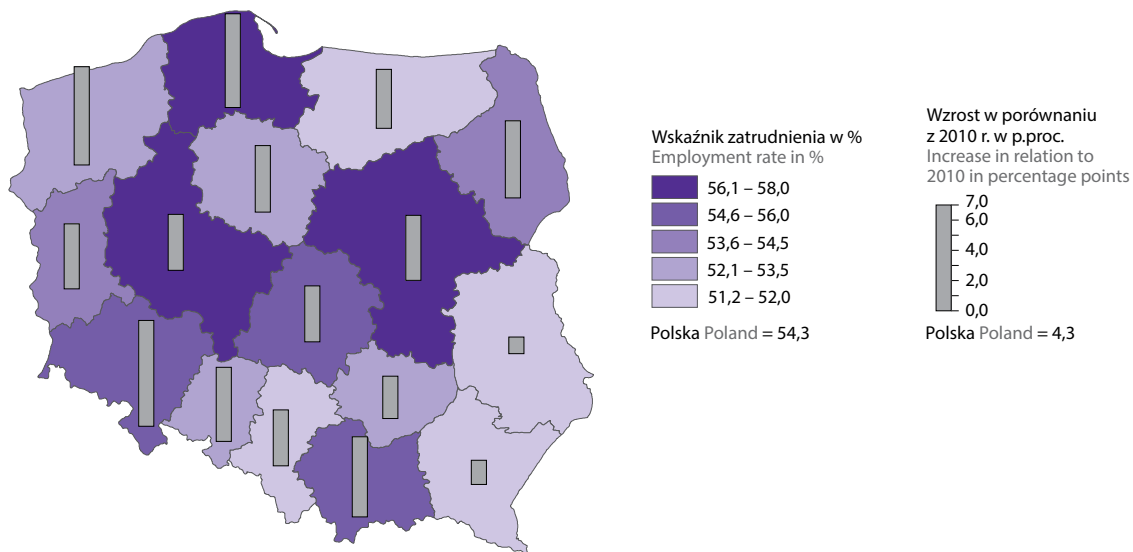
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2020 r.

Chart 3. Net internal and international migration for permanent residence per 1,000 population in 2020

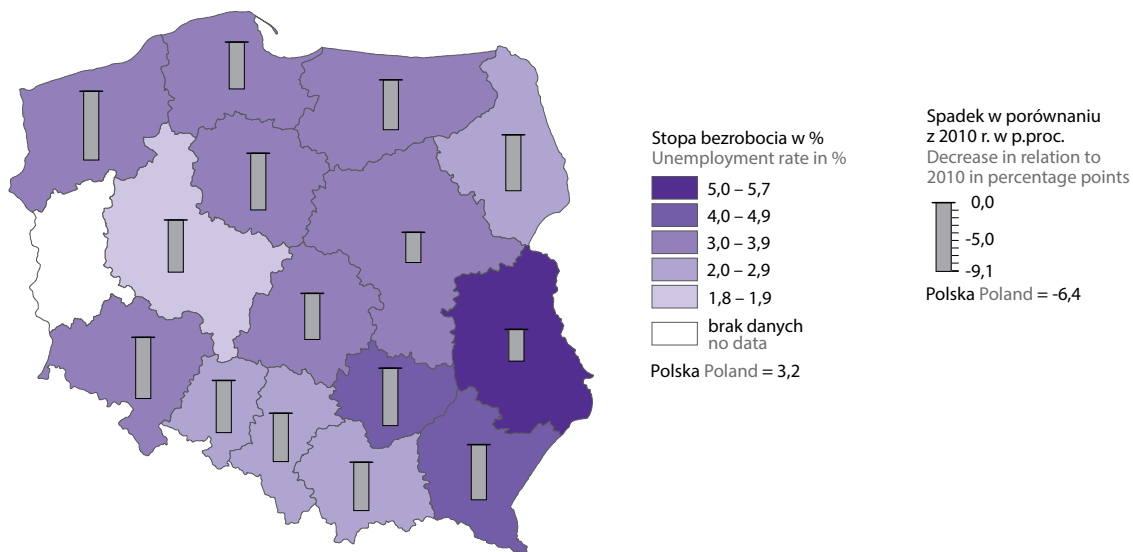
Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2020 r. (przeciętne w roku)

Map 2. Employment rate by LFS in 2020 (annual average)

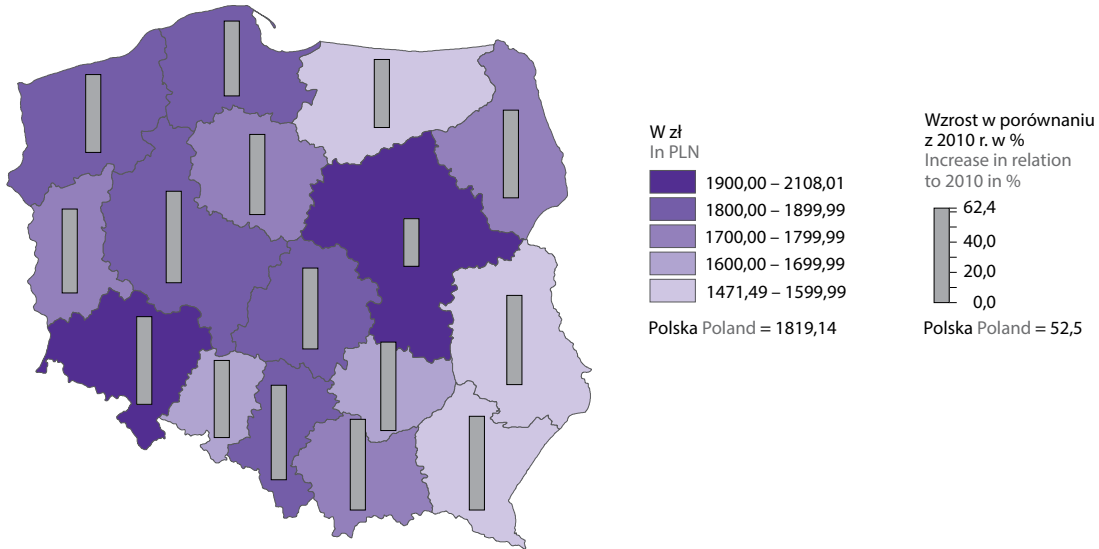
Mapa 3. Stopa bezrobocia według BAEL w 2020 r. (przeciętne w roku)

Map 3. Unemployment rate by LFS in 2020 (annual average)

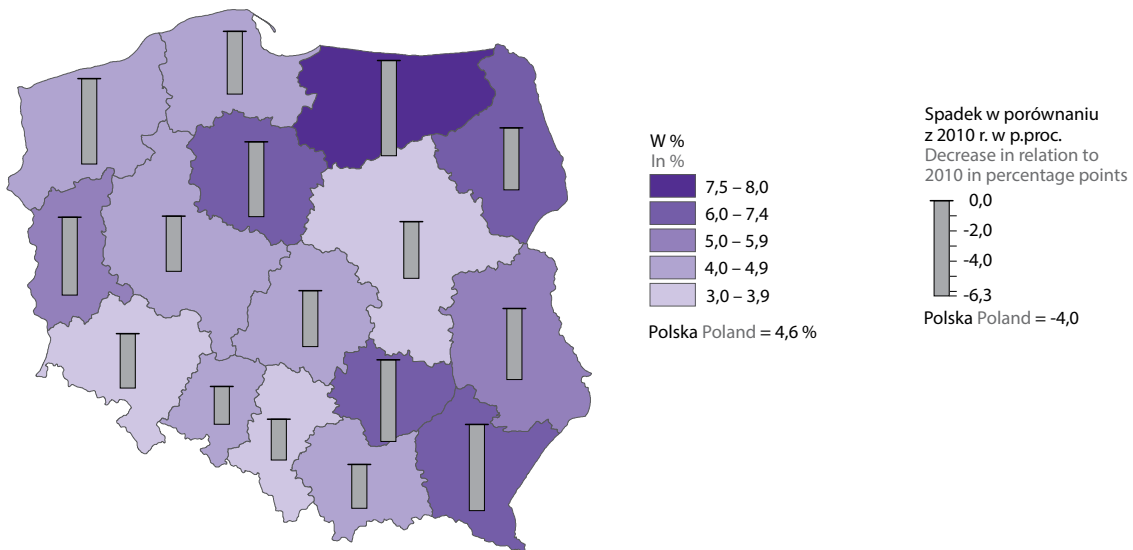
Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2019 r.

Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2019

Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2019 r.

Map 5. Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in 2019

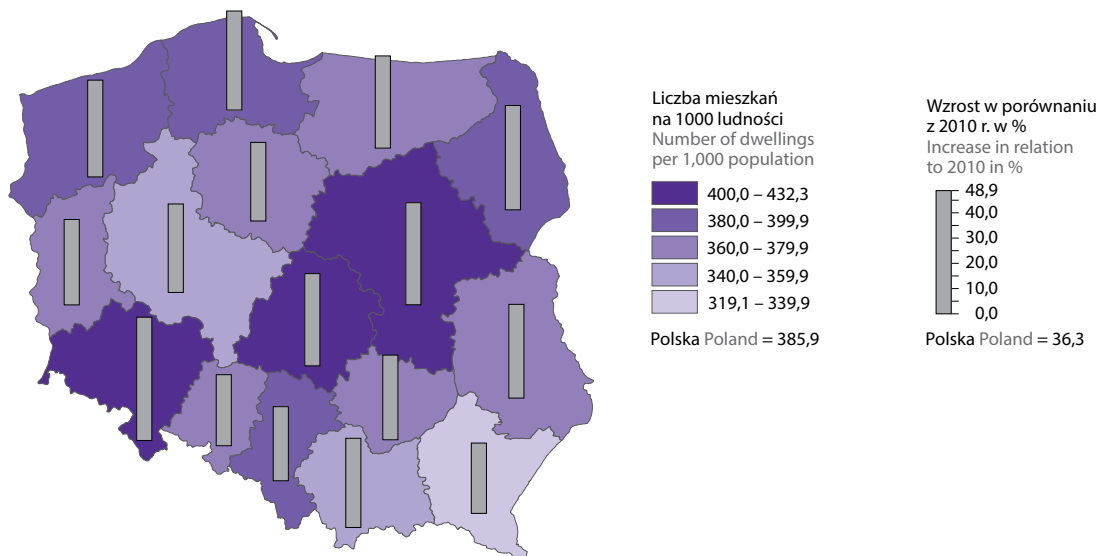

Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

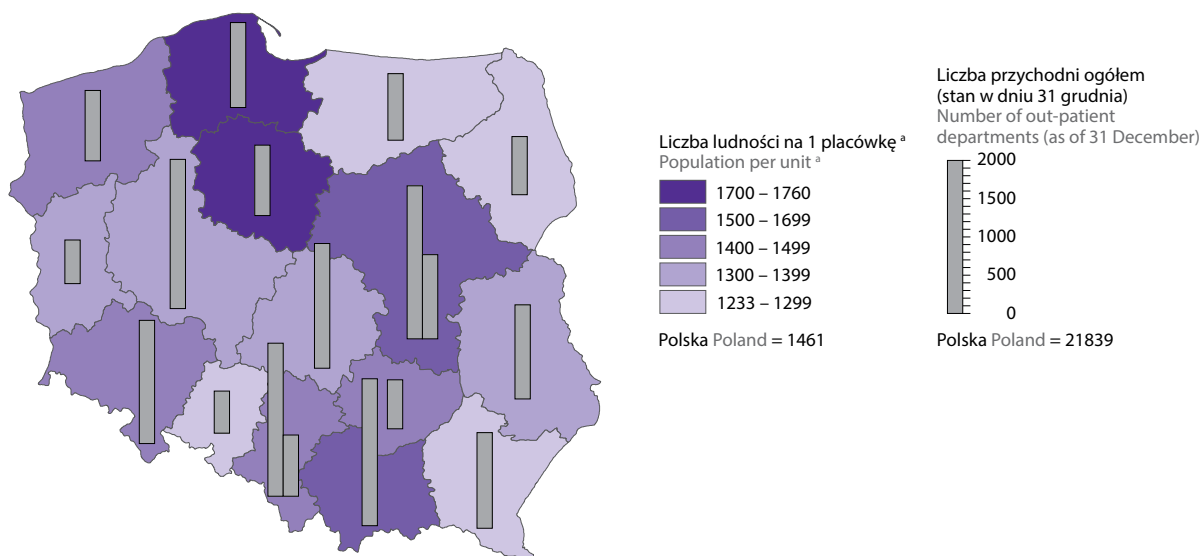
Map 6. Dwelling stocks per 1,000 population in 2019

As of 31 December

Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2019 r.

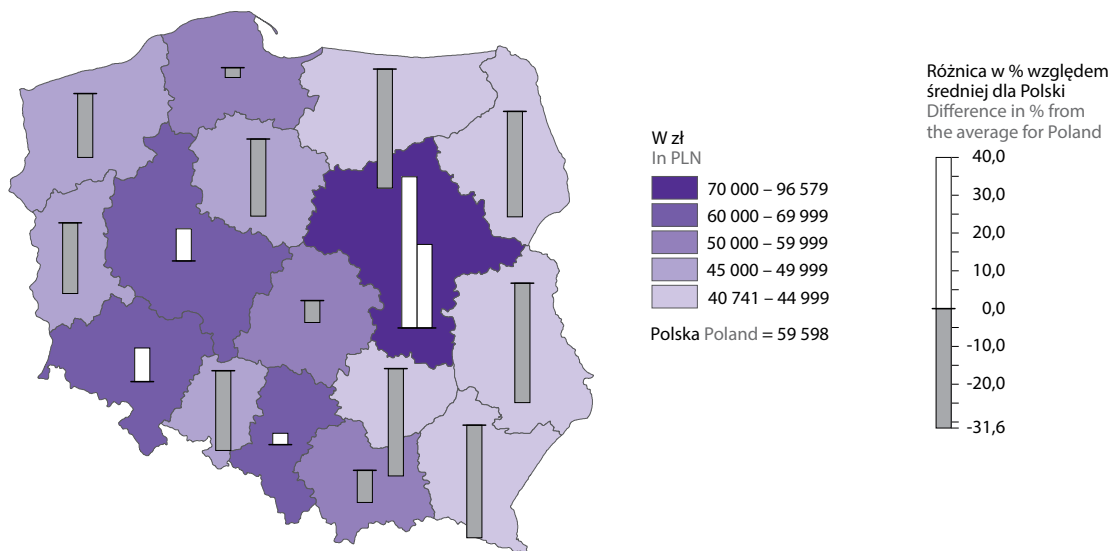
Map 7. Out-patient health care units in 2019

^a Przychodnie oraz praktyki lekarzy i lekarzy dentystów.
a Out-patient departments as well as medical and dental practices.

Mapa 8. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2019 r. ^a (ceny bieżące)

Map 8. Gross domestic product per capita in 2019 ^a (current prices)

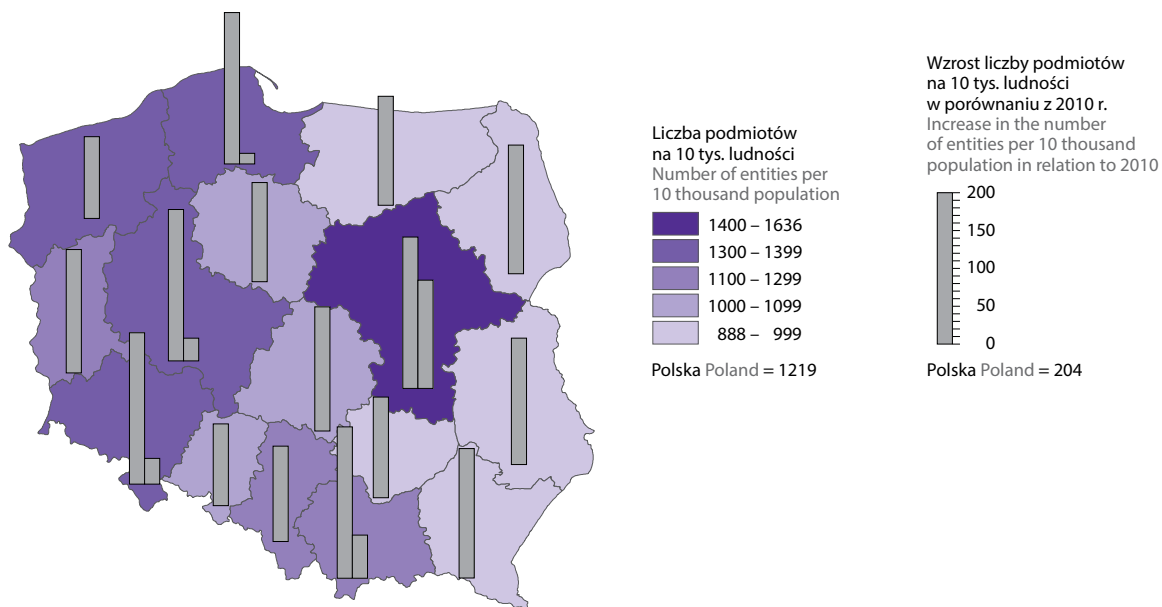
^a Grupowanie metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności; szacunek wstępny.
a Grouping by local kind-of-activity unit method; preliminary estimate.

Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

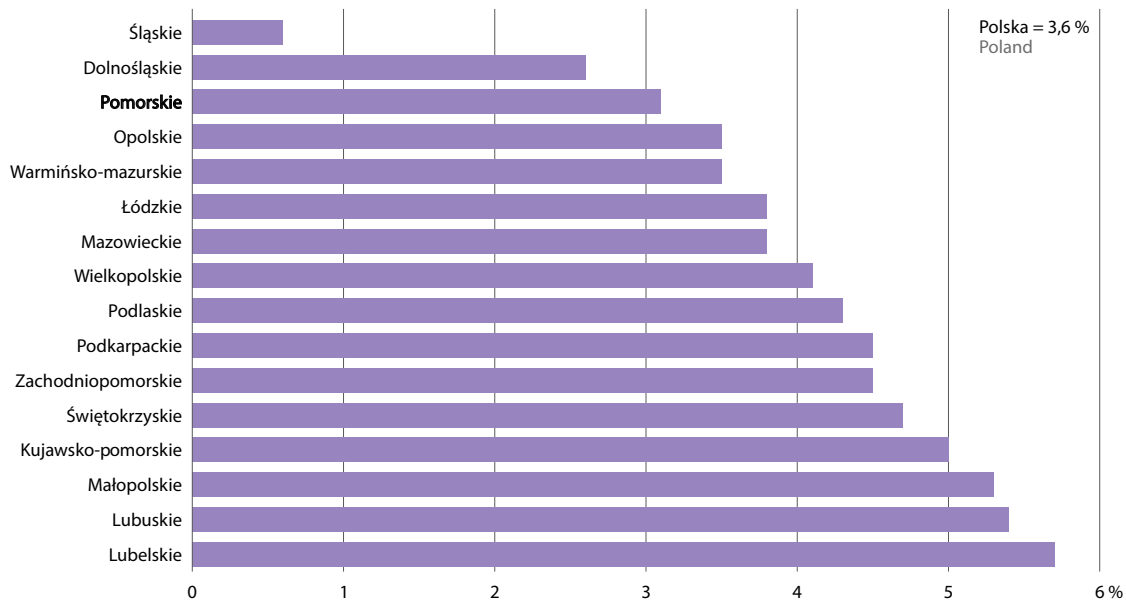
Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2020

As of 31 December

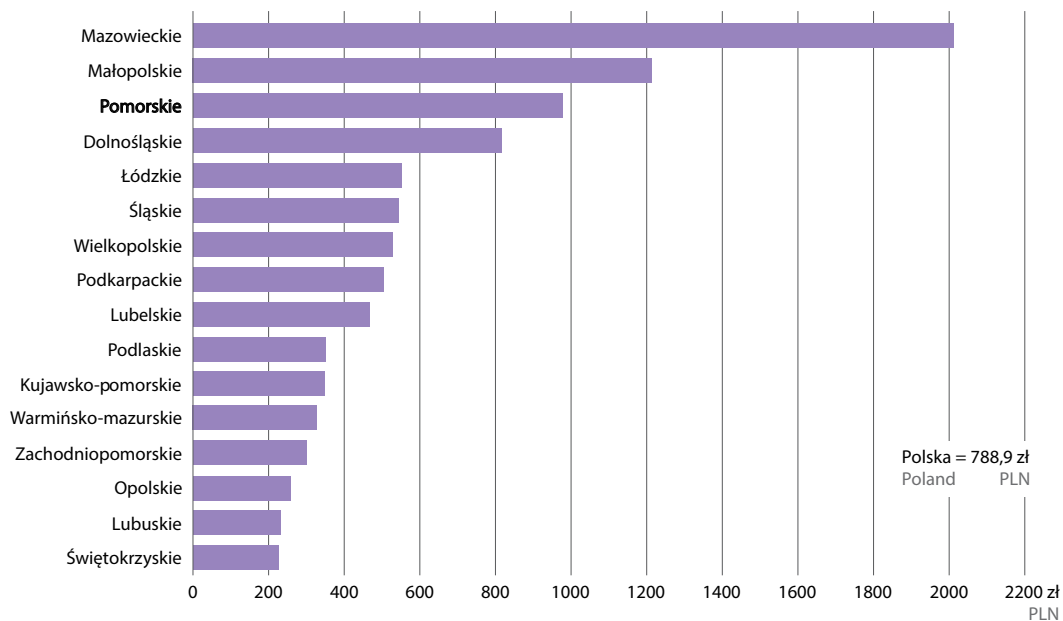
Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2020 r.

Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2020

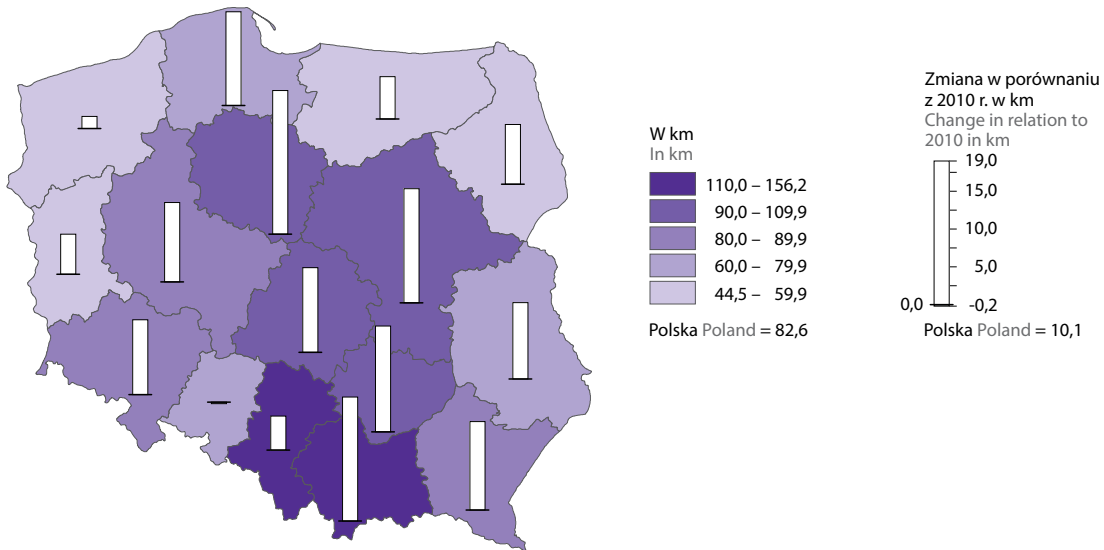
Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2019 r. (ceny bieżące)

Chart 5. Intramural expenditure on research and development per capita in 2019 (current prices)

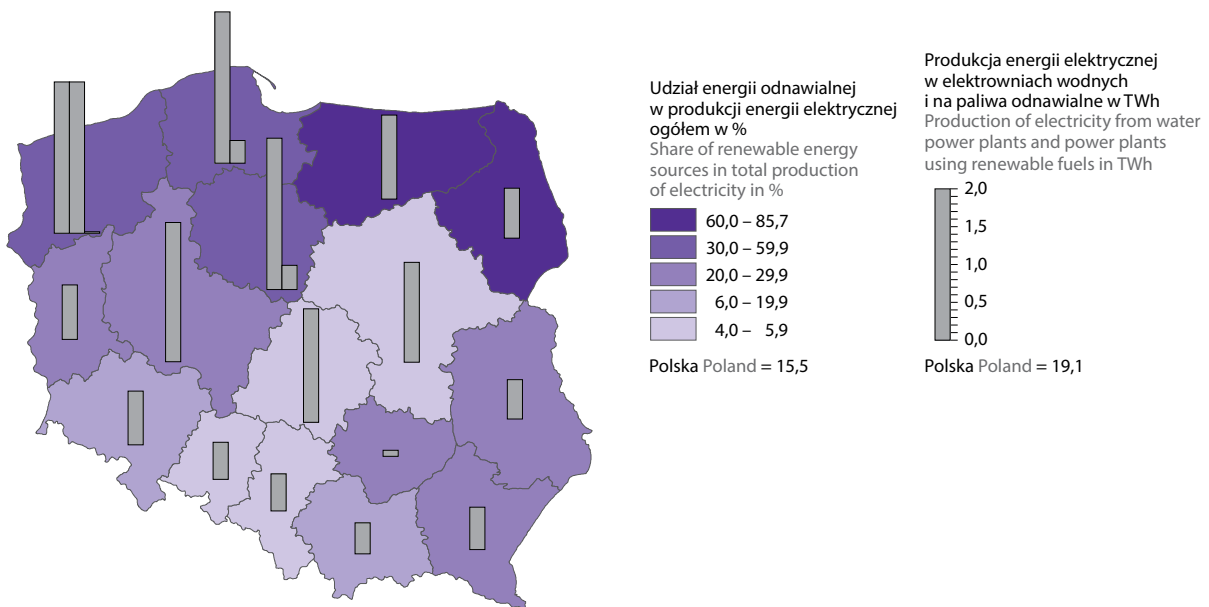
Mapa 10. Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni ogólnej w 2019 r.

Map 10. Hard surface communal and district roads per 100 km² of total area in 2019

Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2019 r.

Map 11. Energy from renewable sources in 2019

Rozdział 3

Chapter 3

Powierzchnia i podział terytorialny województwa

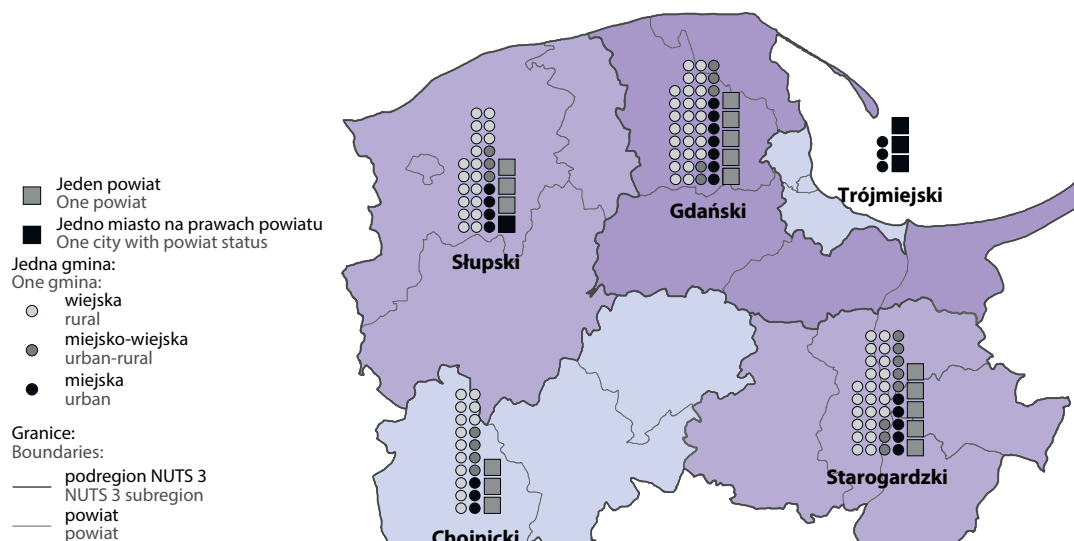
Area and territorial division of the Voivodship

Mapa 12. Podział województwa pomorskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 12. Division of Pomorskie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2020

As of 31 December

Podregiony województwa
Subregions of the Voivodship

	Powierzchnia w ha Area in ha	Ludność w tys. Population in thousands
Pomorskie	1832368	2346,7
Chojnicki	410515	226,4
Gdański	445480	604,7
Słupski	524723	333,8
Starogardzki	410212	430,7
Trójmiejski	41438	751,1

Według stanu w dniu 1 stycznia 2020 r. województwo pomorskie zajmowało powierzchnię 18323 km² (1832368 ha), co stanowiło 5,9% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r.) mieszkało 2346,7 tys. osób, tj. 6,1% ogólnej liczby ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wyniosła 128 osób (6 lokata w kraju). W miastach mieszkało 63,2% ludności województwa.

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1. Warunki meteorologiczne

4.1. Meteorological conditions

W 2020 r. w województwie pomorskim najzimniejszym miesiącem był grudzień, a najwyższe temperatury odnotowano w sierpniu. Najmniej opadów zanotowano w kwietniu, a najbardziej deszczowym miesiącem okazał się lipiec.

Tablica 1. Warunki meteorologiczne

Table 1. Meteorological conditions

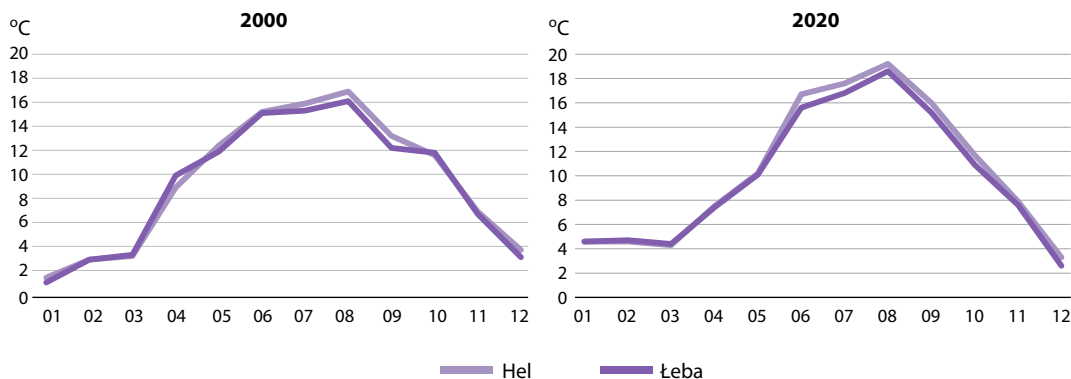
Wyszczególnienie Specification	1971-2000	1991-2000	2001-2005	2001-2010	2019	2020
	średnie ^a average ^a					
Temperatury w °C Temperatures in °C						
Hel	8,1	8,4	8,6	8,7	10,1	10,3
Chojnice	7,3	7,6	7,9	7,9	9,5	9,3
Łeba	7,7	8,0	8,2	8,3	9,9	9,9
Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm						
Hel	578	590	582	623	609	436
Chojnice	547	574	664	670	628	575
Łeba	632	638	681	703	704	529

^a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

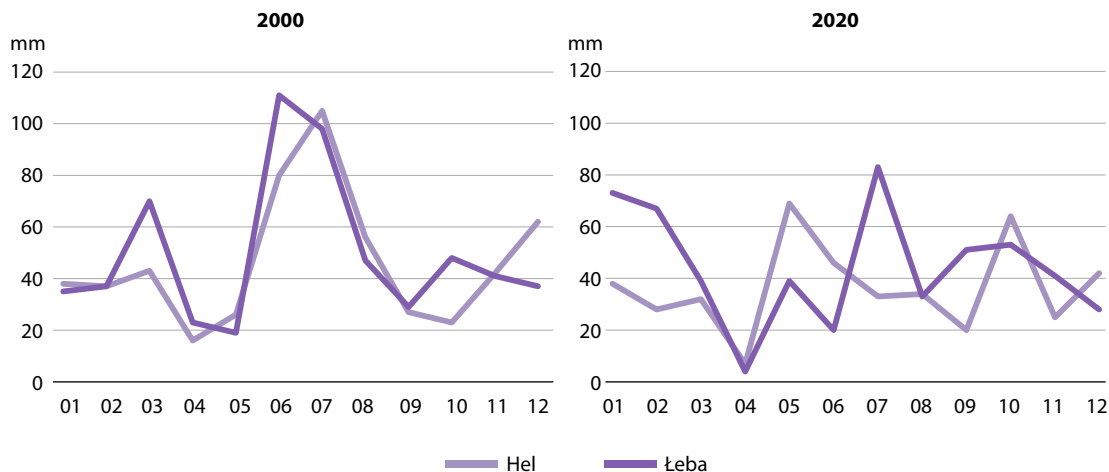
^a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

Pomiary temperatury w województwie pomorskim zbierane są z trzech stacji meteorologicznych – Hel (1 m n.p.m.), Chojnice (164 m n.p.m.) oraz Łeba (2 m n.p.m.). W 2020 r. średnia temperatura w województwie (w zależności od rejonu) wyniosła od 9,3°C (Chojnice) do 10,3°C (Hel), a średnia roczna suma opadów od 436 mm (Hel) do 575 mm (Chojnice). Dane za okres wieloletni 1971-2020 (średnie roczne z tego okresu) pokazały, że maksymalna temperatura jaka została zanotowana to 37,2°C (Łeba), a najniższa to minus 25,7°C (Chojnice). Największą amplitudę temperatur 62,2°C w tym okresie odnotowano w Łebie.

Wykres 6. Temperatury powietrza
Chart 6. Air temperatures

Wykres 7. Opady atmosferyczne
Chart 7. Atmospheric precipitation

4.2. Powierzchnia

4.2. Area

W porównaniu z 2010 r., powierzchnia województwa pomorskiego zwiększyła się, na co wpływ miała zmiana nadmorskiej linii brzegowej. Pod względem powierzchni geodezyjnej w 2019 r. województwo pomorskie uplasowało się na ósmym miejscu w Polsce. Powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych utrzymała się w ostatnich latach na niezmiennym poziomie, a stopień rekultywacji i zagospodarowania tych terenów nadal był bardzo niski.

Powierzchnia geodezyjna województwa pomorskiego według stanu w dniu 1 stycznia 2020 r. wyniosła 1832,4 tys. ha (wzrost o 1,3 tys. ha w odniesieniu do 2010 r.), co stanowiło 5,9% powierzchni kraju. Największy obszar województwa stanowiły użytki rolne – 50,1% (w 2010 r. – 50,7%), a także grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 37,5% (w 2010 r. – 37,4%).

Tablica 2. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania
Table 2. Geodesic area by land use

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	
	w ha in ha				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Powierzchnia ogólna ^a Total area ^a	1831034	1831034	1832368	1832368	5,9
w tym: of which:					
Użytki rolne Agricultural land	929232	920236	918517 ^{bc}	917220 ^b	4,9
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woodland and shrubland	685717	690492	688026	687939	7,2
Grunty pod wodami powierzchniowymi Land under surface waters	58800	59053	59870	59801	10,4
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanised areas	91282	96217	99656	100554	5,7
Użytki ekologiczne Ecological areas	1765	1870	2150	2160	5,3
Nieuzytki Wasteland	42145	41585	41246 ^c	41156	9,0
Tereny różne ^d Miscellaneous land ^d	6968	6435	6263	6258	7,7

a Obszar lądowy (łącznie z wodami śródlądowymi) oraz część morskich wód wewnętrznych; zwiększenie powierzchni od 2018 r. wynika ze zmian w przebiegu linii podstawowej morza terytorialnego, patrz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 2017 r. w sprawie szczegółowego przebiegu linii podstawowej, zewnętrznej granicy morza terytorialnego oraz zewnętrznej granicy strefy przyległej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. poz. 183). b łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. c Dane zmieniono w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji. d Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrehabilitowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Land area (including inland waters) as well as part of internal seawaters; the increase in the area since 2018 results from changes in the baseline of the territorial sea, see the Regulation of the Council of Ministers of 13 January 2017 on the baseline, external border of the territorial sea and the external border of the contiguous zone of the Republic of Poland (Journal of Laws item 183). b Including woodland and shrubland on agricultural land, classified in the item "Forest land as well as woodland and shrubland" until 2016. c Data have been changed in relation to data published in the previous edition. d Land designated for reclamation, unused reclaimed land, protective embankments not designated for vehicle traffic.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

W 2019 r. w województwie pomorskim powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wyniosła 2869 ha (wzrost o 2,4% w stosunku do 2018 r., a spadek o 1,9% w odniesieniu do 2010 r.), co stanowiło 0,2% powierzchni województwa. W kraju grunty zdewastowane i zdegradowane wyniosły 62089 ha stanowiąc 0,2% powierzchni Polski. W 2019 r. w województwie pomorskim powierzchnia gruntów zrehabilitowanych i zagospodarowanych wśród gruntów zdegradowanych i zdewastowanych wyniosła 89 ha (w 2018 r. – 81 ha, a w 2010 r. – 53 ha), co stanowiło 4,2% wszystkich gruntów zrehabilitowanych i zagospodarowanych na terenie Polski. 67,4% gruntów zrehabilitowano i zagospodarowano na cele rolnicze, a 32,6% na cele leśne. Stopień rekultywacji i zagospodarowania gruntów zdewastowanych i zdegradowanych w województwie pomorskim jest nadal niezadowalający i w 2019 r. wyniósł odpowiednio 3,0% i 0,1% ogólnej powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych.

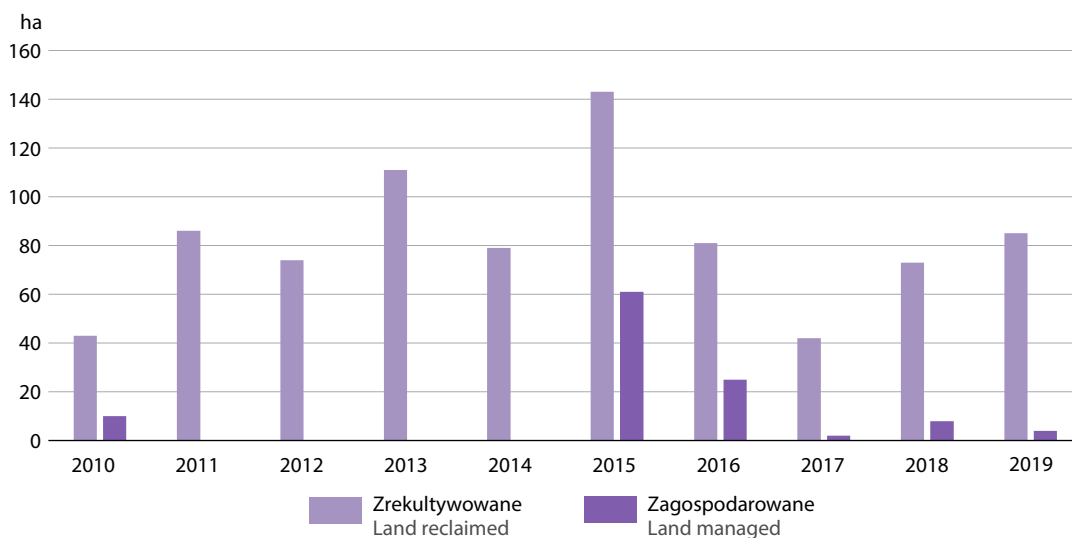
Grunty zdegradowane – grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

Grunty zdewastowane – grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

Rekultywacja gruntów – nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrekultywowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolnictwu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Wykres 8. Grunty zrekultywowane i zagospodarowane w ciągu roku

Chart 8. Land reclaimed and managed during the year

4.3. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe

4.3. Water consumption. Municipal and industrial wastewater

Od 2010 r. zużycie wody w województwie pomorskim utrzymuje się na zbliżonym poziomie, a największa część jest przeznaczana na cele przemysłowe i dla gospodarstw domowych. W analizowanym okresie zmniejszyła się liczba oczyszczalni ścieków, pomimo wzrostu ilości ścieków komunalnych odprowadzonych do ziemi i spadku ilości ścieków przemysłowych.

Z wielkością poboru wody ściśle wiąże się jej zużycie na potrzeby gospodarki narodowej i ludności. W 2019 r. zużycie wody wyniosło 185,7 hm³ (o 7,1% mniej niż w 2018 r. i o 7,6% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 2,1% zużycia wody w Polsce. Największy udział w zużyciu wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie pomorskim miał przemysł – 43,4% (w 2018 r. – 43,8%, a w 2010 r. – 48,5%). Pobór wody na potrzeby przemysłu pochodził głównie z wód powierzchniowych – 83,4% i wód podziemnych 16,4%. W celach przemysłowych zakupiono 0,9 hm³ wody, z czego 0,5 hm³ to zakup wody z wodociągów komunalnych na cele produkcyjne. Zużycie wody w gospodarstwach domowych stanowiło 43,8% całkowitego zużycia (w 2018 r. – 41,0%, w 2010 r. – 37,2%), a 0,5% to zużycie wody do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych (w 2018 r. – 3,7%, w 2010 r. – 4,5%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie pomorskim zużycie wody wyniosło 79,4 m³, a w Polsce – 229,7m³.

Tablica 3. Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku

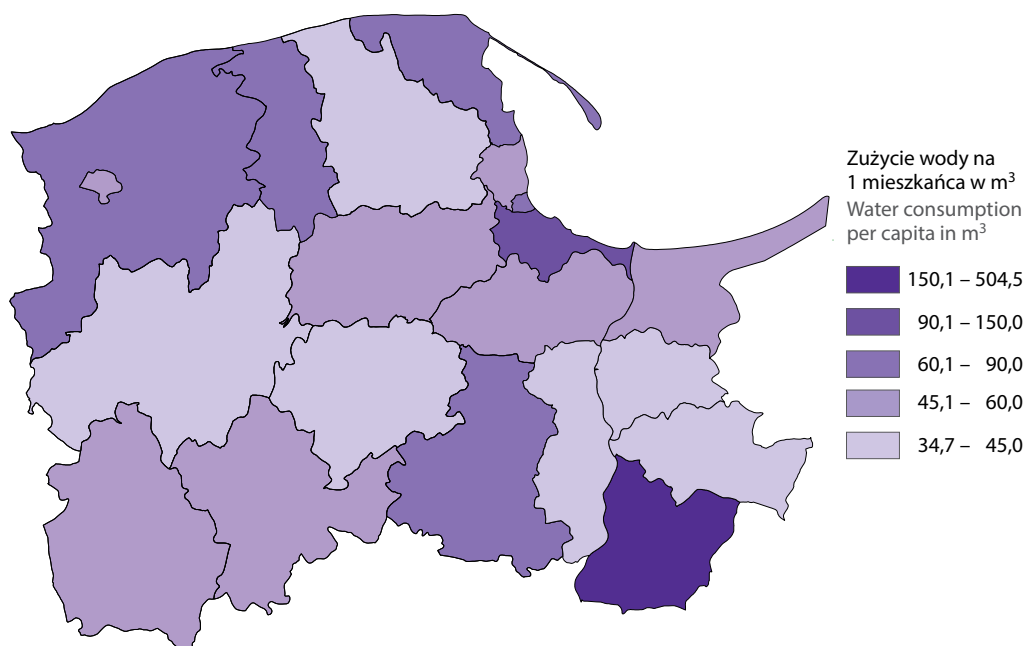
Table 3. Water consumption by needs during the year

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	w hm ³ in hm ³			w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	
Ogółem^a Total^a	201,1	200,3	200,0	185,7	2,1
w tym: of which:					
Przemysł Industry	97,6	95,2	87,7	80,6	1,3
Rybacktwo ^b Fishing ^b	9,0	9,2	7,4	1,0	0,1
Gospodarstwa domowe Households	74,8	75,7	82,0	81,4	6,3

a Do 2018 r. łącznie z nawodnieniami w rolnictwie i leśnictwie. b Napelnianie i uzupełnianie stawów rybnych.
a Until 2018, includes irrigation in agriculture and forestry. b Filling and completing fish ponds.

Mapa 13. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2019 r.

Map 13. Water consumption for the needs of the national economy and population in 2019

W 2019 r. w województwie pomorskim odprowadzono 89,8 hm³ ścieków komunalnych (o 0,8% więcej niż w 2018 r. i o 11,8% więcej niż w 2010 r.), co stanowiło 6,7% ścieków komunalnych odprowadzonych w Polsce. Wśród ścieków komunalnych odprowadzonych do wód lub do ziemi 100,0% zostało oczyszczonych. Ilość ścieków przemysłowych odprowadzonych w województwie pomorskim wyniosła 75,9 hm³ i zmniejszyła się o 7,2% w porównaniu z 2018 r., a w stosunku do 2010 r. o 22,5%. W skali kraju ścieki przemysłowe z województwa pomorskiego stanowiły 1,2%. Wśród ścieków przemysłowych odprowadzonych w województwie pomorskim oczyszczonych zostało 38,2 hm³, głównie poprzez oczyszczanie biologiczne.

Tablica 4. Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi
Table 4. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	2019	Specification
Oczyszczalnie ścieków	259	200	192	189	186	183	Wastewater treatment plants
w tym komunalne	219	173	170	167	165	162	of which municipal
Ścieki komunalne odprowadzone w ciągu roku w dam ³	80316	81251	83789	86607	89033	89785	Municipal wastewater discharged during the year in dam ³
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w dam ³	98008	90434	89780	81537	81783	75912	Industrial wastewater discharged during the year in dam ³
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a	79,3	83,2	83,3	82,7	82,8	83,1	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^a

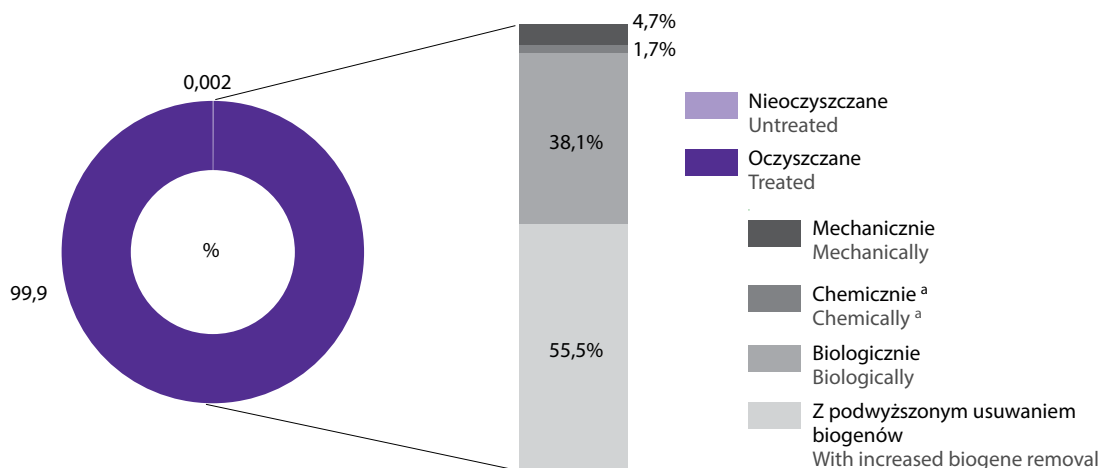
a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

W 2019 r. w województwie pomorskim funkcjonowały 183 oczyszczalnie ścieków komunalnych i przemysłowych o łącznej przepustowości 719,8 tys. m³/dobę (w 2018 r. – 186 oczyszczalni, a w 2010 r. – 259 oczyszczalni), co stanowiło 4,4% oczyszczalni w Polsce o łącznej przepustowości 5,1% w skali kraju. Wśród oczyszczalni ścieków w województwie pomorskim było 49 oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów o łącznej przepustowości 442,0 tys. m³/dobę. W 2019 r. w województwie pomorskim 1948,4 tys. osób korzystało z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich, z czego 82,5% to korzystający z oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Oczyszczalnia ścieków – zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Wykres 9. Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi w 2019 r.

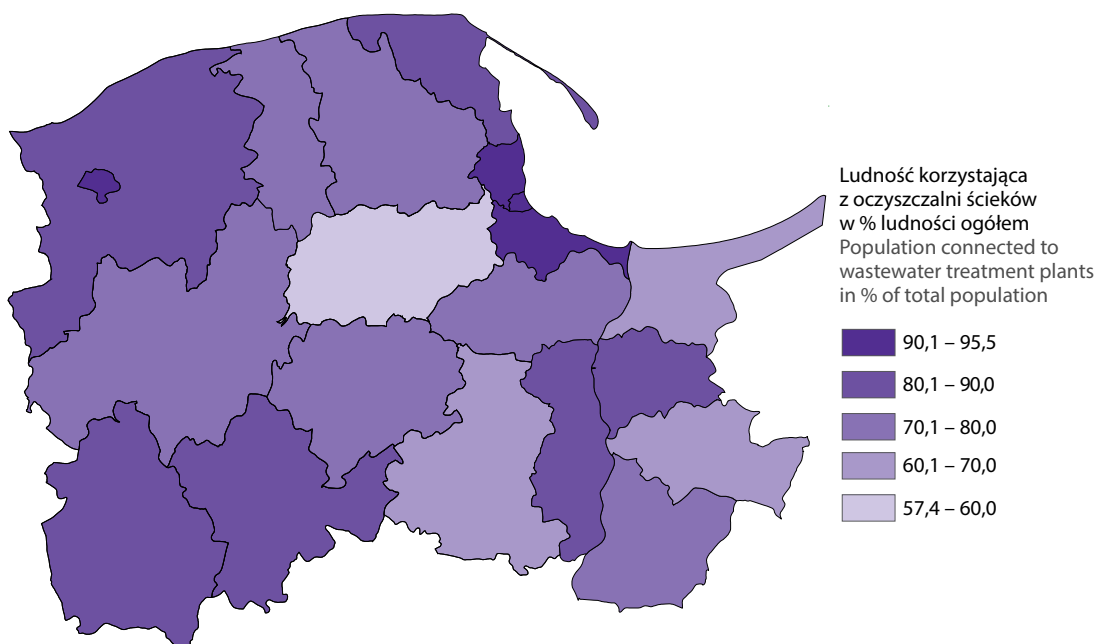
Chart 9. Municipal and industrial wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground in 2019

a Dotyczy tylko ścieków przemysłowych.
a Concerns only industrial wastewater.

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

Mapa 14. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2019 r.
Map 14. Population connected to wastewater treatment plants in 2019

4.4. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

4.4. Pollution and protection of air

W 2019 r. emisja gazowych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza województwa pomorskiego zmniejszyła się. W stosunku do 2010 r. emisja zanieczyszczeń pyłowych zmniejszyła się ponad trzykrotnie. Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza w województwie pomorskim był przemysł.

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku i obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj. pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych – ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku i obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

W 2019 r. w województwie pomorskim z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza wyemitowano 851 tys. t zanieczyszczeń pyłowych (o 16,6% mniej niż w 2018 r. i o 74,6% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 3,1% zanieczyszczeń pyłowych wyemitowanych w skali kraju. Największą emisję zanieczyszczeń pyłowych stanowiły pyły ze spalania paliw 614 tys. t. W 2019 r. w województwie pomorskim wyemitowano 16,5 tys. t zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla), o 5,3% mniej niż w 2018 r. i o 53,4% mniej niż w 2010 r., co stanowiło 1,4% zanieczyszczeń gazowych wyemitowanych w Polsce. Najwięcej wyemitowano dwutlenku siarki – 5,3 tys. t (o 0,8% mniej niż w 2018 r. i o 71,0% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 2,9% emisji w Polsce oraz tlenków azotu – 5,0 tys. t (o 4,0% mniej niż w 2018 r. i o 48,8% mniej niż w 2010 r.) i tlenków węgla – 4,6 tys. t (8,1% mniej niż w 2018 r. i o 22,1% mniej niż w 2010 r.), które stanowiły odpowiednio 2,6% i 1,6% emisji w Polsce.

Tablica 5. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
Table 5. Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	tys. t /rok thousand of tonnes/year				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gaseous pollutants					
Ogółem Total	6523,9	6618,4	6712,7	6633,1	3,3
w tym: of which:					
Dwutlenek siarki Sulphur dioxide	18,1	13,0	5,3	5,3	2,9
Metan Methane	-	0,1	0,1	0,1	0,0
Tlenki azotu Nitrogen oxides	9,7	8,3	5,2	5,0	2,6
Tlenek węgla Carbon monoxide	5,9	5,4	5,0	4,6	1,6
Dwutlenek węgla Carbon dioxide	6488,6	6590,0	6695,3	6616,6	3,4
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulate pollutants					
Ogółem Total	3,4	2,3	1,0	0,9	3,1
w tym: of which:					
Ze spalania paliw From fuel combustion	2,4	1,4	0,7	0,6	4,1
Niezorganizowana Unorganised	0,1	0,0	0,0	0,0	2,3

Skuteczność działania urzędów oczyszczających, określana jako stopień redukcji zanieczyszczeń, jest wielkością charakterystyczną dla urzędów i wskazuje, jaki procent całkowitej ilości danego zanieczyszczenia wprowadzonego do urzędu został przez to urządzenie zatrzymany. W 2019 r. w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w województwie pomorskim zatrzymano lub zneutralizowano 99,6% zanieczyszczeń pyłowych (w Polsce – 99,8%) oraz 86,8% zanieczyszczeń gazowych (w Polsce 70,3%). Najwięcej zanieczyszczeń powietrza w województwie pomorskim pochodziło z przemysłu (0,8 tys. t zanieczyszczeń pyłowych i 6630,2 tys. t zanieczyszczeń gazowych), a szczególnie z przetwórstwa przemysłowego (0,5 tys. t zanieczyszczeń pyłowych i 3944,1 tys. t zanieczyszczeń gazowych) oraz wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (0,3 tys. t zanieczyszczeń pyłowych i 2676,7 tys. t zanieczyszczeń gazowych).

4.5. Ochrona przyrody. Lasy

4.5. Nature protection. Forests

W 2019 r. powierzchnia obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w województwie pomorskim zmniejszyła się w skali roku, a największą część tych obszarów stanowiły obszary chronionego krajobrazu.

W 2019 r. powierzchnia gruntów leśnych, w tym lasów, w województwie pomorskim nieznacznie zmniejszyła się. Wielkość wskaźnika lesistości uplasowała województwo pomorskie, podobnie jak w latach poprzednich, na trzecim miejscu w kraju.

W województwie pomorskim w 2019 r. powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona wyniosła 601,6 tys. ha, co stanowiło 32,8% powierzchni województwa oraz 6,0% całkowitej powierzchni obszarów prawnie chronionych w Polsce. W województwie pomorskim największy udział miały 42 obszary chronionego krajobrazu (65,5% powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych) oraz 8 parków krajobrazowych (odpowiednio 25,3%). W województwie istniały również 2 parki narodowe (Słowiński Park Narodowy oraz Park Narodowy Bory Tucholskie) oraz 134 rezerваты przyrody. Na terenach o szczególnych walorach przyrodniczych znajdowało się 2789 pomników przyrody (8,0% wszystkich pomników przyrody w Polsce).

Park narodowy obejmują obszary wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na których ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody obejmują obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska: roślin, zwierząt i grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy obejmują obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

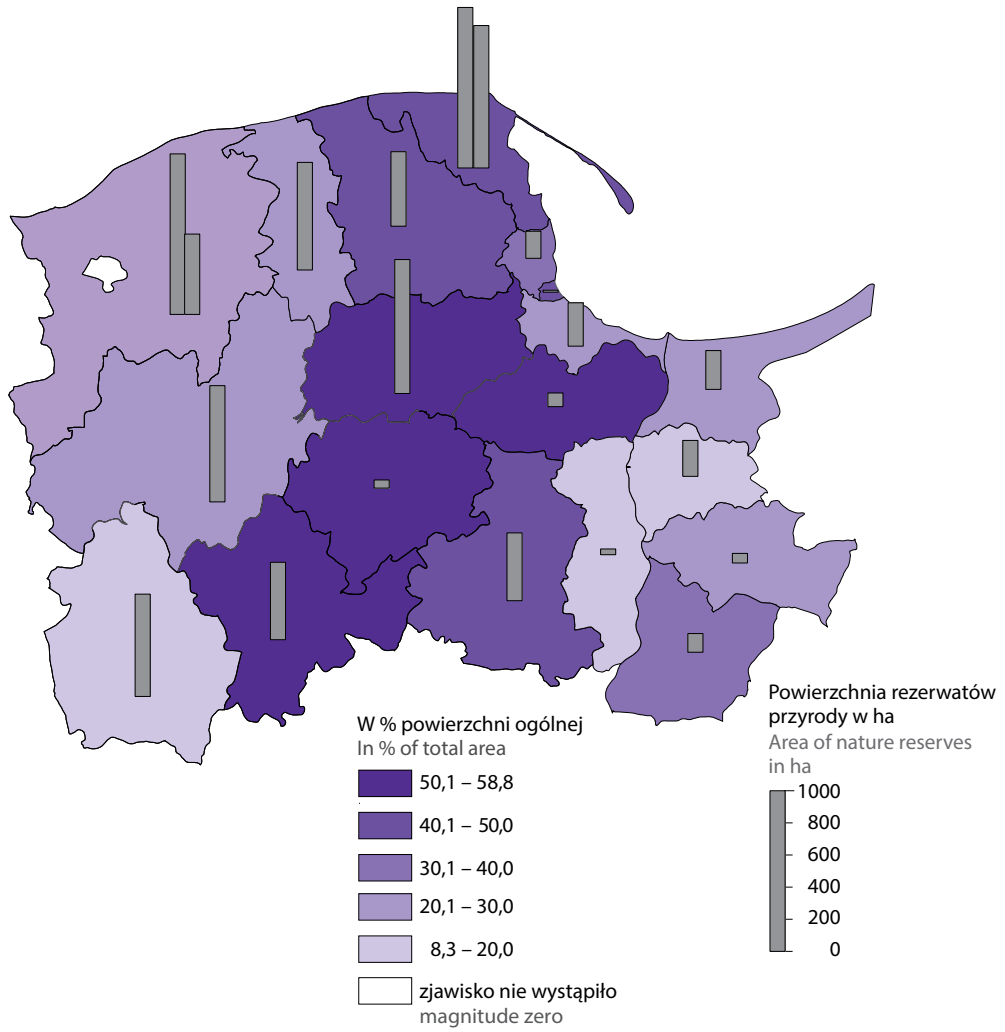
Obszary Natura 2000 – obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

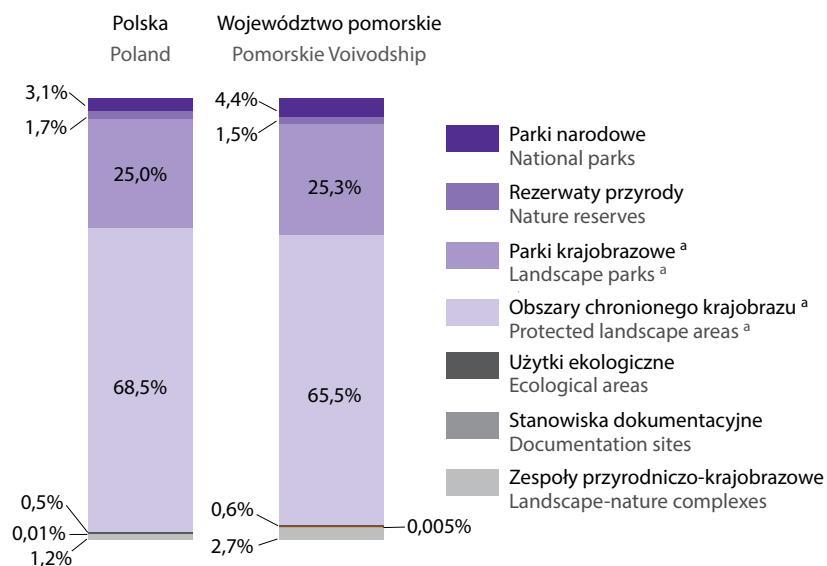
Do 2019 r. w Polsce utworzono 23 parki narodowe o łącznej powierzchni 315,1 tys. ha, co stanowiło 1,0% powierzchni kraju. Najstarszymi z nich, istniejącymi od 1932 r., są Pieniński oraz Białowiecki Park Narodowy, zaś najmłodszym utworzonym w 2001 r. jest Park Narodowy Ujście Warty. Znajdujący się w województwie podlaskim Biebrzański Park Narodowy zajmuje powierzchnię 59,2 tys. ha, co czyni go największym parkiem narodowym, natomiast znajdujący się w województwie małopolskim Ojcowski Park Narodowy o powierzchni 2,2 tys. ha jest najmniejszym parkiem narodowym. W parkach narodowych dominowały grunty leśne (61,9% powierzchni parków) oraz użytki rolne (odpowiednio 14,9%), 59,1% terenów parków narodowych podlegało czynnej ochronie, a 24,1% – ochronie ścisłej. W 2019 r. w Polsce odnotowano 387 obszarów chronionego krajobrazu zajmujących powierzchnię 7021,8 tys. ha (69,5% terenów o szczególnych walorach przyrodniczych), 125 parków krajobrazowych (odpowiednio 25,0%), 1501 rezerwatów przyrody (1,7%) oraz 34890 pomników przyrody, wśród których 79,2% stanowiły pojedyncze drzewa.

Wśród gatunków zwierząt chronionych na terenie województwa pomorskiego w 2019 r. występowały 22 żubry (1,0% populacji gatunku w Polsce), 2450 bobrów europejskich (1,8% populacji w Polsce), a także 150 wilków (4,7% populacji w Polsce).

Mapa 15. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2019 r.
 Map 15. Area of special nature value under legal protection in 2019

Wykres 10. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2019 r.
 Chart 10. Area of special nature value under legal protection in 2019

^a Bez powierzchni rezerwatów przyrody i innych form ochrony przyrody położonych na ich terenie.
^a Excluding nature reserves and other forms of nature protection located within their areas.

W 2019 r. powierzchnia gruntów leśnych w województwie pomorskim wyniosła 684,7 tys. ha (w kraju 9462,9 tys. ha), co stanowiło 39,0% powierzchni lądowej województwa (w kraju – 30,9%). W poprzednich latach wartości te przedstawiały się odpowiednio: w 2018 r. – 684,8 tys. ha i 39,0%, w 2015 r. – 683,5 tys. ha i 38,9%, w 2010 r. – 680,5 tys. ha i 38,7%.

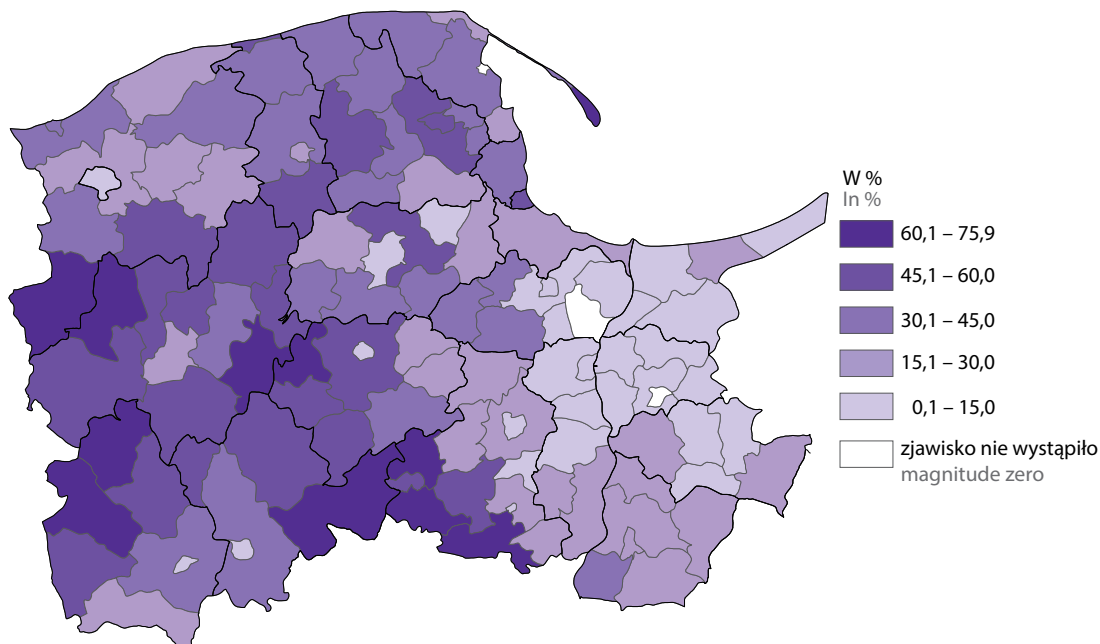
W porównaniu z 2018 r. powierzchnia gruntów leśnych województwa zmniejszyła się o 166 ha, natomiast zarówno w stosunku do 2015 r., jak i 2010 r. zwiększyła się odpowiednio o 1194 ha i 4188 ha. Udział powierzchni gruntów leśnych województwa pomorskiego w ogólnej powierzchni gruntów leśnych kraju w 2019 r. wyniósł 7,2% i w porównaniu z 2018 r. nie uległ zmianie, natomiast zarówno w stosunku do 2015 r., jak i 2010 r. zmniejszył się o 0,1 p.proc.

W 2019 r. lasy zajmowały 667,1 tys. ha (w kraju – 9258,8 tys. ha), co oznacza zmniejszenie ich powierzchni w porównaniu z 2018 r. o 38 ha, natomiast w stosunku do 2015 r. powierzchnia lasów zwiększyła się o 1255 ha, a do 2010 r. o 4337 ha. Lasy publiczne w 2019 r., podobnie jak w 2018 r., stanowiły 88,4% ogólnej powierzchni lasów w województwie (w kraju 80,7%). Lasy będące własnością Skarbu Państwa zajmowały 586,5 tys. ha, co stanowiło 99,4% ogólnej powierzchni lasów publicznych w województwie (w kraju odpowiednio: 7366,5 tys. ha i 98,6%). 97,7% ogólnej powierzchni lasów będących własnością Skarbu Państwa znajdowała się w zarządzie Lasów Państwowych (w kraju – 96,6%). Lasy będące własnością gmin (także gmin mających status miasta na prawach powiatu) stanowiły 0,6% (3,3 tys. ha) ogólnej powierzchni lasów publicznych w województwie (w kraju odpowiednio: 1,1% i 84,3 tys. ha).

Lesistość (wskaźnik lesistości) – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni danego obszaru (kraju, województwa, powiatu, gminy).

W 2019 r. w województwie pomorskim wskaźnik lesistości (lesistość) wyniósł 36,4% (w kraju – 29,6%) i od 2015 r. pozostaje na niezmiennym poziomie, natomiast w porównaniu z 2010 r. zwiększył się o 0,2 p.proc. Od wielu lat wskaźnik ten plasuje województwo pomorskie na trzecim miejscu w kraju, po województwie lubuskim i podkarpackim. W przekroju terytorialnym najwyższy wskaźnik lesistości odnotowano w powiecie bytowskim (52,5%) i w Sopocie (52,0%), a najniższy w powiecie malborskim (2,4%) i nowodworskim (8,0).

Mapa 16. Lesistość w 2019 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Map 16. Forest cover in 2019
 As of 31 December

4.6. Odpady przemysłowe i komunalne

4.6. Industrial and municipal waste

W ciągu ostatnich lat w województwie pomorskim odnotowano spadek odpadów przemysłowych, a wzrost odpadów komunalnych. W porównaniu z 2010 r. selektywna zbiórka odpadów zwiększyła się ponad sześciokrotnie. Zmniejszyła się liczba składowisk odpadów, a zwiększyła się liczba dzikich wysypisk o dużej masie odpadów komunalnych.

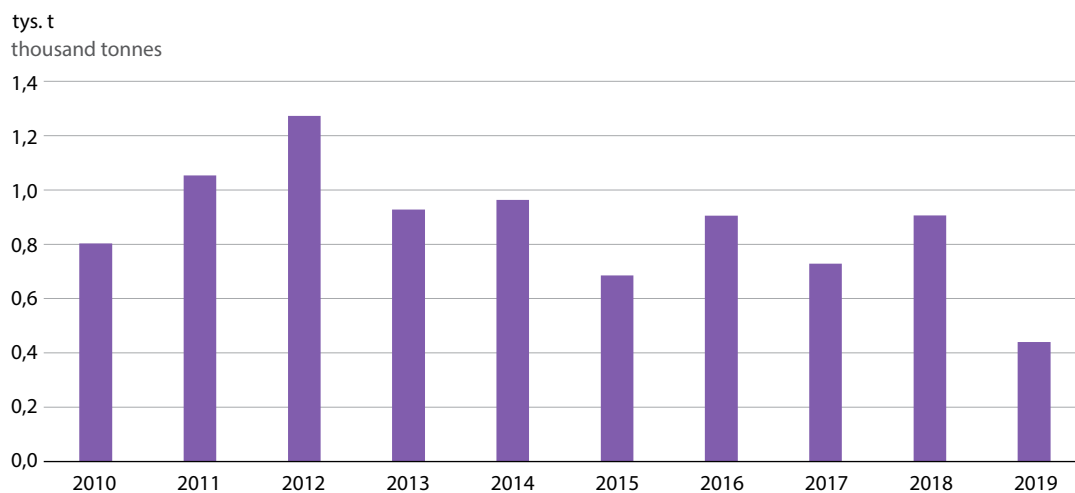
W 2019 r. wytworzono 1024,3 tys. t odpadów przemysłowych (o 51,4% mniej niż w 2018 r. i o 43,8% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 0,9% odpadów przemysłowych wytworzonych w Polsce. Wśród odpadów wytworzonych 20,8% zostało poddane odzyskowi, 5,2% poddano unieszkodliwieniu, 8,0% poddano magazynowaniu, a 65,9% przekazano innym odbiorcom. Ilość masy składowanej odpadów przemysłowych (nagromadzonej) w obiektach własnych wyniosła 3996,2 tys. t (o 0,8% więcej niż w 2018 r. i o 81,7% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 0,2% odpadów składowanych w Polsce.

Tablica 6. Odpady przemysłowe
Table 6. Industrial waste

Wyszczególnienie Specification	2010	2018	2019	
	tys. t thousand tonnes			w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) – ogółem Waste generated (during the year) – total	1822,7	2108,7	1024,3	0,9
w tym: of which:				
unieszkodliwione we własnym zakresie conditioned by waste producer on site	261,1	54,9	53,7	0,2
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	-	1024,9	675,4	1,0
magazynowane czasowo temporarily stored	79,4	89,6	81,8	5,8
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone) ^a ; (stan w końcu roku) – ogółem Waste landfilled to date (accumulated) ^a ; (as of the end of the year) – total	21828,4	3963,3	3 996,2	0,2

a Na składowiskach i w obiektach unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (w tym hałdach i stawach osadowych) własnych.
a On own landfills and in facilities servicing the extractive industries (including heaps and settling ponds).

Wykres 11. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca
Chart 11. Industrial waste generated during the year per capita

Odpady komunalne – odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

W 2019 r. w województwie pomorskim zebrano 868,9 tys. t odpadów komunalnych (o 5,1% więcej niż w 2018 r. i o 27,1% więcej niż w 2010 r.), co stanowiło 6,8% odpadów komunalnych zebranych w skali kraju. Wśród zebranych odpadów komunalnych 81,3% stanowiły odpady pochodzące z gospodarstw domowych, a pozostała część to odpady pochodzące z innych źródeł (usług komunalnych, małego biznesu, biur i instytucji). 280,9 tys. t odpadów komunalnych zostało poddane selektywnej zbiórce odpadów (o 17,5% więcej niż w 2018 r. i o 511,4% więcej niż w 2010 r.), co stanowiło 7,1% odpadów komunalnych zebranych selektywnie w kraju. Największy udział w selektywnej zbiórce odpadów stanowiły odpady biodegradowalne – 36,4%, szkło – 14,5%, odpady wielkogabarytowe – 12,3%, tworzywa sztuczne – 9,8% oraz papier i tektura – 9,6%. Masa wytworzonych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca wyniosła 372 kg (o 17 kg więcej niż w 2018 r.), a w Polsce – 332 kg (o 7 kg więcej niż w 2018 r.).

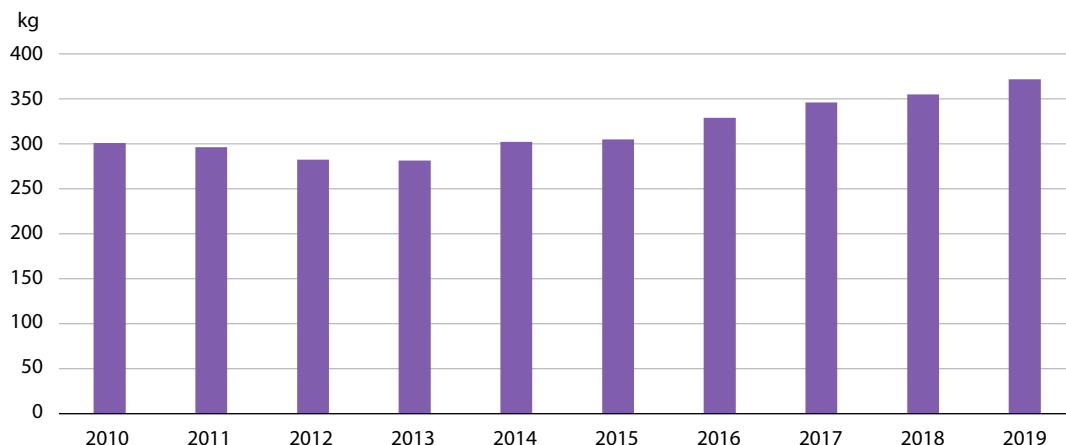
Tablica 7. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku

Table 7. Municipal waste collected separately during the year

Wyszczególnienie Specification	2010		2019			
	ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from households		
				w tonach in tonnes	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	w tonach in tonnes
Ogółem Total	45954,1	37039,8	280941,9	7,1	262202,2	7,2
w tym: of which:						
Papier i tektura Paper and cardboard	5489,3	4538,3	27109,7	7,8	23600,5	8,2
Szkło Glass	11939,7	10397,5	40632,2	7,0	37965,1	7,1
Tworzywa sztuczne Plastics	8035,3	6336,6	27503,6	6,9	25044,4	6,9
Metale Metals	760,2	709,3	33,2	0,2	28,6	0,2
Tekstyli Textiles	4936,6	4885,4	363,3	11,8	351,6	12,4
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne Waste electrical and electronic equipment	556,9	436,2	2709,2	6,7	2583,2	6,7

Wykres 12. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca

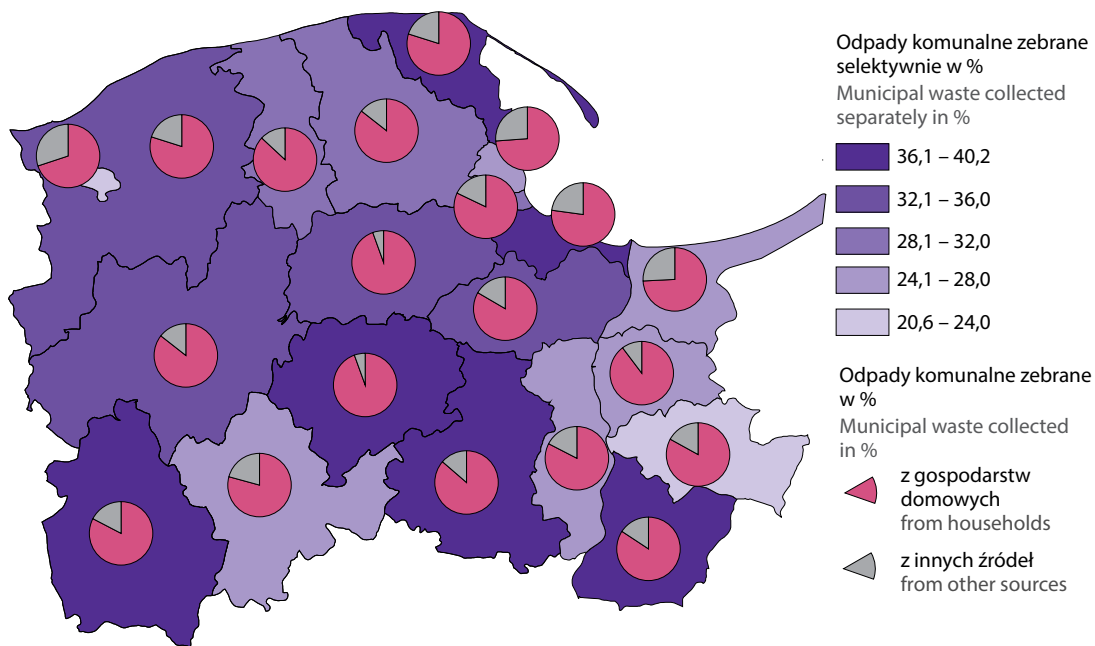
Chart 12. Municipal waste collected during the year per capita

W województwie pomorskim w 2019 r. działało 12 czynnych składowisk odpadów, na których unieszkodliwiane były odpady komunalne (4,3% czynnych wysypisk w Polsce), o łącznej powierzchni 76,9 ha. Liczba czynnych składowisk zmniejszyła się o 1 składowisko w stosunku do 2018 r., a w stosunku do 2010 r. ich liczba zmniejszyła się o 23 składowiska. W ciągu 2019 r. w województwie pomorskim nie zrekultywowano powierzchni składowisk. W województwie pomorskim według stanu na koniec 2019 r. istniały 202 dzikie wysypiska (10,8% dzikich wysypisk w Polsce) o łącznej powierzchni 52,7 tys. m² (w 2018 r. 63 wysypiska o powierzchni 41,3 tys. m², a w 2010 r. 31 wysypisk o powierzchni 5,8 tys. m²). W 2019 r. zlikwidowano 1391 dzikich wysypisk, a podczas ich likwidacji zebrano 1753,2 t odpadów komunalnych.

Mapa 17. Odpady komunalne zebrane w 2019 r.

Map 17. Municipal waste collected in 2019

4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.7. Economic aspects of environmental protection

W 2019 r. w skali roku nakłady na środki trwałe zarówno służące ochronie środowiska, jak i gospodarce wodnej wzrosły. W latach 2010-2019 najwięcej nakładów przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód oraz na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu, a także ujęcia i doprowadzenia wody oraz budowę i modernizację stacji uzdatniania wody. Większość nakładów sfinansowano ze środków własnych inwestora oraz ze środków z zagranicy.

W 2019 r. w województwie pomorskim nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniosły 690,6 mln zł (o 13,8% więcej niż w 2018 r. i o 17,4% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 5,6% nakładów służących ochronie środowiska w Polsce. Największą część stanowiły nakłady przeznaczone na gospodarkę ściekową i ochronę wód (60,7%), na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu (18,2%) oraz na gospodarkę odpadami (15,3%). Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska najczęściej pochodziły ze środków własnych (60,0%), środków z zagranicy (24,8%) oraz z funduszy ekologicznych (8,9%).

W 2019 r. w województwie pomorskim nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej wyniosły 156,3 mln zł (o 13,0% więcej niż w 2018 r. i o 35,5% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 4,8% nakładów służących gospodarce wodnej w Polsce. Największą część stanowiły nakłady przeznaczone na ujęcia i doprowadzenia wody (58,3%), na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody (21,7%) oraz na obwałowania przeciwpowodziowe (19,1%). Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej najczęściej były finansowane ze środków własnych (49,4%), środków z zagranicy (22,0%), środków budżetowych (11,8%) oraz z funduszy ekologicznych (13,8%).

W województwie pomorskim w 2019 r. nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej na 1 mieszkańca wyniosły 362,25 zł (o 42,31 zł więcej niż w 2018 r. i o 112,44 zł mniej niż w 2010 r.). W skali kraju nakłady na 1 mieszkańca wyniosły 407,41 zł (o 72,63 zł więcej niż w 2018 r. i o 31,17 zł więcej niż w 2010 r.).

Tablica 8. Nakłady^a na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej (dok.)
Table 8. Outlays^a on fixed assets for environmental protection and water management (cont.)

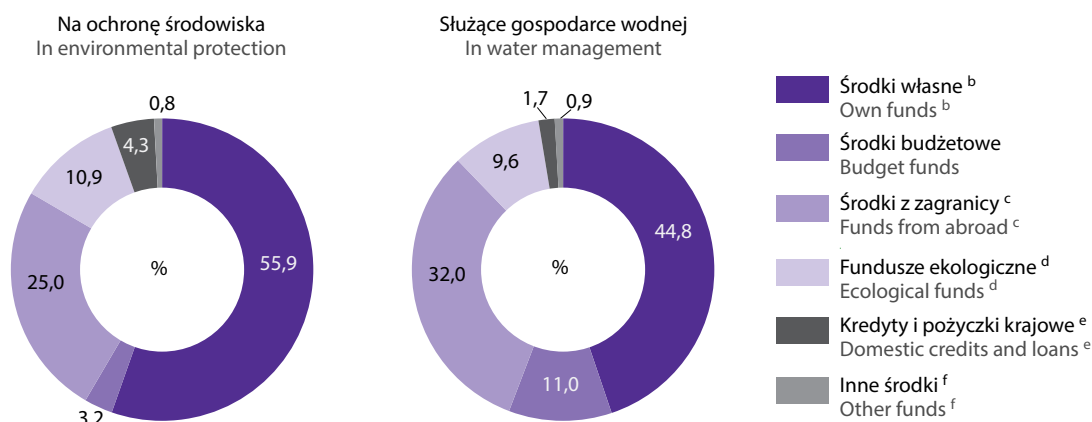
Wyszczególnienie	2010-2019			Specification
	w tys. zł in thousand PLN	na 1 mieszkańca per capita	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	
Ochrona środowiska – ogółem	6621307,4	2832,3	6,0	Environmental protection – total
w tym:				of which:
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	2079722,8	889,6	6,7	protection of air and climate
gospodarka ściekowa i ochrona wód	3293846,6	1409,0	6,0	wastewater management and protection of waters
gospodarka odpadami	882297,5	377,4	7,2	waste management
ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu	11256,5	4,8	0,8	protection of biodiversity and landscape
pozostała działalność związana z ochroną środowiska	254640,4	108,9	3,9	other environmental protection activities

^a Według lokalizacji inwestycji.
^a By site location of investment.

Tablica 8. Nakłady^a na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej (dok.)Table 8. Outlays^a on fixed assets for environmental protection and water management (cont.)

Wyszczególnienie	2010-2019			Specification
	w tys. zł in thousand PLN	na 1 mieszkańca per capita	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	
Gospodarka wodna – ogółem	1733644,9	741,6	6,0	Water management – total
w tym:				of which:
ujęcia i doprowadzenia wody	705364,3	301,7	5,8	water intakes and systems
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody	352375,3	150,7	8,0	construction and modernisation of water treatment plants

a Według lokalizacji inwestycji.
a By site location of investment.

Wykres 13. Nakłady^a na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2010-2019Chart 13. Outlays^a on fixed assets by source of financing in 2010-2019

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie ze środkami z budżetu gmin będących inwestorami. c Środki bezzwrotne i zwrotne uzyskane w ramach międzynarodowych programów funduszy pomocowych (w tym Fundusz Spójności), funduszy strukturalnych, pomocy bilateralnej, ekokonwersji. d Pożyczki, kredyty i dotacje. e W tym bankowe. f W tym nakłady niefinansowane.

a By site location of investment. b Including funds from budgets of gminas which are investors. c Non-refundable and refundable funds received from international programmes of aid funds (including the Cohesion Fund), structural funds, bilateral assistance, ecological conversion. d Loans, credits and grants. e Of which bank credits and loans. f Of which non-financed outlays.

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1. Kapitał ludzki

5.1. Human capital

Demografia

Demography

W województwie pomorskim od 2000 r. liczba ludności systematycznie wzrasta. W 2020 r. przyrost naturalny w województwie po raz pierwszy od ponad dwóch dekad był ujemny, natomiast liczony na 1000 ludności od 2001 r. utrzymuje się na najwyższym poziomie w kraju.

W 2020 r. w województwie pomorskim udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności był najwyższy w kraju. Odnotowano również wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym oraz spadek udziału ludności w wieku produkcyjnym.

W województwie pomorskim, tak jak i w całym kraju, obserwuje się proces starzenia się społeczeństwa, co ma swoje odzwierciedlenie m.in. w stopniowym wzroście mediany wieku ludności, wartości współczynnika starości demograficznej oraz indeksu starości.

Od ponad dwudziestu lat (za wyjątkiem 2006 r.) w województwie pomorskim obserwuje się dodatnie saldo migracji ludności – liczba zameldowań na pobyt stały przewyższa liczbę wymeldowań z pobytu stałego.

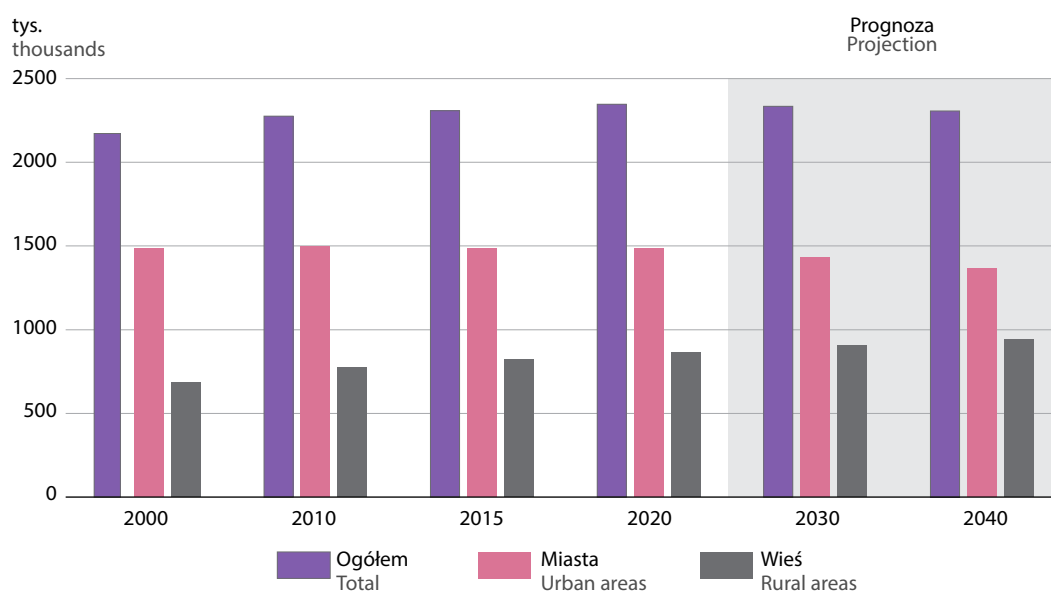
W województwie pomorskim liczba ludności systematycznie wzrasta od 2000 r. Według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r. województwo zamieszkiwało 2346,7 tys. osób, o 2,7 tys. osób więcej niż przed rokiem i o 71,2 tys. więcej niż w 2010 r. Populacja województwa w końcu grudnia 2020 r. stanowiła 6,1% ogólnej liczby ludności Polski (analogicznie jak w 2019 r. i o 0,2 p.proc. więcej niż w 2010 r.). W skali roku wzrost liczby ludności, za wyjątkiem województwa pomorskiego, odnotowano jeszcze tylko w województwie mazowieckim, przy czym w województwie pomorskim był wyższy (0,12% wobec 0,03%). Natomiast w Polsce liczba ludności od 2012 r. zmniejszała się, za wyjątkiem 2017 r., w którym odnotowano nieznaczny wzrost. W 2020 r. w porównaniu z 2019 r. liczba ludności w kraju zmniejszyła się o 0,3%.

Gęstość zaludnienia (liczba osób przypadająca na 1 km²) wyniosła w województwie 128 osób, tyle samo co w 2019 r. i o 4 osoby więcej niż w 2010 r. W Polsce gęstość zaludnienia od 2010 r. pozostawała na niezmiennym poziomie 123 osób, natomiast w 2020 r. zmniejszyła się do 122 osób. Wskaźnik gęstości zaludnienia wykazywał znaczne zróżnicowanie terytorialne – nadal najwyższy notowano w Słupsku (2081 osób na 1 km²) i w Sopocie (2042 osoby na 1 km²), a najniższy w powiecie człuchowskim (35 osób na 1 km²) i bytowskim (36 osób na 1 km²).

Tablica 9. Ludność
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 9. Population
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Ogółem Total	2275494	2307710	2343928	2346671
w odsetkach (Polska = 100) in percent (Poland = 100)	5,9	6,0	6,1	6,1
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	105	105	105	106
Miasta – w % ogółu ludności Urban areas – in % of total population	65,9	64,4	63,5	63,2
Wieś – w % ogółu ludności Rural areas – in % of total population	34,1	35,6	36,5	36,8
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per km ² of total area	124	126	128	128

Wykres 14. Ludność w latach 2000-2020 oraz prognoza do 2040 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 14. Population in 2000-2020 and projection until 2040
 As of 31 December

Podobnie jak w kraju, w województwie pomorskim przeważała ludność zamieszkała w miastach (1482,8 tys. osób w końcu 2020 r.). Współczynnik urbanizacji wyniósł 63,2% (63,5% w 2019 r. i 65,9% w 2010 r.) i był wyższy niż Polsce o 3,3 p.proc. W skali roku liczba ludności w miastach województwa pomorskiego zmniejszyła się o 5,3 tys., a współczynnik urbanizacji o 0,3 p.proc. (jego coroczny spadek – od 0,2 p.proc. do 0,4 p.proc. – obserwujemy od 2000 r.). W większości powiatów województwa (za wyjątkiem gdańskiego, kościerskiego i wejherowskiego) odnotowano spadek liczby ludności zamieszkałej w miastach.

W końcu 2020 r. ludność Gdańska, największego miasta województwa pomorskiego, stanowiła 20,1% ogólnej liczby ludności województwa (tyle samo co w 2019 r. i o 0,1 p.proc. mniej niż w 2010 r.).

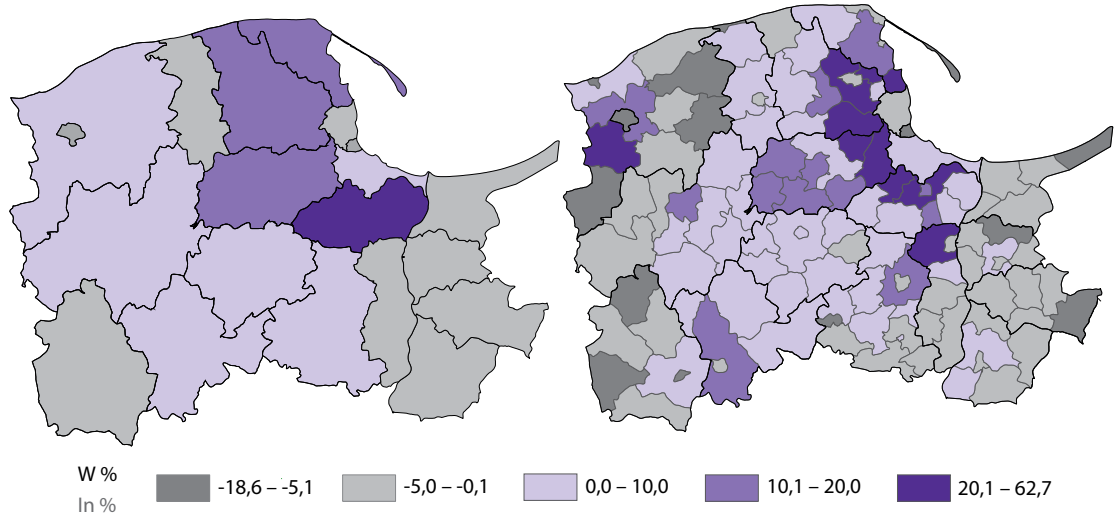
W dalszym ciągu na terenie województwa obserwuje się wzrost liczby mieszkańców wsi, gdzie na koniec 2020 r. mieszkało 863,9 tys. osób – o 0,9% (8,1 tys.) więcej niż rok wcześniej i o 11,3% (87,6 tys.) więcej niż w 2010 r. Współczynnik ruralizacji wyniósł 36,8%, o 3,3 p.proc. mniej niż w kraju. W skali roku wzrost liczby ludności zamieszkałej na wsi odnotowano w 11 powiatach województwa, w tym największy w powiatach sąsiadujących z Trójmiastem: kartuskim (2,3%), puckim (2,0%), gdańskim (1,8%) i wejherowskim (1,4%). W powiecie człuchowskim liczba ludności na wsi nie zmieniła się.

Mapa 18. Zmiana liczby ludności w latach 2010-2020

Stan na dniu 31 grudnia

Map 18. Population changes in 2010-2020

As of 31 December

Struktura ludności według płci w województwie pomorskim od kilku lat nie ulega większym zmianom. Nieznacznie przeważały kobiety, które w końcu grudnia 2020 r. stanowiły 51,3% ogólnej liczby mieszkańców (tyle samo co w 2019 r. i o 0,1 p.proc. więcej niż w 2010 r.). W Polsce udział kobiet wyniósł 51,6%.

Współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) w województwie ukształtował się na poziomie 106 (o 1 więcej niż w 2019 r. oraz w 2010 r.), natomiast w Polsce wyniósł 107. Wielkość współczynnika feminizacji jest uzależniona od miejsca zamieszkania. W miastach województwa pomorskiego przeważały kobiety – w końcu 2020 r. na 100 mężczyzn przypadało przeciętnie 110 kobiet (analogicznie, jak w 2019 r. i o 1 kobietę więcej niż w 2010 r.). Na wsi sytuacja była odwrotna – na 100 mężczyzn przypadało 99 kobiet (o 1 kobietę więcej niż w 2019 r. i 2010 r.). W kraju przewaga kobiet we wszystkich analizowanych latach występowała zarówno w mieście (111), jak i na wsi (101).

Wykres 15. Ludność według płci i wieku w latach 2010, 2020 i 2030

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 15. Population by sex and age in 2010, 2020 and 2030

As of 31 December

W 2020 r. w województwie pomorskim, podobnie jak w kraju, po raz kolejny zmieniła się struktura ludności według ekonomicznych grup wieku.

Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym wyniosła 465,0 tys., co oznacza wzrost zarówno w porównaniu z 2019 r., jak i 2010 r. odpowiednio o 2,9 tys. i 8,0 tys. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności województwa wyniósł 19,8% (19,7% w 2019 r. i 20,1% w 2010 r.) i ponownie był najwyższy w kraju. W Polsce udział ten był niższy i wyniósł 18,2% (18,1% w 2019 r. i 18,8% w 2010 r.).

Po raz kolejny, zarówno w województwie pomorskim, jak i w Polsce, odnotowano spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym oraz jej udziału w ogólnej liczbie ludności. Na koniec 2020 r. liczba ludności w wieku produkcyjnym wyniosła 1391,3 tys. osób (o 9,8 tys. mniej niż rok wcześniej i o 77,9 tys. mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 59,3% ogólnej liczby ludności województwa (59,8% w 2019 r. i 64,6% w 2010 r.). W kraju analogiczny wskaźnik wyniósł 59,5% (60,0% w 2019 r. i 64,4% w 2010 r.).

W ostatnich latach w dalszym ciągu obserwowany jest systematyczny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. W województwie pomorskim na koniec 2020 r. odnotowano 490,4 tys. osób w wieku poprodukcyjnym, co oznacza wzrost zarówno w stosunku do 2019 r. (o 9,6 tys.), jak i 2010 r. (o 141,1 tys.). W analizowanym okresie udział ludności w wieku poprodukcyjnym wzrósł z 15,4% w 2010 r. do 20,5% w 2019 r. i do 20,9% w 2020 r. W kraju udział ten również wzrósł, jednak był wyższy niż w województwie i wyniósł odpowiednio 16,8%, 21,9% i 22,3%.

Efektom zmian w strukturze wieku ludności województwa pomorskiego jest obserwowany od 2011 r. (w Polsce od 2010 r.) coroczny wzrost współczynnika obciążenia demograficznego. W 2020 r. w województwie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 68,7 osób w wieku nieprodukcyjnym (o 1,4 osoby więcej niż w 2019 r. i o 13,8 osób więcej niż w 2010 r.). Był to jeden z najwyższych współczynników w kraju po województwach: łódzkim, mazowieckim, śląskim i dolnośląskim, w których współczynnik obciążenia demograficznego wyniósł odpowiednio 71,6, 70,7, 69,3 i 69,0 osób. Najniższy współczynnik odnotowano w województwie podkarpackim (63,7 osoby). W kraju współczynnik obciążenia demograficznego wyniósł 68,0 osób (o 1,3 osoby więcej niż w 2019 r. i o 12,9 osób więcej niż w 2010 r.).

Współczynnik starości demograficznej (wskaźnik starości) – udział osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności.

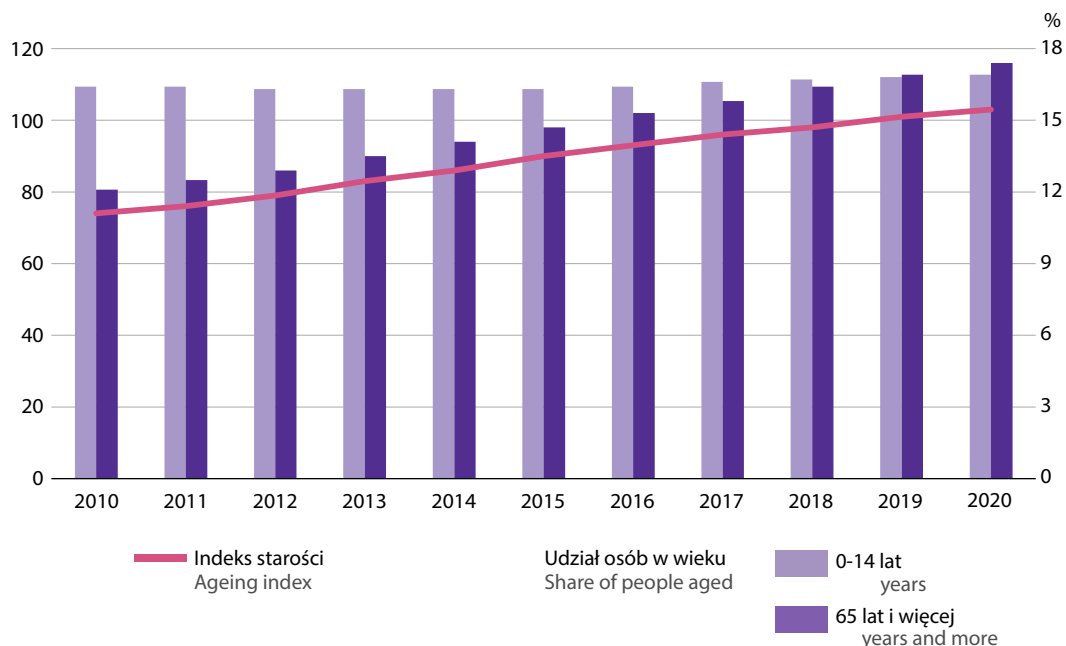
Indeks starości – liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 0-14 lat (liczba dziadków na 100 wnuczków).

Mediana wieku (wiek środkowy) ludności – jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

Wykres 16. Indeks starości oraz udział osób w wieku 0-14 i 65 lat i więcej

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 16. Ageing index as well as share of people aged 0-14 and 65 years and more
As of 31 December

Zmiany w strukturze wieku ludności (zarówno w województwie, jak i w kraju), przejawiające się m.in. wzrostem wskaźnika starości, indeksu starości czy mediany wieku, potwierdzają proces stopniowego starzenia się społeczeństwa.

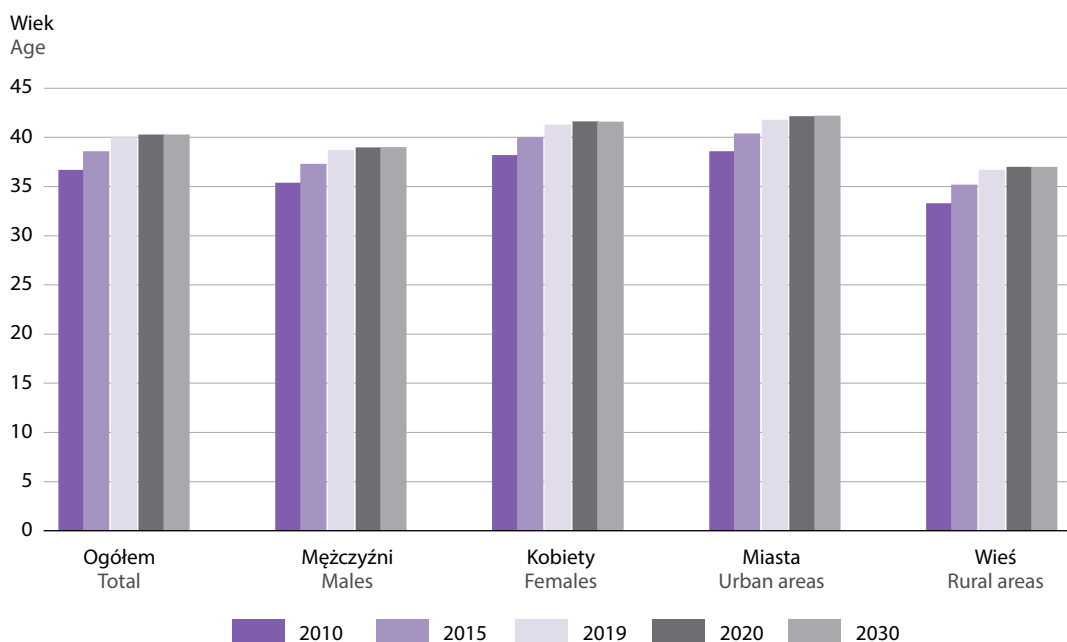
Z roku na rok obserwowany jest wzrost liczby ludności w wieku 65 lat i więcej zarówno w województwie pomorskim, jak i w kraju. W końcu 2020 r. w województwie pomorskim odnotowano 408,9 tys. osób w tej grupie wieku, o 3,1% więcej niż w 2019 r. i o 48,1% więcej niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio wzrost o 2,5% i 37,2%). Wskaźnik starości w województwie pomorskim wyniósł 17,4%. W Polsce, podobnie jak w latach wcześniejszych, wskaźnik ten był wyższy i osiągnął wartość 18,6%. W porównaniu z 2019 r., zarówno w województwie pomorskim, jak i w kraju, odnotowano wzrost wskaźnika starości o 0,5 p.proc., a w porównaniu z 2010 r. był to wzrost odpowiednio o 5,3 p.proc. i 5,1 p.proc.

Oprócz zmian w strukturze ludności w najstarszych grupach wieku (65 lat i więcej) istotne są również zmiany wśród ludności w najmłodszej grupie wieku (0-14 lat). Miernikiem pokazującym relacje między tymi grupami jest indeks starości.

W wyniku systematycznego wzrostu udziału osób starszych i nieznacznych zmian udziału osób młodych z roku na rok obserwowane są coraz wyższe wartości indeksu starości. W końcu 2020 r. w województwie pomorskim indeks starości wyniósł 103, co oznacza, że na 100 osób w wieku 0-14 lat przypadały 103 osoby w wieku 65 lat i więcej. W stosunku do 2019 r. wartość indeksu wzrosła o 3 osoby, a w porównaniu z 2010 r. – o 30 osób. Pomimo niekorzystnych zmian wartość wskaźnika ponownie była najniższa w kraju. W Polsce indeks starości był znacznie wyższy niż w województwie pomorskim i wyniósł 121 (o 3 osoby więcej niż w 2019 r. i o 32 osoby więcej niż w 2010 r.).

W końcu 2020 r. mediana wieku ludności województwa pomorskiego wyniosła 40,3 lat, co oznacza, że połowa ludności województwa przekroczyła 40,3 lat, a połowa jeszcze nie osiągnęła tego wieku. Ponownie była to najniższa wartość w Polsce, gdzie mediana wieku wyniosła 41,7 lat. Z roku na rok, zarówno w województwie pomorskim, jak i w całym kraju, wartość mediany wzrasta o 0,3 lub 0,4 roku, natomiast łączny wzrost w latach 2010-2020 ukształtował się na poziomie 3,6 lat.

Wykres 17. Mediana wieku ludności
Chart 17. Median age of population

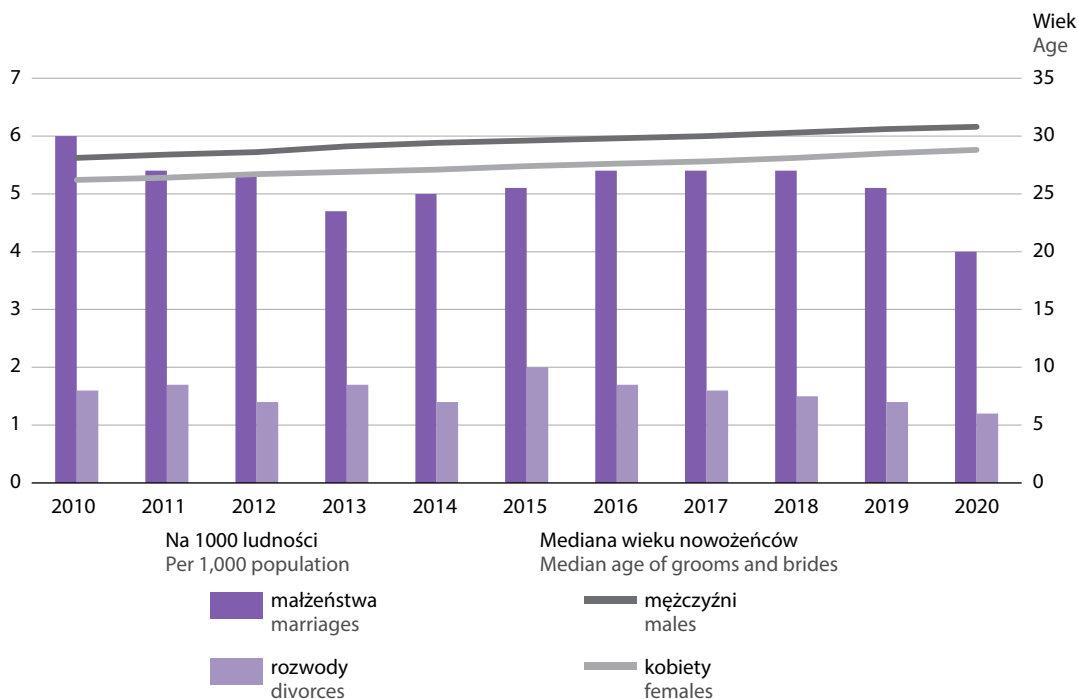
W pomorskich urzędach stanu cywilnego w 2020 r. zarejestrowano 9,4 tys. nowo zawartych małżeństw, o 2,5 tys. mniej niż w 2019 r. i o 4,2 tys. mniej niż w 2010 r. Współczynnik małżeństw na 1000 ludności osiągnął poziom 4,0‰. W porównaniu z innymi województwami wskaźnik ten był jednym z najwyższych w kraju – druga lokata po województwie małopolskim (4,2‰). Porównując z latami wcześniejszymi wartość wskaźnika była niższa niż w 2019 r. (4,0‰) i w 2010 r. (6,0‰). W Polsce liczba nowo zawartych małżeństw w przeliczeniu na 1000 ludności była nieznacznie niższa od notowanej w województwie pomorskim i wyniosła 3,8‰ (4,8‰ w 2019 r. i 5,9‰ w 2010 r.).

W województwie pomorskim nowożeńcy zawierają związek małżeński w coraz późniejszym wieku. W 2020 r. mediana wieku dla mężczyzn wyniosła 30,8 lat, a dla kobiet 28,8 lat, co oznacza wzrost w stosunku do 2019 r. odpowiednio o 0,2 i 0,3 roku, a w stosunku do 2010 r. odpowiednio o 2,7 i 2,6 lat. W Polsce mediana wieku nowożeńców również zwiększyła się – dla mężczyzn z 28,0 lat w 2010 r. do 30,6 lat w 2020 r., a dla kobiet z 26,0 lat w 2010 r. do 28,5 lat w 2020 r.

W 2020 r. w województwie pomorskim sądy orzekły 31 separacji, o 5 mniej niż w 2019 r. i o 114 mniej niż w 2010 r. W przeliczeniu na 100 tys. ludności orzeczono 1,3 separacji (1,5 w 2019 r. i 6,4 w 2010 r.). Była to jedna z najniższych wartości w kraju, gdzie wskaźnik wyniósł 1,9 (3,1 w 2019 r. i 7,2 w 2010 r.).

W 2020 r. rozwiódło się 2,9 tys. par małżeńskich, o 11,5% mniej niż w 2019 r. i o 20,1% mniej niż w 2010 r. (w Polsce odnotowano spadek o 21,7% w stosunku do 2019 r. i o 16,5% w stosunku do 2010 r.). Liczba rozwodów na 1000 ludności wyniosła 1,2‰ (1,4‰ w 2019 r. i 1,6‰ w 2010 r.), przy przeciętnej wartości w kraju 1,3‰ (w 2019 r. – 1,7‰ i w 2010 r. – 1,6‰). Przeliczając liczbę rozwodów na 1000 nowo zawartych małżeństw wskaźnik dla województwa pomorskiego wyniósł 310 i był niższy niż w kraju (353).

Wykres 18. Małżeństwa zawarte, rozwody oraz mediana wieku nowożeńców
 Chart 18. Marriages contracted, divorces and median age of grooms and brides

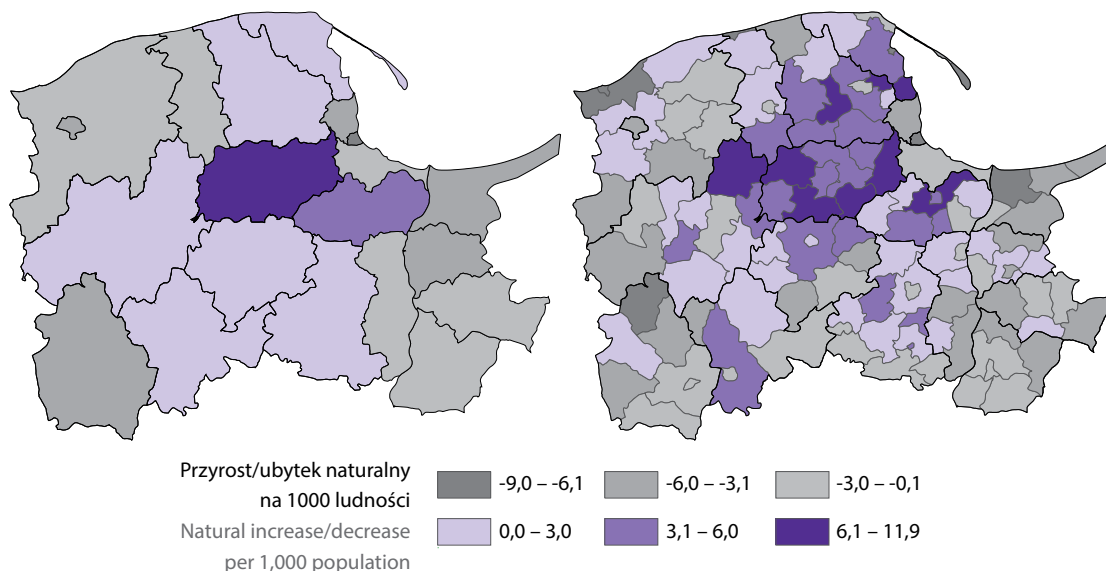

W 2020 r. w województwie pomorskim zarejestrowano 24,5 tys. urodzeń żywych – o 1,5 tys. (o 5,9%) mniej niż rok wcześniej i o 2,4 tys. (o 8,9%) mniej niż w 2010 r. W skali roku w kraju spadek liczby urodzeń był niższy niż w województwie pomorskim i wyniósł 5,2%, natomiast w porównaniu z 2010 r. był wyższy – 14,0%. Spadek liczby urodzeń wpłynął na zmianę współczynnika urodzeń. W województwie pomorskim liczba urodzeń żywych w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosła 10,4‰, podczas gdy w 2019 r. było to 11,1‰, a w 2010 r. – 11,8‰. W kraju liczba urodzeń na 1000 ludności była niższa niż w województwie pomorskim i wyniosła 9,3‰ (9,8‰ w 2019 r. i 10,7‰ w 2010 r.).

W województwie pomorskim współczynnik urodzeń na 1000 ludności utrzymuje się na wysokim poziomie w porównaniu z pozostałymi województwami. W 2020 r. województwo pomorskie ponownie uplasowało się na pierwszej pozycji w kraju (razem z województwem mazowieckim i małopolskim; w 2010 r. druga pozycja po województwie wielkopolskim). Mimo to liczba urodzeń nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń. W ostatnich latach wartość współczynnika dzietności kształtuje się poniżej 2, podczas gdy wielkość optymalna (korzystna dla stabilnego rozwoju demograficznego) to 2,10-2,15, tj. gdy w danym roku na 100 kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat) przypada średnio 210-215 urodzonych dzieci. W 2010 r. współczynnik dzietności wyniósł 1,49, co oznacza, że na 100 kobiet w wieku 15-49 lat przypadało 149 urodzeń. W 2020 r. wartość ta wzrosła do 1,53 i mimo, że była najwyższa w całym kraju (1,38), to nadal była poniżej wartości optymalnej. W przekroju terytorialnym w skali całego kraju jedynie w powiecie kartuskim współczynnik dzietności osiągnął wartość powyżej 2,10 (gwarantującą prostą zastępowalność pokoleń) i ukształtował się na poziomie 2,14. Natomiast najniższą wartością współczynnika dzietności w województwie pomorskim charakteryzował się Sopot – 102 urodzenia na 100 kobiet w wieku rozrodczym i był to jeden z najniższych wskaźników w kraju.

Mediana wieku kobiet rodzących dziecko zwiększyła się w województwie pomorskim z 28,3 lat w 2010 r. do 30,1 lat w 2020 r. W kraju odnotowano wzrost odpowiednio z 28,6 lat do 30,5 lat.

Mapa 19. Przyrost/ubytek naturalny ludności w 2020 r.
Map 19. Natural increase/decrease in 2020

W województwie pomorskim od 2014 r. obserwuje się coroczny wzrost liczby zgonów. W 2020 r. zmarło 25,7 tys. osób, o 3,2 tys. osób (o 14,3%) więcej niż w 2019 r. i o 6,3 tys. (o 32,8%) więcej niż w 2010 r. Natomiast w kraju liczba zgonów wzrosła o 16,5% w porównaniu z 2019 r., a w stosunku do 2010 r. o 26,1%.

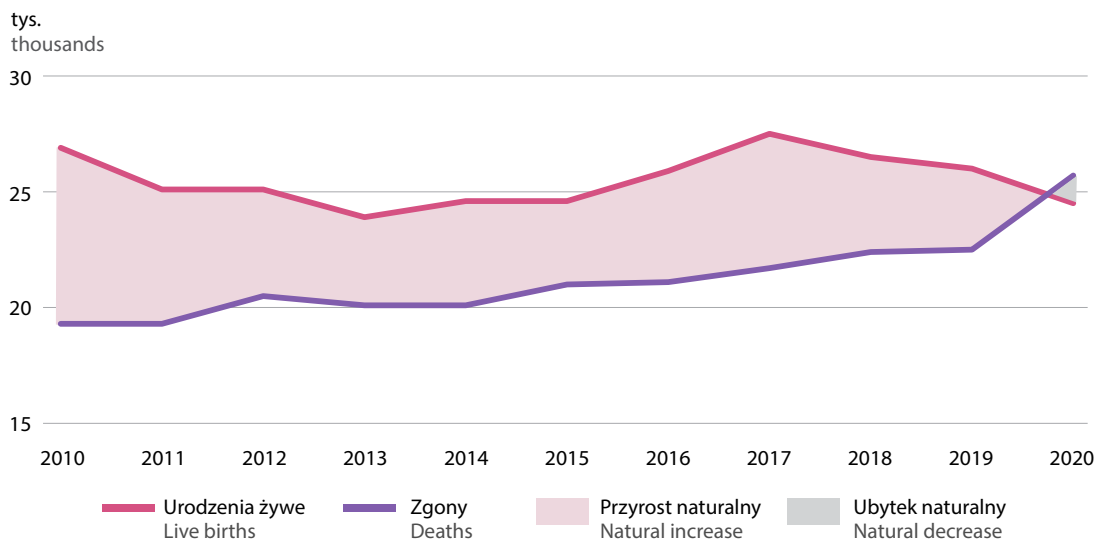
Liczba zgonów w województwie pomorskim w przeliczeniu na 1000 ludności zwiększyła się z 8,5‰ w 2010 r. do 9,6‰ w 2019 r. i do 10,9‰ w 2020 r. Pomimo wzrostu była to najniższa wartość wśród województw. W kraju wskaźnik zgonów w 2020 r. wyniósł 12,4‰ (10,7‰ w 2019 r. i 9,8‰ w 2010 r.).

W 2020 r. w województwie pomorskim odnotowano 97 zgonów niemowląt (94 w 2019 r. i 122 w 2010 r.). Liczba zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych w województwie wyniosła 4,0‰ (3,6‰ w 2019 r. i 4,5‰ w 2010 r.), natomiast w kraju 3,6‰ (3,8‰ w 2018 r. i 5,0‰ w 2010 r.).

Niezmienne od wielu lat głównymi przyczynami zgonów zarówno w województwie pomorskim, jak i w Polsce, są choroby układu krążenia oraz choroby nowotworowe. W 2019 r. stanowiły odpowiednio 42,7% i 28,1% wszystkich zgonów w województwie (w kraju odpowiednio 39,4% i 26,5%). Do 2012 r. w województwie pomorskim trzecią najczęstszą grupą przyczyn były zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu (urazy, zatrucia i inne wypadki), natomiast od 2013 r. są to zgony z powodu chorób układu oddechowego. W 2019 r. 7,9% zgonów było spowodowanych przez choroby układu oddechowego (w kraju 6,6%), a 5,6% przez zewnętrzne przyczyny (4,9% w Polsce).

Wykres 19. Ruch naturalny ludności

Chart 19. Vital statistics

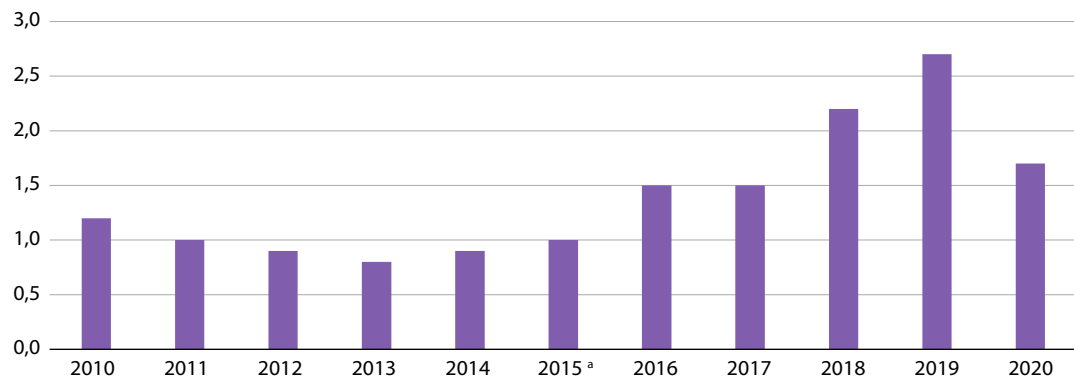

W województwie pomorskim w 2020 r. po raz pierwszy od ponad dwóch dekad zanotowano ujemny przyrost naturalny. Różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów wyniosła minus 1,2 tys., podczas gdy w 2019 r. było to 3,6 tys., a w 2010 r. – 7,6 tys. Mimo ujemnego współczynnika przyrostu naturalnego w 2020 r. – minus 0,5‰ (1,5‰ w 2019 r. i 3,3‰ w 2010 r.), jego wartość ponownie była najwyższa w skali kraju. Dla Polski przyrost naturalny przyjmował znacznie niższe wartości i w 2020 r. ukształtował się na poziomie minus 3,2‰ (minus 0,9‰ w 2019 r. oraz 0,9‰ w 2010 r.).

W 2020 r. w przekroju terytorialnym dodatni współczynnik przyrostu naturalnego odnotowano w 8 powiatach (w 2019 r. w 13 powiatach), w tym najwyższe wartości w powiatach graniczących z Trójmiastem, tj. kartuskim (7,0‰), gdańskim (3,9‰) i wejherowskim (2,4‰). Najniższe (ujemne) wartości współczynnika odnotowano w Sopocie (minus 8,0‰) i w Słupsku (minus 5,4‰).

Wykres 20. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na 1000 ludności

Chart 20. Net internal and international migration per 1,000 population

a Do obliczenia salda migracji wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.
 a Net migration was calculated using data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014.

Drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem mającym istotny wpływ na liczbę ludności, jej strukturę i przestrzenne rozmieszczenie są migracje ludności.

W 2020 r. w województwie pomorskim w ruchu wewnętrznym na pobyt stały zameldowało się 28,6 tys. osób, natomiast wymeldowało się z pobytu stałego 24,8 tys. osób. W przeliczeniu na 1000 ludności było to odpowiednio 12,2‰ i 10,6‰. W związku z tym odnotowano dodatnie saldo migracji wewnętrznych – 3,8 tys. osób (6,0 tys. w 2019 r. i 2,7 tys. w 2010 r.), a wskaźnik salda migracji wewnętrznych na 1000 ludności wyniósł 1,6‰ (2,5‰ w 2019 r. i 1,2‰ w 2010 r.). W kraju w wyniku wewnętrznych ruchów migracyjnych w 2020 r. przemieściło się 385,0 tys. osób. Przeliczając na 1000 ludności było to 10,0‰ (12,2‰ w 2019 r. i 11,0‰ w 2010 r.).

Zdecydowanie przeważały migracje wewnątrzwojewódzkie, w ramach których w 2020 r. w granicach województwa pomorskiego przemieściło się 20,4 tys. osób (71,3% ludności napływowej i 82,3% ludności odpływowej).

W ramach ruchu międzywojewódzkiego w 2020 r. w województwie pomorskim z innych województw zameldowało się 8,2 tys. osób. Najwięcej osób pochodziło z województw: warmińsko-mazurskiego (23,8% ogólnej liczby migracji międzywojewódzkich do województwa pomorskiego), kujawsko-pomorskiego (18,7%), mazowieckiego (12,0%) i zachodniopomorskiego (9,7%). Natomiast z województwa pomorskiego do innych województw wymeldowało się 4,4 tys. osób. Najczęściej osoby te wybierały województwo: mazowieckie (19,1% migracji międzywojewódzkich z województwa pomorskiego), warmińsko-mazurskie (16,4%), kujawsko-pomorskie (16,1%) i zachodniopomorskie (14,4%).

Analizując wiek osób migrujących, w ramach ruchu wewnętrznego najczęściej przemieszczały się osoby w wieku 25-29 lat (15,2% wśród osób napływowych i 13,2% wśród ludności odpływowej), 30-34 lata (odpowiednio 14,7% i 13,8%) oraz 35-39 lat (11,3% i 11,5%). Miejsce zamieszkania zmieniają często całe rodziny stąd dosyć istotny był również udział najmłodszych osób w wieku 0-9 lat, który wyniósł 17,4% wśród ludności napływowej i 18,4% wśród odpływowej.

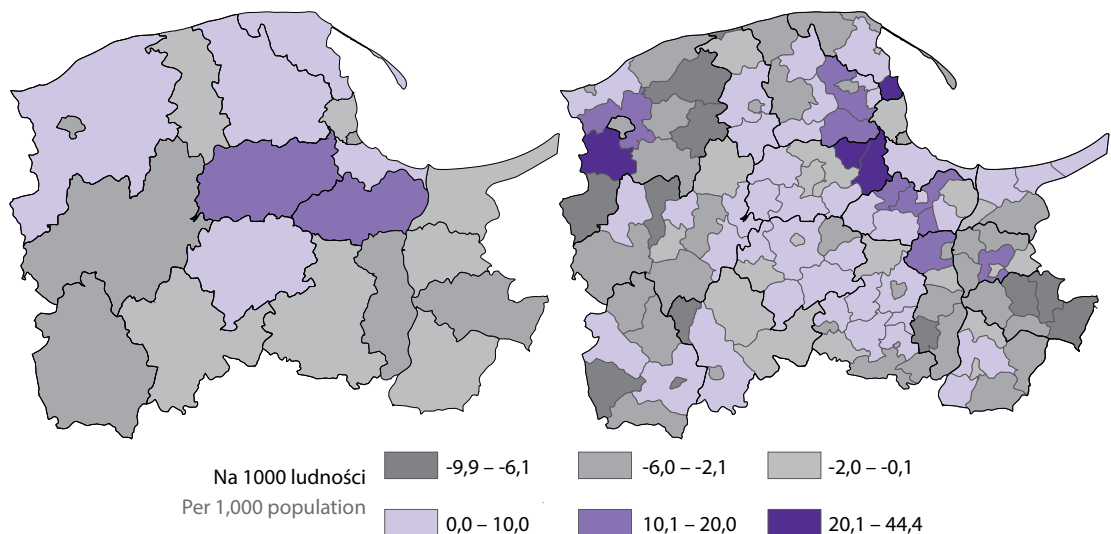
W 2020 r. w województwie pomorskim w ramach migracji zewnętrznych na pobyt stały zameldowało się 0,9 tys. osób z zagranicy, natomiast za granicę wymeldowało się 0,6 tys. osób. W przeliczeniu na 1000 ludności było to odpowiednio 0,4‰ i 0,3‰. W efekcie odnotowano dodatnie saldo migracji zagranicznych, które wyniosło 253 osoby i było niższe niż w 2019 r. (383 osoby) i wyższe niż w 2010 r. (minus 100 osób). Saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności wyniosło 0,1‰ (0,2‰ w 2019 r. i minus 0,04‰ w 2010 r.). W kraju z zagranicy na pobyt stały zameldowało się 13,3 tys. osób (0,3‰ na 1000 ludności), a za granicę wymeldowało się 8,8 tys. osób (0,2‰ na 1000 ludności) w wyniku czego saldo migracji zagranicznych było dodatnie i wyniosło 4,5 tys., tj. 0,1‰ na 1000 ludności (w 2019 r. 0,2‰, a w 2010 r. minus 0,1‰).

W 2020 r. najczęściej imigrowały do województwa pomorskiego osoby w najmłodszych grupach wiekowych: 0-4 lata (31,0%) i 5-9 lat (15,6%), a także osoby w wieku 35-39 lat (8,9%). Natomiast wśród emigrantów najwięcej było osób w wieku 35-39 lat (15,8%), 30-34 lata (14,5%) oraz 25-29 lat (12,6%).

Najwięcej osób z zagranicy do województwa pomorskiego w 2020 r. przybyło z krajów europejskich (93,5% ogólnej liczby imigrantów), w tym najwięcej z Wielkiej Brytanii (24,8% ogólnej liczby imigrantów) i Niemiec (21,1%) oraz z Ukrainy (8,8%) i Norwegii (5,1%). Z Ameryki Północnej pochodziło 3,6% imigrantów, w tym 1,7% ogólnej liczby imigrantów przybyło ze Stanów Zjednoczonych.

W 2020 r. zdecydowana większość osób wyjeżdżających z województwa pomorskiego za granicę wybrała kraje europejskie (95,7% ogólnej liczby emigrantów), w tym najwięcej Niemcy (29,5%) i Wielką Brytanię (27,4%) oraz Holandię (8,2%). Do Ameryki Północnej wyjechało 2,4% emigrantów, w tym 1,4% do Stanów Zjednoczonych.

Mapa 20. Saldo migracji ludności na pobyt stały w 2020 r.
Map 20. Net migration of population for permanent residence in 2020

W 2020 r. w województwie pomorskim, podobnie jak w roku poprzednim i w 2010 r., saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały było dodatnie. Oznacza to, że liczba osób zameldowanych na pobyt stały w ciągu omawianego okresu przekroczyła liczbę osób wymeldowanych z pobytu stałego w tym czasie – w 2020 r. o 4,1 tys. osób, w 2019 r. o 6,3 tys., a w 2010 r. o 2,6 tys. (na 1000 ludności odpowiednio 1,7‰, 2,7‰ i 1,2‰).

W 2020 r. tylko 5 województw miało dodatnie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności (województwo pomorskie zajęło drugie miejsce po województwie mazowieckim). Dla Polski wskaźnik ten również był dodatni i wyniósł 0,1‰.

W przekroju terytorialnym dodatnie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały zanotowano w 7 powiatach, w tym najwyższe w powiatach: gdańskim (11,5‰), kartuskim (10,4‰) i puckim (9,1‰).

Edukacja

Education

W roku szkolnym 2019/20 w województwie pomorskim odnotowano zarówno wzrost liczby placówek wychowania przedszkolnego, jak i liczby uczęszczających do nich dzieci. W wyniku reformy systemu oświaty od roku szkolnego 2017/18 r. nastąpiło przejście z 6- na 8-letnią szkołę podstawową i likwidacja gimnazjów. Najwięcej uczniów szkół ponadpodstawowych wybrało naukę w technikumach i w liceach ogólnokształcących. Znacząco zwiększył się udział osób z wyższym wykształceniem, a absolwenci uczelni kończyli studia głównie w kierunkach z grupy Biznes, administracja i prawo oraz Technika, przemysł i budownictwo.

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczają się przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

Tablica 10. Wychowanie przedszkolne ^a
Table 10. Pre-primary education ^a

Wyszczególnienie Specification	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2019/20
Placówki Establishments	1124	1376	1425	1469	1488
miasta urban areas	554	740	786	831	854
wieś rural areas	570	636	639	638	634
W tym przedszkola Of which nursery schools	494	692	748	779	805
w tym specjalne of which special	12	20	22	24	22
Miejsca Places	47873	63260	72466	75870	.
W tym przedszkola Of which nursery schools	45180	58717	68210	71582	.
w tym specjalne of which special	278	412	452	511	.
Dzieci Children	63416	70408	86019	89540	91720
miasta urban areas	44348	47105	56848	58812	60323
wieś rural areas	19068	23303	29171	30728	31397
w tym w wieku: of which aged :					
6 lat 6	18516	4762	23277	24504	23722
5 lat 5	17691	26349	23020	22491	23507
Dzieci w wieku 3-6 lat na 100 miejsc w przedszkolu Children aged 3-6 per 100 places in a nursery school	219	183	148	140	.

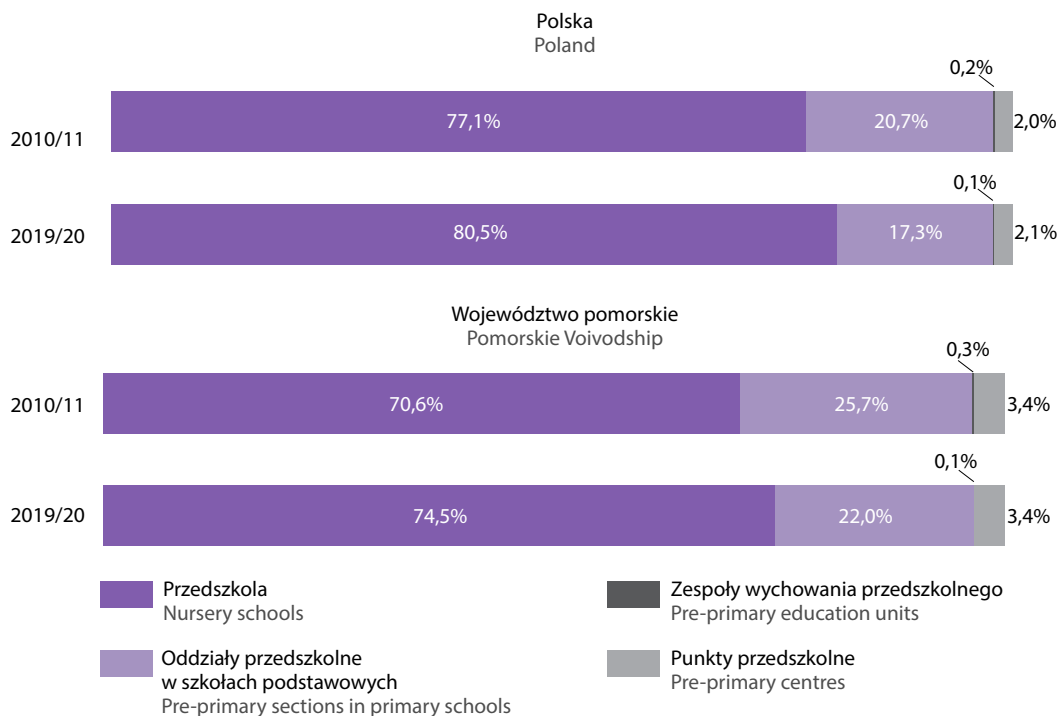
^a W latach szkolnych 2015/16-2019/20 łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
^a In the 2015/16-2019/20 school years, including children staying in the units performing health care activity.

W roku szkolnym 2019/20 w województwie pomorskim funkcjonowało 1488 formalnie zarejestrowanych placówek wychowania przedszkolnego, z tego 805 przedszkoli, 520 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, 4 zespoły wychowania przedszkolnego oraz 159 punktów przedszkolnych. Liczba placówek wychowania przedszkolnego zwiększyła się zarówno w stosunku do roku szkolnego 2018/19, jak i 2010/11 odpowiednio o 1,0% i 32,4%. W województwie pomorskim działały również 22 specjalne placówki wychowania przedszkolnego (wszystkie to przedszkola), do których uczęszczało 414 dzieci.

W roku szkolnym 2019/20 wychowaniem przedszkolnym objętych było 91,7 tys. dzieci, o 2,4% więcej niż w roku szkolnym 2018/19 i o 44,6% więcej niż w roku szkolnym 2010/11. Liczba dzieci w wieku 6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego zmniejszyła się w skali roku o 3,2%, a zwiększyła się o 28,1% w stosunku do roku szkolnego 2010/11.

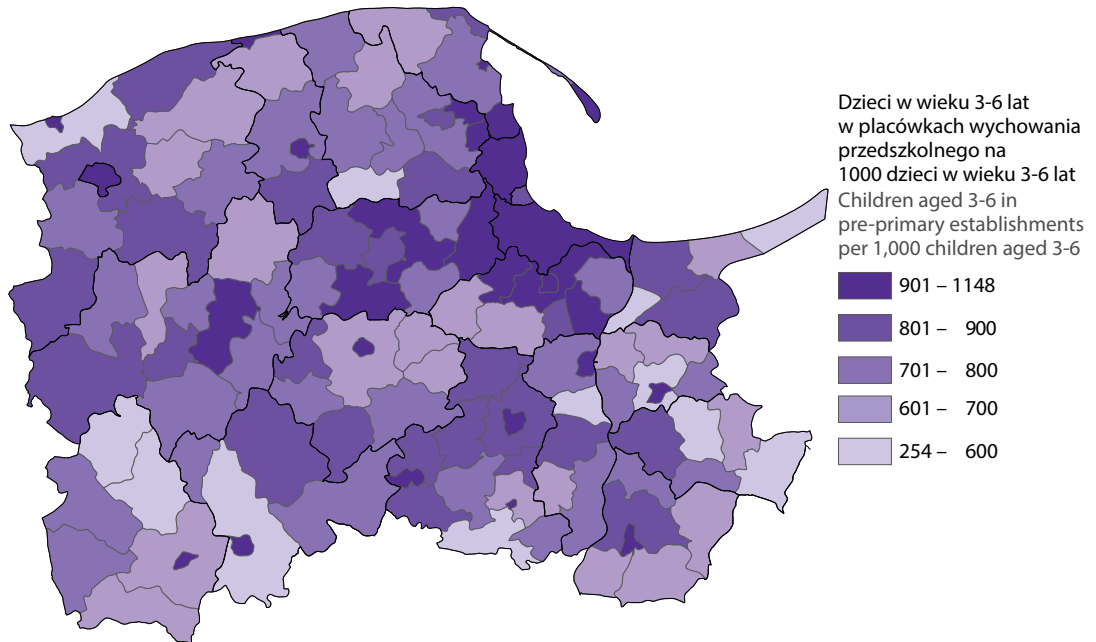
W polskim systemie oświaty najbardziej powszechnym typem placówek wychowania przedszkolnego są przedszkola. W województwie pomorskim w roku szkolnym 2019/20 uczęszczało do nich 74,5% wszystkich dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (70,6% w roku szkolnym 2010/11), podczas gdy w kraju udział wyniósł odpowiednio 80,5% i 77,1%. Formą wychowania przedszkolnego zrzeszającą głównie dzieci 6-letnie są oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, do których w województwie pomorskim uczęszczało 22,0% ogólnej liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, a w kraju udział ten wyniósł 17,3% (odpowiednio o 3,7 p.proc. i o 3,4 p.proc. mniej niż w roku szkolnym 2010/11). Natomiast do punktów przedszkolnych, działających przede wszystkim na obszarach wiejskich, uczęszczało 3,4% dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (w Polsce – 2,1%).

Wykres 21. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego
Chart 21. Children in in-primary establishments

Mapa 21. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2019/20

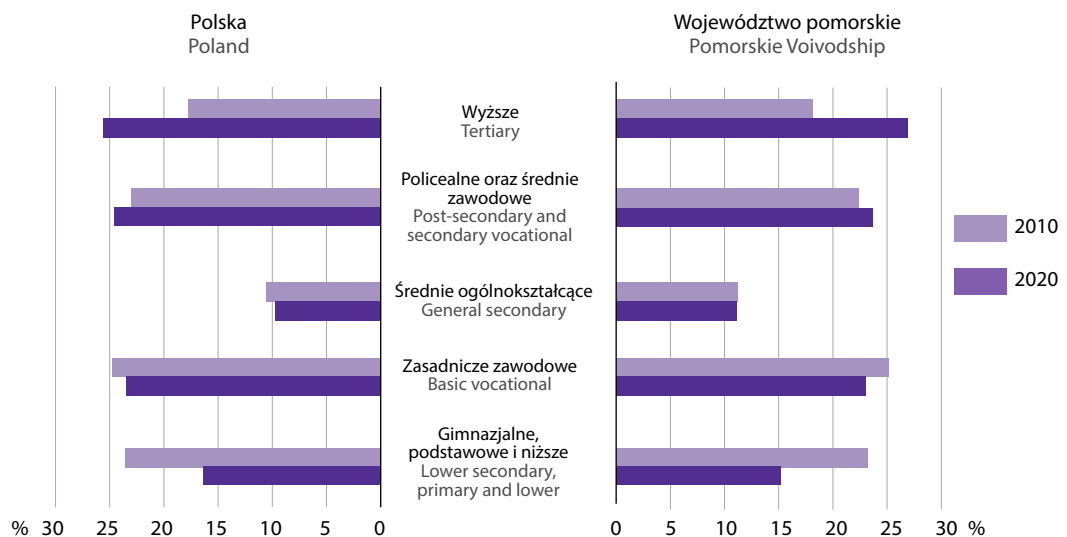
Map 21. Pre-primary education in the 2019/20 school year

Miarą dostępności wychowania przedszkolnego jest m.in. liczba dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym na 1000 dzieci w tej grupie wieku. Spośród gmin województwa pomorskiego wskaźnik ten przyjmował najwyższe wartości w gminie wiejskiej Kolbudy (1148), w gminie miejskiej Kościerzyna (1148) oraz w gminie wiejskiej Pruszcz Gdański (1088), zaś najniższe wartości zanotowano w gminach wiejskich: Malbork (254), Ustka (321) oraz Stary Targ (488). Wartości wskaźnika bliskie lub przekraczające 1000 świadczą o dowożeniu dzieci spoza gminy do placówek położonych na jej terenie. Warto zauważyć, że w 10 gminach województwa pomorskiego w roku szkolnym 2019/20 nie funkcjonowało ani jedno przedszkole.

Wykres 22. Ludność według poziomu wykształcenia

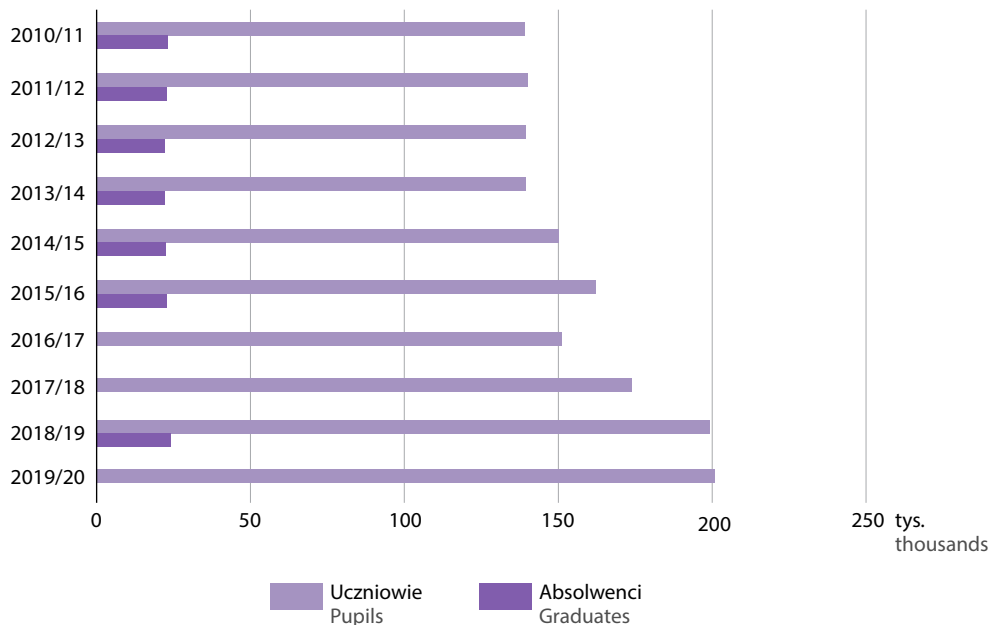
Chart 22. Population by level of educational attainment

Według wyników reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w 2020 r. w województwie pomorskim 26,9% osób w wieku 15 lat i więcej legitymowało się wykształceniem wyższym, wzrost o 8,8 p.proc. w porównaniu z 2010 r. (w Polsce udział ten wyniósł 25,7%, o 7,9 p.proc. więcej niż w 2010 r.). Na przestrzeni analizowanych lat znacznie zmniejszył się udział osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym oraz niższym – z 23,2% w 2010 r. do 15,2% w 2020 r. (w Polsce z 23,6% do 16,4%) oraz udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym odpowiednio z 25,1% do 23,0% (w Polsce z 24,8% do 23,5%). Wykształcenie policealne oraz średnie zawodowe posiadało 23,7% mieszkańców województwa, natomiast najmniej osób w województwie legitymowało się wykształceniem średnim ogólnokształcącym – 11,1% (w Polsce udział wyniósł odpowiednio 24,6% i 9,8%).

Wykres 23. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych

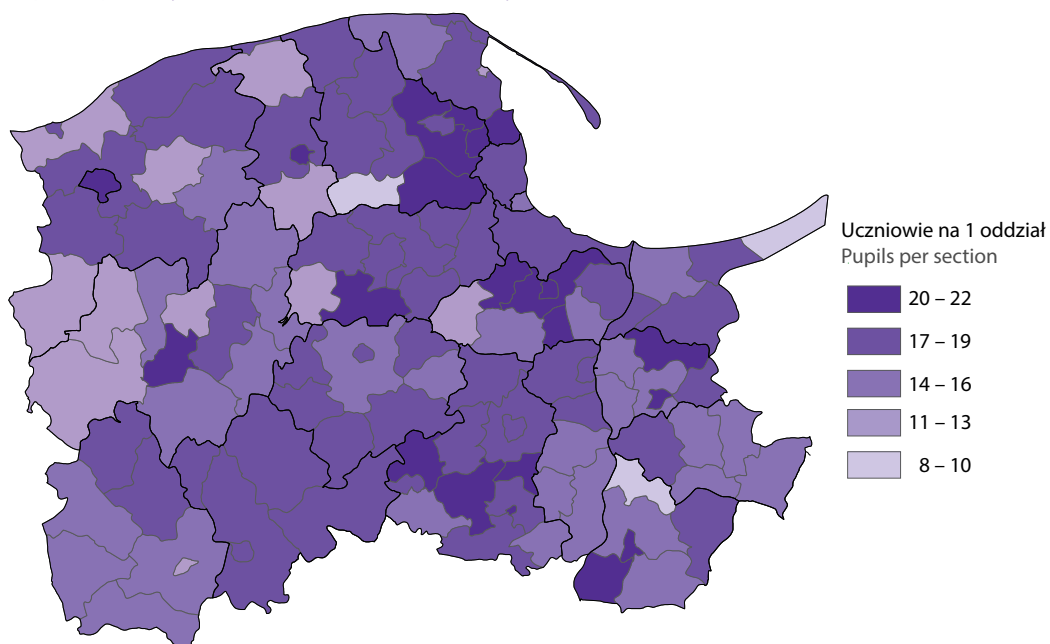
Chart 23. Pupils and graduates of primary schools

W roku szkolnym 2019/20 w szkołach podstawowych województwa pomorskiego (łącznie ze specjalnymi) uczyło się 200,9 tys. dzieci i młodzieży, o 0,9% więcej w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym i o 44,5% więcej niż w roku szkolnym 2010/11. W miastach do szkół podstawowych uczęszczało 125,9 tys. dzieci i młodzieży (o 1,0% więcej niż w poprzednim roku szkolnym), natomiast na wsi uczyło się 75,0 tys. osób (o 0,8% więcej).

Mapa 22. Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2019/20

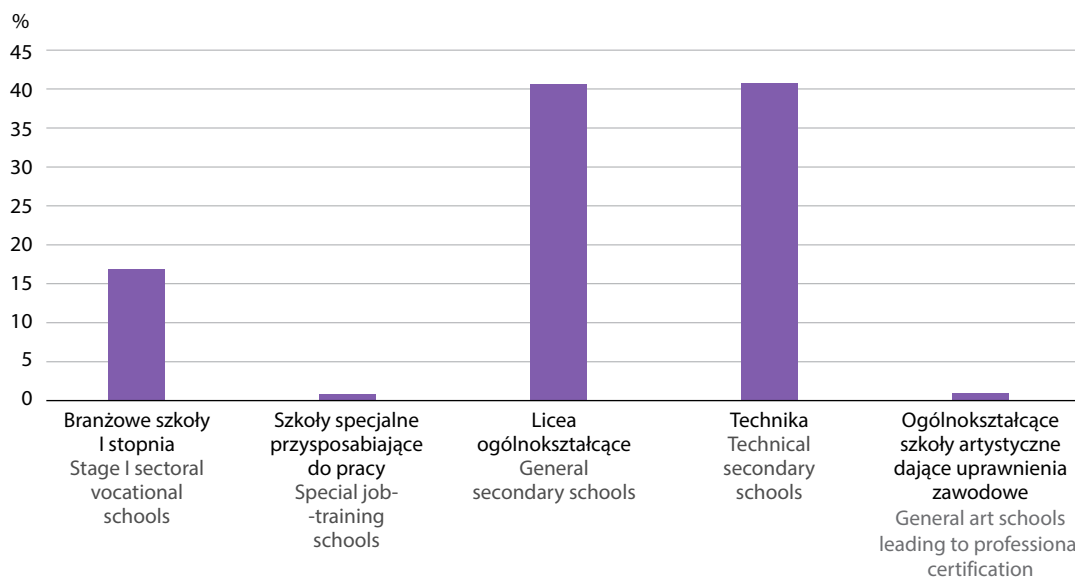
Map 22. Pupils in primary schools in the 2019/20 school year

W roku szkolnym 2019/20 średnia wielkość oddziału w szkole podstawowej (łącznie ze specjalnymi) wyniosła 18 uczniów. Oddział szkoły wiejskiej liczył średnio 16 uczniów, a w miastach 18 uczniów. Najmniej liczne oddziały szkół podstawowych funkcjonowały w gminie miejskiej Krynica Morska (8 uczniów) oraz w gminach wiejskich Ryjewo i Linia (po 10 uczniów), a najliczniejsze w gminach miejskich: Kwidzyn, Pszczółki i Pruszcz Gdański (po 22 uczniów).

Do szkół ponadpodstawowych zalicza się: specjalne szkoły przysposabiające do pracy, branżowe szkoły I stopnia, licea ogólnokształcące, technika, ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe. Zgodnie z ustawą Prawo oświatowe do szkół ponadpodstawowych należą również szkoły policealne (nie omawiane w niniejszej publikacji).

Wykres 24. Uczniowie szkół ponadpodstawowych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2019/20
 Chart 24. Students of post-primary schools by types of schools in the 2019/20 school year

W roku szkolnym 2019/20 do szkół ponadpodstawowych województwa pomorskiego uczęszczało 97,3 tys. uczniów, w tym 82,3% uczniów uczęszczało do szkół dających możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości, a tym samym kontynuowania nauki w uczelniach.

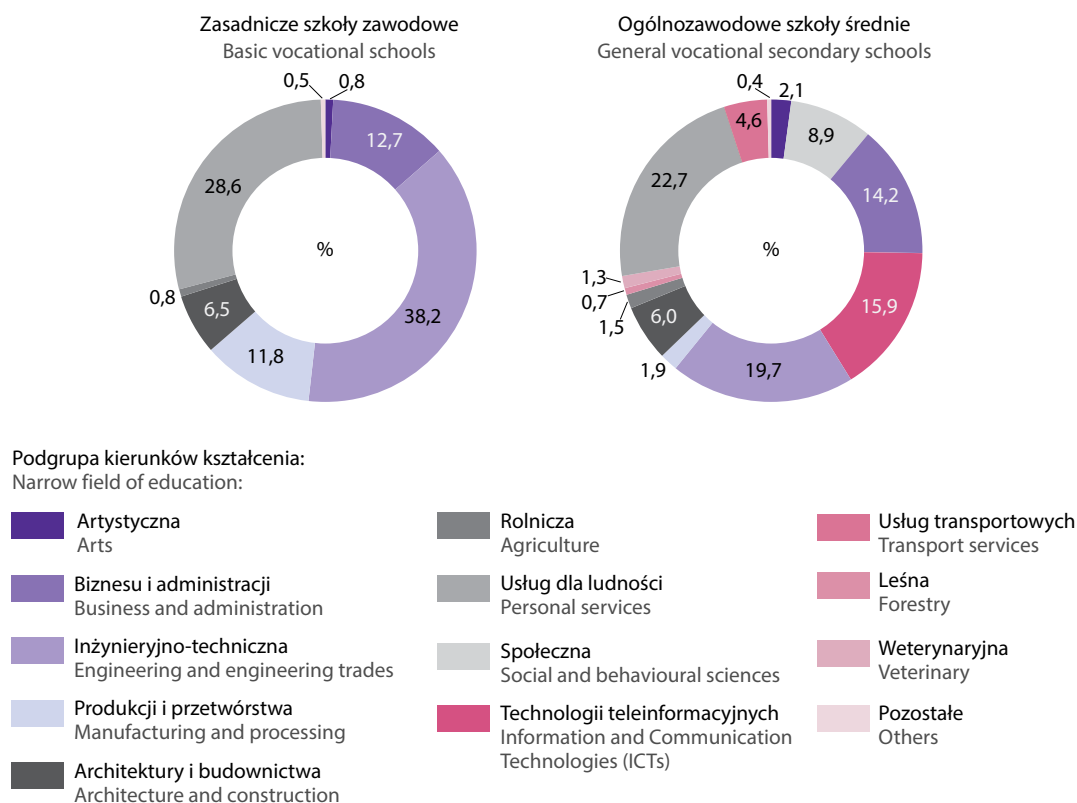
Wśród szkół ponadpodstawowych dla młodzieży największą liczbę uczniów skupiały technika, do których uczęszczało 39,7 tys. młodzieży (40,8% ogólnej liczby uczniów szkół ponadpodstawowych dla młodzieży) oraz licea ogólnokształcące – 39,5 tys. osób (odpowiednio 40,6%).

W 100 branżowych szkołach I stopnia kształciło się 16,4 tys. uczniów. Głównym celem tych szkół jest wykształcenie umiejętności przydatnych do pracy w określonym zawodzie. Do 27 specjalnych szkół przysposabiających do pracy uczęszczało 828 uczniów.

Odrębną grupę wśród szkół ponadpodstawowych stanowiły ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe. W roku szkolnym 2019/20 w województwie pomorskim w 8 placówkach tego typu zawód zdobywało 920 uczniów (w tym 84,0% stanowiły kobiety).

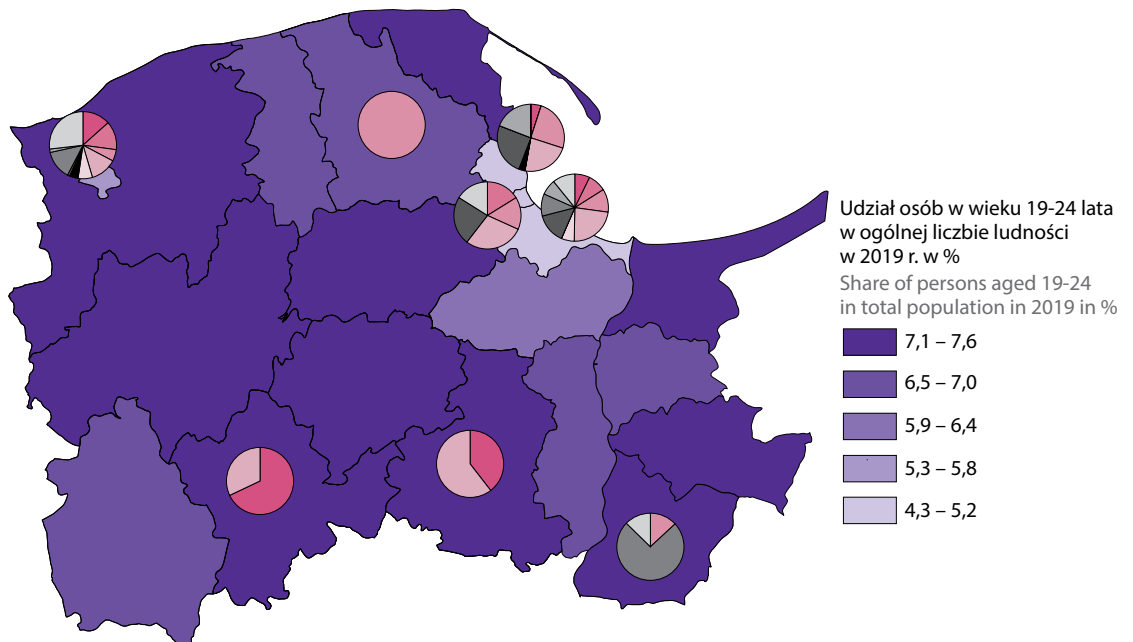
Wykres 25. Absolwenci szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia w roku szkolnym 2018/19

Chart 25. Graduates of vocational schools for youth by narrow fields of education in the 2018/19 school year

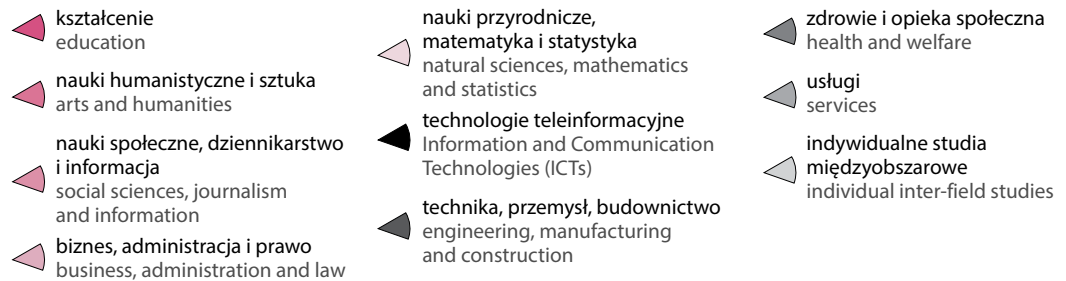

Najwięcej absolwentów zasadniczych szkół zawodowych ukończyło kierunki kształcenia z podgrupy inżynieryjno-technicznej oraz usług dla ludności – odpowiednio 38,2% i 28,6% ogólnej liczby absolwentów tego typu szkół. Były to również kierunki kształcenia, które najczęściej kończyli absolwenci szkół ogólnozawodowych (usług dla ludności – 22,7%, a inżynieryjno-technicznej – 19,7% uczniów tych szkół). Znaczna liczba absolwentów szkół ogólnozawodowych, w tym głównie techników, ukończyła również kierunki z podgrupy: technologii teleinformatycznych – 15,9% oraz biznesu i administracji – 14,2%.

Mapa 23. Szkolnictwo wyższe
 Map. 23. Higher education

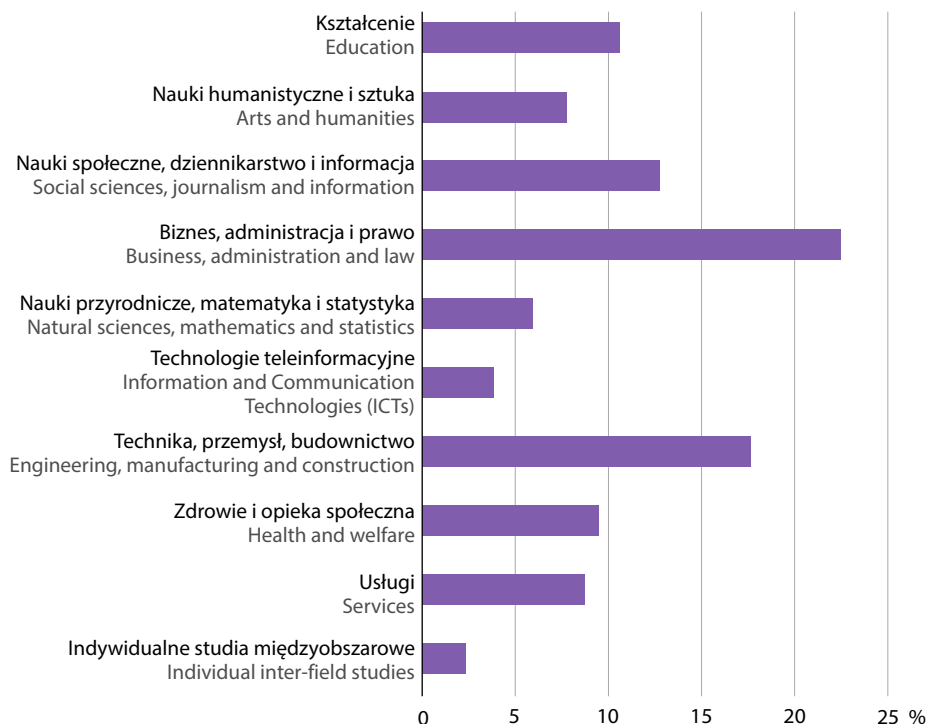
Studenci uczelni w miejscowościach akademickich w roku akademickim 2019/20 według wybranych grup kierunków studiów w %
 Students of higher education institutions in academic towns in the 2019/20 academic year by selected broad fields of education in %

W województwie pomorskim w roku akademickim 2019/20 w 24 uczelniach kształciło się 80,6 tys. studentów. Liczba uczelni województwa pomorskiego stanowiła 6,8% wszystkich polskich uczelni, a liczba studentów województwa pomorskiego (łącznie z cudzoziemcami) 6,7% ogólnej liczby studentów w Polsce.

Największe pod względem liczby studentów uczelnie w województwie pomorskim to placówki publiczne zlokalizowane na terenie Trójmiasta. Wśród nich od lat największą uczelnią jest Uniwersytet Gdański, na którym w roku akademickim 2019/20 studiowało 21,9 tys. studentów, co stanowiło 27,1% ogólnej liczby studentów z całego województwa, Politechnika Gdańska, na której kształciło się 13,9 tys. osób (odpowiednio 17,3%), Gdański Uniwersytet Medyczny – 5,9 tys. osób (7,4%) oraz Uniwersytet Morski w Gdyni – 4,0 tys. osób (5,0%). Wśród uczelni niepublicznych od kilku lat największą pod względem liczby studentów jest Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku, w której w roku akademickim 2019/20 studiowało 14,1 tys. osób (17,5% ogólnej liczby studentów w województwie pomorskim).

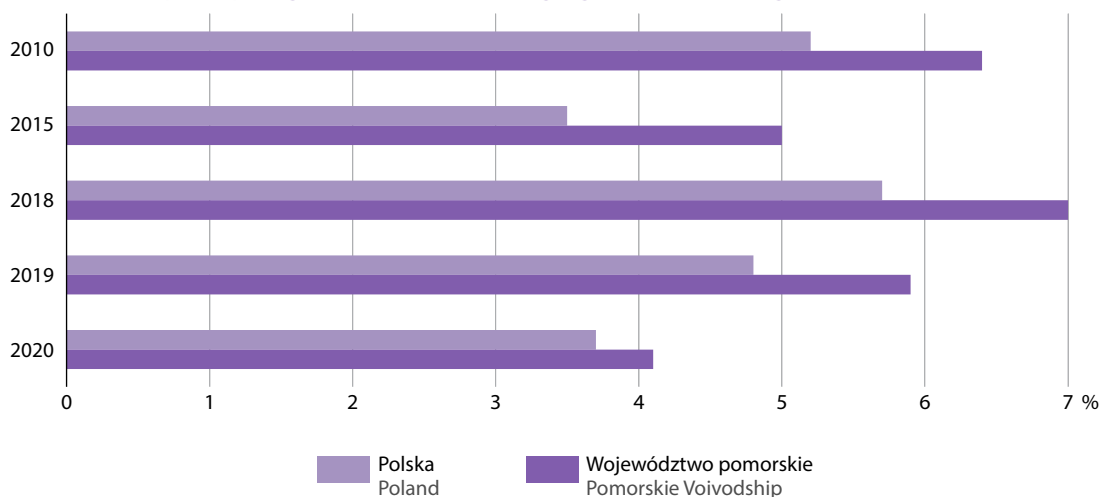
Wykres 26. Absolwenci uczelni według grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2018/19
 Chart 26. Graduates by broad fields of education in the 2018/19 academic year

W roku akademickim 2018/19 dyplomy ukończenia studiów w województwie pomorskim otrzymało 20,8 tys. absolwentów (łącznie z cudzoziemcami), co stanowiło 6,6% ogólnej liczby absolwentów z całego kraju. Najwięcej z nich ukończyło kierunki z grupy: Biznes, administracja i prawo – 22,1% ogólnej liczby absolwentów (dominowali tu absolwenci kierunków: zarządzanie, finanse i rachunkowość oraz logistyka), Technika, przemysł, budownictwo – 17,4% (najwięcej absolwentów ukończyło kierunki: budownictwo oraz mechanika i budowa maszyn), Nauki społeczne, dziennikarstwo i informacja – 12,6% (najwięcej absolwentów ukończyło kierunki: ekonomia i psychologia) oraz Kształcenie – 10,4% (dominowali absolwenci kierunku pedagogika).

Według stanu w dniu 30 września 2019 r. w województwie pomorskim działało 70 szkół dla dorosłych, z tego 4 szkoły podstawowe, 66 liceów ogólnokształcących. W szkołach podstawowych uczyło się 127 osób, a w liceach ogólnokształcących – 8569 osób dorosłych.

Wykres 27. Osoby dorosłe uczestniczące w kształceniu lub szkoleniu (w wieku 25-64 lata) – dane średnioroczne
 Chart 27. Share of adults participating in education or training (aged 25-64) – average annual data

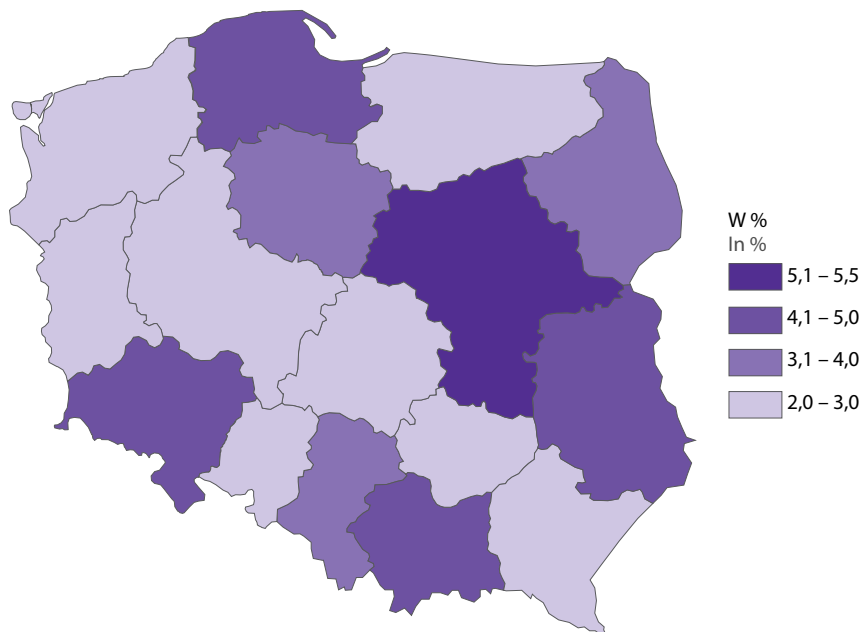

Źródło: BAEL.
 Source: LFS.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) wskazują, że w latach 2010-2020 udział osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu w województwie pomorskim był wyższy niż średni udział w Polsce. W 2010 r. wyniósł on 6,4% (w Polsce 5,2%), a w 2020 r. – 4,1% (w Polsce – 3,7%). Wskaźnik ten ukazuje zarówno uczestnictwo w edukacji formalnej, jak i pozaformalnej, obejmującej różnego rodzaju kursy, warsztaty i szkolenia w miejscu pracy lub poza nim.

Mapa 24. Osoby dorosłe uczestniczące w kształceniu lub szkoleniu (w wieku 25-64 lata) w 2020 r. – dane średnioroczne

Map 24. Share of adults participating in education or training (aged 25-64) in 2020 – average annual data

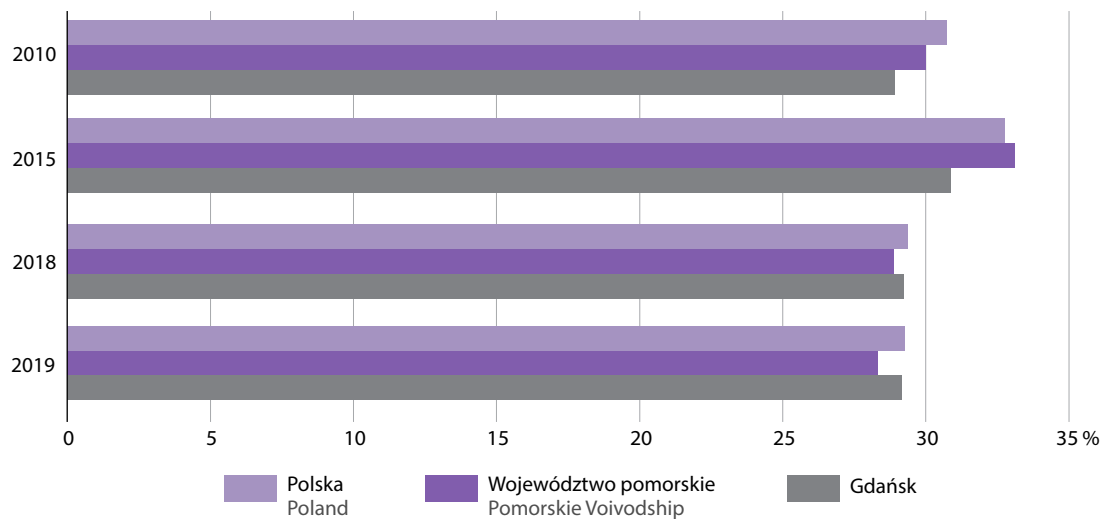
Źródło: BAEL.
 Source: LFS.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na edukację, tj. oświatę i wychowanie oraz edukacyjną opiekę wychowawczą, w 2019 r. wyniosły w Polsce 82,0 mld zł, w województwie pomorskim – 5,2 mld zł, natomiast w Gdańsku – 1,1 mld zł, co stanowiło odpowiednio 29,3%, 28,3% i 29,2% wydatków tych budżetów ogółem. Największy udział w wydatkach mają wynagrodzenia nauczycieli oraz pozostałych pracowników szkół i placówek oświatowych. W Polsce udział wydatków związanych z edukacją zmniejszył się zarówno w porównaniu z 2010 r., jak i 2018 r. odpowiednio o 1,4 p.proc. i 0,1 p.proc., w województwie pomorskim również odnotowano spadek odpowiednio o 1,7 p.proc. i o 0,6 p.proc., natomiast w Gdańsku odnotowano wzrost o 0,3 p.proc. w stosunku do 2010 r. oraz brak zmian w stosunku do 2018 r.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na szkolnictwo wyższe i naukę są stosunkowo niewielkie. W 2019 r. wyniosły one w Polsce 54,1 mln zł, w województwie pomorskim – 1,1 mln zł, a w Gdańsku – 0,7 mln zł.

Wykres 28. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na edukację

Chart 28. Educational expenditure of budgets of local governments units

Zasoby pracy Labour resources

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) przeprowadzonego w IV kwartale 2020 r. w województwie pomorskim wykazały, w porównaniu z analogicznym okresem 2019 r., spadek wskaźnika zatrudnienia zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn. Jednocześnie zwiększyła się stopa bezrobocia, natomiast skrócił się przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne oraz nastąpił wzrost obciążenia osób pracujących osobami niepracującymi.

W 2019 r. liczba pracujących w województwie pomorskim była wyższa zarówno od zanotowanej w 2018 r., jak i w 2010 r.

W 2020 r. napływ do bezrobocia rejestrowanego oraz liczba osób wykreślonych z rejestru były niższe niż w poprzednich latach, jednak liczba osób bezrobotnych nowo zarejestrowanych w ciągu roku była wyższa niż liczba wyrejestrowanych. W skali roku odnotowano wzrost stopy bezrobocia rejestrowanego i spadek liczby ofert pracy zgłoszonych przez pracodawców do urzędów pracy w województwie.

Dane o aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej opracowano na podstawie reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), prowadzonego w cyklu kwartalnym. Badaniem objęte są osoby będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach.

Według wyników kwartalnego reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), w IV kwartale 2020 r. zbiorowość aktywnych zawodowo w województwie pomorskim liczyła 1066 tys. osób i zwiększyła się w porównaniu z IV kwartałem 2019 r. o 0,4%, a w odniesieniu do analogicznego okresu 2010 r. – o 21,6%. Wśród osób aktywnych zawodowo większość stanowili mężczyźni (55,3%) oraz osoby mieszkające w miastach (63,3%).

Tablica 11. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale według BAEL

Table 11. Economic activity of the population aged 15 and more in quarter 4 by LFS

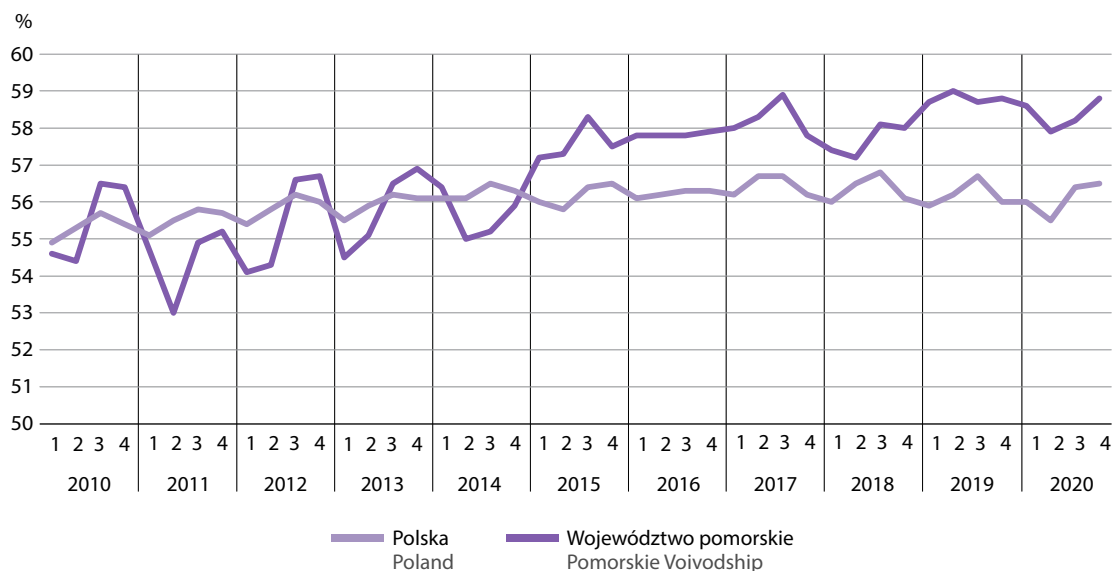
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	877	1065	1062	1066	17086
pracujący employed persons	792	1004	1039	1029	16555
bezrobotni unemployed persons	85	61	22	37	531
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	677	787	744	747	13170
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	56,4	57,5	58,8	58,8	56,5
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	51,0	54,2	57,6	56,8	54,7
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	9,7	5,7	2,1	3,5	3,1

Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

W IV kwartale 2020 r. w województwie pomorskim współczynnik aktywności zawodowej ukształtował się na poziomie 58,8% (w kraju 56,5%), co oznacza brak zmian w ujęciu rocznym, natomiast w odniesieniu do analogicznego kwartału 2010 r. – wzrost o 2,4 p.proc. (w kraju odpowiednio wzrost o 0,5 p.proc. i wzrost o 1,1 p.proc.). W analizowanym okresie w województwie pomorskim wyższą wartość współczynnika aktywności zawodowej zanotowano wśród mężczyzn niż wśród kobiet (67,8% wobec 50,5%).

Wykres 29. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów

Chart 29. Activity rate by quarters

Do **pracujących** zaliczono wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia:

- wykonywały, przez co najmniej 1 godzinę, pracę przynoszącą zarobek lub dochód, albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa w rolnictwie lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
- formalnie miały pracę, ale jej nie wykonywały (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych), jeżeli przerwa w pracy wynosiła mniej niż 3 miesiące; jeżeli przerwa w pracy wynosiła ponad 3 miesiące dodatkowym kryterium w przypadku pracowników najemnych (zatrudnieni na podstawie stosunku pracy oraz osoby wykonujące pracę nakładczą) był fakt otrzymywania co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia.

W strukturze ludności w wieku 15 lat i więcej według statusu na rynku pracy w IV kwartale 2020 r. w odniesieniu do analogicznego okresu 2019 r. udział pracujących zmniejszył się o 0,8 p.proc. do 56,8%, a udział bezrobotnych zwiększył się o 0,8 p.proc. do 2,0%. Natomiast w porównaniu z IV kwartałem 2010 r. udział pracujących wzrósł o 5,8 p.proc., a udział bezrobotnych zmniejszył się o 3,5 p.proc. W kraju udział osób pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej zwiększył się o 0,3 p.proc. (do 54,7%) w porównaniu z IV kwartałem 2019 r. oraz o 4,5 p.proc. w stosunku do IV kwartału 2010 r., a udział bezrobotnych zwiększył się w stosunku do IV kwartału 2019 r. o 0,2 p.proc. i zmniejszył się w porównaniu z IV kwartałem 2010 r. 3,4 p.proc. (do 1,8%).

W IV kwartale 2020 r. liczba osób pracujących wyniosła 1029 tys. i zmniejszyła się o 1,0% w porównaniu z IV kwartałem 2019 r. Liczba pracujących kobiet zmniejszyła się o 0,4%, a liczba pracujących mężczyzn – o 1,5%. W stosunku do IV kwartału 2010 r. zaobserwowano natomiast znaczny wzrost ogólnej liczby pracujących sięgający 29,9%. Liczba pracujących kobiet zwiększyła się o 31,1%, natomiast wśród mężczyzn wzrost ten wyniósł 28,7%.

W IV kwartale 2020 r. 80,3% osób pracujących w województwie pomorskim pracowało jako pracownicy najemni (w kraju 79,1%). Spośród pracowników najemnych 81,6% posiadało umowę na czas nieokreślony i udział ten był wyższy niż w IV kwartale 2019 r. (77,9%) oraz w IV kwartale 2010 r. (71,3%).

W IV kwartale 2020 r. wśród osób pracujących mniejszy udział miały kobiety (44,2%). Biorąc pod uwagę wiek pracujących, najmniejszy udział w omawianej zbiorowości miały, podobnie jak w IV kwartale 2019 r., osoby z najstarszej (65 lat i więcej) i z najmłodszej grupy wiekowej (15-24 lata). Udział pracujących z najstarszej grupy wiekowej wyniósł 3,2% i zwiększył się w skali roku o 0,5 p.proc. oraz o 2,2 p.proc. w stosunku do IV kwartału 2010 r. Natomiast w przypadku najmłodszej grupy wiekowej udział zmniejszył się odpowiednio o 1,4 p.proc. i o 4,1 p.proc. Najliczniej wśród osób pracujących w IV kwartale 2020 r. była reprezentowana grupa wiekowa 35-44 lata (29,3%) i w porównaniu z IV kwartałem 2010 r. udział tej grupy wzrósł najbardziej (o 3,8 p.proc.).

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Wskaźnik zatrudnienia w województwie pomorskim w IV kwartale 2020 r. wyniósł 56,8% (w kraju – 54,7%). W odniesieniu do analogicznego okresu 2019 r. odnotowano spadek omawianego wskaźnika na wsi (z 60,3% do 57,6%), a wzrost w miastach (z 56,1% do 56,4%).

Bezrobotni to osoby w wieku 15-74 lata, które spełniły jednocześnie trzy warunki: w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi, w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) aktywnie poszukiwały pracy oraz były gotowe podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym. Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

W IV kwartale 2020 r. liczba bezrobotnych w województwie pomorskim ukształtowała się na poziomie 37 tys. i w ujęciu rocznym wzrosła o 68,2%, a w porównaniu z analogicznym okresem 2010 r. była niższa o 48 tys. (o 56,5%). Liczba bezrobotnych kobiet była wyższa od liczby bezrobotnych mężczyzn (21 tys. wobec 16 tys.).

Analiza struktury bezrobotnych pod względem wieku w województwie pomorskim w IV kwartale 2020 r. wykazała, że najwięcej osób bezrobotnych było w grupie wiekowej 15-24 lata (32,4% ogólnej liczby bezrobotnych).

Przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne w IV kwartale 2020 r. w województwie pomorskim wyniósł 6,4 miesiąca (w kraju – 7,7 miesiąca). Na przestrzeni roku okres ten skrócił się o 0,1 miesiąca (w skali kraju wydłużył się o 0,3 miesiąca). W województwie pomorskim w omawianym kwartale najliczniej reprezentowaną grupą wśród bezrobotnych były osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym, które stanowiły 35,1% ogólnej liczby osób bezrobotnych.

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).

Stopa bezrobocia w IV kwartale 2020 r. w województwie pomorskim ukształtowała się na poziomie 3,5% i była wyższa o 0,4 p.proc. od wskaźnika ogólnokrajowego. W skali roku stopa bezrobocia wzrosła o 1,4 p.proc., a w odniesieniu do analogicznego okresu 2010 r. obniżyła się o 6,2 p.proc. (w Polsce odpowiednio wzrost o 0,2 p.proc. i spadek o 6,2 p.proc.). Stopa bezrobocia była niższa na wsi niż w miastach. Stopa bezrobocia wśród mężczyzn w województwie pomorskim w ujęciu rocznym wzrosła o 0,7 p.proc. do 2,7%, a wśród kobiet o 2,3 p.proc. do 4,4%.

W omawianym okresie zbiorowość biernych zawodowo liczyła 747 tys. osób i stanowiła 41,2% ogólnej liczby mieszkańców województwa w wieku 15 lat i więcej (w kraju odpowiednio 13170 tys. i 43,5%). Na przestrzeni roku liczba biernych zawodowo zwiększyła się o 0,4%, a w stosunku do analogicznego okresu 2010 r. była wyższa o 10,3% (w kraju odpowiednio spadek o 1,1% i o 4,7%). Większość osób biernych zawodowo to kobiety, których udział wyniósł 62,5%. Najczęściej deklarowaną przyczyną bierności była emerytura – dotyczyła ona 55,2% wszystkich osób biernych zawodowo w województwie.

W IV kwartale 2020 r. na 1000 pracujących przypadają 762 osoby bezrobotne i bierne zawodowo. Rok wcześniej było to 737 osób, natomiast w analogicznym okresie 2010 r. – 962 osoby.

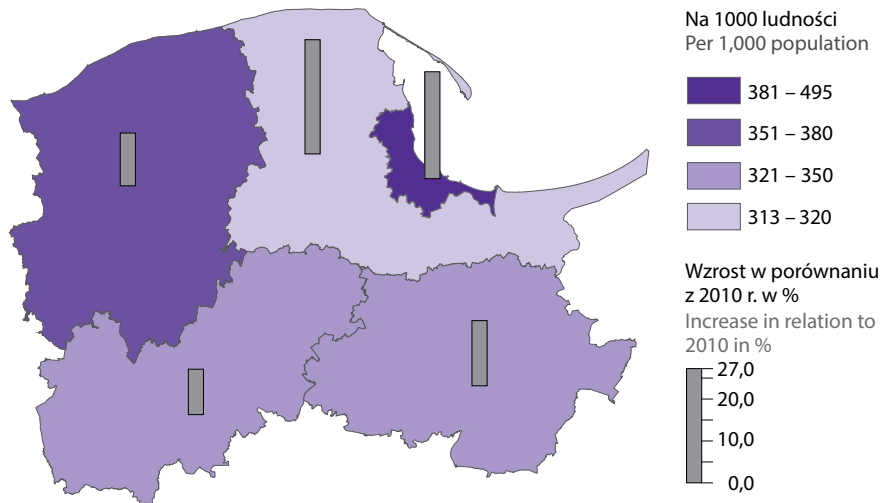
Dane o pracujących dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód; do pracujących zalicza się:

- 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy);
- 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
 - a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie,
 - b) właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
 - c) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
- 3) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 4) agentów;
- 5) członków spółdzielni produkcji rolnej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną oraz spółdzielni kółek rolniczych);
- 6) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. liczba pracujących w województwie pomorskim (według faktycznego miejsca pracy) wyniosła 894,8 tys. osób i była wyższa zarówno od zanotowanej w 2018 r. (o 0,7%), jak i w 2010 r. (o 20,1%). Liczba pracujących przypadająca na 1000 ludności w województwie pomorskim wyniosła 382 osoby (o 1 osobę więcej niż w 2018 r. i o 54 osoby więcej niż w 2010 r.). Wskaźnik ten był niższy niż w Polsce, gdzie na 1000 ludności przypadało 411 pracujących.

W porównaniu z 2010 r. liczba pracujących w sektorze prywatnym wzrosła o 25,4%, natomiast w sektorze publicznym – o 2,7%. W 2019 r. udział osób pracujących w sektorze prywatnym ukształtował się na poziomie podobnym jak w kraju i wyniósł 80,0%, o 3,4 p.proc. więcej niż w 2010 r. (w Polsce odpowiednio 80,4%, wzrost o 4,0 p.proc.).

Mapa 25. Pracujący^a w 2019 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Map 25. Employed persons^a in 2019
 As of 31 December

a Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego; według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

a Excluding persons employed in budgetary entities operating in the scope of national defence and public safety; by actual workplace and kind of activity.

W rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie pracowało 67,1 tys. osób (o 1,0% więcej niż w 2010 r.), a ich udział w ogólnej liczbie pracujących w województwie pomorskim wyniósł 7,5% i był niższy niż w kraju, gdzie wyniósł 15,1%. W porównaniu z 2018 r. liczba pracujących w tej sekcji zmniejszyła się zarówno w województwie pomorskim, jak i w Polsce (odpowiednio o 0,5% i 0,2%).

Liczba osób pracujących w przemyśle i budownictwie wyniosła 262,6 tys. i była wyższa niż w 2018 r. (o 3,0%) i w 2010 r. (o 17,7%). Udział pracujących w tych sekcjach w ogólnej liczbie pracujących w województwie w 2019 r. wyniósł 29,3% wobec 28,7% w 2018 r. i 30,0% w 2010 r. W Polsce udział pracujących w przemyśle i budownictwie wyniósł 26,9%, co oznacza wzrost o 0,1 p.proc. w porównaniu z 2018 r. i spadek o 0,5 p.proc. w stosunku do 2010 r.

W handlu; naprawie pojazdów samochodowych, transporcie i gospodarce magazynowej, zakwaterowaniu i gastronomii oraz informacji i komunikacji pracowało 249,9 tys. osób (o 1,1% więcej niż w 2018 r. i o 18,8% więcej niż w 2010 r.), co stanowiło 27,9% ogólnej liczby pracujących (w Polsce odpowiednio 25,5%).

W 2019 r. liczba osób pracujących w działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz w obsłudze rynku nieruchomości w województwie pomorskim wyniosła 38,3 tys. osób (o 0,4% mniej niż w 2018 r. i o 13,4% więcej niż w 2010 r.), co podobnie jak w 2018 r. stanowiło 4,3% ogólnej liczby pracujących (w kraju odpowiednio 3,7%).

Zaistniała w marcu 2020 r. sytuacja epidemiczna wpłynęła na ograniczenie działalności podmiotów gospodarki narodowej w dotychczasowej postaci. Przejawiało się to m.in. otwarciem się pracodawców na formy zatrudnienia pozwalające na zachowanie dystansu społecznego, np. pracę zdalną.

W końcu grudnia 2020 r. udział osób, które pracowały zdalnie w związku z sytuacją epidemiczną w ogólnej liczbie pracujących objętych badaniem „Popyt na pracę” w województwie pomorskim wyniósł 11,8% (w kraju odpowiednio 10,8%). Skala wykorzystania pracy zdalnej w sektorze publicznym była wyższa niż w sektorze prywatnym (16,2% wobec 10,3%).

W jednostkach zatrudniających powyżej 49 osób 13,8% pracujących świadczyło pracę zdalnie, podczas gdy w jednostkach zatrudniających do 9 osób było to 8,0% pracujących. W podmiotach, które zatrudniały od 10 do 49 osób udział pracujących zdalnie wyniósł 9,9%.

W końcu IV kwartału 2020 r. pracujący, którzy w związku z sytuacją epidemiczną skorzystali z wynagrodzenia za czas choroby lub zasiłku chorobowego z powodu poddania się kwarantannie lub izolacji stanowili 3,6% ogólnej liczby pracujących w województwie pomorskim. Udział ten był wyższy w sektorze prywatnym niż w sektorze publicznym (3,9% wobec 2,7%).

Biorąc pod uwagę wielkość badanych jednostek najwyższy udział pracujących objętych kwarantanną bądź izolacją odnotowano w jednostkach zatrudniających do 9 osób (5,4%), podczas gdy w jednostkach o liczbie pracujących od 10 do 49 osób oraz powyżej 49 osób było to odpowiednio 4,9% i 2,4%.

Dane o bezrobotnych zarejestrowanych obejmują osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 1409, z późn. zm.), określone są jako bezrobotne.

W końcu grudnia 2020 r. w powiatowych urzędach pracy województwa pomorskiego zarejestrowanych było 56,2 tys. osób bezrobotnych (w kraju 1046,4 tys.), co oznacza wzrost w stosunku do 2019 r. o 14,4 tys. osób (o 34,4%), a w stosunku do 2015 r. i 2010 r. spadek odpowiednio o 21,4 tys. osób (o 72,4%) i 48,5 tys. osób (o 53,7%). Stanowili oni 5,4% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych w kraju.

W skali roku wzrost liczby bezrobotnych zarejestrowanych odnotowano we wszystkich województwach, a największy w województwie śląskim (o 36,8%). Województwo pomorskie uplasowało się na drugim miejscu w kraju.

W końcu 2020 r. we wszystkich powiatach województwa pomorskiego odnotowano wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych, w tym największy w Sopocie (o 77,0%) i w Słupsku (o 71,9%).

W Gdańsku liczba bezrobotnych zarejestrowanych w 2020 r. wyniosła 8,9 tys. osób i zwiększyła się o 49,8% w porównaniu z 2019 r. i o 0,4% z 2015 r., natomiast w stosunku do 2010 r. zmniejszyła się o 18,2%. Analizując miasta wojewódzkie, największy wzrost liczby bezrobotnych zarejestrowanych w porównaniu z 2019 r. odnotowano w Poznaniu (o 88,1%), a najmniejszy w Lublinie (o 13,6%).

W końcu grudnia 2020 r. prawa do zasiłku nie posiadało 46,7 tys. (83,2%) bezrobotnych zarejestrowanych w województwie pomorskim (w kraju odpowiednio: 878,7 tys. osób i 84,0%), o 36,5% więcej niż w końcu 2019 r. i o 28,0% mniej niż w 2018 r. Największy udział osób bezrobotnych nieposiadających prawa do zasiłku zanotowano w powiecie chojnickim (88,0%), a najmniejszy w powiecie bytowskim (75,4%). Również w Gdańsku większość zarejestrowanych w 2020 r. osób bezrobotnych pozostawało bez prawa do zasiłku – 7,9 tys. (85,6% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych). Udział tej kategorii bezrobotnych zwiększył się w stosunku do 2019 r. o 0,2 p.proc., a w porównaniu z 2010 r. o 4,9 p.proc.

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie na koniec grudnia 2020 r. ukształtowała się na poziomie 5,9% (wyższym o 1,4 p.proc. niż w 2019 r. i o 6,4 p.proc. niższym niż w 2010 r.). Wskaźnik ogólnokrajowy wyniósł 6,2% i był o 1,0 p.proc. wyższy od poziomu z 2019 r. i o 6,2 p.proc. niższy w porównaniu z 2010 r. Pod względem najniższej wartości stopy bezrobocia rejestrowanego w 2020 r. na pierwszej pozycji w kraju znalazło się województwo wielkopolskie (3,7%), a województwo pomorskie uplasowało się na szóstej pozycji. W skali roku stopa bezrobocia zwiększyła się we wszystkich województwach – najbardziej w województwie zachodniopomorskim o 1,5 p.proc., a najmniej w województwie świętokrzyskim o 0,5 p.proc.

W stosunku do 2019 r. stopa bezrobocia zwiększyła się we wszystkich powiatach województwa, w największym stopniu w powiecie słupskim (o 3,0 p.proc.) i nowodworskim (o 2,8 p.proc.), a w najmniejszym w powiecie bytowskim (o 0,3 p.proc.) i chojnickim (o 0,6 p.proc.). Nadal obserwowano dość duże terytorialne różnicowanie stopy bezrobocia w województwie. Rozpiętość pomiędzy najniższą a najwyższą wartością tego wskaźnika w powiatach wyniosła 12,5 p.proc. Najwyższą stopę bezrobocia rejestrowanego odnotowano w powiecie nowodworskim (14,9%), natomiast najniższą w Sopocie (2,4%).

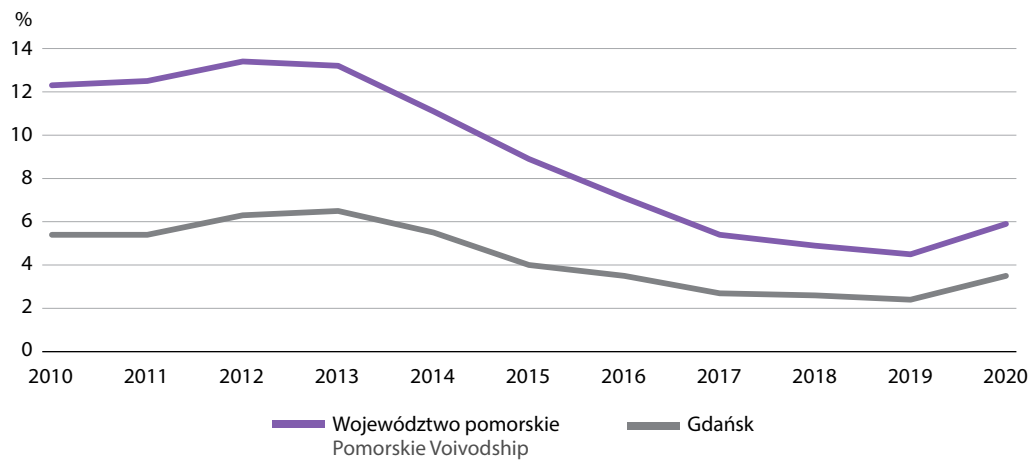
W Gdańsku stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 3,5% i była o 1,1 p.proc. wyższa od zanotowanej w 2019 r. i o 1,9 p.proc. niższa niż w 2010 r. W miastach wojewódzkich stopa bezrobocia kształtowała się w granicach od 1,7% w Katowicach do 6,9% w Białymstoku.

Wykres 30. Stopa bezrobocia rejestrowanego

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 30. Registered unemployment rate

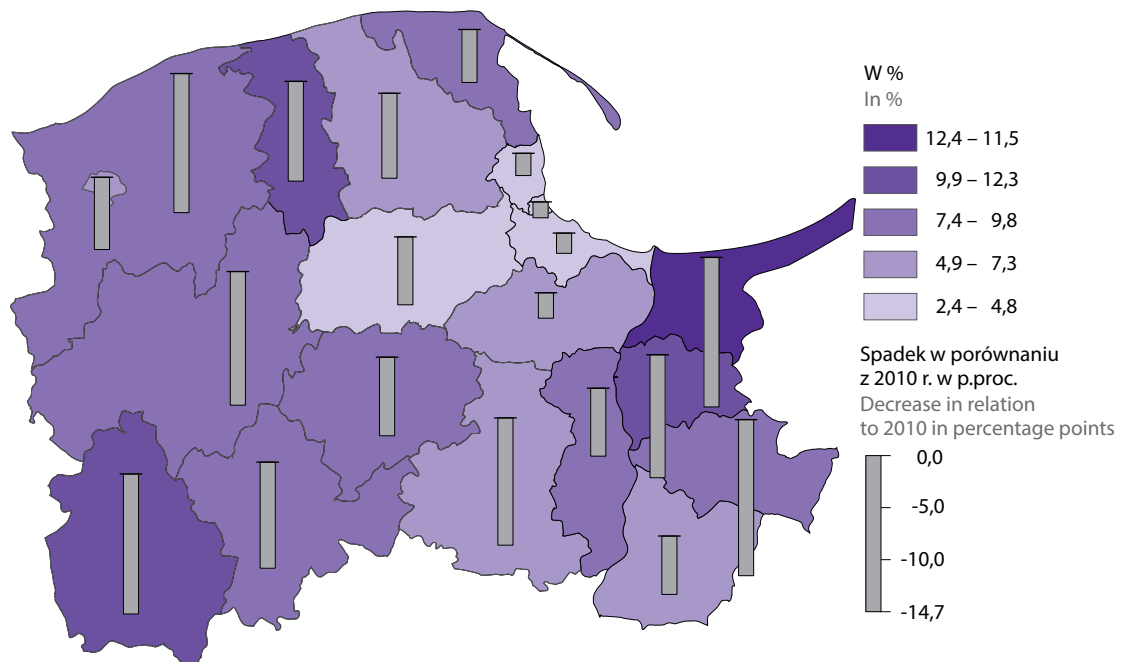
As of 31 December

Mapa 26. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 26. Registered unemployment rate in 2020

As of 31 December

W 2020 r. liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych w województwie pomorskim wyniosła 77,6 tys. osób, o 7,4% mniej niż przed rokiem (w kraju odpowiednio 1340,7 tys., mniej o 10,4%). Najliczniejszą grupę nadal stanowiły osoby rejestrujące się po raz kolejny, jednak ich udział na koniec 2020 r. w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych bezrobotnych zmniejszył się o 2,9 p.proc. w stosunku do grudnia 2019 r. i wyniósł 79,0%.

Z ewidencji bezrobotnych w ciągu 2020 r. wyłączono 63,2 tys. osób, o 28,2% mniej niż w 2019 r. (w kraju odpowiednio 1160,7 tys., o 27,4% mniej). Główną przyczyną wyrejestrowania było podjęcie pracy, w wyniku czego z rejestru bezrobotnych w województwie wykreślono 39,8 tys. osób wobec 44,2 tys. w 2018 r. (w kraju odpowiednio 713,5 tys. wobec 794,6 tys.). Udział tej kategorii bezrobotnych w ogólnej liczbie wyrejestrowanych zwiększył się w ujęciu rocznym o 12,7 p.proc. do 63,0% (w kraju wzrost o 11,8 p.proc. do 61,5%).

W województwie pomorskim struktura bezrobotnych zarejestrowanych w końcu 2020 r. była zbliżona do obserwowanej w poprzednich latach. Wśród osób bezrobotnych przeważały kobiety (33,3 tys.), jednak w porównaniu z 2019 r. ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych zmniejszył się o 3,7 p.proc. do 59,2% (w kraju odpowiednio spadek o 1,7 p.proc. do 53,7%).

W 2020 r. w większości województw w kraju w populacji bezrobotnych zarejestrowanych więcej było kobiet niż mężczyzn, przy czym w województwie pomorskim udział ich był największy. Jedynie w województwie podlaskim kobiety stanowiły mniejszość (46,4%).

Również w powiatach województwa pomorskiego bezrobotne kobiety stanowiły liczniejszą grupę niż bezrobotni mężczyźni, oprócz Sopotu, gdzie wskaźnik ten wyniósł 49,8%. Największy udział kobiet w strukturze bezrobotnych zarejestrowanych odnotowano w powiecie sztumskim (71,0%). W porównaniu z 2019 r. udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych zmniejszył się w większości powiatów (w największym stopniu w powiecie tczewskim o 6,1 p.proc.), w powiecie malborskim pozostał na niezmiennym poziomie, a w powiatach lęborskim i chojnickim zwiększył się (odpowiednio o 0,7 p.proc. i 0,1 p.proc.).

W Gdańsku udział kobiet w populacji bezrobotnych zarejestrowanych w 2019 r. wyniósł 53,2%. Największy udział kobiet odnotowano w Bydgoszczy (54,3%), a najmniejszy w Białymstoku (45,8%).

Większość bezrobotnych zarejestrowanych osób to mieszkańcy miast. W 2020 r. w województwie pomorskim ich udział wyniósł 57,7% (w kraju – 55,2%) i w porównaniu z 2019 r. zwiększył się o 2,6 p.proc. (w kraju o 2,0 p.proc.).

Województwem o największym udziale mieszkańców miast w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych było województwo śląskie (76,3%). Jedynie w pięciu województwach odnotowano przewagę osób zamieszkałych na wsi, a w największym stopniu w województwie podkarpackim (62,1%).

Biorąc pod uwagę wiek, bezrobotnie rejestrowane od wielu lat dotyczy przede wszystkim ludzi młodych. W końcu grudnia 2020 r. najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych zarejestrowanych stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (w województwie pomorskim – 16,1 tys., w kraju – 283,9 tys.), jednak ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych zmniejszył się w porównaniu z 2019 r. zarówno w województwie, jak i w kraju o 0,2 p.proc. (w województwie do 28,7%, a w kraju do 27,1%). Natomiast w stosunku do 2010 r. w województwie pomorskim udział ten zwiększył się o 0,2 p.proc., a w kraju zmniejszył się o 2,1 p.proc. Największy udział bezrobotnych osób w wieku 25-34 lata wystąpił w województwie lubelskim (29,8% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych), a najmniejszy w województwie łódzkim (24,3%).

Analizując tę grupę wiekową w poszczególnych powiatach województwa pomorskiego, największy jej udział odnotowano w powiecie gdańskim (31,2%, spadek o 1,4 p.proc. w stosunku do 2019 r.), a najmniejszy w powiecie puckim (23,7%, wzrost o 1,5 p.proc. w stosunku do 2019 r.).

W Gdańsku udział bezrobotnych osób w wieku 25-34 lata w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych wyniósł 28,1% i był jednym z większych spośród miast wojewódzkich w kraju (największy w Rzeszowie – 29,0%, a najmniejszy w Łodzi – 21,0%).

Osób bezrobotnych z najmłodszej grupy wiekowej (18-24 lata) zarejestrowano w 2020 r. w województwie pomorskim 7,9 tys., a ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w województwie zwiększył się o 0,3 p.proc. w stosunku do 2019 r. i wyniósł 14,0% (w kraju wzrost o 0,2 p.proc. do 12,5%).

Największy udział bezrobotnych osób do 25 roku życia odnotowano w województwie małopolskim (14,8% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych), a najmniejszy w województwie dolnośląskim (9,9%).

Wśród powiatów województwa pomorskiego największy udział tej grupy wiekowej w strukturze bezrobotnych zarejestrowanych odnotowano w powiecie kartuskim – 24,0% (wzrost o 2,0 p.proc. w stosunku do 2019 r.), a najmniejszy w Sopocie – 4,2% (wzrost o 0,1 p.proc. w stosunku do 2019 r.).

Udział bezrobotnych osób w wieku 18-24 lata w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w Gdańsku wyniósł 7,8% i był wyższy o 1,5 p.proc. niż w 2019 r., natomiast w porównaniu z 2010 r. niższy o 6,2 p.proc. Wśród miast wojewódzkich najwyższy udział odnotowano w Gorzowie Wielkopolskim (9,5%), a najniższy w Warszawie (4,9%).

Osoby w wieku 55 lat i więcej stanowiły 1,8% (8,3 tys. osób) bezrobotnych zarejestrowanych w 2020 r. w województwie (w kraju – 16,7%), o 1,9 p.proc. mniej niż w 2019 r. i o 4,6 p.proc. więcej niż w 2010 r.

Największy udział bezrobotnych osób z tej grupy wiekowej wystąpił w województwie opolskim (20,2% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych), a najmniejszy w województwie lubelskim (14,3%).

Natomiast w powiatach województwa pomorskiego największy udział osób bezrobotnych w wieku 55 lat i więcej odnotowano w Sopocie (18,9%; spadek o 3,8 p.proc. w stosunku do 2019 r.), a najmniejszy w powiecie kartuskim (11,4%; spadek o 1,8 p.proc. w porównaniu z 2019 r.).

W Gdańsku bezrobotnych osób w wieku 55 lat i więcej było 1,4 tys., tj. 15,9% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych (w 2019 r. – 19,4%, a w 2010 r. – 15,3%). Wśród miast wojewódzkich w Łodzi zaobserwowano najwyższy udział bezrobotnych osób z tej grupy wiekowej (21,5%), natomiast najniższy udział odnotowano w Zielonej Górze (15,4%).

Uwzględniając staż pracy, w województwie pomorskim największe trudności ze znalezieniem pracy w 2020 r. miały osoby ze stażem 1-5 lat oraz do 1 roku, których udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych wyniósł odpowiednio 26,5% i 20,8% (w kraju odpowiednio 25,7% i 20,2%). W porównaniu z 2019 r. udział osób ze stażem 1-5 lat zwiększył się o 0,3 p.proc., a ze stażem do 1 roku o 1,4 p.proc. (w kraju odpowiednio wzrost o 0,5 p.proc. i 0,4 p.proc.). Najmniejszy udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zarówno w województwie pomorskim, jak i w kraju, miały osoby ze stażem pracy powyżej 30 lat (po 3,0%), natomiast osoby legitymujące się brakiem stażu pracy stanowiły 10,3% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych (w kraju 12,5%).

W poszczególnych województwach największy udział osób bezrobotnych ze stażem 1-5 lat odnotowano w województwie kujawsko-pomorskim (27,8%), a najmniejszy w województwie śląskim (23,7%). Największy udział osób ze stażem do 1 roku zaobserwowano w województwie lubelskim (26,3%), a najmniejszy w województwie wielkopolskim (16,5%), natomiast udział osób bez stażu pracy kształtował się od 19,3% w województwie lubelskim do 8,3% w województwie dolnośląskim.

W 2020 r. większość bezrobotnych rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy stanowiły osoby o stosunkowo niskim poziomie wykształcenia. W województwie pomorskim dwie najliczniejsze grupy to osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe (26,5%; w kraju 26,3%) oraz zasadnicze zawodowe (24,2%; w kraju – 24,9%). Wykształcenie policealne i średnie zawodowe posiadało 20,4% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych (w kraju – 22,1%). Udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych osób z wyższym wykształceniem wyniósł 15,1% (w kraju – 14,7%) i w stosunku do 2019 r. zwiększył się o 0,2 p.proc., a w porównaniu z 2010 r. o 6,3 p.proc. Najmniej osób bezrobotnych legitymowało się świadectwem ukończenia szkoły średniej ogólnokształcącej – 13,7% (w kraju – 12,0%).

W 2020 r. w większości województw wśród bezrobotnych zarejestrowanych przeważały osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (największy udział odnotowano w województwie zachodniopomorskim – 32,8%) oraz zasadniczym zawodowym (największy udział w województwie wielkopolskim – 28,0%).

W większości miast wojewódzkich sytuacja przedstawiała się nieco odmiennie, ponieważ najliczniejszą grupę osób bezrobotnych zarejestrowanych w 2020 r. stanowiły osoby posiadające wykształcenie wyższe. Jednak podobnie, jak na poziomie województw, najmniej liczną populacją były osoby bezrobotne, które ukończyły szkoły średnie ogólnokształcące. W Gdańsku najwięcej osób bezrobotnych posiadało wykształcenie wyższe – 28,1% (spadek o 2,3 p.proc. w stosunku do 2019 r. i wzrost o 8,2 p.proc. w stosunku do 2010 r.), a najmniej wykształcenie zasadnicze zawodowe – 13,9% (spadek o 0,1 p.proc. w stosunku do 2019 r. i o 6,0 p.proc. w porównaniu z 2010 r.).

W 2020 r. w urzędach pracy województwa pomorskiego zarejestrowanych było 2,0 tys. absolwentów, a ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych wyniósł 3,5% (w kraju odpowiednio 36,2 tys. i 3,5%) i w stosunku do 2019 r. zmniejszył się o 0,3 p.proc. Najwyższy udział zarejestrowanych absolwentów odnotowano w województwie małopolskim (5,1%), a najniższy w województwie zachodniopomorskim (2,4%).

Długotrwale bezrobotni zarejestrowani to osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy.

W końcu grudnia 2020 r. w województwie pomorskim liczba bezrobotnych zarejestrowanych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy była wyższa niż rok wcześniej o 30,4% i wyniosła 44,4 tys. osób (w kraju odpowiednio wzrost o 18,0%, 852,1 tys. osób). Najliczniejszą grupę stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, których udział wyniósł 42,1% ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych (w kraju 49,3%), co oznacza spadek o 0,2 p.proc. w stosunku do 2019 r. (w kraju spadek o 0,6 p.proc.). Drugą co do wielkości grupą wśród osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy były osoby do 30 roku życia, wśród których również odnotowano spadek w porównaniu z 2019 r. o 0,1 p.proc. do 28,2% (w kraju wzrost o 0,2 p.proc. do 25,9%). Natomiast udział osób powyżej 50 roku życia zmniejszył się o 2,1 p.proc. do 23,1% (w kraju o 1,5 p.proc. do 25,1%), a osób bezrobotnych niepełnosprawnych o 1,9 p.proc. do 6,7% (w kraju o 1,3 p.proc. do 5,3%).

W 2020 r. pracodawcy z terenu województwa pomorskiego zgłosili do urzędów pracy 78,4 tys. ofert pracy, o 18,6% mniej niż w 2019 r. Oferty z sektora prywatnego stanowiły 91,6% ogólnej liczby ofert zgłoszonych w województwie. Spośród wszystkich ofert pracy 4,8% dotyczyło stażu, a 2,5% skierowanych było do osób niepełnosprawnych. W końcu 2020 r. w województwie pomorskim na jedną ofertę pracy przypadały 22 osoby zarejestrowane jako bezrobotne, o 7 osób więcej niż w 2019 r. (w kraju 24 osoby, o 6 osób więcej niż w 2019 r.). Wśród województw najwięcej bezrobotnych na jedną ofertę pracy na koniec grudnia 2020 r. przypadało w województwie podkarpackim (69 osób), a najmniej w województwie śląskim (14 osób).

5.2. Jakość życia

5.2. Quality of life

Zamożność mieszkańców

Inhabitants' wealth

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie pomorskim w 2020 r. ukształtowało się na poziomie wyższym niż w 2019 r.

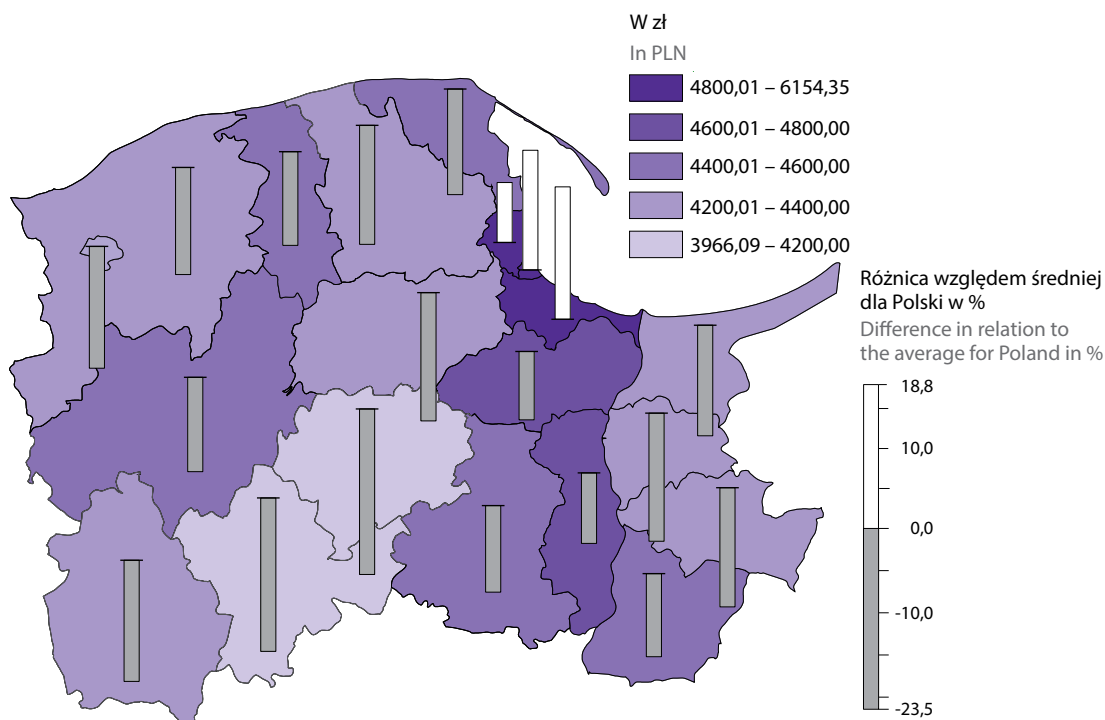
W województwie pomorskim w 2020 r. przeciętna liczba emerytów i rencistów ukształtowała się na poziomie wyższym niż rok wcześniej. Odnotowano wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto, przy czym wzrost wielkości świadczeń wypłacanych rolnikom indywidualnym był wyższy, niż świadczeń z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą.

W 2019 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób) w województwie pomorskim wyniosło 5142,01 zł, o 0,8% mniej niż średnia w kraju. W porównaniu z 2018 r. wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto odnotowano we wszystkich powiatach województwa pomorskiego – najwyższy w powiecie malborskim (o 9,6%), a najniższy w powiecie kwidzyńskim (o 4,7%). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto przewyższające średnią krajową odnotowano w Gdańsku, Sopocie i Gdyni.

Mapa 27. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w 2019 r.

Map 27. Average monthly gross wages and salaries^a in 2019

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i wydobywania; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transportu i gospodarki magazynowej; działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacji i komunikacji; działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości; działalności prawniczej, rachunkowo-księgowej i doradztwa podatkowego, działalności firm centralnych (head offices); doradztwa związanego z zarządzaniem; działalności w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych; reklamy, badania rynku i opinii publicznej; pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej; działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją; naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego; pozostałej indywidualnej działalności usługowej.

Dane dotyczą podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W 2020 r. w województwie pomorskim przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 5512,43 zł i w skali roku wzrosło o 4,4% (w 2019 r. odnotowano wzrost o 7,4%). W kraju przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ukształtowało się na poziomie 5411,45 zł, co oznacza wzrost o 4,7% w skali roku (w 2019 r. wzrost o 6,5%). Pod względem wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2020 r. województwo pomorskie uplasowało się na trzecim miejscu w kraju po województwach mazowieckim i dolnośląskim.

W 2020 r. w województwie pomorskim wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w porównaniu z 2019 r. odnotowano m.in. w obsłudze rynku nieruchomości (o 8,0%), w administrowaniu i działalności wspierającej (o 7,5%), w informacji i komunikacji (o 5,1%), w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 4,9%), w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 4,7%), w działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją (o 4,4%), w zakwaterowaniu i gastronomii (o 4,1%) oraz w przetwórstwie przemysłowym (o 4,0%).

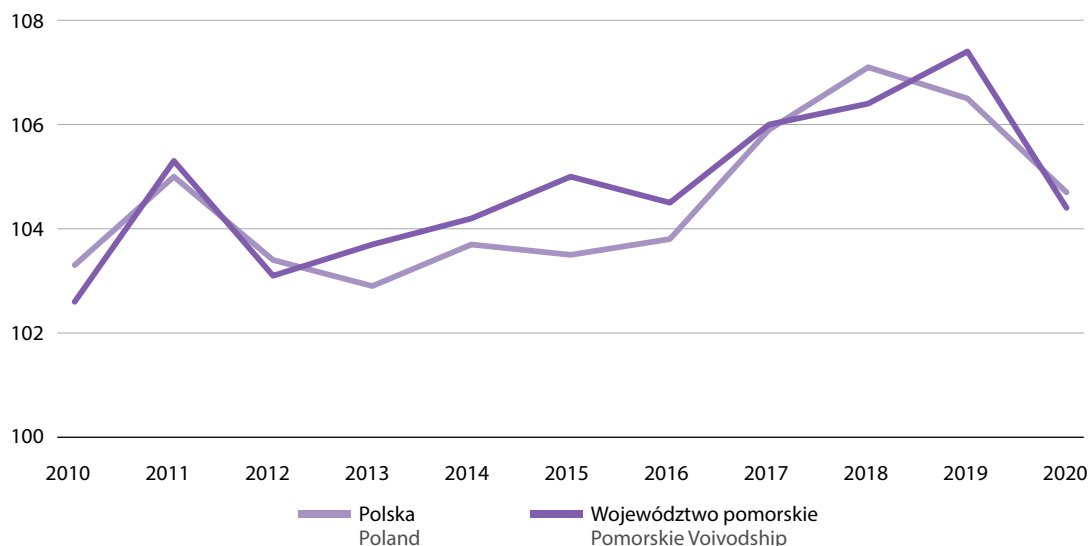
W 2020 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wyższe od średniej wojewódzkiej odnotowano m.in. w sekcjach: informacja i komunikacja (o 67,7%), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 45,1%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (o 28,2%).

Tablica 12. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw
Table 12. Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector

Wyszczególnienie	2010	2015	2019	2020	Specification
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł	3388,40	4171,76	5282,31	5512,43	Average monthly gross wages and salaries in PLN
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100)	98,7	101,2	102,2	101,9	Average monthly gross wages and salaries in relation to the national average (Poland = 100)

Wykres 31. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw
rok poprzedni = 100

Chart 31. Indices of average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector
previous year = 100

W 2020 r. w województwie pomorskim przeciętna liczba emerytów i rencistów wyniosła 480,9 tys. osób i była wyższa od notowanej przed rokiem o 4,4 tys. osób (o 0,9%) oraz wyższa w stosunku do 2010 r. o 25,3 tys. osób (o 5,6%). W kraju świadczenia otrzymało przeciętnie 8918,7 tys. osób, o 0,5% więcej niż w roku poprzednim.

W 2020 r. emerytury i renty z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie pomorskim otrzymało 445,9 tys. osób (wzrost o 1,2% w stosunku do 2019 r.). Najliczniejszą grupę świadczeniobiorców z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych stanowili emeryci (75,8% ogólnej liczby świadczeniobiorców z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych), a najmniejszą – osoby pobierające renty z tytułu niezdolności do pracy (8,1%). W porównaniu z 2019 r. zwiększyła się przeciętna liczba emerytów (o 2,7%). Zmniejszyła się natomiast zarówno przeciętna liczba rencistów otrzymujących świadczenia z tytułu niezdolności do pracy (o 6,9%), jak i liczba osób pobierających renty rodzinne (o 0,9%).

Emerytury i renty rolnicze w 2020 r. pobierało 35,0 tys. osób (o 2,7% mniej niż przed rokiem i o 17,6% mniej w stosunku do 2010 r.). W porównaniu z 2019 r. spadek liczby świadczeniobiorców zaobserwowano w przypadku osób otrzymujących renty z tytułu niezdolności do pracy (o 3,8%), osób pobierających emerytury (o 2,4%) oraz osób korzystających z rent rodzinnych (o 1,6%). Podobnie jak w przypadku świadczeń wypłacanych z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, wśród rolników indywidualnych korzystających ze świadczeń społecznych również dominowali emeryci – ich udział wyniósł 74,3%. Najniższy udział stanowiły natomiast osoby pobierające renty rodzinne – 4,5%.

W 2020 r. w województwie pomorskim przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych wyniosła 2364,06 zł i była wyższa o 5,7% w porównaniu z 2019 r. (w kraju odpowiednio 2390,64 zł, wzrost o 5,6%). To samo świadczenie pobierane przez rolników indywidualnych ukształtowało się na poziomie 1388,11 zł, co oznacza wzrost o 6,6% w skali roku (w kraju odpowiednio 1376,40 zł, wzrost o 6,5%).

Tendencję wzrostową przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto obserwowano w przypadku wszystkich kategorii świadczeń zarówno w województwie pomorskim, jak i w kraju. W szybszym tempie rosła przeciętna miesięczna emerytura i renta wypłacana rolnikom indywidualnym niż to samo świadczenie wypłacane z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych (w 2020 r. w województwie pomorskim różnica ta wyniosła 0,9 p.proc.). Rozpatrując poszczególne kategorie świadczeń, największy wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto zarówno w województwie, jak i w kraju odnotowano w przypadku renty rodzinnej wypłacanej rolnikom indywidualnym – wzrost odpowiednio o 9,3% i 9,4%.

W 2020 r. pod względem wysokości przeciętnej emerytury i renty z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych województwo pomorskie plasowało się na czwartym miejscu w kraju i na siódmym pod względem wysokości przeciętnego świadczenia wypłacanego rolnikom indywidualnym.

Tablica 13. Świadczenia społeczne

Table 13. Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	455,6	448,8	476,5	480,9
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	1580,15	1955,84	2236,73	2364,06
w tym emerytura of which retirement pension	1686,89	2066,78	2323,49	2447,75
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	955,08	1186,54	1302,18	1388,11
w tym emerytura of which retirement pension	1019,37	1232,81	1319,37	1397,27

Dochód rozporządzalny obejmuje bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego) gospodarstwa domowego, bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów, bez składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne płacone przez ubezpieczonego pracownika oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek. Przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.

Od 2000 r. obserwowany jest systematyczny wzrost (za wyjątkiem lat 2014-2015) przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwie domowym. W 2019 r. przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w województwie pomorskim wyniósł 1859,98 zł i był wyższy od krajowego o 40,84 zł, co plasowało województwo pomorskie na czwartym miejscu w kraju po województwie mazowieckim, dolnośląskim i śląskim. W porównaniu z 2018 r. wartość tego dochodu na 1 osobę w województwie pomorskim zwiększyła się o 7,0% (w kraju o 7,4%), natomiast w stosunku do 2010 r. odnotowano wzrost o 48,0% (w kraju o 51,5%).

Tablica 14. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny

Table 14. Average monthly available income

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in a household	1256,79	1380,92	1737,54	1859,98	1819,14
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	1212,87	1339,14	1681,85	1805,19	1768,65

Zasięg ubóstwa – gospodarstwo domowe (a tym samym wszystkie osoby wchodzące w jego skład) zostało uznane za ubogie, jeżeli poziom jego wydatków (obejmujących także wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od wartości przyjętej za granicę ubóstwa.

Przyjęte granice ubóstwa ekonomicznego:

Relatywna granica ubóstwa to 50% średnich miesięcznych wydatków ustalonych na poziomie wszystkich gospodarstw domowych z uwzględnieniem tzw. oryginalnej skali ekwiwalentności OECD.

„Ustawowa” granica ubóstwa to kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 1876, z późn. zm.), uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej.

Granica ubóstwa skrajnego ustalana jest na podstawie minimum egzystencji szacowanego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych dla 1-osobowego gospodarstwa pracowniczego. Minimum egzystencji wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka.

Tablica 15. Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych

Table 15. Poverty rates in households

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach domowych – o wydatkach poniżej: Persons – in % of all persons in households – with expenditure below:					
relatywnej granicy ubóstwa relative poverty threshold	20,1	16,8	8,3	6,2	13,0
„ustawowej” granicy ubóstwa “legal” poverty threshold	9,8	13,6	6,4	4,2	9,0
granicy ubóstwa skrajnego extreme poverty threshold	7,1	8,6	2,0	1,4	4,2

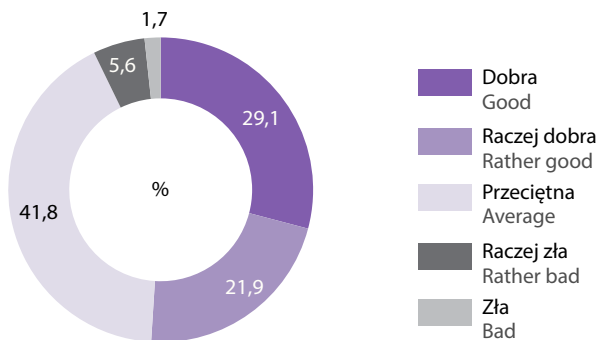
Ubóstwo jest zjawiskiem wielowymiarowym i ze względów praktycznych pojęcie ubóstwa ograniczone zostało w niniejszym opracowaniu do wymiaru ekonomicznego. W celu wyodrębnienia osób ubogich wyznaczono krytyczny poziom dochodów zwany granicą ubóstwa. Do oceny zasięgu ubóstwa według Badania Budżetów Gospodarstw Domowych wykorzystuje się prosty miernik zwany stopą ubóstwa lub wskaźnikiem zasięgu ubóstwa.

W województwie pomorskim w 2019 r. poniżej relatywnej granicy ubóstwa w gospodarstwach domowych żyło 6,2% osób (mniej niż w 2018 r. i w 2010 r. odpowiednio o 2,1 p.proc. i o 13,9 p.proc.) i był to najniższy wskaźnik w kraju (najwyższy odnotowano w województwie podlaskim – 21,8%). W kraju wskaźnik ten był wyższy i wyniósł 13,0% (14,2% w 2018 r. i 17,4% w 2010 r.).

W 2019 r. udział osób żyjących w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków był niższy od „ustawowej” granicy ubóstwa wyniósł 4,2% i w porównaniu z 2018 r. był niższy o 2,2 p.proc., a w stosunku do 2010 r. niższy o 5,6 p.proc. W Polsce wskaźnik ten zmniejszył się w skali roku o 1,9 p.proc. do wartości 9,0%, natomiast w porównaniu z 2010 r. zwiększył się o 1,6 p.proc. W województwie pomorskim wskaźnik ten był najniższy w kraju. „Ustawowa” granica ubóstwa była zróżnicowana pod względem regionalnym – od 4,2% w województwie pomorskim do 15,7% w województwie podlaskim.

Zasięg ubóstwa skrajnego w 2019 r. w województwie pomorskim zmniejszył się w stosunku do 2018 r. o 0,6 p.proc. i wyniósł 1,4%. W Polsce wskaźnik zmniejszył się o 1,2 p.proc. do wartości 4,2% (w porównaniu z 2010 r. odnotowano spadek zarówno w województwie, jak i w kraju odpowiednio o 5,7 p.proc. i 1,6 p.proc.). Pod względem wysokości tego wskaźnika województwo pomorskie znalazło się na drugim miejscu w kraju. Stopa ubóstwa skrajnego w poszczególnych województwach wahała się od 1,3% w województwie opolskim do 7,5% w województwie małopolskim.

Wykres 32. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2019 r.
 Chart 32. Subjective evaluation of the material situation of households in 2019

W 2019 r. najwięcej mieszkańców województwa pomorskiego (41,8%) oceniło sytuację materialną swojego gospodarstwa domowego jako „przeciętna” (w 2018 r. – 45,3%). Oceny skrajne „dobra” i „zła” sytuacji materialnej gospodarstw domowych zostały wystawione przez odpowiednio 29,1% i 1,7% mieszkańców (w 2018 r. odpowiednio 24,9% i 2,5%). W kraju również najwięcej osób (44,4%) oceniło sytuację materialną gospodarstwa domowego jako „przeciętna”(w 2018 r. – 47,9%), a jako „dobra” i „zła” odpowiednio 23,8% i 1,5% mieszkańców (w 2018 r. odpowiednio 20,9% i 1,9%).

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

Social assistance and family support

W 2019 r. kontynuowano realizowanie rozpoczętego w kwietniu 2016 r. programu „Rodzina 500 plus”, kierowanego do rodzin naturalnych, a także do rodzinnej pieczy zastępczej i placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. W 2019 r. świadczeniem objęto większą liczbę dzieci niż rok wcześniej. Wyższa była również kwota przeznaczona na świadczenia.

Od 2010 r. świadczenia społeczne przekazuje się niemal corocznie coraz mniejszej liczbie osób. Natomiast kwota wydatkowana na świadczenia w 2019 r. była wyższa niż rok wcześniej.

Od 2014 r. utrzymuje się spadek liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, jak i liczby gospodarstw domowych objętych pomocą.

Z roku na rok poprawia się sytuacja w zakresie opieki instytucjonalnej nad dziećmi do lat 3. W końcu 2019 r. w skali roku wzrosła zarówno liczba placówek, jak i liczba miejsc oraz dzieci przebywających w tych placówkach.

Świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+” od 1 kwietnia 2016 r. przysługuje osobom uprawnionym na mocy ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407, z późn. zm.). Od 1 lipca 2019 r. świadczenie wychowawcze przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18 roku życia, bez względu na dochód osiągniany przez rodzinę. Świadczenie finansowane jest z budżetu państwa.

Świadczeniem wychowawczym wypłacanym w ramach programu „Rodzina 500 plus” w województwie pomorskim w okresie od 1 stycznia do 30 czerwca 2019 r. objęto przeciętnie miesięcznie 240,0 tys. dzieci do 18 lat, a od 1 lipca do 31 grudnia 2019 r. – 404,8 tys. dzieci. Wydatki z tytułu wypłaty świadczeń wychowawczych wyniosły 2008,5 mln zł.

W 2019 r. z wsparcia w wysokości 500 zł miesięcznie w postaci dodatku wychowawczego przeciętnie miesięcznie korzystało 3,4 tys. dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka. Natomiast dodatek do zryczałtowanej kwoty przeciętnie miesięcznie trafiał do 56 dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Wydatki na te świadczenia wyniosły odpowiednio 20,3 mln zł oraz 302,6 tys. zł. Od 1 lipca do 31 grudnia 2019 r. wypłacano także dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego w łącznej kwocie 2,6 mln zł, który przeciętnie miesięcznie trafił do 573 dzieci przebywających w pozostałych placówkach pieczy zastępczej.

W 2019 r. kontynuowano program Karta Dużej Rodziny oferujący rodzinom wielodzietnym (przynajmniej z trójką dzieci) system zniżek oraz dodatkowych uprawnień przy korzystaniu z oferty kulturalnej, rekreacyjnej i transportowej. W województwie pomorskim Kartę posiadało 72,5 tys. rodzin. Największy udział rodzin posiadających Kartę wśród wszystkich rodzin z Kartą w całym województwie odnotowano w powiecie kartuskim (12,2%), wejherowskim (11,6%) i w Gdańsku (9,4%), natomiast najniższy w Sopocie (0,7%) i powiecie nowodworskim (1,0%).

Tablica 16. Świadczenie wychowawcze
Table 16. Child-raising benefit

Wyszczególnienie Specification	2016 ^a	2017	2018	2019
Wydatki na świadczenia wychowawcze w tys. zł Child-raising benefit payments in thousand PLN	1110836	1511371	1459058	2008480
Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie wychowawcze Monthly average number of families receiving a child-raising benefit	160649	161032	153698	155566 ^b
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze Monthly average number of children for whom families received a child-raising benefit	247957	248274	237896	<u>239988</u> ^c 404845

a W okresie kwiecień-grudzień. bc Dane dotyczą okresu: b – od 1 stycznia do 30 czerwca. Od 1 lipca 2019 r. nie są gromadzone informacje o liczbie rodzin pobierających świadczenie wychowawcze, c – w liczniku – od 1 stycznia do 30 czerwca, w mianowniku – od 1 lipca do 31 grudnia.

a In the period April-December. bc Data concern the period: b – from 1 January to 30 June. Since 1 July 2019, information on the number of families receiving the child-raising benefit has not been collected, c – in the numerator – from 1 January to 30 June, in the denominator – from 1 July to 31 December.

W 2019 r. w województwie pomorskim świadczenia społeczne w ramach zadań własnych i zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego przyznano na podstawie decyzji 74,4 tys. osób bez względu na liczbę pobieranych świadczeń, ich rodzaj, formę oraz źródło finansowania (o 5,7 tys. osób mniej niż w 2018 r. i o 54,9 tys. osób mniej niż w 2010 r.). Osoby te wchodziły w skład 53,9 tys. rodzin, w których łącznie było 117,5 tys. osób. Przeliczając na 10 tys. ludności pomoc w 2019 r. została przyznana dla 318 osób (344 w 2018 r. i 570 w 2010 r.). W kraju wskaźnik ten był niższy i wyniósł 314 osób (340 w 2018 r. i 541 w 2010 r.).

Pomoc pieniężną stanowią m.in. różnego rodzaju zasiłki (stałe, okresowe, celowe, pomoc na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki, pomoc dla cudzoziemców), natomiast pomoc niepieniężna obejmuje m.in. posiłek, schronienie w placówkach dla bezdomnych, ubranie, sprawienie pogrzebu, usługi opiekuńcze, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej. Osoby potrzebujące mogły otrzymać pomoc zarówno w formie pieniężnej, jak i niepieniężnej. W województwie pomorskim w 2019 r. świadczenia w formie pieniężnej na podstawie decyzji otrzymało 61,8 tys. osób (o 6,8% mniej niż w 2018 r. i o 41,7% mniej niż w 2010 r.). Zasiłki celowe przyznano dla 33,1 tys. osób, zasiłki stałe dla 16,6 tys. osób, a zasiłki okresowe dla 11,3 tys. osób. Świadczenia w formie niepieniężnej przyznano dla 40,0 tys. osób (o 8,1% mniej niż w 2018 r. i o 39,0% mniej niż w 2010 r.). Był to głównie posiłek (27,3 tys. osób), usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze (9,8 tys. osób), zapewnienie schronienia w noclegowniach, schroniskach i domach dla bezdomnych (2,3 tys. osób) oraz sprawienie pogrzebu (0,4 tys. świadczeń).

W ramach pomocy społecznej organizowanej i świadczonej przez jednostki samorządu terytorialnego (zadania własne i zlecone), a także realizowanej przez powiatowe centra pomocy rodzinie (zadania własne oraz z zakresu administracji rządowej), na pomoc społeczną w 2019 r. wydano łącznie 247,0 mln zł (o 11,7 mln zł więcej niż w 2018 r. i o 8,8 mln zł więcej niż w 2010 r.). Na pomoc pieniężną przeznaczono 145,3 mln zł (o 0,5 mln zł więcej niż w 2018 r. i 26,9 mln zł mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 58,8% wydatkowanej kwoty ogółem. Z tego na zasiłki stałe przeznaczono 87,3 mln zł, na zasiłki celowe – 39,3 mln zł, a na zasiłki okresowe – 15,4 mln zł. W ramach pomocy niepieniężnej na świadczenia wydano 101,7 mln zł (o 11,2 mln zł więcej niż w 2018 r. i o 35,7 mln zł więcej niż w 2010 r.), co stanowiło 41,2% ogółu wydatkowanej kwoty. Na usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze wydano 67,4 mln zł, na posiłek – 16,2 mln zł, na schronienie – 17,0 mln zł, a na sprawienie pogrzebu – 1,0 mln zł.

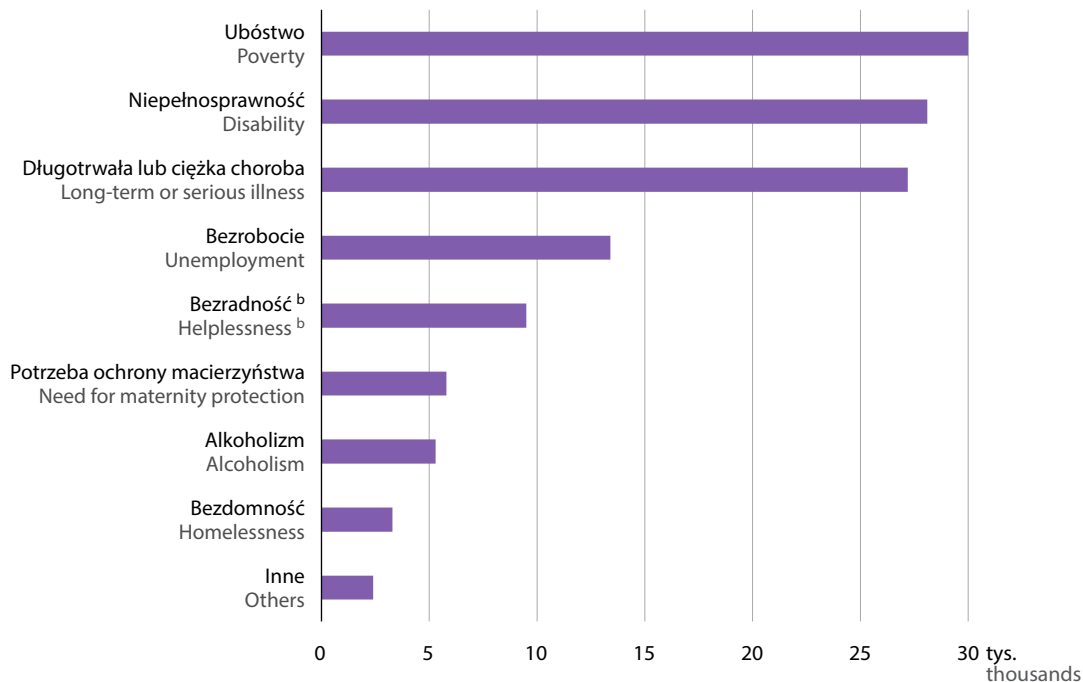
W województwie pomorskim w 2019 r. w przeliczeniu na jednego beneficjenta pomocy społecznej wydano 3321 zł, co było kwotą wyższą o 384 zł niż rok wcześniej oraz wyższą o 1479 zł niż w 2010 r. W kraju przeciętna wartość pomocy była niższa niż w województwie we wszystkich analizowanych latach i w 2019 r. wyniosła 2927 zł (więcej niż w 2018 r. i 2010 r. odpowiednio o 256 zł i 1178 zł).

Tablica 17. Świadczenia pomocy społecznej
Table 17. Social assistance benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczb osób) Beneficiaries of social assistance benefits (total real number of persons)	129337	109617	80124	74390
Udzielone świadczenia w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	238227,2	230353,7	235268,2	247017,8
pomoc pieniężna financial assistance	172234,6	156855,3	144766,7	145286,0
pomoc niepieniężna non-financial assistance	65992,7	73498,4	90501,5	101731,8
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	570	476	344	318

Jedna rodzina mogła uzyskać pomoc z kilku przyczyn. W województwie pomorskim w 2019 r. najczęściej pomoc społeczną przyznawano ze względu na: ubóstwo – 30,0 tys. rodzin (33,5 tys. w 2018 r.), niepełnosprawność – 28,1 tys. rodzin (odpowiednio 29,3 tys.) oraz długotrwałą lub ciężką chorobę – 27,2 tys. rodzin (odpowiednio 27,3 tys.).

Wykres 33. Powody przyznania pomocy społecznej rodzinie^a w 2019 r.
 Chart 33. Reasons for granting social assistance to a family^a in 2019

^a Na podstawie decyzji. ^b W sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.
^a By virtue of an administrative decision. ^b Care and education as well as household management problems.

Środowiskowa pomoc społeczna to świadczenia realizowane przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania (pobytu) świadczeniobiorcy. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, zawierającego informację o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy – gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej oraz osoby bezdomne korzystające z pomocy gminy zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876, z późn. zm.).

Środowiskowa pomoc społeczna zrealizowana w województwie pomorskim w 2019 r. na podstawie ustawy o pomocy społecznej została skierowana do 50,2 tys. gospodarstw domowych i objęła 112,4 tys. beneficjentów (4,8% mieszkańców województwa). W porównaniu z 2018 r. liczba beneficjentów była niższa o 9,1%, a w stosunku do 2010 r. zmniejszyła się o 44,9%.

Odpowiednio zmniejszyły się także wskaźniki udziału beneficjentów pomocy społecznej w liczbie mieszkańców województwa. W 2019 r. zasięg korzystania z pomocy społecznej wyniósł 4,8%, o 0,5 p.proc. mniej niż w 2018 r. i o 4,2 p.proc. mniej niż w 2010 r. W kraju odnotowano zbliżoną wartość analizowanego wskaźnika – 4,6% w 2019 r. (o 0,5 p.proc. mniej niż w 2018 r. i o 4,1 p.proc. mniej niż w 2010 r.).

Tablica 18. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej

Table 18. Beneficiaries of social assistance at domicile

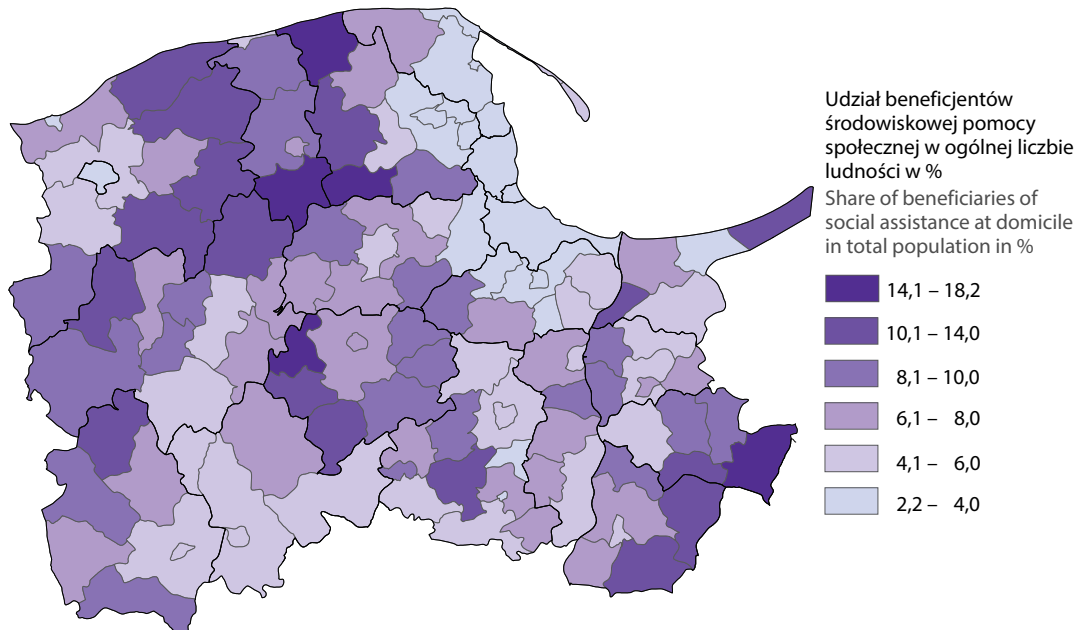
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from social assistance at domicile	71589	65498	53718	50228
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries of social assistance at domicile	204008	170374	123756	112436
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries of social assistance at domicile per 10 thousand population	898,4	739,2	531,5	481,0

Występuje duże regionalne zróżnicowanie zasięgu korzystania z pomocy społecznej osób i gospodarstw domowych. W 2019 r. najczęściej z pomocy społecznej korzystali mieszkańcy powiatów: kościerskiego (9,3% ogólnej liczby ludności powiatu) oraz lęborskiego i sztumskiego (po 8,1%), a najrzadziej mieszkańcy Gdańska (2,2%), Gdyni (2,3%) i Sopotu (3,3%).

W 2019 r. zasięg beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w gminach najczęściej kształtował się w przedziale 5-10% (55,3% wszystkich gmin województwa). Liczba gmin, w których udział ludności korzystającej z pomocy społecznej był mniejszy niż 5% wzrosła 6-krotnie w porównaniu z 2010 r. Jednocześnie 4-krotnie zmniejszyła się liczba gmin, w których zasięg beneficjentów był większy niż 10%.

Mapa 28. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2019 r.

Map 28. Scope of use of social assistance at domicile in 2019

Żłobek – instytucja wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych prowadzonego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, w której sprawowana jest opieka nad dziećmi w wieku od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, w wymiarze do 10 godzin względem każdego dziecka. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy instytucja wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych prowadzonego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, w której sprawowana jest opieka nad dziećmi w wieku od ukończenia 1 roku życia dziecka, w wymiarze do 10 godzin względem każdego dziecka.

Oddział żłobkowy przy przedszkolu – jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych.

Na koniec 2019 r. w województwie pomorskim działało 310 placówek opieki nad dziećmi do lat 3 (o 38 więcej niż w 2018 r. i 279 więcej niż w 2011 r.). Łącznie placówki dysponowały 9,4 tys. miejsc (o 1,7 tys. miejsc więcej niż w 2018 r. i o 7,7 tys. więcej niż w 2011 r.). Najwięcej było żłobków (69,0%), których liczba wzrosła o 23, a liczba miejsc o 1,3 tys. w stosunku do 2018 r. W 2019 r. nie funkcjonowały oddziały żłobkowe.

W województwie pomorskim w końcu 2019 r. na 1000 dzieci w wieku do lat 3 przypadało 118 miejsc w placówkach (w 2018 r. – 97). W kraju wskaźnik ten był wyższy i wyniósł 138 (odpowiednio 118).

Tablica 19. Żłobki i kluby dziecięce

Stan w dniu 31 grudnia

Table 19. Nurseries and children's clubs

As of 31 December

Wyszczególnienie	2011	2015	2018	2019	Specification
Żłobki	21	161	191	214	Nurseries
Oddziały żłobkowe	4	-	-	-	Nursery sections
Kluby dziecięce	6	53	81	96	Children's clubs
Miejsca:					Places:
w żłobkach	1650 ^a	4224	6292	7597	in nurseries
w klubach dziecięcych	91	786	1433	1830	in children's clubs
Dzieci przebywające (w ciągu roku):					Children staying (during the year):
w żłobkach	3045 ^a	6330	8881	10540	in nurseries
w klubach dziecięcych	112	1006	1721	2344	in children's clubs

a łącznie z oddziałami żłobkowymi.

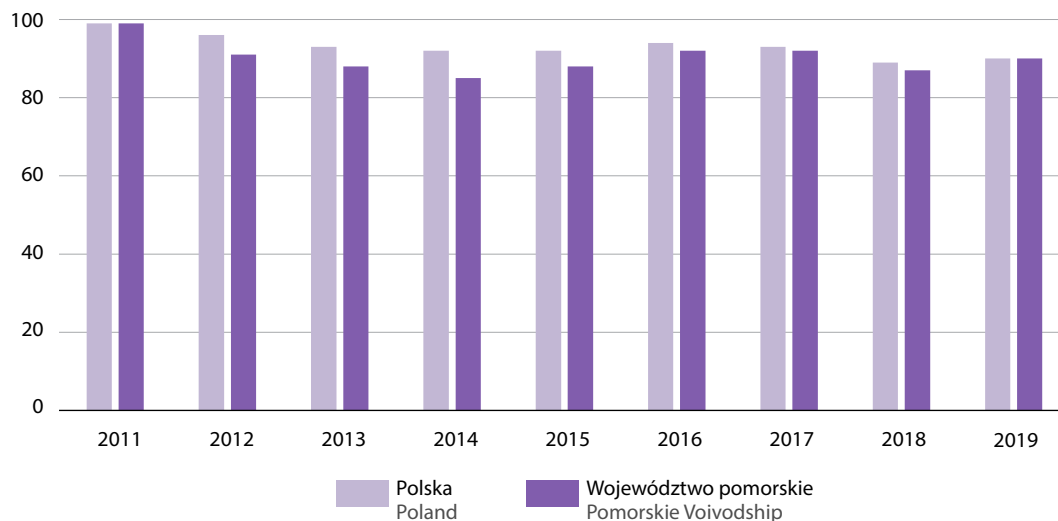
a Including nursery sections.

W 2019 r. w województwie pomorskim w placówkach opieki nad dziećmi do lat 3 przebywało 12,9 tys. dzieci (o 2,3 tys. więcej niż w 2018 r. i o 9,7 tys. więcej niż w 2011 r.). Natomiast na koniec 2019 r. było to 8,5 tys. dzieci (o 1,8 tys. więcej niż w 2018 r. i o 6,8 tys. więcej niż w 2011 r.), wśród których dwulatki stanowiły ponad połowę podopiecznych – 53,9%, a dzieci które miały ukończony pierwszy rok życia – 39,4%. Najmniej było dzieci poniżej pierwszego roku życia (1,1%) oraz trzylatków (5,4%). Z placówek opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 korzystały również dzieci w wieku 4 lat i więcej, jednak ich udział był niewielki i wyniósł 0,1%.

Liczba dzieci w żłobkach, klubach dziecięcych i oddziałach żłobkowych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 wzrosła z 84 w końcu 2018 r. do 106 w końcu 2019 r. (w kraju wzrost odpowiednio ze 105 do 124).

Wykres 34. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach ^a i klubach dziecięcych
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 34. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries ^a and children's clubs
As of 31 December

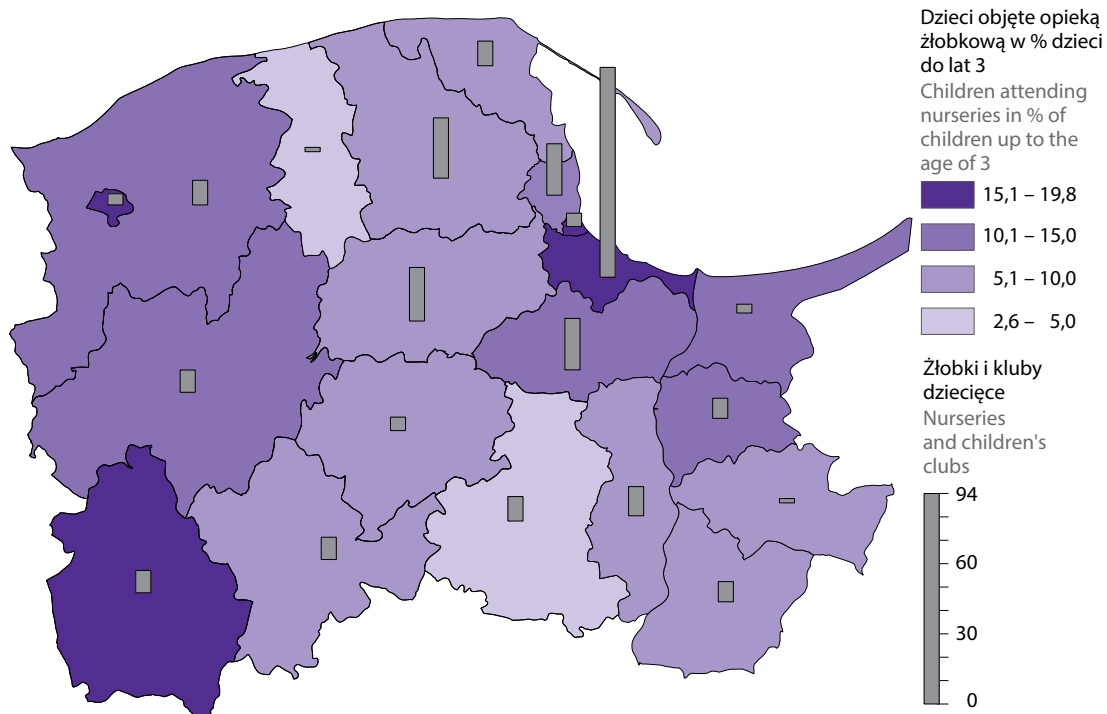

^a łącznie z oddziałami żłobkowymi.
^a Including nursery sections.

Analizując opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 na poziomie powiatów można zauważyć, że największy udział dzieci korzystających ze żłobków i klubów dziecięcych odnotowano w Sopocie – 19,8% (w 2018 r. również najwyższa wartość – 18,2%), a także w Gdańsku – 16,9% (13,2% w 2018 r.), powiecie człuchowskim – 16,7% (odpowiednio 15,1%) i w Słupsku – 16,6% (odpowiednio 14,1%). Natomiast najniższy udział odnotowano w powiecie lęborskim – 2,6% (w 2018 r. – 2,4%) i starogardzkim – 4,8% (odpowiednio 3,2%).

W 2019 r. w 51,2% gmin województwa pomorskiego działała przynajmniej jedna placówka opieki nad dziećmi do lat 3 (45,5% w 2018 r.).

Mapa 29. Żłobki i kluby dziecięce w 2019 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Map 29. Nurseries and children's clubs in 2019
 As of 31 December

Warunki mieszkaniowe

Housing conditions

W 2019 r. w województwie pomorskim odnotowano wzrost liczby mieszkań w zasobach mieszkaniowych w stosunku do roku poprzedniego.

W skali roku odnotowano wzrost długości rozdzielczej sieci wodociągowej, sieci kanalizacyjnej oraz sieci gazowej, co przełożyło się na wzrost zużycia wody w gospodarstwach domowych, zużycia gazu z sieci, a także więcej ścieków zostało odprowadzonych siecią kanalizacyjną.

Tablica 20. Zasoby mieszkaniowe

Stan w dniu 31 grudnia

Table 20. Dwelling stocks

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Mieszkania Dwellings	781082	836573	879231	896745
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności Dwelling stocks per 1,000 population	343,3	362,5	376,8	382,6
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	3,81	3,79	3,77	3,77
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area of a dwelling in m ²	70,7	71,8	72,2	72,3
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	2,91	2,76	2,65	2,61

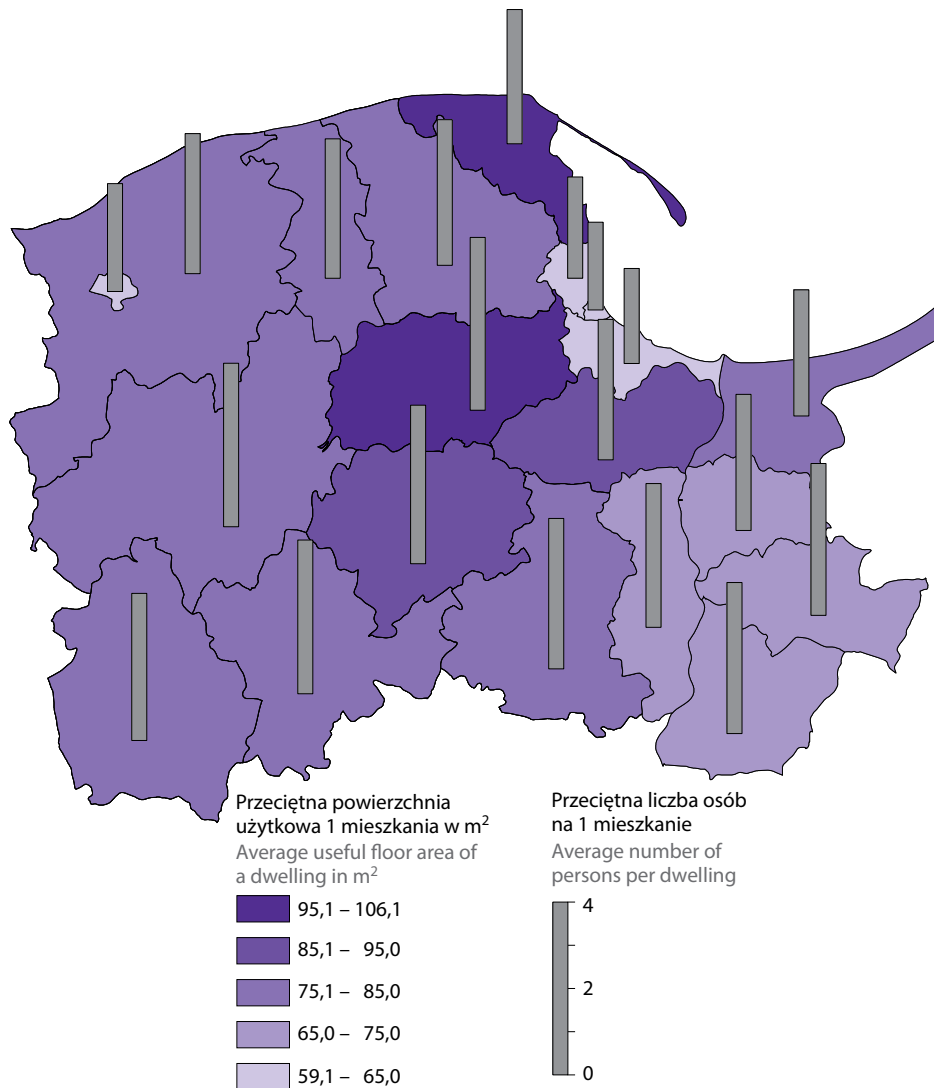
Zasoby mieszkaniowe województwa pomorskiego na koniec grudnia 2019 r. obejmowały 896,7 tys. mieszkań (o 2,0% więcej niż w 2018 r. i o 14,8% więcej niż w 2010 r.), co stanowiło 6,1% zasobów mieszkaniowych w Polsce. Na jedno mieszkanie przypadały średnio blisko 3 osoby, a przeciętna powierzchnia jednego mieszkania w zasobach mieszkaniowych to 72,3 m². Pod względem liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców (382,6 mieszkania) województwo pomorskie znalazło się na siódmym miejscu w kraju. W 2019 r. w miastach znajdowało się 72,7% ogólnej liczby mieszkań, a ich liczba wzrosła o 12,3 tys. (o 1,9%) w stosunku do 2018 r. oraz o 75,2 tys. (o 13,0%) w stosunku do 2010 r. 99,4% wszystkich mieszkań było wyposażonych w wodociąg, 98,1% w ustęp, 95,9% w łazienkę, 55,3% w gaz z sieci, a 88,0% w centralne ogrzewanie.

Mapa 30. Warunki mieszkaniowe ludności w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 30. Housing conditions of population in 2019

As of 31 December

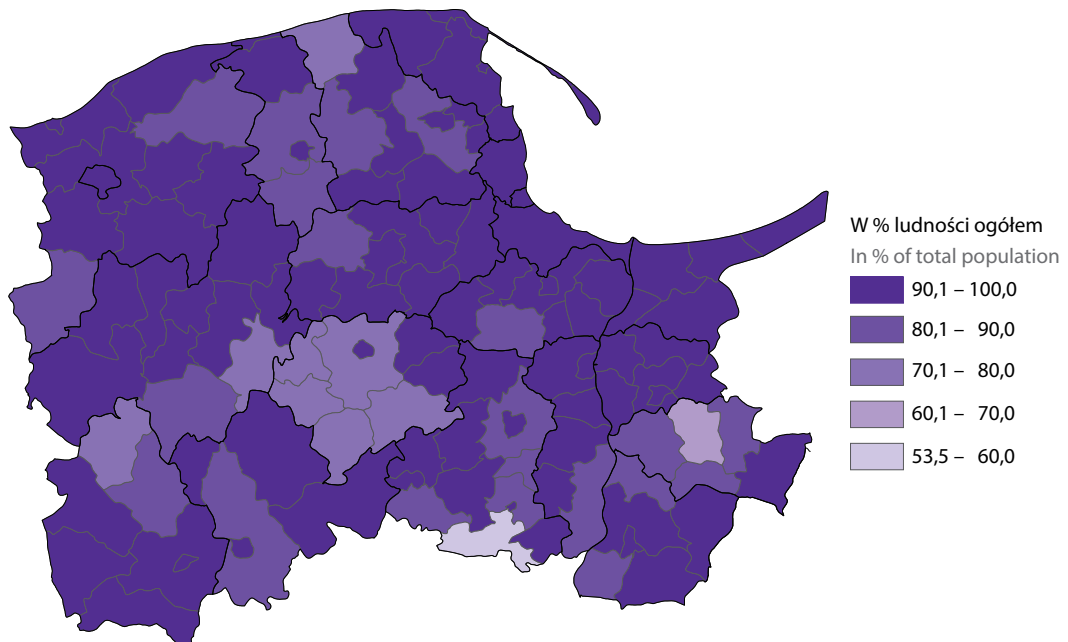
W 2019 r. długość rozdzielczej sieci wodociągowej w województwie pomorskim wyniosła 16689,6 km (wzrost o 293,6 km w stosunku do 2018 r. i o 2526,4 km w stosunku do 2010 r.), co stanowiło 5,4% długości sieci wodociągowej w kraju. Gęstość sieci wodociągowej w województwie pomorskim to 91,1 km/100 km² (w kraju – 99,4 km/100 km²), co uplasowało województwo pomorskie na ósmym miejscu w kraju. W miastach województwa pomorskiego wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 397,3 km/100 km², zaś na wsi 72,1 km/100 km².

Tablica 21. Wodociągi
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 21. Water supply system
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Sieć rozdzielcza w km Distribution network in km	14163,2	15667,8	16396,0	16689,6
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w szt. Connections leading to residential buildings in units	241441	281612	305552	310739
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	74,8	75,7	82,0	81,4

Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2019 r. stanowiła 96,5% mieszkańców województwa pomorskiego, o 0,1 p.proc. więcej niż w 2018 r. oraz o 3,8 p.proc. więcej niż w 2010 r. W miastach województwa pomorskiego wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 98,8% (o 0,9 p.proc. więcej niż w 2010 r.), a na wsi – 92,5% (o 10,0 p.proc. więcej niż w 2010 r.). W Polsce 92,2% ludności korzystało z sieci wodociągowej (w miastach 96,6%, a na wsi 85,5%), co stanowiło wzrost o 4,8 p.proc. w stosunku do 2010 r. (w miastach wzrost o 1,3 p.proc., a na wsi o 10,3 p.proc.).

Mapa 31. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2019 r.
 Map 31. Population connected to the water supply system in 2019

Długość sieci kanalizacyjnej w województwie pomorskim w 2019 r. wyniosła 11389,8 km (wzrost o 457,8 km w stosunku do 2018 r. i o 3610,6 km w stosunku do 2010 r.), co stanowiło 6,9% długości sieci kanalizacyjnej w kraju. Gęstość sieci kanalizacyjnej w województwie pomorskim to 62,2 km/100 km² (w kraju – 52,8 km/100 km²), co uplasowało województwo pomorskie na czwartym miejscu w Polsce. W miastach województwa pomorskiego wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 347,3 km/100 km², zaś na wsi 44,4 km/100 km².

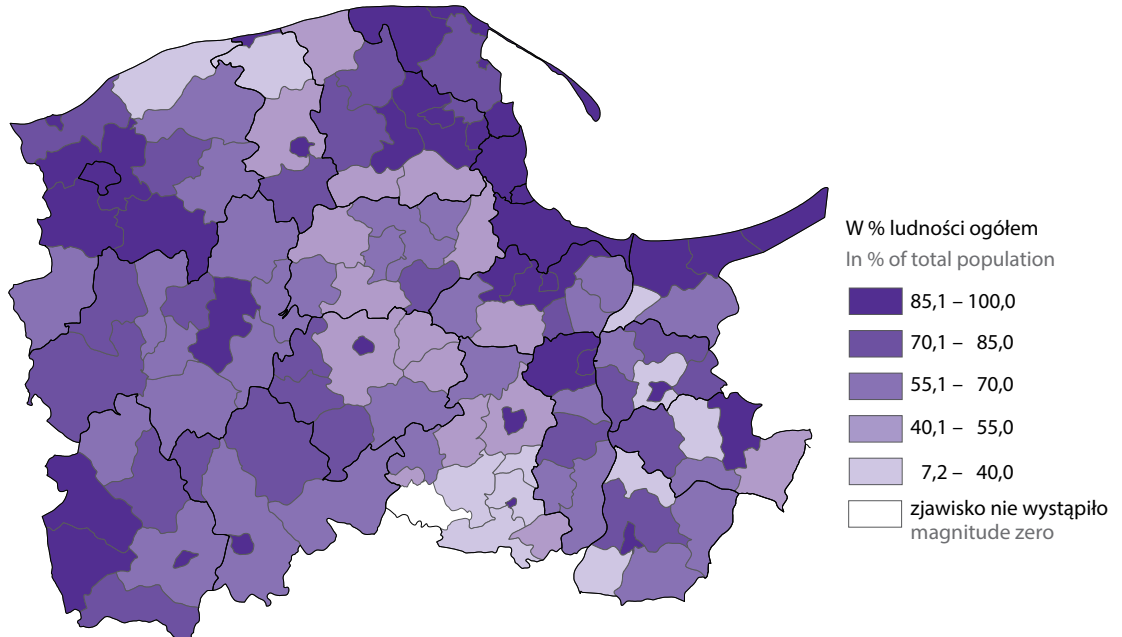
Tablica 22. Kanalizacja
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 22. Sewage system
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Sieć kanalizacyjna ^a w km Sewage system ^a in km	7779,2	10306,0	10932,0	11389,8
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w szt. Connections leading to residential buildings in units	158359	196749	209485	218034
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	80,3	83,7 ^b	90,1 ^b	92,2
w tym oczyszczone of which treated	80,3	81,3	89,0 ^b	89,8

a łącznie z kolektorami. b Dane zmieniono w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji.
 a Including collectors. b Data have been changed in relation to data published in the previous edition.

Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w województwie pomorskim w 2019 r. stanowiła 83,7% (o 0,6 p.proc. więcej niż w 2018 r. i o 8,3 p.proc. więcej niż w 2010 r.). W miastach województwa pomorskiego wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 95,0% (o 1,6 p.proc. więcej niż w 2010 r.), a na wsi 64,2% (o 23,6 p.proc. więcej niż w 2010 r.). W kraju 71,2% ludności korzystało z sieci kanalizacyjnej (w miastach 90,5%, a na wsi 42,2%), co oznacza wzrost w porównaniu z 2010 r. o 9,2 p.proc. (w miastach wzrost o 4,4 p.proc., a na wsi o 17,4 p.proc.).

Mapa 32. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2019 r.
 Map 32. Population connected to the sewage system in 2019

W 2019 r. długość sieci gazowej w województwie pomorskim wyniosła 7478,2 km (wzrost o 226,1 km w stosunku do 2018 r. i o 2169,8 km w stosunku do 2010 r.), co stanowiło 4,7% długości sieci gazowej w kraju. Gęstość sieci gazowej w województwie pomorskim to 35,5 km/100 km² (w kraju – 43,7 km/100 km²) – siódme miejsce w Polsce. W miastach województwa pomorskiego wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 346,9 km/100 km², a na wsi 16,2 km/100 km².

Tablica 23. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 31 grudnia

Table 23. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	5308,4	6604,6	7252,1	7478,2
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in units	101270	114913	129973	136606
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Consumers of gas from gas supply system ^a in thousands	403,3	402,5	426,8 ^b	442,0
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system (during the year):				
w GWh ^c in GWh ^c	239,2	2206,5	2577,7	2512,9
na 1 mieszkańca w kWh ^d per capita in kWh ^d	105,4	957,4	1107,2	1074,9

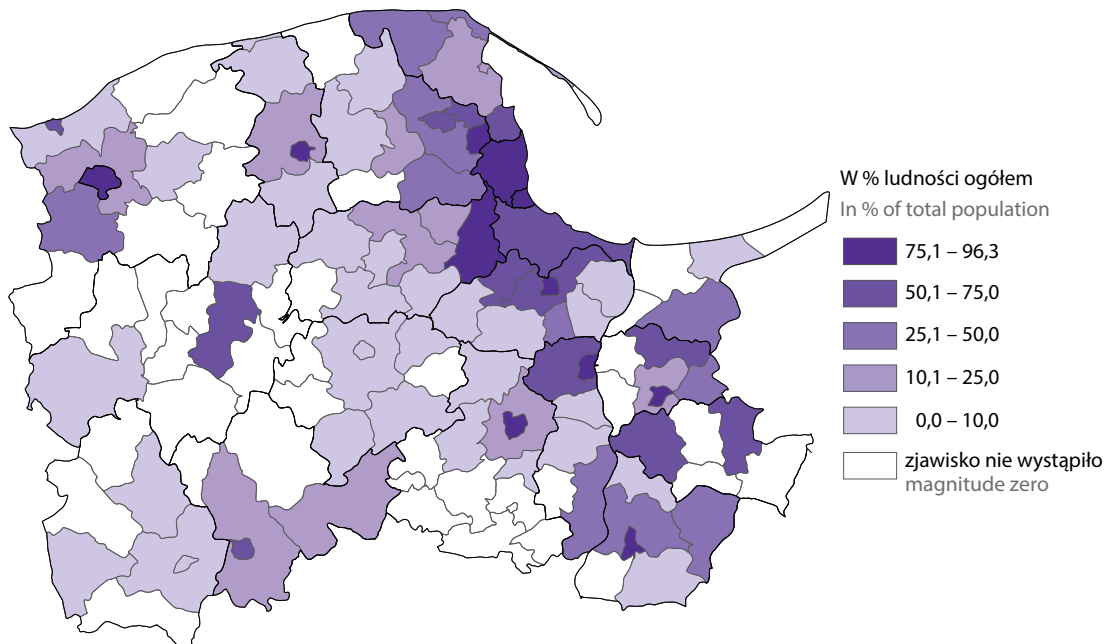
a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. b Dane zmieniono w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji. cd W 2010 r. w jednostkach naturalnych: c – hm³, d – m³.

a Including customers using collective gas-meters. b Data have been changed in relation to data published in the previous edition. cd In 2010, in natural units: c – hm³, d – m³.

W 2019 r. w województwie pomorskim 50,3% ludności korzystało z sieci gazowej, co oznacza wzrost o 1,3 p.proc. w stosunku do 2018 r. oraz o spadek 0,6 p.proc. w porównaniu z 2010 r. W miastach województwa pomorskiego wskaźnik ten wyniósł 69,7% (o 3,6 p.proc. mniej niż w 2010 r.), a na wsi 16,5% (o 8,9 p.proc. więcej niż w 2010 r.). W kraju 52,9% ludności korzystało z sieci gazowej (w miastach 71,4%, a na wsi 25,2%), co oznacza wzrost o 0,4 p.proc. w stosunku do 2010 r. (w miastach spadek o 1,5 p.proc., a na wsi wzrost o 4,4 p.proc.). W 2019 r. w województwie pomorskim zużycie gazu w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosło 1074,9 kWh, a w Polsce – 1246,7 kWh.

Mapa 33. Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2019 r.

Map 33. Population connected to the gas supply system in 2019

Ochrona zdrowia

Health care

W ambulatoryjnej opiece zdrowotnej utrzymuje się trwający od kilkunastu lat systematyczny wzrost liczby poradni świadczących tę formę opieki medycznej oraz utrzymujący się przez większość lat spadek liczby praktyk lekarskich, które udzielały porad w ramach umowy podpisanej bezpośrednio z NFZ. Wzrosła również liczba porad udzielonych w tych placówkach.

W porównaniu z 2012 r. odnotowano spadek liczby szpitali, łóżek oraz leczonych pacjentów.

W końcu 2019 r. w stosunku do analogicznego okresu 2012 r. odnotowano wzrost liczby lekarzy oraz spadek liczby lekarzy dentyków, pielęgniarek i położnych. Udział pielęgniarek i położnych z tytułem magistra wzrósł w analizowanym okresie.

W stosunku do 2010 r. odnotowano wzrost liczby zespołów ratownictwa medycznego, liczby zrealizowanych wyjazdów na miejsce zdarzenia oraz liczby osób którym udzielono pomocy.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (tj. szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

W końcu 2019 r. w województwie pomorskim działały 1332 podmioty ambulatoryjnej opieki zdrowotnej – 1114 przychodni oraz 218 praktyk lekarzy i lekarzy dentyków, realizujących świadczenia finansowane ze środków publicznych. Liczba przychodni wzrosła o 0,1% w porównaniu z 2018 r. i o 25,0% w stosunku do 2012 r. Natomiast liczba praktyk lekarzy i lekarzy dentyków zmniejszyła się zarówno w odniesieniu do 2018 r., jak i 2012 r. odpowiednio o 3,1% i o 31,7%. W Polsce obserwuje się analogiczną tendencję – wzrost liczby przychodni (oprócz 2019 r., kiedy ich liczba zmniejszyła się) oraz spadek liczby praktyk lekarzy i lekarzy dentyków.

Tablica 24. Placówki opieki zdrowotnej

Stan w dniu 31 grudnia

Table 24. Health care facilities

As of 31 December

Wyszczególnienie	2012	2015	2018	2019	Specification
Przychodnie	891	949	1113	1114	Out-patient departments
Praktyki lekarzy i lekarzy dentyków ^a	319	260	225	218	Medical and dental practices ^a
Porady udzielone ^{bc} w tys.	17306,6	18467,9	19520,4	20045,6	Consultations provided ^{bc} in thousands
lekarskie	15502,5	16636,3	17635,5	18192,1	medical
stomatologiczne	1804,1	1831,7	1884,9	1853,4	dental
Szpitale ogólne	51	54	45	44	General hospitals

a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub przychodnie. b łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów. c W ciągu roku.

a Data concern practices that have signed a contract with the National Health Fund or out-patient departments. b Including consultations paid by patients. c During the year.

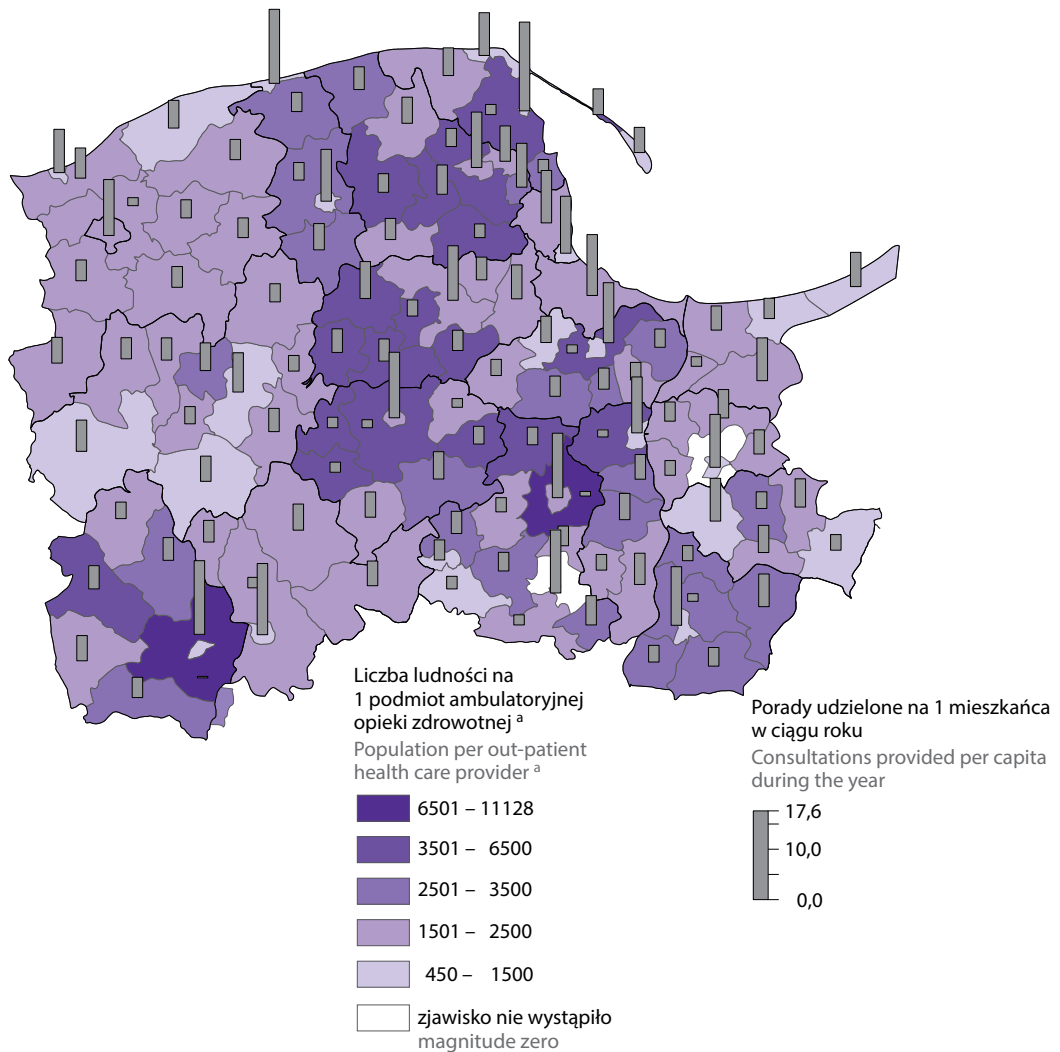
Według stanu w końcu 2019 r. w województwie pomorskim na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypadła 1760 osób (1744 w 2018 r. i 1893 w 2012 r.). W kraju wskaźnik ten był niższy i wyniósł odpowiednio 1461 osób (1439 w 2018 r. i 1499 w 2012 r.).

W 2019 r. w województwie pomorskim udzielono 20045,6 tys. porad, o 2,7% więcej niż w 2018 r. i o 15,8% więcej niż w 2012 r. Spośród porad lekarskich 7358,0 tys. stanowiły porady w opiece specjalistycznej (7082,2 tys. w 2018 r. i 6339,3 tys. w 2012 r.).

W 2019 r. liczba udzielonych porad ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa pomorskiego wyniosła 8,6 (w 2018 r. – 8,4, a w 2012 r. – 7,6). W Polsce przeciętnie 1 mieszkańcowi udzielono 8,6 porad (8,5 w 2018 r. i 7,8 w 2012 r.).

Mapa 34. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2019 r.

Map 34. Out-patient health care in 2019

^a Stan w dniu 31 grudnia.
^a As of 31 December.

W województwie pomorskim na koniec 2019 r. funkcjonowały 44 szpitale ogólne, do dyspozycji których były 8433 łóżka (o 7,3% mniej niż rok wcześniej i o 7,0% mniej niż w 2012 r.). Liczba łóżek w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wyniosła 36 (o 3 łóżka mniej niż w 2018 r. i o 4 mniej niż w 2012 r.).

Na jedno łóżko przypadało przeciętnie 278 mieszkańców (o 22 mieszkańców więcej niż w 2018 r. i o 25 więcej niż w 2012 r.). W Polsce na 10 tys. ludności przypadały 43 łóżka (o 4 łóżka mniej niż w 2018 r. i o 6 mniej niż w 2012 r.), a na jedno łóżko przeciętnie przypadało 230 mieszkańców (o 19 mieszkańców więcej niż w 2018 r. i o 26 więcej niż w 2012 r.).

W 2019 r. w województwie pomorskim hospitalizowano 369,0 tys. pacjentów (o 6,7% mniej niż w 2018 r. i o 4,0% mniej niż w 2012 r.). Przeliczając na 10 tys. mieszkańców leczono 1578 osób, o 120 mniej niż rok wcześniej i o 103 mniej niż w 2012 r. W Polsce wskaźnik ten był wyższy i w 2019 r. wyniósł 1945 osób (o 56 mniej niż w 2018 r. i o 105 mniej niż w 2012 r.).

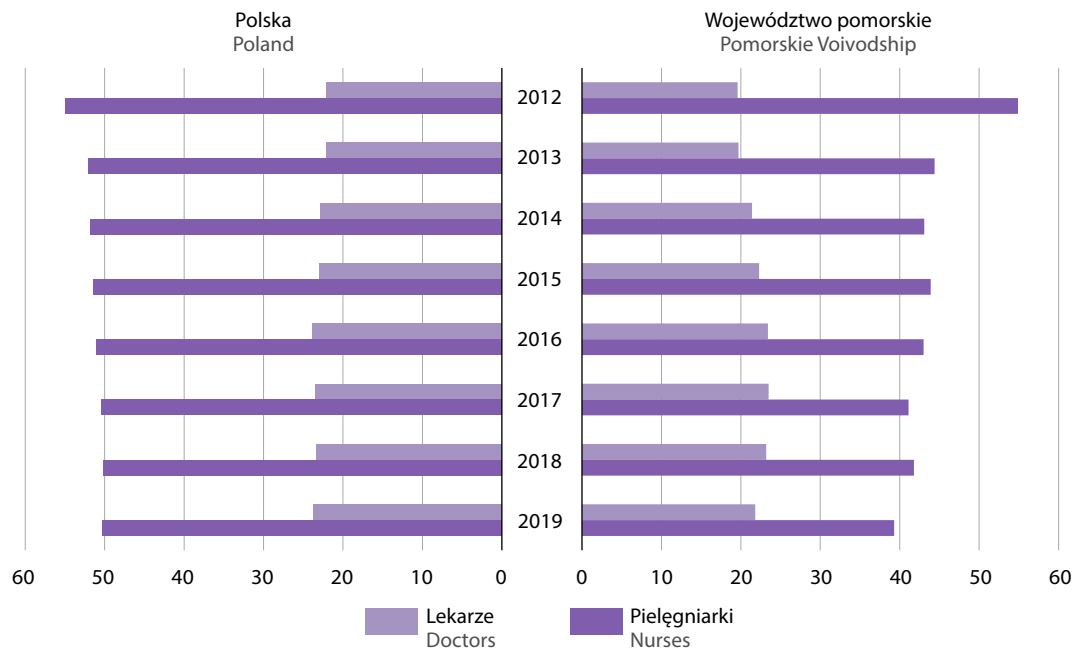
W województwie pomorskim w końcu 2019 r. bezpośrednio z pacjentem (tj. pracujący w podmiotach leczniczych, aptekach, domach pomocy społecznej, żłobkach i klubach dziecięcych – liczeni raz, według głównego miejsca pracy) pracowało 5,1 tys. lekarzy (o 5,8% mniej niż w 2018 r. i o 13,7% więcej niż w 2012 r.) i 0,5 tys. lekarzy dentyistów (odpowiednio mniej o 29,4% i o 15,1%). Pielęgniarek pracowało 9,2 tys. (o 5,6% mniej niż w 2018 r. i o 26,7% mniej niż w 2012 r.), a położnych 1,0 tys. (odpowiednio mniej o 18,1% i o 28,7%). W końcu 2019 r. pracowało 1,8 tys. farmaceutów, 1,2 tys. fizjoterapeutów oraz 0,8 tys. diagnostów laboratoryjnych.

Wykres 35. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 35. Doctors and nurses per 10 thousand population

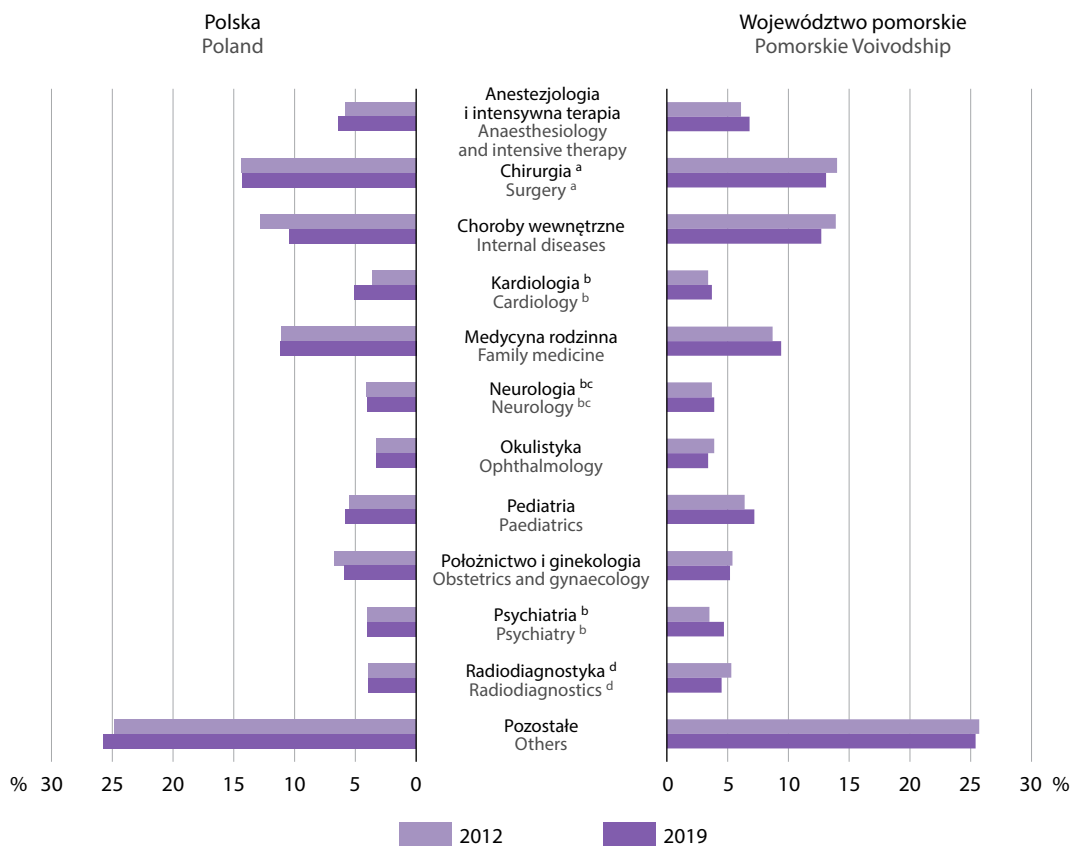
As of 31 December

W końcu 2019 r. w województwie pomorskim pracowało 3,2 tys. lekarzy specjalistów, tj. 63,1% ogólnej liczby lekarzy (w kraju odpowiednio 61,0 tys., 67,1%), a wśród lekarzy dentyistów specjalizację posiadało 0,2 tys., co stanowiło 27,3% wszystkich lekarzy dentyistów (w Polsce odpowiednio 3,0 tys., 22,5%). Wśród lekarzy najczęściej posiadaną specjalizacją była specjalizacja z zakresu chirurgii, chorób wewnętrznych oraz medycyny rodzinnej.

W 2019 r. w województwie pomorskim 17,2% pielęgniarek pracujących bezpośrednio z pacjentem posiadało tytuł magistra pielęgniarstwa (o 8,8 p.proc. więcej niż w 2012 r.). W Polsce wskaźnik ten był wyższy i wyniósł 19,9% (wzrost o 11,9 p.proc. w porównaniu z 2012 r.). Udział położnych z tytułem magistra również wzrósł – w województwie z 9,1% w 2012 r. do 20,0% w 2019 r., a w kraju odpowiednio z 9,6% do 23,2%.

Wykres 36. Lekarze specjaliści
 Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 36. Medical specialists
 As of 31 December

a Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, plastycznej, szczękowej, kardiochirurgii oraz urologii i chirurgii naczyniowej. b Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. cd Także: c – neuropatologii, d – radiologii i diagnostyki obrazowej, radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej.

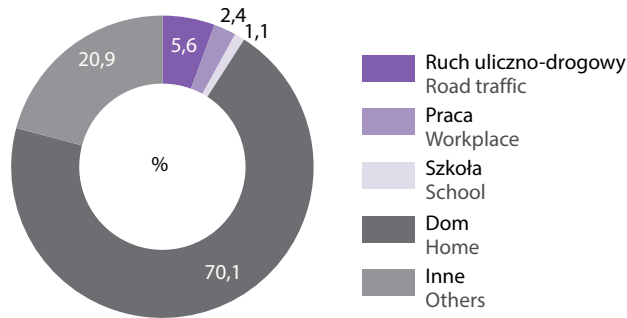
a General, paediatric and thoracic surgery, orthopaedics and traumatology, orthopaedics and traumatology of the locomotor system, neurosurgery, oncological, plastic, maxillo-facial surgery, cardio-surgery as well as urology and vascular surgery. b Including children's specialists. cd Also: c – neuropathology, d – radiology and imaging diagnostics, oncological radiotherapy and children's radiology.

W końcu 2019 r. w województwie pomorskim świadczeń medycznych udzielały 93 zespoły ratownictwa medycznego (o 3 zespoły więcej niż w 2018 r. i o 11 więcej niż w 2010 r.), w tym 72 zespoły podstawowe i 21 specjalistycznych. Dodatkowo działał 1 lotniczy zespół ratownictwa medycznego, 13 szpitalnych oddziałów ratunkowych i 10 izb przyjęć.

W 2019 r. w województwie pomorskim zespoły ratownictwa medycznego zrealizowały 165,2 tys. wyjazdów na miejsce zdarzenia, o 0,5% mniej niż rok wcześniej i o 21,0% więcej niż w 2010 r. Przeciętnie w przeliczeniu na 1000 ludności przypadało 71 wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia (tyle samo co w 2018 r. i o 11 więcej niż w 2010 r.). W Polsce wskaźnik wyjazdów był wyższy i wyniósł 81 (82 w 2018 r. i 73 w 2010 r.).

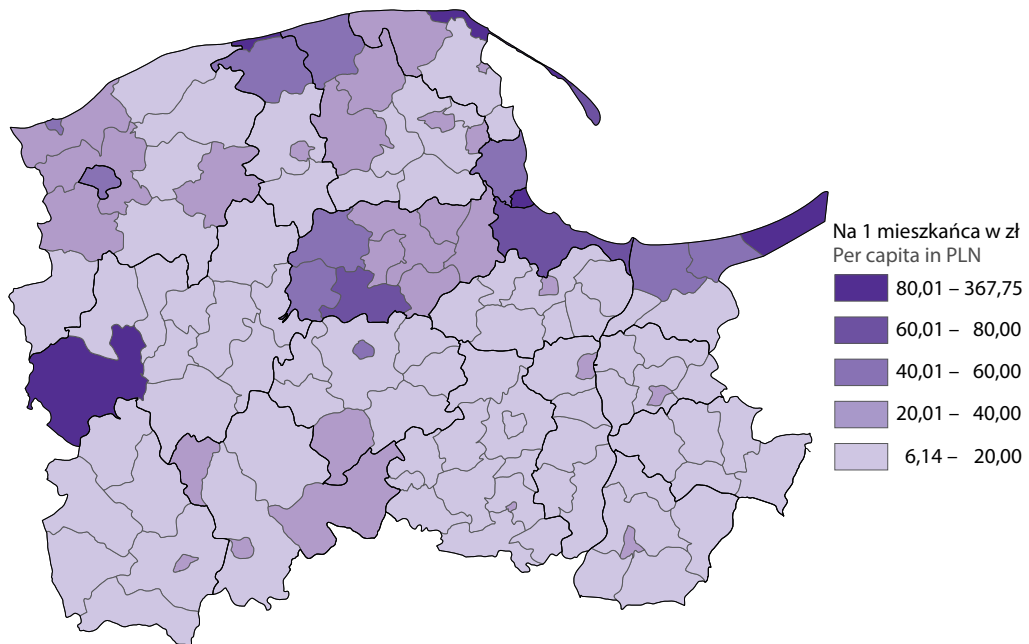
W trakcie jednego wyjazdu pomoc mogła zostać udzielona więcej niż jednej osobie, dlatego liczba osób, którym udzielono świadczeń w trakcie wyjazdów zespołów ratownictwa była wyższa niż liczba wyjazdów i wyniosła 165,6 tys. (o 0,8% mniej niż w 2018 r. i o 20,5% więcej niż w 2010 r.). Wśród osób, którym udzielono pomocy na miejscu zdarzenia dzieci i młodzież w wieku do 18 lat stanowiły 7,1%, a osoby w wieku 65 lat i więcej – 43,9%.

Wykres 37. Wyjazdy jednostek systemu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w 2019 r.
 Chart 37. Responses of emergency medical services by place of accident in 2019

W 2019 r. wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego w dziale ochrona zdrowia w województwie pomorskim wyniosły 288,2 mln zł, o 87,7 mln zł więcej niż w 2018 r. i o 7,0 mln zł mniej niż w 2010 r. (w Polsce 4507,1 mln zł, odpowiednio więcej o 666,3 mln zł i o 545,1 mln zł). Najwięcej na ochronę zdrowia w 2019 r. wydatkował samorząd województwa (45,9% wydatków wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w województwie na ochronę zdrowia), następnie miasta na prawach powiatu (21,7%), powiaty (18,9%) i gminy (13,5%). W Polsce również najwięcej wydatkował samorząd województwa (34,2% wydatków wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w kraju na ochronę zdrowia), miasta na prawach powiatu (25,9%), powiaty (23,7%) oraz gminy (16,1%). Spośród gmin i miast na prawach powiatu województwa pomorskiego najwyższe wydatki na ochronę zdrowia na 1 mieszkańca w 2019 r. odnotowano w Sopocie – 367,75 zł, Krynicy Morskiej – 228,85 zł i Łebie – 208,19 zł. Najniższe natomiast w gminach wiejskich: Skórcz – 6,14 zł, Dębica Kaszubska – 6,85 zł i Borzytuchom – 7,47 zł.

Mapa 35. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2019 r.
 Map 35. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Health care” division in 2019

W 2019 r. odnotowano spadek liczby bibliotek publicznych i punktów bibliotecznych zarówno w stosunku do 2018 r., jak i 2010 r. Liczba centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic była wyższa niż w 2018 r. i 2011 r.

W 2020 r. liczba muzeów oraz teatrów i instytucji muzycznych wzrosła w porównaniu z 2019 r. i 2010 r. Liczba galerii zmniejszyła się zarówno w skali roku, jak i w stosunku do 2010 r.

W 2019 r. wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w przeliczeniu na 1 mieszkańca były wyższe zarówno w stosunku do 2018 r., jak i 2010 r.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. w województwie pomorskim działało 371 bibliotek publicznych (z filiami) i punktów bibliotecznych, o 5 mniej niż w 2018 r. i o 60 mniej niż w 2010 r. Liczba ludności przypadająca na 1 placówkę biblioteczną wyniosła 6318 osób i zwiększyła się o 112 osób w odniesieniu do 2018 r. i o 1038 osób w porównaniu z 2010 r. W Polsce wartość tego wskaźnika była niższa niż w województwie pomorskim i wyniosła 4324 osoby (o 60 osób więcej niż w 2018 r. i o 384 osoby więcej niż w 2010 r.). Liczba czytelników wyniosła 382,5 tys. co oznacza wzrost w porównaniu z 2018 r. i 2010 r. odpowiednio o 1,8% i 23,5%.

W województwie pomorskim w końcu 2020 r. liczba muzeów (łącznie z oddziałami) wyniosła 90 i wzrosła zarówno w stosunku do 2019 r., jak i 2010 r. (odpowiednio o 8,4% i 57,9%). Muzea i oddziały muzealne odwiedziło 1,7 mln osób, o 56,1% mniej niż w 2019 r. i o 2,6% mniej niż w 2010 r. W 2020 r. w województwie pomorskim w przeliczeniu na 1000 ludności przypadają 703 osoby zwiedzające muzea i oddziały muzealne, podczas gdy w Polsce wartość tego wskaźnika była niższa i wyniosła 434 zwiedzających.

W końcu 2020 r. w województwie pomorskim działało 20 galerii, o 3 mniej niż w 2019 r. i w 2010 r. Galerie odwiedziło 112,8 tys. osób, co oznacza spadek w porównaniu z 2019 r. i 2010 r. odpowiednio o 57,7% i 49,2%. W kraju liczba zwiedzających galerie zmniejszyła się o 54,6% w stosunku do 2019 r. i o 48,0% w porównaniu z 2010 r.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r. w województwie pomorskim działało 16 teatrów i instytucji muzycznych (o 1 więcej niż w 2019 r. i o 3 więcej niż w 2010 r.), które stanowiły 8,2% ogólnej liczby tego rodzaju instytucji w Polsce (w 2019 r. – 8,0%, a w 2010 r. – 7,1%). W 2020 r. teatry i instytucje muzyczne zorganizowały 1,3 tys. przedstawień i koncertów, w których uczestniczyło 281,0 tys. widzów i słuchaczy (spadek w porównaniu z 2019 r. odpowiednio o 61,6% i 70,3%). Na 1000 ludności w województwie pomorskim przypadają 120 widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych, podczas gdy w Polsce – 117.

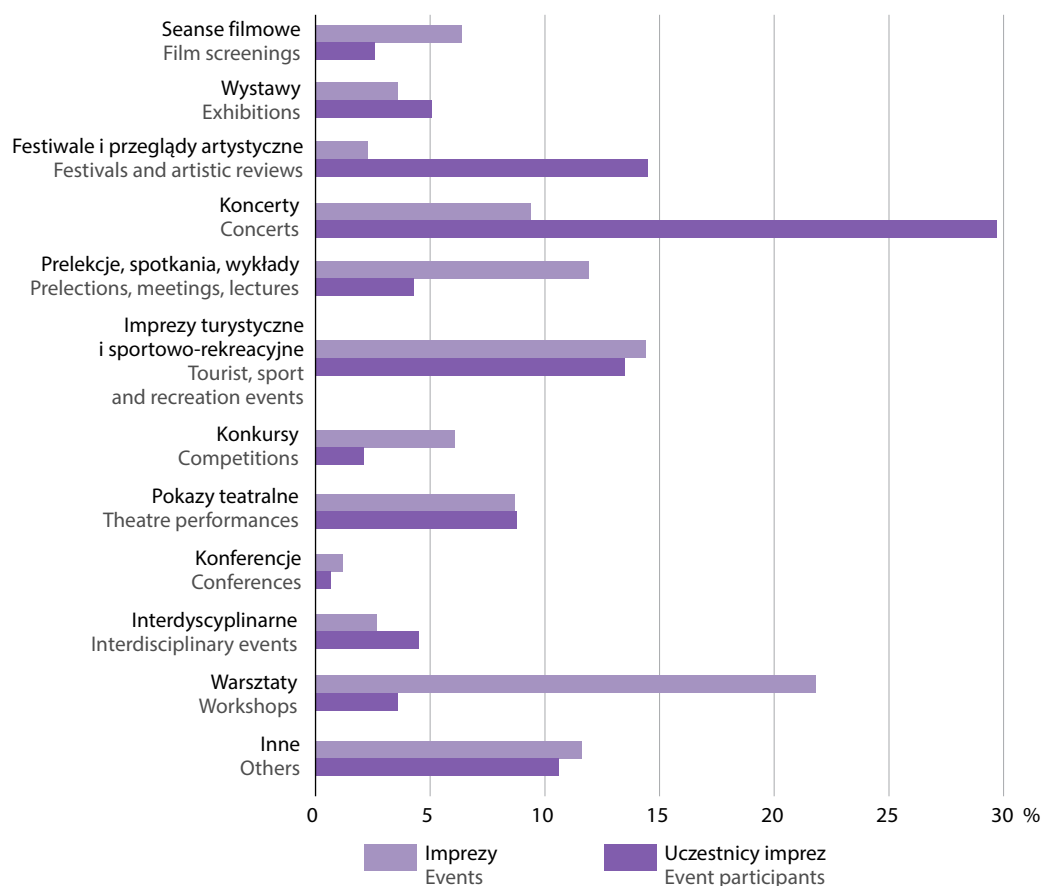
W końcu grudnia 2019 r. w województwie pomorskim działalność prowadziło 329 centrów, domów i ośrodków kultury, klubów oraz świetlic (o 1 więcej niż w 2018 r. i o 93 więcej niż w 2011 r.). Podobnie jak w kraju, większość tych instytucji stanowiły świetlice (52,3%), a najmniej było klubów (7,6%). W porównaniu z 2018 r. wzrosła liczba ośrodków kultury, a zmniejszyła się liczba domów kultury. W 2019 r. centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice zorganizowały 15,1 tys. imprez, w których uczestniczyło 1919,8 tys. osób (w 2018 r. odpowiednio 14,9 tys. imprez i 1950,2 tys. uczestników). Na 1000 ludności w województwie pomorskim przypadają 821 uczestników imprez (w Polsce odpowiednio 977 uczestników). Wśród zorganizowanych imprez przeważały warsztaty (21,8%), imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne (14,4%) oraz prelekcje, spotkania, wykłady (11,9%). Największą liczbę uczestników zgromadziły natomiast koncerty (29,7%) oraz festiwale i przeglądy artystyczne (14,5%).

Tablica 25. Instytucje kultury
Stan w dniu 31 grudnia
Table 25. Cultural institutions
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	431	403	371	.
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per library establishment	5280	5726	6318	.
Muzea i oddziały muzealne Museums with branches	57	73	83	90
Galerie Art galleries	23	21	23	20
Teatry i instytucje muzyczne Theatres and music institutions	13	14	15	16
Centra, domy i ośrodki kultury Centres of culture, cultural centres and establishments	110 ^a	128	132	.
Kluby i świetlice Clubs and community centres	126 ^a	193	197	.

a Dane za 2011 r.
a Data for 2011.

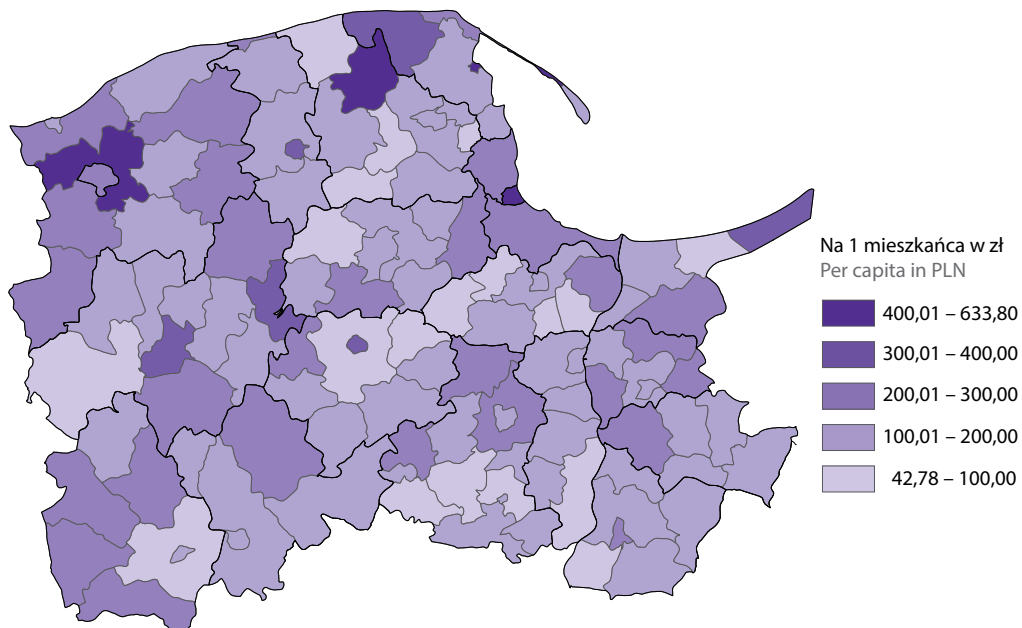
Wykres 38. Imprezy i uczestnicy imprez organizowanych przez placówki kultury w 2019 r.
Chart 38. Events organised by culture institutions and event participants in 2019

W 2019 r. w województwie pomorskim wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły średnio 206,52 zł (w 2018 r. – 200,43 zł, a w 2010 r. – 146,58 zł). Najwyższe wydatki na 1 mieszkańca odnotowano w Sopocie (633,80 zł), gminie miejsko-wiejskiej Jastarnia (497,49 zł), gminie wiejskiej Gniewino (460,61 zł) i w gminie miejskiej Puck (405,07 zł), natomiast najniższe w gminach wiejskich: Sadlinki (42,78 zł), Człuchów (45,67 zł) oraz Osieczna (48,43 zł).

Mapa 36. Wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2019 r.

Map 36. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2019

Bezpieczeństwo publiczne

Public safety

W 2020 r. odnotowano w skali roku wzrost liczby przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych (na co wpływ miał przede wszystkim wzrost liczby przestępstw kryminalnych) oraz spadek liczby wypadków drogowych.

Od 2014 r. dane dotyczące przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych oraz wskaźników ich wykrywalności nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich, co powoduje brak porównywalności z danymi za lata poprzednie.

Przestępstwo stwierdzone jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym – jest to przestępstwo skarbowe.

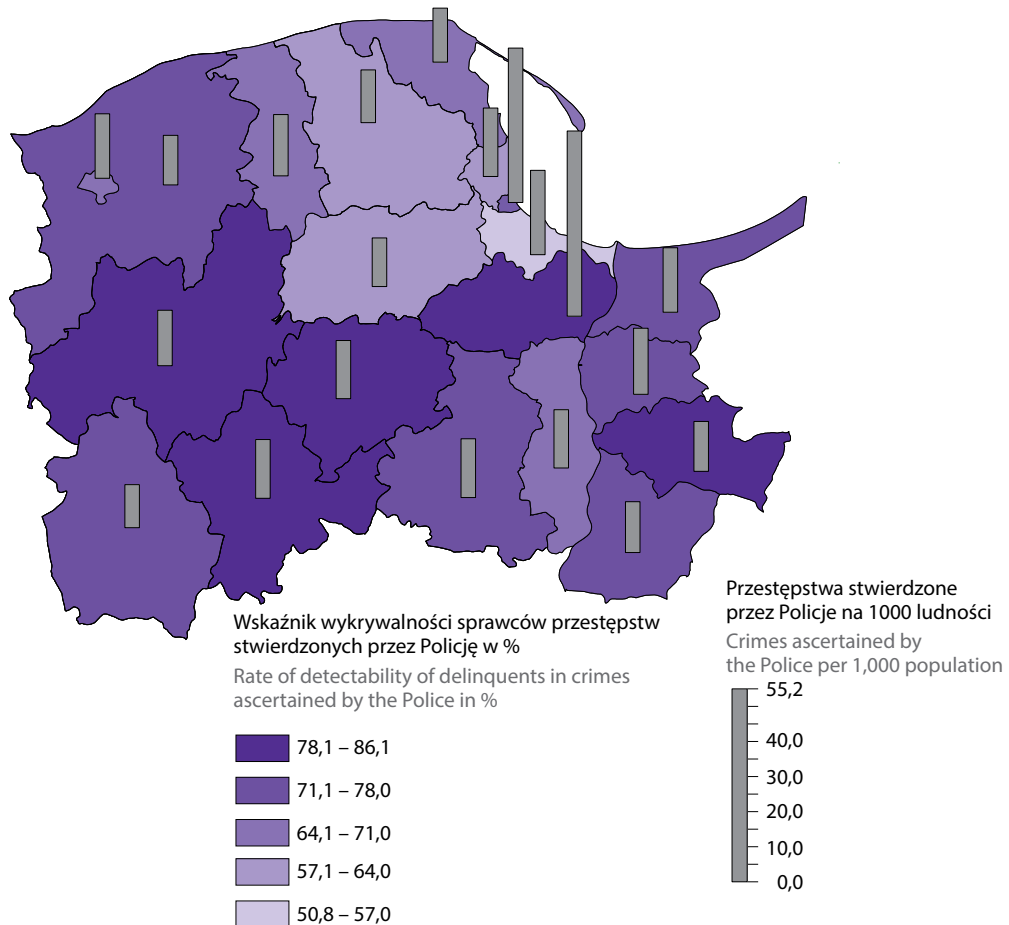
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

Zmiany w życiu społeczno-gospodarczym mieszkańców województwa pomorskiego wpłynęły na rozmiar przestępczości w województwie. W 2020 r. w zakończonych postępowaniach przygotowawczych stwierdzono 49,4 tys. przestępstw, co oznacza wzrost w stosunku do 2019 r. o 2,2% oraz w porównaniu z 2015 r. o 0,7% (w Polsce odpowiednio 765,4 tys. przestępstw oraz spadek o 3,9% oraz o 4,3%).

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw wyniósł 66,9% (w Polsce – 73,3%).

Mapa 37. Zagrożenie przestępczością w 2020 r.

Map 37. Crime risk in 2020

Liczba przestępstw o charakterze drogowym wyniosła 3,7 tys. (spadek o 4,2% w stosunku do 2019 r.), przy wskaźniku wykrywalności 98,0%, przestępstw gospodarczych 8,7 tys. (spadek odpowiednio o 15,1%, a wskaźnik wykrywalności 67,8%), a liczba przestępstw kryminalnych 35,0 tys. (wzrost o 7,9%, a wskaźnik wykrywalności wyniósł 61,9%). W ogólnej liczbie przestępstw najczęściej odnotowano m.in. przestępstw przeciwko mieniu (25,9 tys., wskaźnik wykrywalności 45,2%), przeciwko rodzinie i opiece (3,6 tys., wskaźnik wykrywalności 99,9%) oraz przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji (4,1 tys., wskaźnik wykrywalności 97,5%).

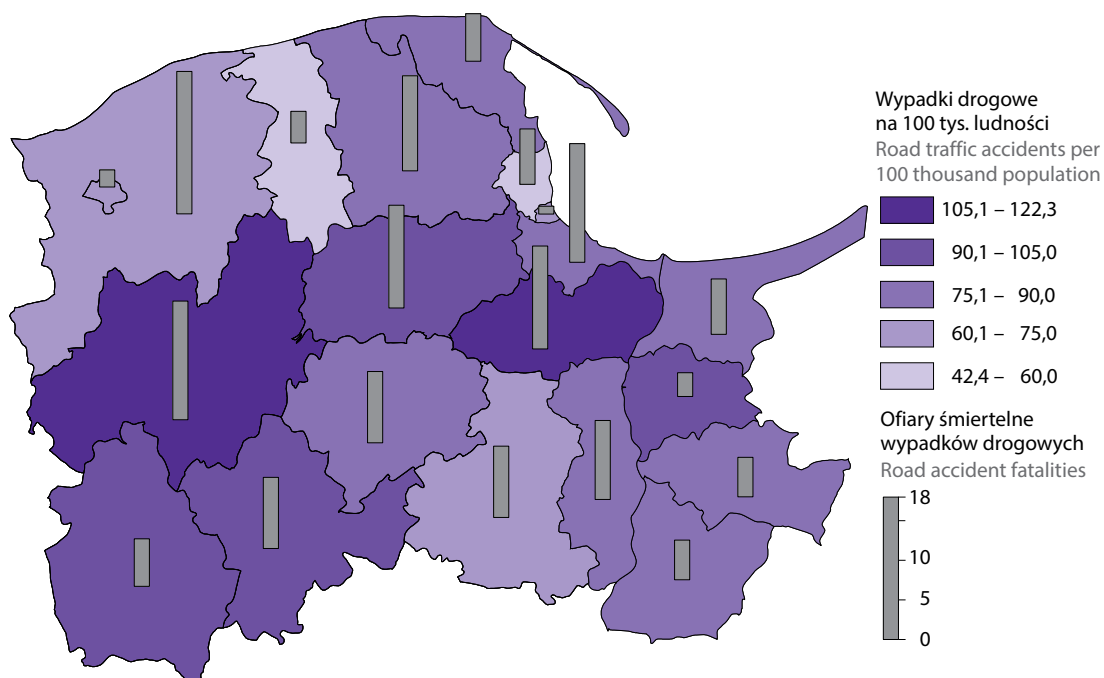
Bezpieczeństwo na drogach

W 2020 r. w województwie pomorskim miało miejsce 1848 wypadków drogowych, o 19,5% mniej niż w 2019 r. i o 30,9% mniej niż w 2010 r. (w Polsce odpowiednio 23540 wypadków, spadek zarówno w stosunku do 2019 r., jak i 2010 r. odpowiednio o 22,3% i 39,4%). W wypadkach tych poszkodowanych zostało 2405 osób, w tym 169 osób to ofiary śmiertelne. Zarówno w stosunku do 2019 r., jak i 2010 r. odnotowano spadek liczby osób poszkodowanych w wypadkach drogowych odpowiednio o 18,1% i 33,7%. Natomiast liczba ofiar śmiertelnych wzrosła w stosunku do 2019 r. o 5,6%, a w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 15,5%.

Tablica 26. Wypadki drogowe oraz ich skutki
 Table 26. Road accidents and their effects

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Wypadki Accidents	2674	2686	2297	1848
Ofiary śmiertelne Fatalities	200	170	160	169
na 100 wypadków per 100 road accidents	7,5	6,3	7,0	9,1
Ranni Injured persons	3426	3364	2775	2236
na 100 wypadków per 100 road accidents	128,1	125,2	120,8	121,0

Mapa 38. Bezpieczeństwo na drogach w 2020 r.
 Map 38. Road safety in 2020

Dane o **wypadkach drogowych** pochodzą z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWiK) prowadzonego przez Komendę Główną Policji i obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

Społeczeństwo informacyjne

Information society

W 2020 r. w województwie pomorskim udział gospodarstw domowych (z co najmniej jedną osobą w wieku 16-74 lata) posiadających dostęp do Internetu w domu wzrósł zarówno w stosunku do 2019 r., jak i 2015 r. Natomiast udział osób w wieku 16-74 lata, które korzystały z Internetu zmniejszył się w stosunku do 2019 r. oraz wzrósł w porównaniu z 2015 r.

Tablica 27. Wybrane wskaźniki dotyczące społeczeństwa informacyjnego
Table 27. Selected information society indicators

Wyszczególnienie Specification	2015		2019		2020	
	woje- wództwo pomorskie Pomorskie Voivodship	Polska Poland	woje- wództwo pomorskie Pomorskie Voivodship	Polska Poland	woje- wództwo pomorskie Pomorskie Voivodship	Polska Poland
Gospodarstwa domowe ^a posiadające dostęp do Internetu w domu Households ^a with access to the Internet at home	78,1	75,8	87,9	86,7	90,5	90,4
Osoby ^b korzystające z Internetu Individuals ^b using the Internet	76,8	72,9	88,4	84,5	87,8	86,8
Osoby ^b korzystające regularnie (co najmniej raz w tygodniu) z Internetu Individuals ^b using the Internet regularly (at least once a week)	71,1	64,8	85,4	78,3	84,3	81,4

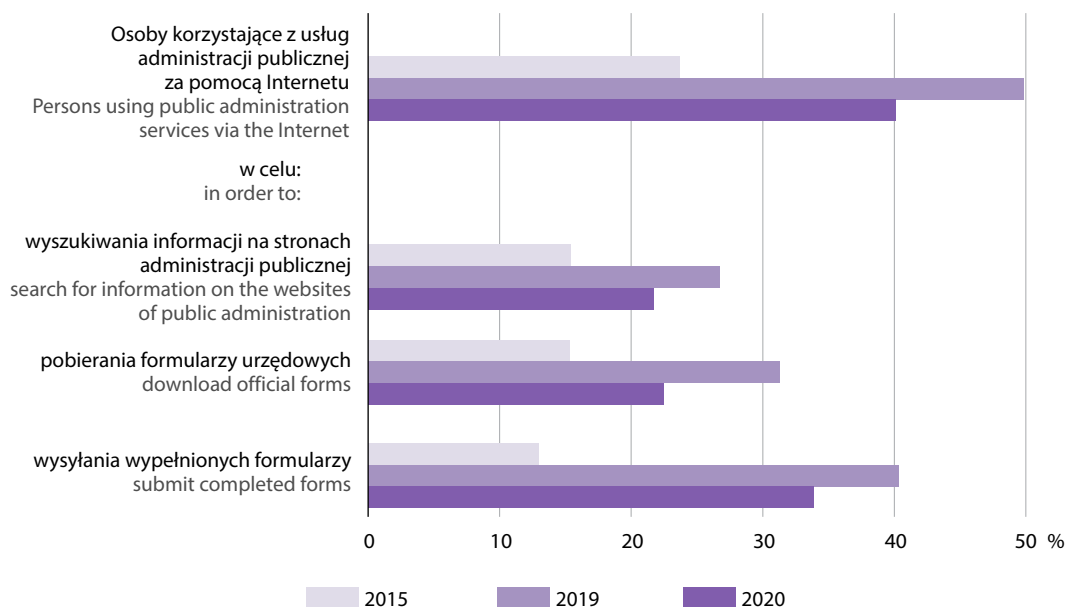
a Dane dotyczą gospodarstw domowych z osobami w wieku 16-74 lata. b Osoby w wieku 16-74 lata.
a Data concern households with persons aged 16-74. b Persons aged 16-74.

Wskaźnik gospodarstw domowych posiadających w domu dostęp do Internetu dotyczy wszystkich gospodarstw z co najmniej jedną osobą w wieku 16-74 lata, posiadających połączenie z Internetem poprzez dowolne urządzenie (uwzględniając również urządzenia przenośne, w tym smartfony), a nie gospodarstw będących jedynie w zasięgu tej infrastruktury.

Powszechny dostęp do Internetu umożliwia społeczeństwu komunikację w sferze społecznej, kulturalnej i biznesowej. W 2020 r. w województwie pomorskim dostęp do Internetu w domu posiadało 90,5% gospodarstw domowych (z co najmniej jedną osobą w wieku 16-74 lata). Wskaźnik ten wzrósł w porównaniu z 2019 r. o 2,6 p.proc., a w porównaniu z 2015 r. o 12,4 p.proc. W 2020 r. regularnie (co najmniej raz w tygodniu) korzystało z Internetu 84,3% osób w wieku 16-74 lata (w 2019 r. – 85,4%, a w 2015 r. – 71,1%).

Wykres 39. Osoby^a korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w województwie pomorskim w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Chart 39. Individuals^a using e-government services in Pomorskie Voivodship during the last 12 months

a Osoby w wieku 16-74 lata.
a Persons aged 16-74.

W 2020 r. w województwie pomorskim osoby korzystające w ciągu ostatnich 12 miesięcy od momentu przeprowadzenia badania z usług administracji publicznej przez Internet stanowiły 40,1% ogólnej liczby osób w wieku 16-74 lata (w Polsce – 41,9%). Wskaźnik ten zmniejszył się w stosunku do 2019 r. o 9,7 p.proc., natomiast wzrósł w porównaniu z 2015 r. o 16,4 p.proc. (w Polsce odpowiednio wzrost o 1,5 p.proc. i o 15,3 p.proc.).

Wśród osób korzystających z usług administracji publicznej przez Internet największym zainteresowaniem cieszyło się wysyłanie wypełnionych formularzy. W 2020 r. z możliwości tej skorzystało 33,9% mieszkańców województwa pomorskiego (w kraju udział ten wyniósł 33,5%).

Aktywność społeczna

Social activity

W 2020 r. województwie pomorskim odnotowano wzrost liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wpisanych do rejestru REGON w porównaniu z 2010 r.

W 2018 r. w porównaniu z 2010 r. działało więcej rejestrowych organizacji non-profit.

Tablica 28. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON

Stan w dniu 31 grudnia

Table 28. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register

As of 31 December

Wyszczególnienie	2010	2015	2019	2020	Specification
Ogółem	6165	8103	8645	8906	Total
Na 10 tys. ludności	27,1	35,1	36,9	38,0	Per 10 thousand population

Według stanu na koniec 2020 r. do rejestru REGON w województwie pomorskim wpisanych było 8906 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, co oznacza wzrost w stosunku do 2019 r. o 3,0%, a w porównaniu z 2010 r. o 44,5%.

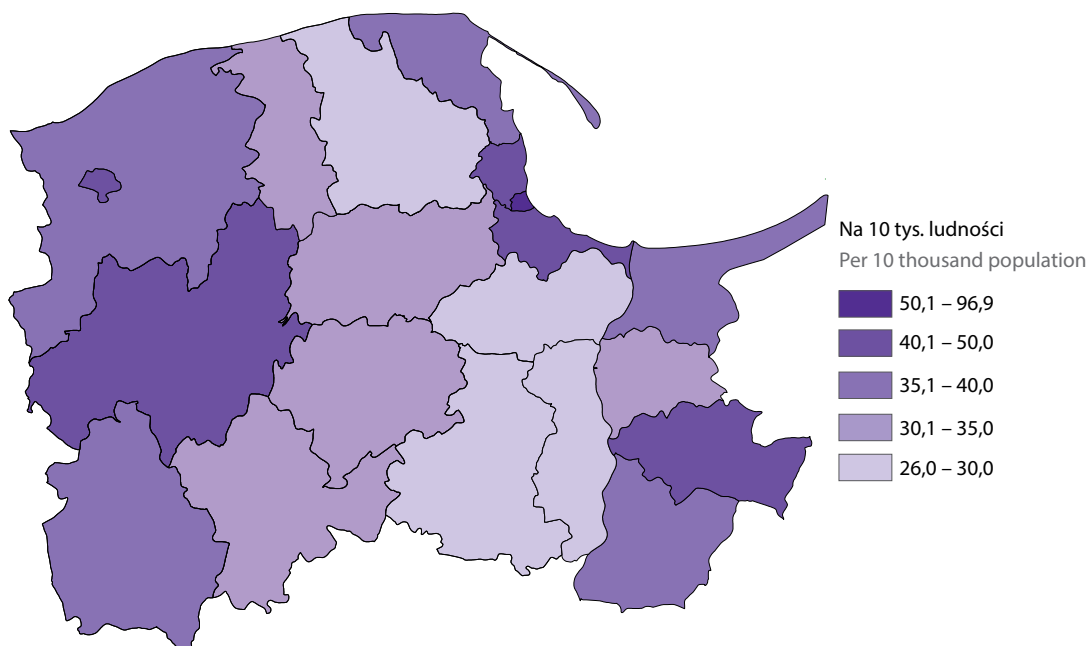
W przeliczeniu na 10 tys. ludności liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w 2020 r. wyniosła 38, natomiast w 2010 r. – 27 (w kraju odpowiednio 39 i 27).

W końcu 2020 r. najwięcej zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych odnotowano w Gdańsku – 2236, natomiast najmniej w powiecie nowodworskim – 138. Przeliczając liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców najwyższy wskaźnik odnotowano w Sopocie – 97, a najniższy w powiecie wejherowskim – 26.

Mapa 39. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 39. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register in 2020
As of 31 December

Sektor non-profit – zalicza się do niego podmioty, które spełniają następujące warunki:

- 1) są w odpowiednim stopniu sformalizowane (np. w wyniku zarejestrowania we właściwym urzędzie) lub przynajmniej ich cele, sposób działania i struktura mają charakter trwały,
- 2) są instytucjonalnie odrębne od administracji publicznej,
- 3) mają charakter niezarobkowy (działają nie dla zysku i nie rozdzielają ewentualnej nadwyżki między swoich członków, pracowników itp.),
- 4) są samorządne (władze i kierunki działania określone są wewnątrz organizacji),
- 5) charakteryzują się dobrowolnością uczestnictwa w działalności organizacji.

W 2018 r. na terenie województwa pomorskiego aktywnie działało 5,2 tys. rejestrowych organizacji non-profit (w 2016 r. – 5,5 tys., a w 2010 r. – 4,7 tys.), które stanowiły 5,9% wszystkich organizacji w kraju (88,1 tys.). Najwięcej aktywnych organizacji non-profit (99,1%) to podmioty ekonomii społecznej, a co siódma organizacja posiadała status organizacji pożytku publicznego (0,7 tys.). Najliczniejszą grupę organizacji non-profit stanowiły stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne – 72,6% (3,8 tys.) oraz fundacje – 19,1% (1,0 tys.). W przeliczeniu na 10 tys. ludności w województwie pomorskim były 22 organizacje non-profit (24 w 2016 r. i 21 w 2010 r.). W kraju wskaźnik ten wyniósł 23 w 2018 r. (24 w 2016 r. i 21 w 2010 r.).

Organizacje non-profit prowadzą różnorodną działalność. W 2018 r. w województwie pomorskim w ramach swojej działalności statutowej organizacje najczęściej zajmowały się sportem, turystyką, rekreacją, hobby – 27,8% (29,1% w Polsce), kulturą i sztuką – 13,0% (12,1% w kraju), edukacją i wychowaniem, badaniami naukowymi – 10,7% (10,3% w kraju), ratownictwem – 9,8% (16,1% w kraju) oraz pomocą społeczną i humanitarną – 8,5% (7,5% w kraju).

Większość badanych organizacji non-profit prowadzi wyłącznie nieodpłatną działalność statutową, a udział organizacji prowadzących odpłatną działalność statutową lub działalność gospodarczą wyniósł 31,9% (w Polsce 30,3%) w 2018 r.

Na koniec 2018 r. aktywne organizacje rejestrowe posiadały 413,5 tys. członkostw osób fizycznych. Mediana liczby członków wyniosła 27 osób (w Polsce 28 osób). Do badanych organizacji non-profit częściej należeli mężczyźni niż kobiety – 55,8% (w kraju – 58,3%).

Przeważająca część organizacji non-profit działała w 2018 r. wyłącznie w oparciu o pracę społeczną (wolontariat). Brak korzystania z płatnego personelu deklarowało 54,3% organizacji non-profit (w kraju 55,8%), co oznacza spadek w porównaniu z 2016 r. o 3,9 p.proc. (w kraju spadek o 5,0 p.proc.). Natomiast wolontariat w województwie pomorskim w 2018 r. świadczyło 112,2 tys. osób (zarówno członków organizacji, jak i osób niebędących członkami).

W organizacjach non-profit korzystających z pracy płatnej, częściej występowało zatrudnienie wyłącznie w ramach umów cywilnoprawnych (umowy zlecenia, umowy o dzieło itp.) niż zatrudnienie etatowe. Korzystanie z pracy płatnej wyłącznie w oparciu o umowy cywilnoprawne dotyczyło w 2018 r. 27,3% organizacji i wzrosło o 1,5 p.proc. w porównaniu z 2016 r. (w kraju udział wyniósł 28,6%, o 3,5 p.proc. więcej). Natomiast udział podmiotów zatrudniających pracowników na podstawie stosunku pracy w województwie pomorskim zwiększył się z 16,0% do 18,4% (w kraju odpowiednio wzrost z 14,1% do 15,6%).

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1. Produkt krajowy brutto

6.1. Gross domestic product

Na podstawie wstępnego szacunku wartość produktu krajowego brutto wytworzonego w 2019 r. w województwie pomorskim wzrosła w odniesieniu do 2018 r. Natomiast według danych zrewidowanych w 2018 r. odnotowano wzrost PKB w stosunku do 2017 r. W 2018 r. w skali roku odnotowano również wzrost wartości dodanej brutto w przeliczeniu na 1 pracującego.

Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

Na podstawie wstępnego szacunku wartość produktu krajowego brutto wytworzonego w województwie pomorskim w 2019 r. wyniosła (w cenach bieżących) 135663 mln zł (wzrost o 8,6% w stosunku do zrewidowanych danych z 2018 r.). W kraju odnotowano wzrost o 7,8%. Udział województwa pomorskiego w tworzeniu produktu krajowego brutto wyniósł 5,9% (w 2018 r. według danych zrewidowanych także 5,9%, a w 2010 r. – 5,7%).

Wartość PKB liczona na 1 mieszkańca na podstawie wstępnego szacunku w 2019 r. wyniosła w województwie pomorskim 58031 zł (według danych zrewidowanych w 2018 r. – 53669 zł, a w 2010 r. – 36063 zł), co stanowiło 97,4% średniej krajowej (w 2018 r. – 97,2%, a w 2010 r. – 96,0%). W 2018 r. najwyższy poziom PKB na 1 mieszkańca według danych zrewidowanych odnotowano w województwie mazowieckim – 88626 zł, a województwo pomorskie uplasowało się na piątym miejscu w kraju. W 2019 r. według wstępnego szacunku i w podziale na nowe regiony najwyższy poziom PKB na 1 mieszkańca uzyskano w regionie warszawskim stołecznym – 130962 zł, a województwo pomorskie utrzymało piąte miejsce w kraju.

Produkt krajowy brutto liczony na 1 mieszkańca według parytetu siły nabywczej w województwie pomorskim stanowił 69% średniej wypracowanej w 27¹ państwach Unii Europejskiej w 2018 r. (w 2010 r. – 61%), natomiast według wstępnego szacunku w 2019 r. stanowił 71% średniej unijnej.

¹ Bez Wielkiej Brytanii.

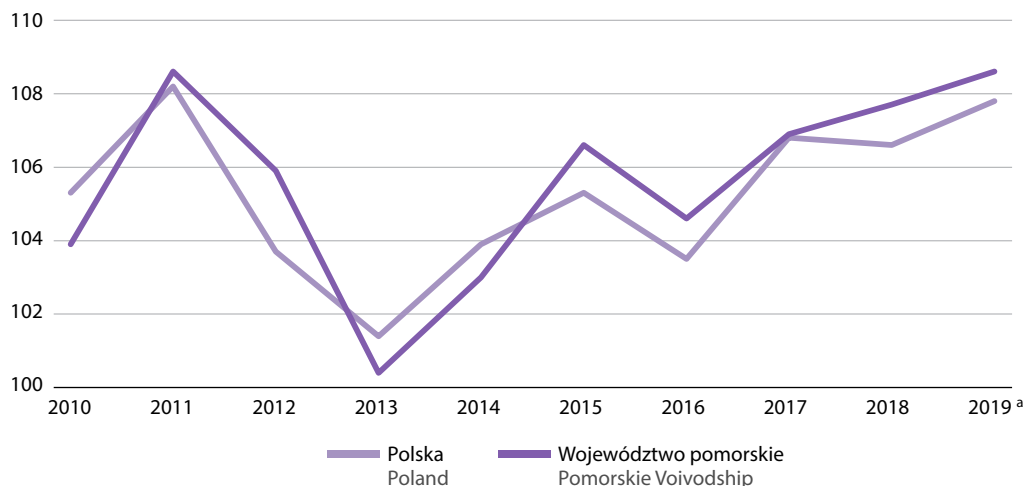
¹ Excluding United Kingdom.

Wykres 40. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)

rok poprzedni=100

Chart 40. Indices of gross domestic product (current prices)

previous year=100

a Wstępny szacunek.
a Preliminary estimate.

Na podstawie danych zrewidowanych w 2018 r. największy udział w tworzeniu produktu krajowego brutto w województwie miał podregion trójmiejski – 49,3% (wzrost w stosunku do 2010 r. o 1,0 p.proc.). Udział pozostałych podregionów był niższy i wyniósł: dla podregionu gdańskiego – 18,9% (wzrost w stosunku do 2010 r. o 1,7 p.proc.), dla starogardzkiego – 14,1% (odpowiednio spadek o 1,6 p.proc.), dla słupskiego – 11,2% (spadek o 0,8 p.proc.) oraz dla chojnickiego – 6,5% (odpowiednio spadek o 0,3 p.proc.). Produkt krajowy brutto wytworzony w podregionie trójmiejskim stanowił 2,9% produkcji krajowej (2,7% w 2010 r.).

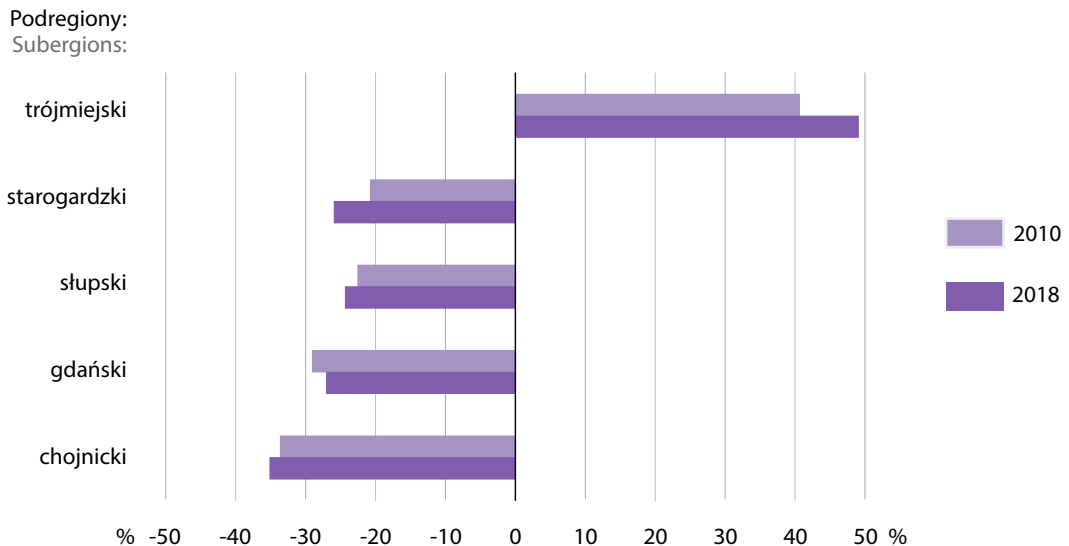
W 2018 r. wartość PKB liczona na 1 mieszkańca największa była w podregionie trójmiejskim 82362 zł (153,5% średniej wartości w województwie, wzrost o 7,0 p.proc. w stosunku do 2010 r.). W pozostałych podregionach wartość PKB na 1 mieszkańca kształtowała się następująco: w podregionie starogardzkim – 40845 zł (odpowiednio 76,1%, spadek o 6,3 p.proc.), podregionie słupskim – 41732 zł (77,8%, spadek o 2,8 p.proc.), podregionie gdańskim – 40284 zł (75,1%, wzrost o 1,2 p.proc.), a w podregionie chojnickim – 35809 zł (66,7%, spadek o 2,3 p.proc.). Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w podregionie trójmiejskim stanowił 149,1% średniej krajowej (wzrost w porównaniu z 2010 r. o 8,4 p.proc.). W pozostałych podregionach udział ten kształtował się następująco: w podregionie gdańskim – 72,9% (odpowiednio wzrost o 2,0 p.proc.), starogardzkim – 74,0% (spadek o 5,2 p.proc.), słupskim – 75,6% (spadek o 1,8 p.proc.) oraz w chojnickim – 64,8% (spadek o 1,5 p.proc.).

Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca dla danego województwa.

Zaobserwowano duże zróżnicowanie wskaźników dyspersji (miara zróżnicowania) na poziomie podregionów produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca. W 2018 r. wskaźnik dyspersji wyniósł 34,3% (w 2010 r. – 30,7%). Najwyższy wskaźnik dyspersji odnotowano w regionie warszawskim stołecznym 40,8% (w 2010 r. – 40,9%), a najniższy w województwie lubuskim 1,3% (2,1% w 2010 r.).

Wykres 41. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące) – odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju

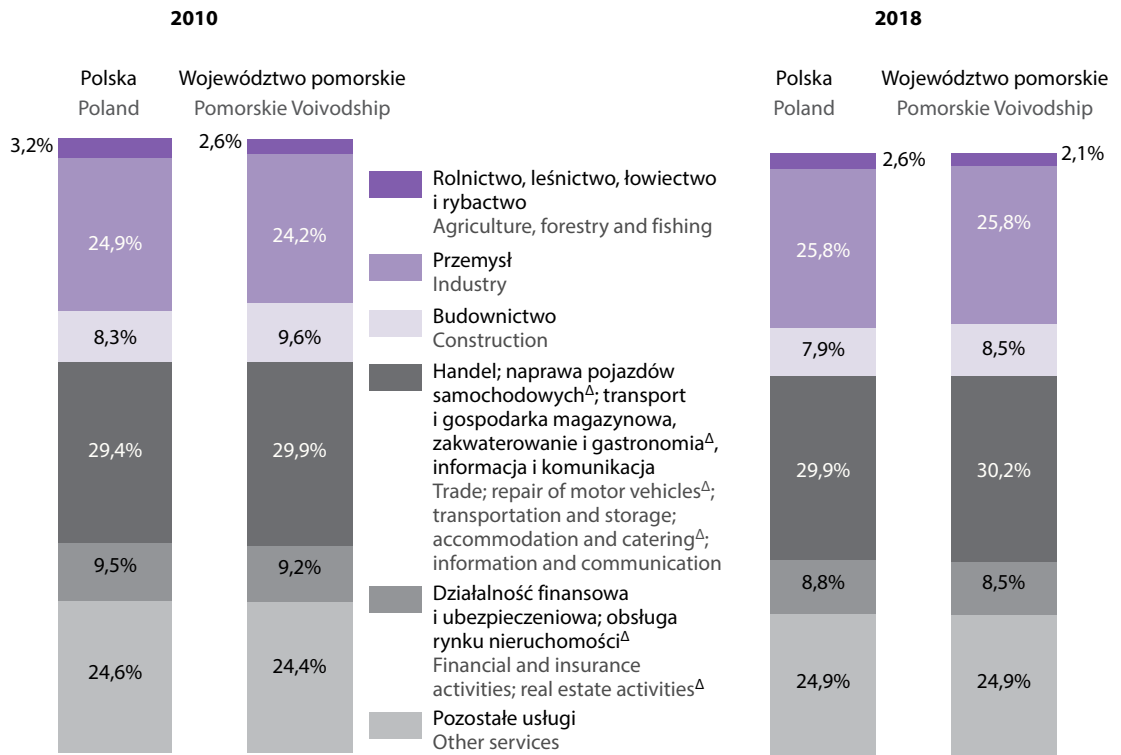
Chart 41. Gross domestic product per capita (current prices) – relative deviations from the national average value

Na podstawie danych zrewidowanych wartość dodana brutto w województwie pomorskim w 2018 r. wyniosła 109400 mln zł, co stanowiło 5,9% wielkości krajowej. Decydujący wpływ na strukturę wartości dodanej brutto według rodzajów działalności miała grupa jednostek zajmująca się: handlem; naprawą pojazdów samochodowych; transportem i gospodarką magazynową; zakwaterowaniem i gastronomią oraz informacją i komunikacją – 30,2% wartości wojewódzkiej (w 2017 r. – 29,7%, w 2010 r. – 29,9%), a także przemysłem – 25,8% (w 2017 r. – 26,3%, w 2010 r. – 24,2%) oraz pozostałymi usługami – 24,9% (w 2017 r. – 24,9%, w 2010 r. – 24,4%).

Wydajność pracy mierzona wartością dodaną brutto w przeliczeniu na 1 pracującego w województwie pomorskim w 2018 r. wyniosła 126143 zł., co stanowiło 102,2% średniej krajowej (w 2017 r. – 101,9%, a w 2010 r. – 102,6%).

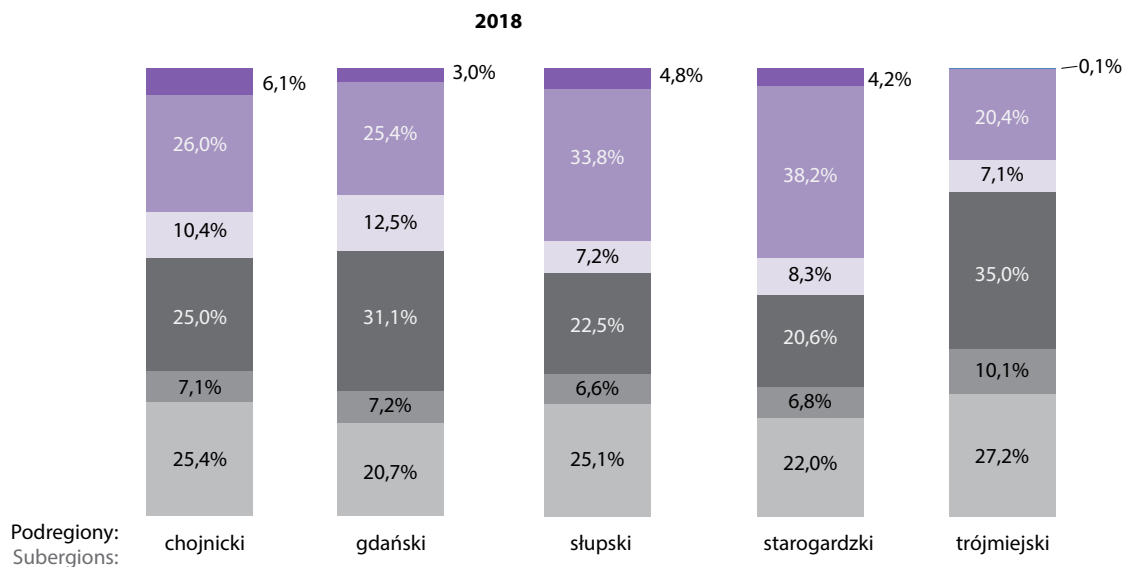
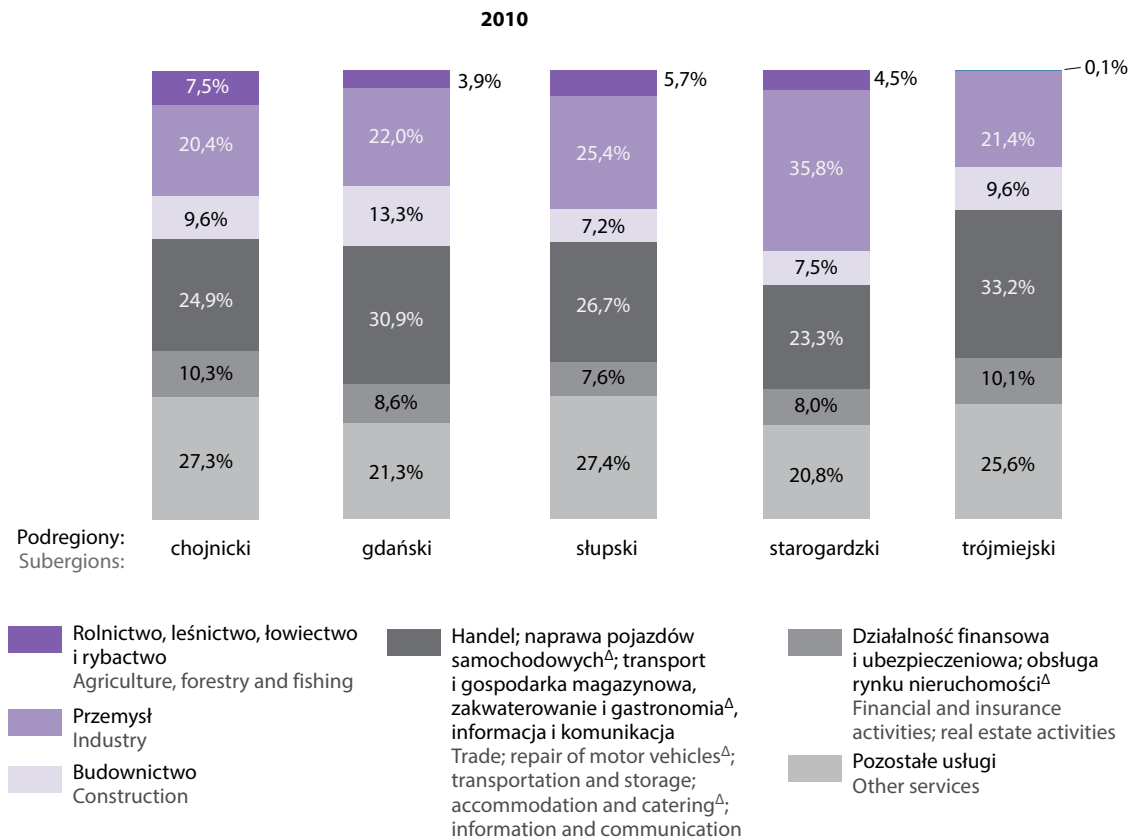
Wykres 42. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)
 Chart 42. Gross value added by kind of activity (current prices)

W 2018 r. najwyższy udział w tworzeniu wartości dodanej brutto miał podregion trójmiejski – 49,3% wartości wojewódzkiej, a najniższy podregion chojnicki – 6,5%. Najwyższy udział w tworzeniu wartości dodanej brutto w podregionie trójmiejskim wygenerowały jednostki z grupy: handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia oraz informacja i komunikacja – 35,0% wartości podregionu (w 2017 r. – 34,2%, w 2010 r. – 33,2%), pozostałe usługi – 27,2% (odpowiednio 27,2% i 25,6%) oraz przemysł – 20,4% (odpowiednio 21,5% i 21,4%).

Wydajność pracy mierzona wartością dodaną brutto w przeliczeniu na 1 pracującego w województwie pomorskim w 2018 r. najwyższa była w podregionie trójmiejskim (116,0% wartości województwa), co stanowiło 118,5% średniej krajowej (w 2010 r. odpowiednio 118,0% i 121,0%), a najniższa w podregionie chojnickim – 75,5% i 77,1% średniej krajowej (w 2010 r. odpowiednio 73,2% i 75,1%).

Wykres 43. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)
 Chart 43. Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

6.2. Koniunktura gospodarcza

6.2. Business tendency

W 2020 r. w porównaniu z 2019 r. wystąpił spadek oceny koniunktury we wszystkich rodzajach działalności. W kwietniu 2020 r. ocena koniunktury była najniższa w historii dla wszystkich rodzajów działalności. Od lipca 2020 r. notowania koniunktury zaczęły wzrastać.

Koniunktura gospodarcza to całokształt wskaźników życia gospodarczego charakteryzujących stan gospodarki danego kraju lub rynku, pozwalających ocenić tendencje rozwojowe; koniunktura podlega wskaźnikom zależnym głównie od cyklu koniunkturalnego, a także innych czynników: regularnych (np. sezonowe wahania popytu i podaży) i nieregularnych (np. urodzaj lub nieurodzaj w rolnictwie, wzrost lub spadek popytu na dany towar na rynku krajowym lub zagranicznym, klęski żywiołowe).

Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury gospodarczej jest wskaźnikiem złożonym. Obliczany jest jako średnia arytmetyczna sald odpowiedzi na pytania z ankiety miesięcznej dotyczące bieżącej i przewidywanej sytuacji gospodarczej przedsiębiorstwa. Przyjmuje wartości od -100 do +100, przy czym wartości poniżej zera są oceniane jako negatywne (wskazujące na gorszą koniunkturę), a powyżej zera – jako pozytywne (wskazujące na dobrą koniunkturę). Wskaźnik przyjmujący wartość równą zero oznacza sytuację, gdy koniunktura nie zmienia się.

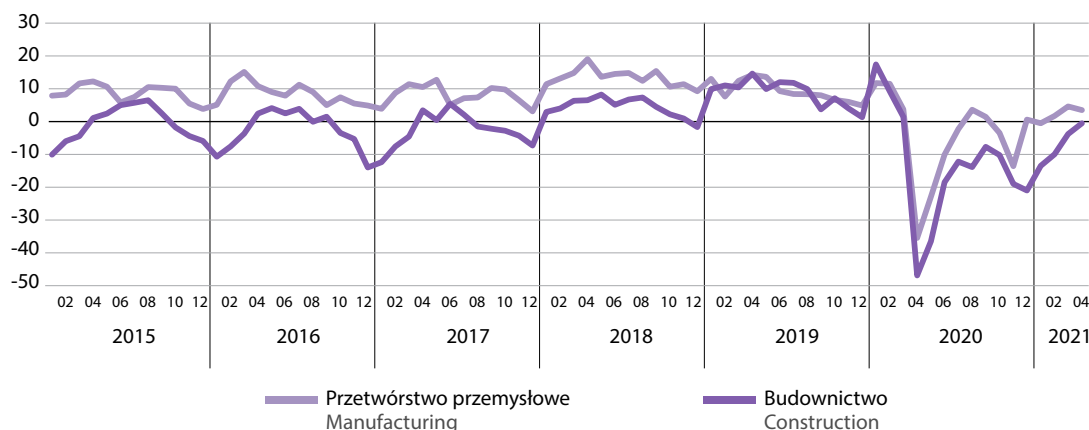
Tablica 29. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
Table 29. General business climate indicator by kind of activity

Wyszczególnienie Specification	Styczeń January 2011	Styczeń January 2016	Styczeń January 2020	Styczeń January 2021	Kwiecień April 2021	Kwiecień April 2021 Polska Poland
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	-6,8	5,1	11,7	-0,5	3,5	-4,0
Budownictwo Construction	-18,4	-10,7	17,4	-13,5	-0,5	-13,7
Handel hurtowy ^Δ Wholesale trade ^Δ	1,7	2,1	-0,3	-13,2	8,3	1,3
Handel detaliczny ^Δ Retail trade ^Δ	-14,9	-1,1	-6,2	-15,4	-1,3	-8,3
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	-14,5	2,4	-14,1	-15,4	-10,6	-0,8
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	-6,0	23,1	-1,1	-48,9	-49,0	-39,2
Informacja i komunikacja Information and communication	-4,3	18,5	13,6	30,1	48,4	11,7

W styczniu 2021 r. jedynie przedsiębiorcy prowadzący działalność w sekcji informacja i komunikacja ocenili koniunkturę optymistyczniej niż w analogicznym okresie 2020 r. W skali roku wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w pozostałych badanych rodzajach działalności (przetwórstwie przemysłowym, budownictwie, handlu hurtowym, handlu detalicznym, transporcie i gospodarce magazynowej oraz zakwaterowaniu i gastronomii) znacznie się obniżyły, a największy spadek odnotowano w zakwaterowaniu i gastronomii.

W kwietniu 2021 r. województwie pomorskim najbardziej pesymistyczne oceny były dla: zakwaterowania i gastronomii (minus 49,0) oraz transportu i gospodarki magazynowej (minus 10,6). Natomiast na poziomie krajowym najniższe wskaźniki odnotowano w zakwaterowaniu i gastronomii (minus 39,2), budownictwie (minus 13,7) oraz handlu detalicznym (minus 8,3).

Wykres 44. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury – przetwórstwo przemysłowe i budownictwo
 Chart 44. General business climate indicator – manufacturing and construction

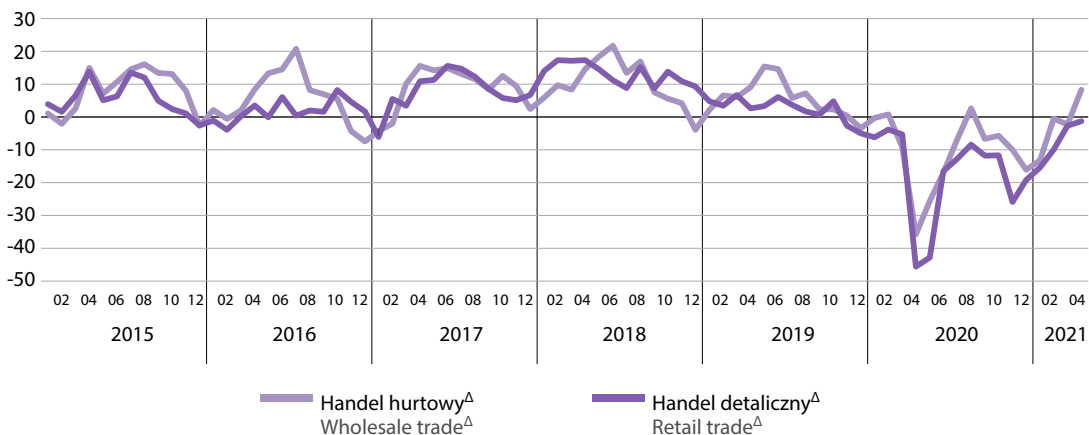

W kwietniu 2021 r. udział przedsiębiorców prowadzących działalność w sekcji przetwórstwo przemysłowe i budownictwo i nieodczuwających żadnych barier w prowadzeniu bieżącej działalności ukształtował się na poziomie odpowiednio 10,7% i 3,4% (w kwietniu 2020 r. 7,5% i 5,6%).

Największe trudności napotymane przez przedsiębiorstwa z sekcji przetwórstwo przemysłowe zgłaszające bariery w prowadzeniu działalności związane były z kosztami zatrudnienia – 47,1% (w kwietniu 2020 r. – 48,1%), z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej – 45,9% (w kwietniu 2020 r. – 64,0%), z niejasnymi, niespójnymi i niestabilnymi przepisami prawnymi – 44,4% (rok wcześniej – 34,1%). W skali roku przedsiębiorstwa raportowały wzrost m.in. trudności związanych z niejasnymi, niespójnymi i niestabilnymi przepisami prawnymi (o 10,3 p.proc.) oraz spadek trudności związanych z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej oraz z problemami finansowymi (odpowiednio o 18,1 p.proc. i o 12,6 p.proc.).

Natomiast przedsiębiorstwa działające w sekcji budownictwo największe trudności wiązały z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej – 63,9% (w kwietniu 2020 r. – 65,9%), z kosztami zatrudnienia – 43,7% (rok wcześniej – 56,9%). W największym stopniu wzrosła niepewność co do warunków atmosferycznych (o 8,0 p.proc.), a najbardziej zmniejszyły się obawy związane z niedostatecznym popytem (o 13,2 p.proc.) oraz z kosztami zatrudnienia (o 13,2 p.proc.).

Wykres 45. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury – handel hurtowy i handel detaliczny
 Chart 45. General business climate indicator – wholesale trade and retail trade

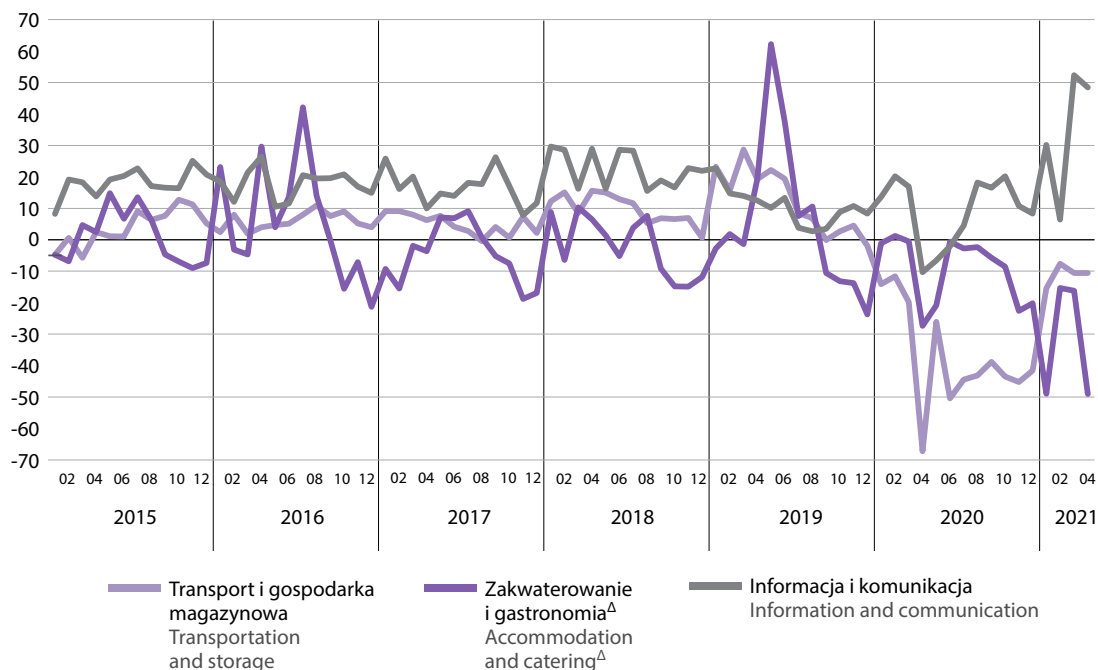
Udział przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie handlu hurtowego i handlu detalicznego i nieodczuwających żadnych barier w prowadzeniu bieżącej działalności w kwietniu 2021 r. wyniósł odpowiednio 9,7% i 4,3% (w analogicznym okresie poprzedniego roku 2,7% i 4,9%).

W handlu hurtowym przedsiębiorcy największe trudności wiązali z niejasnymi, niespójnymi i niestabilnymi przepisami prawnymi – 65,2% (rok wcześniej – 52,1%), z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej – 52,0% (w kwietniu 2020 r. – 77,1%) oraz z kosztami zatrudnienia – 50,8% (rok wcześniej – 55,8%). W skali roku w największym stopniu wzrosła niepewność związana z niejasnymi, niespójnymi i niestabilnymi przepisami prawnymi (o 13,1 p.proc.), a zmniejszyła się najbardziej obawa odnosząca się do niepewności ogólnej sytuacji gospodarczej (o 25,1 p.proc.) oraz z barierami określanymi jako „inne” (o 22,0 p.proc.).

Przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie handlu detalicznego wskazali, że największe trudności dla nich związane są z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej – 66,9% (w kwietniu 2020 r. – 73,1%), z niejasnymi, niespójnymi i niestabilnymi przepisami prawnymi – 67,3% (rok wcześniej – 57,8%) oraz z kosztami zatrudnienia – 65,4% (rok wcześniej – 59,5%). W skali roku w największym stopniu wzrosły obawy związane z wysokim obciążeniem na rzecz budżetu (o 18,7 p.proc.) i ze zbyt dużą konkurencją na rynku (o 17,2 p.proc.), a zmniejszyły się obawy dotyczące niepewności co do ogólnej sytuacji gospodarczej (o 6,2 p.proc.) oraz kosztów zatrudnienia (o 5,9 p.proc.).

Wykres 46. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury – transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja

Chart 46. General business climate indicator – transportation and storage, accommodation and catering, information and communication

Brak barier w prowadzeniu działalności w kwietniu 2021 r. zgłosili również przedsiębiorcy prowadzący działalność w pozostałych analizowanych rodzajach działalności, a najwięcej z sekcji informacja i komunikacja – 5,4% (rok wcześniej – 9,4%) oraz transport i gospodarka magazynowa – 2,8% (w analogicznym miesiącu 2020 r. – 1,6%).

W kwietniu 2021 r. największe obawy przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie transportu i gospodarki magazynowej związane były z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej – 67,2% (rok wcześniej – 41,5%), z wysokimi obciążeniami na rzecz budżetu – 51,5% (rok wcześniej – 24,7%). W skali roku w największym stopniu wzrosły obawy związane z z wysokimi obciążeniami na rzecz budżetu (o 26,8 p.proc.) oraz z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej (o 25,7 p.proc.). Znacząco zmniejszyły się obawy związane z niedostatecznym popytem (o 36,2 p.proc.).

Największe obawy przedsiębiorców z sekcji zakwaterowanie i gastronomia w kwietniu 2021 r. dotyczyły niepewności ogólnej sytuacji gospodarczej – 73,7% (w analogicznym miesiącu 2020 r. – 25,5%) i kosztów zatrudnienia – 29,9% (w poprzednim roku – 20,2%). W skali roku zdecydowanie zwiększyła się niepewność co do ogólnej sytuacji gospodarczej (o 48,2 p.proc.).

Największe trudności napotymane przez przedsiębiorstwa zgłaszające bariery i działające w sekcji informacja i komunikacja związane były z niedoborem wykwalifikowanych pracowników – 64,8% (rok wcześniej – 43,8%), z kosztami zatrudnienia – 56,0% (w kwietniu 2020 r. – 47,4%) oraz z niejasnymi, niespójnymi i niestabilnymi przepisami prawnymi – 41,2% (w kwietniu 2020 r. – 33,7%). W skali roku w największym stopniu wzrosła niepewność związana z niedoborem wykwalifikowanych pracowników (o 21,0 p.proc.), a zmniejszyło się znaczenie niedostatecznego popytu (o 8,1 p.proc.) oraz niepewności co do ogólnej sytuacji gospodarczej (o 7,0 p.proc.).

6.3. Przedsiębiorczość

6.3. Entrepreneurship

Podmioty gospodarki narodowej

Entities of the national economy

Według stanu na koniec 2020 r. w porównaniu z analogicznym okresem 2019 r. odnotowano wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, przede wszystkim w jednostkach sektora prywatnego, przy jednoczesnym spadku liczby podmiotów w sektorze publicznym. Wzrosła również liczba podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1000 ludności. W skali roku zmniejszyła się zarówno liczba nowo zarejestrowanych, jak i wyrejestrowanych podmiotów. Począwszy od 2010 r. nadal największy udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

W województwie pomorskim według stanu na koniec grudnia 2020 r. w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej REGON zarejestrowanych było 318518 podmiotów gospodarczych (osób prawnych samodzielnych jednostek oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, bez osób fizycznych prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie), co stanowiło 6,8% ogólnej liczby podmiotów zarejestrowanych w kraju. W porównaniu z końcem 2019 r. liczba podmiotów zwiększyła się o 3,7%, a w stosunku do 2010 r. wzrost wyniósł 22,4% (w Polsce liczba podmiotów wzrosła odpowiednio o 3,4% i 19,3%). Pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON województwo pomorskie uplasowało się na szóstym miejscu w kraju.

Dominującą grupę (96,2% ogólnej liczby podmiotów) stanowiły jednostki z sektora prywatnego, które skupiały 306524 podmioty, a ich liczba wzrosła w stosunku do 2019 r. o 3,6%. Jednocześnie odnotowano w skali roku wzrost liczby podmiotów w sektorze publicznym o 0,4%.

Tablica 30. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON

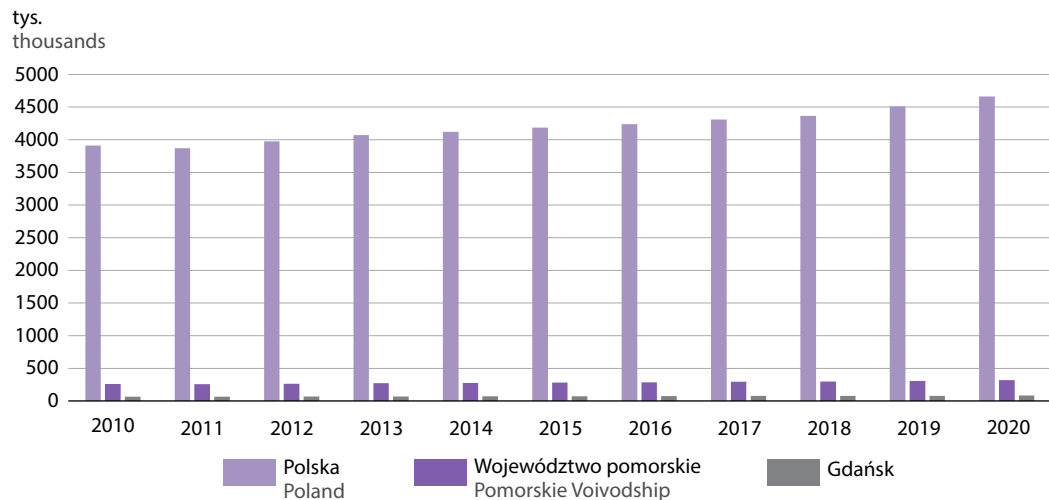
Stan w dniu 31 grudnia

Table 30. Entities of the national economy in the REGON register
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
Ogółem Total	260202	281861	307294	318518	6,8
Sektor publiczny Public sector	7903	7813	7076	7102	6,4
Sektor prywatny Private sector	252299	272446	296005	306524	6,9
Z liczby ogółem: Of total number:					
spółki partnerships and companies	38426	47994	48677	50370	5,9
fundacje foundations	787	1476	1884	2016	6,7
stowarzyszenia i organizacje społeczne associations and social organisations	5378	6627	6761	6890	5,7
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity	193855	200399	224594	233511	7,0

Wykres 47. Podmioty gospodarki narodowej

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 47. Entities of the national economy
As of 31 December

W końcu 2020 r. w województwie pomorskim liczba podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosła 135,7 (czwarte miejsce w kraju), w 2019 r. – 131,1, a w 2010 r. – 114,3 (w Polsce odpowiednio 121,9; 117,5; 101,5). Pod względem przestrzennego rozmieszczenia podmiotów dominowała Krynica Morska, gdzie odnotowano 369,8 podmiotów na 1000 ludności, Łeba odpowiednio 359,5 i Jastarnia – 322,7, w pozostałych gminach wskaźnik ten oscylował między 60 a 250 podmiotów na 1000 ludności. W 2020 r. najniższą liczbę podmiotów w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w Mikołajkach Pomorskich – 60,3, w gminie wiejskiej Skórcz - 61,9 oraz w Starym Targu – 63,5.

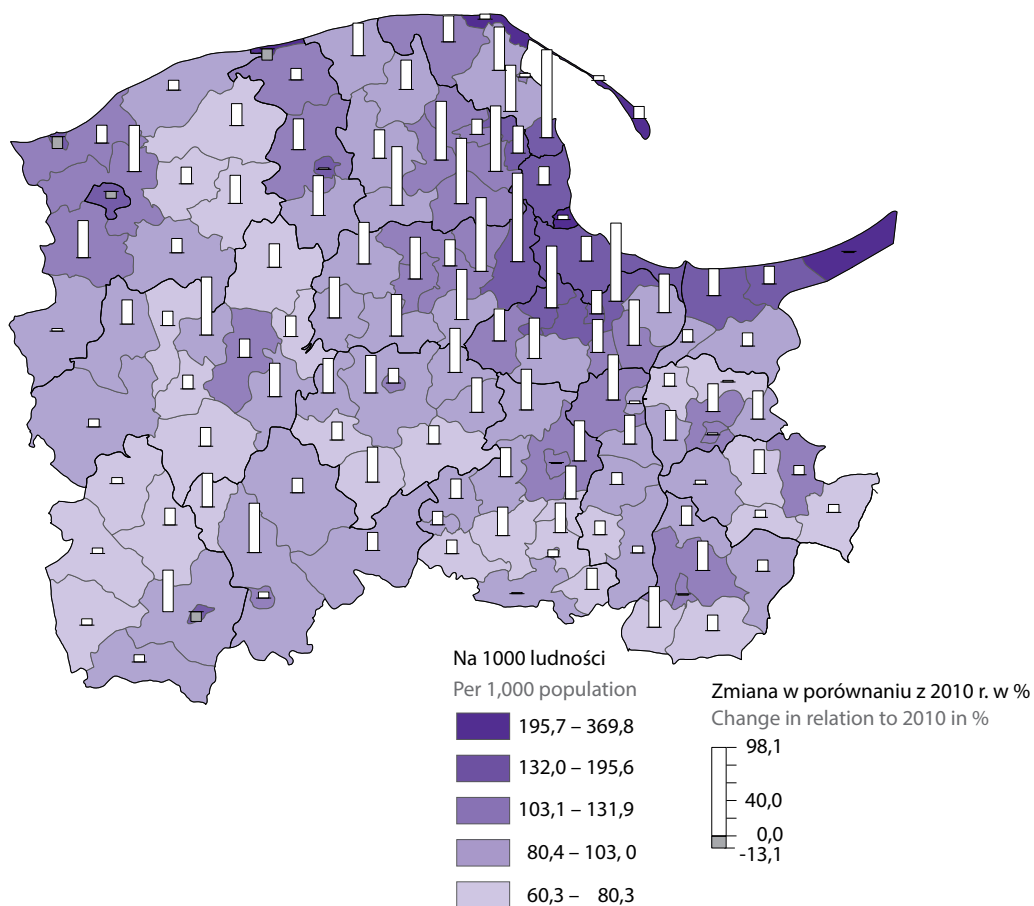
W końcu 2020 r. największy wzrost liczby podmiotów w skali roku odnotowano w gminach: Żukowo, gdzie liczba podmiotów wzrosła o 9,3%, Borzytuchom – wzrost o 9,0% oraz Kosakowo – wzrost o 8,8%. Natomiast największy spadek liczby podmiotów odnotowano w gminach: Osiek – o 1,9%, Lichnowy – o 1,3% i Koczała – o 1,1%.

Mapa 40. Podmioty gospodarki narodowej w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 40. Entities of the national economy in 2020

As of 31 December

W 2020 r. w województwie pomorskim zarejestrowano 24046 nowych podmiotów (spadek o 10,9% w stosunku do 2019 r.), natomiast wyrejestrowano 12790 podmiotów (odpowiednio spadek o 21,8%). Największy udział w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 83,2% (spadek o 0,3 p.proc. w stosunku do 2019 r.) oraz spółki handlowe – 11,7% (wzrost o 0,7 p.proc.), w tym z udziałem kapitału zagranicznego – 0,1% (spadek o 0,1 p.proc.).

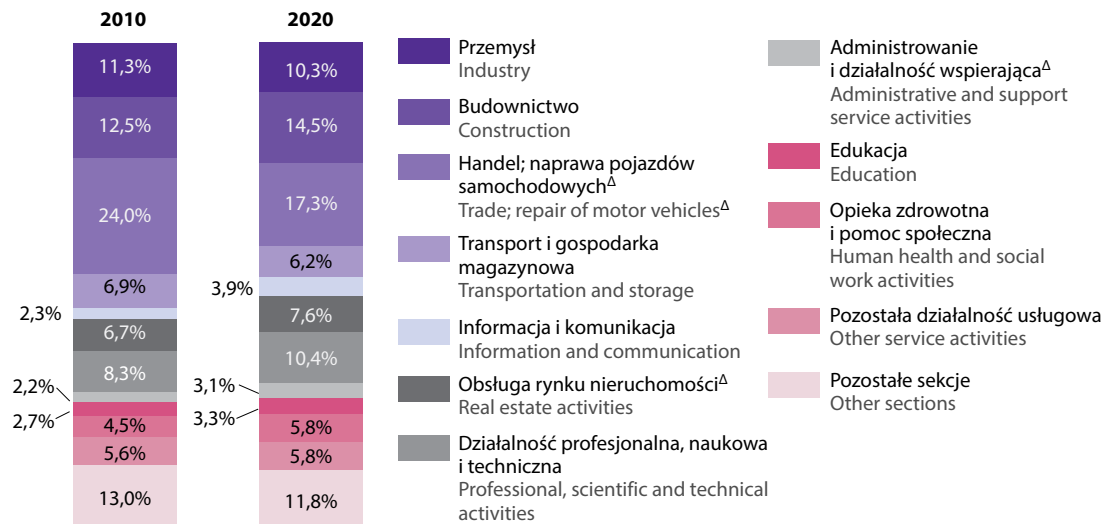
Wśród zarejestrowanych w województwie pomorskim w końcu 2020 r. podmiotów gospodarki narodowej dominowały jednostki, których podstawową działalnością był handel; naprawa pojazdów samochodowych – 17,3% ogólnej liczby podmiotów (wzrost o 1,0% w stosunku do 2019 r.) oraz budownictwo – 14,5% (wzrost odpowiednio o 7,5%). Największy wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów w odniesieniu do 2010 r. odnotowano w sekcji informacja i komunikacja z 5914 do 12508 (o 111,5%).

Wykres 48. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 48. Entities of the national economy by selected PKD sections

As of 31 December

Według stanu na koniec 2020 r. w sektorze prywatnym w podziale podmiotów według form prawnych dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 73,3% ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów (wzrost o 0,2 p.proc. w stosunku do 2019 r. oraz spadek o 1,2 p.proc. w porównaniu z 2010 r.).

W końcu 2020 r. w województwie pomorskim do rejestru REGON wpisanych zostało 50370 spółek (wzrost zarówno w stosunku do 2019 r., jak i 2010 r. odpowiednio o 3,5% i 31,1%) oraz 8906 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (wzrost odpowiednio o 3,0% i 44,5%).

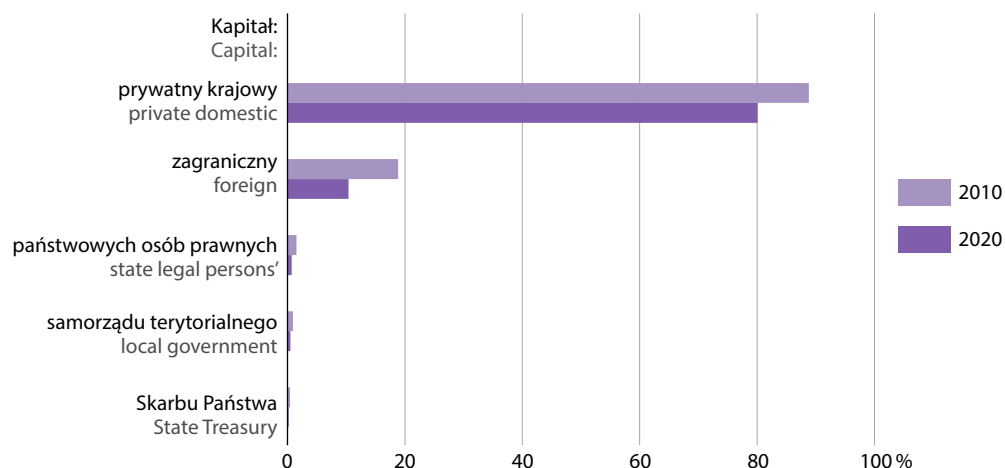
W spółkach handlowych (w końcu 2020 r. – 31955) w podziale według rodzaju kapitału największy udział miał kapitał prywatny krajowy – 80,1% oraz kapitał zagraniczny – 10,4%. Natomiast w podziale według sekcji najwięcej spółek handlowych prowadziło działalność w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych – 17,9% ogólnej liczby spółek handlowych oraz budownictwo – 14,1%.

Wykres 49. Spółki handlowe według rodzaju kapitału

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 49. Commercial companies by type of capital

As of 31 December

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna

Research and development as well as innovation activity

Od 2010 r. w województwie pomorskim zaobserwowano systematyczny wzrost nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność B+R w cenach bieżących (za wyjątkiem 2013 r.) oraz wzrost liczby podmiotów w działalności B+R. Natomiast wzrost liczby personelu wewnętrznego w działalności B+R wyrażonej w ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC) zaobserwowano od 2016 r.

Tablica 31. Wybrane dane z zakresu działalności badawczej i rozwojowej (dok.)

Table 31. Selected research and development data (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010		2015		2018		2019	
	woje- wództwo pomorskie	Polska	woje- wództwo pomorskie	Polska	woje- wództwo pomorskie	Polska	woje- wództwo pomorskie	Polska
	Pomorskie Voivod- ship	Poland	Pomorskie Voivod- ship	Poland	Pomorskie Voivod- ship	Poland	Pomorskie Voivod- ship	Poland
Nakłady wewnętrzne na działalność B+R (ceny bieżące): Intramural expenditure on R&D (current prices):								
ogółem w mln zł total in million PLN	488,4	10416,2	1156,1	18060,7	1748,0	25647,8	2287,9	30284,8
relacja do PKB w % relation to GDP in %	0,60	0,72	1,12	1,00	1,40	1,21	•	•

Tablica 31. Wybrane dane z zakresu działalności badawczej i rozwojowej (dok.)
Table 31. Selected research and development data (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010		2015		2018		2019	
	woje- wództwo pomorskie	Polska	woje- wództwo pomorskie	Polska	woje- wództwo pomorskie	Polska	woje- wództwo pomorskie	Polska
	Pomorskie Voivod- ship	Poland	Pomorskie Voivod- ship	Poland	Pomorskie Voivod- ship	Poland	Pomorskie Voivod- ship	Poland
Nakłady wewnętrzne na działalność B+R (ceny bieżące) (dok.): Intramural expenditure on R&D (current prices) (cont.):								
na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN	215	270	502	470	751	668	979	789
na 1 pracującego ^a w działalności B+R w tys. zł per employed person ^a in R&D in thousand PLN	68,6	80,3	122,8	114,4	146,4	126,0	169,7	141,0
Liczba podmiotów w działalności B+R Number of entities in R&D	102	1767	249	4427	340	5779	395	5863

a W latach 2010 i 2015 – na 1 zatrudnionego.

a In 2010 and 2015 – per employee.

W badaniu z zakresu działalności badawczej i rozwojowej w województwie pomorskim według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. 395 podmiotów wykazało prowadzenie działalności badawczej i rozwojowej, co oznacza wzrost w skali roku o 55 podmiotów. Wśród jednostek, które w 2018 r. i 2019 r. wykazały działalność B+R zdecydowanie dominowały jednostki z sektora przedsiębiorstw, dla których działalność badawcza i rozwojowa nie była podstawową działalnością.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

Ogólna wartość nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność badawczą i rozwojową w 2019 r. w województwie pomorskim wyniosła 2287,9 mln zł i w porównaniu z 2018 r. zwiększyła się o 30,9%. Większość nakładów wewnętrznych na działalność B+R stanowiły nakłady bieżące (2049,4 mln zł), które stanowiły 89,6% nakładów ogółem i w stosunku do 2018 r. były wyższe o 36,8%. W nakładach bieżących dominowały nakłady osobowe – 1212,7 mln zł (wzrost o 32,9% w porównaniu z 2018 r.). Natomiast nakłady inwestycyjne (238,5 mln zł) stanowiły 10,4% nakładów wewnętrznych na działalność B+R, a ich wartość była niższa o 4,4% w porównaniu z 2018 r.

W 2019 r. analizując sektory wykonawcze, największe nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową poniosły podmioty sektora przedsiębiorstw – 69,7% w województwie pomorskim i 62,8% w Polsce (spadek w stosunku do 2018 r. odpowiednio o 6,6 p.proc. i 3,3 p.proc.).

Udział nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność badawczą i rozwojową w województwie pomorskim w stosunku do nakładów krajowych wyniósł 7,6 % w 2019 r. (w 2018 r. – 6,8%).

Tablica 32. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące)

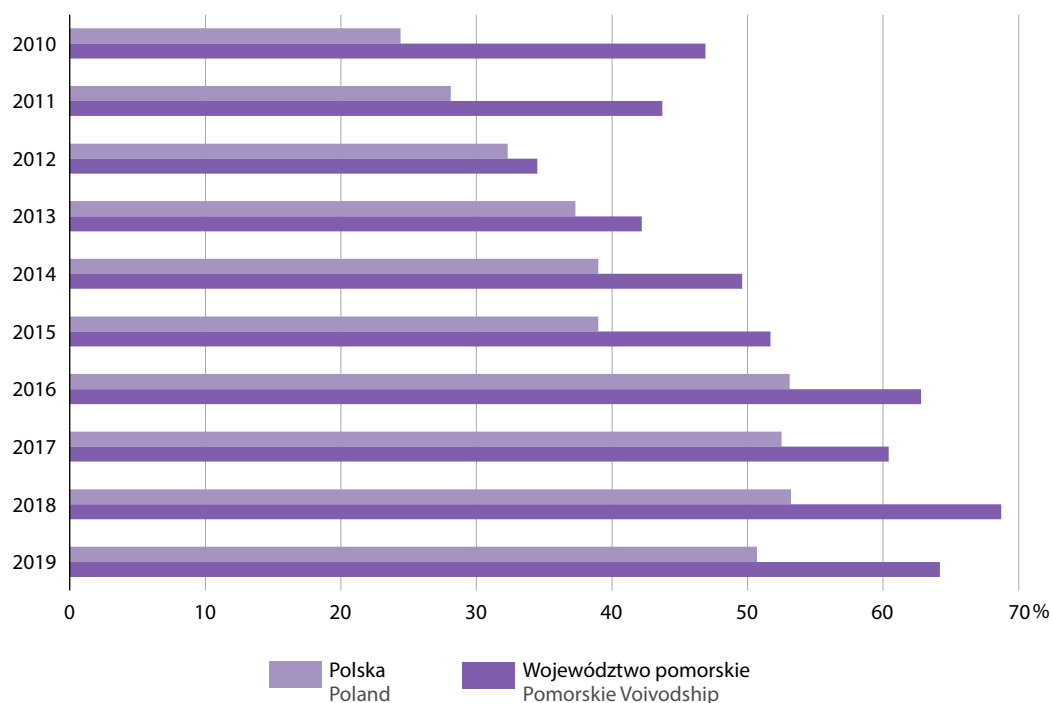
Table 32. Intramural expenditure on research and development by sources of financing (current prices)

Wyszczególnienie	2010	2015	2018	2019	Specification
	w mln zł in million PLN				
Ogółem	488,4	1156,1	1748,0	2287,9	Total
sektor finansujący:					funding sector:
Rządowy	220,9	390,1	425,4	646,3	Government
Przedsiębiorstw	229,0	597,8	1200,7	1469,1	Business enterprise
Szkolnictwa wyższego	•	18,7	33,6	53,6	Higher education
Prywatnych instytucji niekomercyjnych	•	2,6	4,4	22,3	Private non-profit
Zagranica	32,8	146,9	83,9	96,5	Rest of the world

W strukturze nakładów wewnętrznych na działalność B+R według sektorów finansujących w województwie pomorskim dominowały środki pochodzące z sektora przedsiębiorstw, które w 2019 r. stanowiły 64,2%, a ich udział w stosunku do 2018 r. zmniejszył się o 4,5 p.proc. Zmniejszył się również udział środków pochodzących z sektora zagranica z 4,8% w 2018 r. do 4,2% w 2019 r. Natomiast udział sektora rządowego w finansowaniu działalności B+R zmniejszył się z 24,3% w 2018 r. do 28,3% w 2019 r.

Wykres 50. Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R finansowanych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R

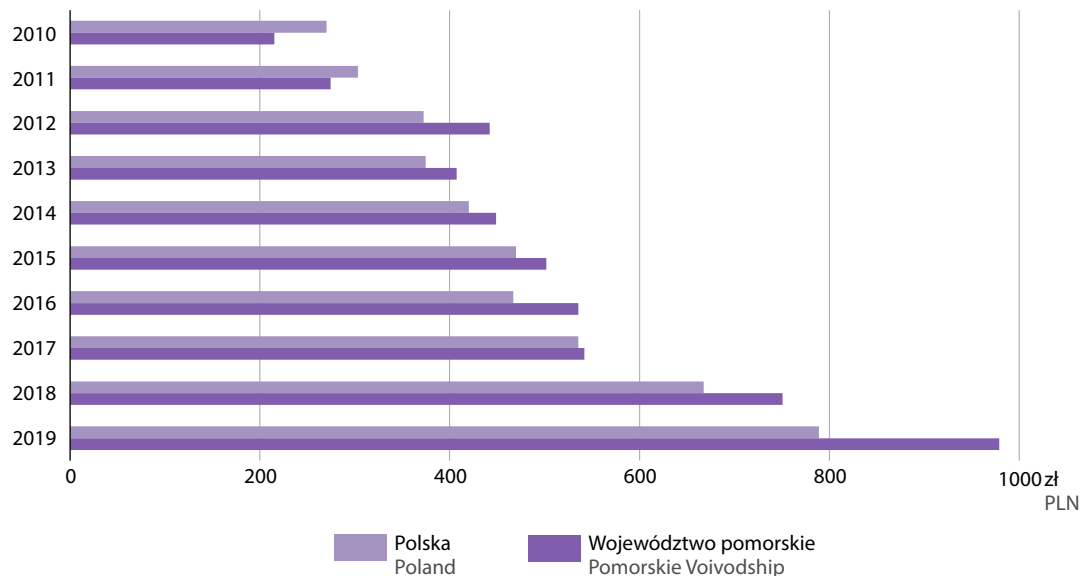
Chart 50. Share of intramural expenditure on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D

W 2019 r. w Polsce największy udział finansowania działalności badawczej i rozwojowej ze środków sektora przedsiębiorstw odnotowano w województwie pomorskim – 64,2% (w kraju udział ten wyniósł 50,7%).

Wykres 51. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca

Chart 51. Intramural expenditure on research and development per capita

W 2019 r. w województwie pomorskim udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R finansowanych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R ogółem w stosunku do 2010 r. zwiększył się o 17,3 p.proc. (w kraju odpowiednio o 26,3 p.proc.).

W 2019 r. nakłady wewnętrzne na działalność B+R w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie pomorskim wyniosły 979 zł (w 2018 r. – 751 zł), co uplasowało województwo na trzecim miejscu kraju. W latach 2012-2019 średnia wartość nakładów wewnętrznych na działalność B+R przypadająca na 1 mieszkańca województwa pomorskiego była wyższa niż wartość krajowa.

Personel wewnętrzny B+R są to osoby pracujące (zatrudnieni, pracujący właściciele oraz nieodpłatnie pomagający członkowie ich rodzin) w jednostce statystycznej, które wnoszą wkład w wewnętrzną działalność badawczą i rozwojową tej jednostki.

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (ECP) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden ECP oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

Tablica 33. Wybrane dane dotyczące personelu wewnętrznego B+R
Table 33. Selected data on internal R&D personnel

Wyszczególnienie Specification	2016		2017		2018		2019	
	woje- wództwo pomorskie	Polska	woje- wództwo pomorskie	Polska	woje- wództwo pomorskie	Polska	woje- wództwo pomorskie	Polska
	Pomorskie Voivod- ship	Poland	Pomorskie Voivod- ship	Poland	Pomorskie Voivod- ship	Poland	Pomorskie Voivod- ship	Poland
Personel wewnę- trzny B+R ^a Internal R&D personnel ^a	7217,7	111789,3	7481,8	121427,6	8504,8	131360,5	8835,2	136563,8
Personel wewnę- trzny B+R ^a na 1000 aktywnych zawodowo ^b Internal R&D personnel ^a per 1,000 economically active population ^b	6,9	6,5	7,1	7,0	8,2	7,7	8,3	8,0
Badacze ^a na 1000 aktywnych zawodowo ^b Researchers ^a per 1,000 economically active population ^b	5,7	5,1	6,2	5,6	6,9	5,8	6,8	5,9
Udział personelu wewnętrznego B+R ^c w ludności aktywnej zawodowo ^b w % Share of internal R&D personnel ^c in economically active population ^b in %	0,97	0,99	1,02	1,09	1,15	1,19	1,27	1,26
Udział personelu wewnętrznego B+R ^c w pracujących ogółem ^d w % Share of internal R&D personnel ^c in total employment ^d in %	1,02	1,05	1,07	1,14	1,17	1,24	1,31	1,31

a W ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC). b Aktywni zawodowo (wszystkie osoby pracujące oraz uznane za bezrobotne) – na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności – przeciętne w roku. c W osobach. d Pracujący – na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności – przeciętne w roku.

a In full time equivalent (FTE). b Economically active persons (all persons employed and presumed unemployed) – based on the Labour Force Survey – annual averages. c In persons. d Employed persons – based on the Labour Force Survey – annual averages.

W 2019 r. liczba personelu wewnętrznego zaangażowanego w działalność B+R w ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC) wyniosła 8835,2 i wzrosła w stosunku do 2018 r. o 3,9%. Największy udział stanowili badacze – 81,9% (wzrost o 0,7%). W 2019 r. personel wewnętrzny w ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC) w działalności B+R w województwie pomorskim stanowił 6,5% personelu wewnętrznego zaangażowanego działalności B+R w Polsce.

W 2019 r. udział personelu wewnętrznego w działalności B+R w ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC) na 1000 osób aktywnych zawodowo w województwie pomorskim wyniósł 8,3, a w Polsce – 8,0 (w 2018 r. odpowiednio 8,2 i 7,7).

Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Badania dotyczące innowacji prowadzone są w dwóch grupach: wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw wybranych działów PKD w sektorze usług. Badaniami tymi objęte są przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W 2019 r. w województwie pomorskim 16,2% przedsiębiorstw przemysłowych i 14,5% przedsiębiorstw usługowych z ogólnej liczby badanych przedsiębiorstw zrealizowało w trzyletnim okresie projekty innowacyjne, które zakończyły się sukcesem, polegającym na wprowadzeniu przynajmniej jednej innowacji produktowej lub innowacji procesów biznesowych (w Polsce odpowiednio 18,9% i 11,9%). W skali roku zmniejszył się udział innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych (o 10,5 p.proc.) oraz udział innowacyjnych przedsiębiorstw usługowych (o 9,9 p.proc.). Zarówno innowacje produktowe, jak i innowacje procesów biznesowych częściej w województwie pomorskim wprowadzały przedsiębiorstwa przemysłowe niż przedsiębiorstwa usługowe (odpowiednio 10,5% i 14,1% wobec 6,1% i 13,2%). Wśród przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych wprowadzających innowacje największy udział miały podmioty o liczbie pracujących 250 osób i więcej (63,3% przedsiębiorstw przemysłowych i 47,4% przedsiębiorstw usługowych).

Tablica 34. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji
Table 34. Innovative enterprises by types of introduced innovations

Wyszczególnienie Specification	2008-2010	2013-2015	2017-2019	2017-2019 Polska Poland
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises			
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Industrial enterprises which introduced product or business process ^a innovations	15,3	15,6	16,2	18,9
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	10,6	10,7	10,5	13,6
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	11,5	10,3	14,1	15,3
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Service enterprises which introduced product or business process ^a innovations	13,4	9,7	14,5	11,9
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	7,9	3,5	6,1	6,4
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	10,6	8,2	13,2	10,3

^a W latach 2008–2010, 2013–2015, dane dotyczą innowacji procesowych.

^a In 2008–2010, 2013–2015, the data relate to process innovations.

W 2019 r. wysokim udziałem przedsiębiorstw innowacyjnych charakteryzowały się m.in. następujące działy przemysłu: wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (100,0%), produkcja wyrobów farmaceutycznych (80,0%), produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (53,4%), produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych (51,9%) oraz produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (47,6%).

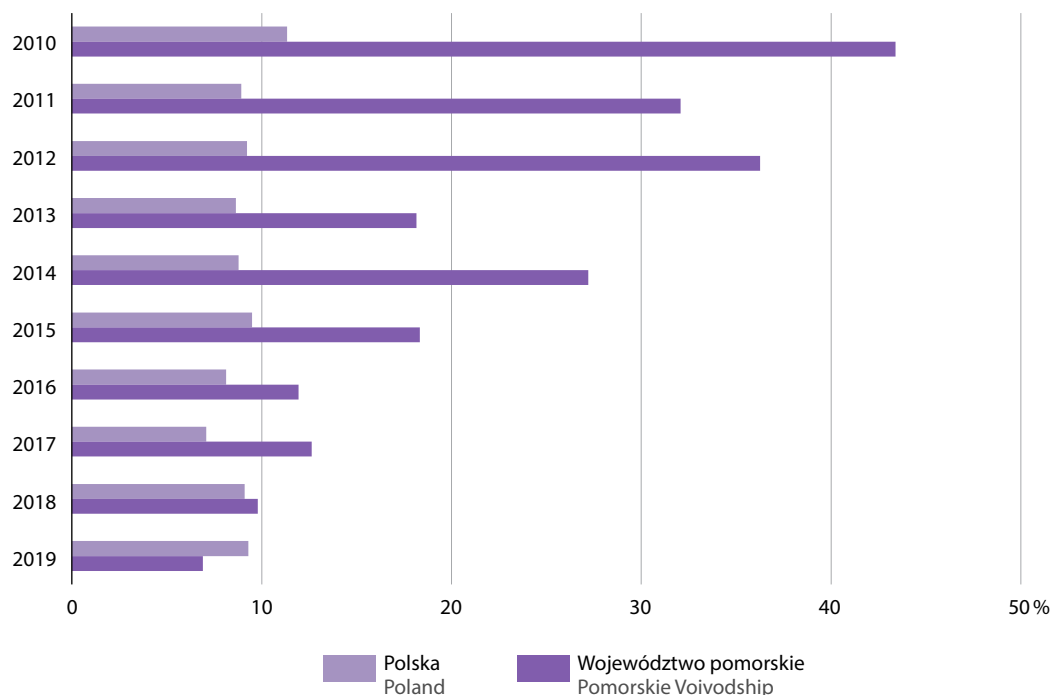
W 2019 r. w województwie pomorskim nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesów biznesowych badanych przedsiębiorstw przemysłowych wyniosły 1054,9 mln zł i były niższe o 14,7% od poniesionych w 2018 r. Nakłady te stanowiły 4,6% ogólnej wartości nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa przemysłowe w kraju, a ich udział zmniejszył się o 0,7 p.proc. w stosunku do 2018 r. W strukturze nakładów dominowały nakłady na działalność badawczą i rozwojową (51,4%), a głównym źródłem finansowania nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych były środki własne (82,6%).

W 2019 r. wysokim udziałem innowacyjnych przedsiębiorstw usługowych charakteryzowały się następujące działy: ubezpieczenia, reasekuracja i fundusze emerytalne (100,0%), badania naukowe i prace rozwojowe (64,3%), działalność pocztowa i kurierska (50,0%), działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki (40,8%) oraz telekomunikacja (33,3%).

W 2019 r. w województwie pomorskim nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesów biznesowych badanych przedsiębiorstw usługowych wyniosły 1372,2 mln zł i były wyższe o 35,1% od poniesionych w 2018 r. Nakłady te stanowiły 8,9% ogólnej wartości nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa usługowe w kraju, a ich udział zwiększył się o 1,1 p.proc. w stosunku do 2018 r. W strukturze nakładów dominowały nakłady na działalność badawczą i rozwojową (79,2%), a głównym źródłem finansowania były środki własne (91,4%).

Wykres 52. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem

Chart 52. Share of revenue of industrial enterprises from sale of new or improved products in total sales revenue

W 2019 r. w województwie pomorskim uzyskiwanie przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2017-2019 deklarowało 10,0% badanych przedsiębiorstw przemysłowych, w tym 4,3% przedsiębiorstw deklarowało uzyskanie przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych dla rynku na którym działa, natomiast 7,0% przedsiębiorstw zadeklarowało uzyskanie przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych tylko dla przedsiębiorstwa (w Polsce odpowiednio 13,3%, 6,0% oraz 9,0%). W 2019 r. przychody netto ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych, których produkcję uruchomiono w latach 2017-2019, uzyskane przez badane przedsiębiorstwa przemysłowe, stanowiły 6,9% przychodów netto ze sprzedaży ogółem osiągniętych przez przedsiębiorstwa przemysłowe (w Polsce – 9,3%). Natomiast udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych dla rynku wyniósł 5,0%, a tylko dla przedsiębiorstwa – 2,0% (w Polsce odpowiednio 3,3% i 6,1%).

W 2019 r. w województwie pomorskim uzyskiwanie przychodów ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług) nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2017-2019 deklarowało 5,9% badanych przedsiębiorstw usługowych, w tym 1,5% przedsiębiorstw deklarowało uzyskanie przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych dla rynku na którym działa, natomiast 5,2% przedsiębiorstw zadeklarowało uzyskanie przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych tylko dla przedsiębiorstwa w Polsce odpowiednio 6,2%, 2,7% oraz 4,0%). W 2019 r. przychody netto ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych, których produkcję uruchomiono w latach 2017-2019, uzyskane przez badane przedsiębiorstwa usługowe, stanowiły 1,3% przychodów netto ze sprzedaży ogółem osiągniętych przez przedsiębiorstwa usługowe (w Polsce – 3,0%). Natomiast udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych dla rynku wyniósł 0,6%, a tylko dla przedsiębiorstwa – 0,8% (w Polsce odpowiednio 1,0% i 2,0%).

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

Use of information and communication technologies in enterprises

W 2020 r. w województwie pomorskim udział przedsiębiorstw posiadających dostęp do Internetu oraz udział przedsiębiorstw posiadających własną stronę internetową zwiększył się zarówno w stosunku do 2019 r., jak i 2010 r.

Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych**, zwanych zamiennie technologiami informacyjno-telekomunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi, kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

Tablica 35. Przedsiębiorstwa wykorzystujące komputery
Table 35. Enterprises using computers

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
	w % in %			
Polska Poland	97,1	94,0	96,8	•
Województwo pomorskie Pomorskie Voivodship	97,8	95,9	96,2	•

W 2020 r. dostęp do Internetu posiadało 98,7% przedsiębiorstw z województwa pomorskiego oraz 98,6% przedsiębiorstw w Polsce (wzrost w stosunku do 2019 r. odpowiednio o 2,7 p.proc. i o 2,3 p.proc.).

Tablica 36. Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu

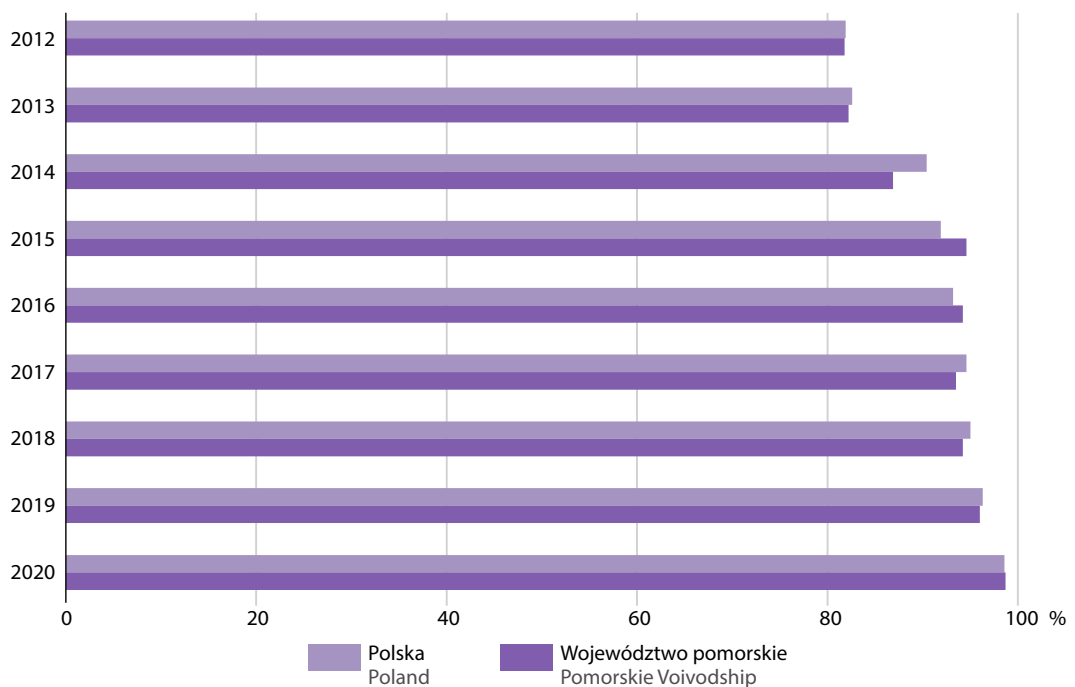
Table 36. Enterprises with access to the Internet

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
	w % in %			
Polska Poland	95,8	92,7	96,3	98,6
Województwo pomorskie Pomorskie Voivodship	96,5	94,9	96,0	98,7

W 2020 r. w województwie pomorskim udział pracowników posiadających dostęp do Internetu w celach służbowych wyniósł 52,7% (w Polsce odpowiednio 50,2%).

Wykres 53. Przedsiębiorstwa posiadające szerokopasmowy dostęp do Internetu (stały lub mobilny)

Chart 53. Enterprises connected to the Internet via broadband (fixed or mobile)

W 2020 r. w województwie pomorskim zwiększył się o 2,7 p.proc. (w kraju o 2,3 p.proc.) w stosunku do 2019 r. udział przedsiębiorstw korzystających z Internetu poprzez łącze szerokopasmowe (stałe lub mobilne).

W 2020 r. w województwie pomorskim 81,8% badanych przedsiębiorstw wyposażyło swoich pracowników w urządzenia przenośne pozwalające na mobilny dostęp do Internetu (w Polsce – 78,3%), o 6,1 p.proc. więcej niż w 2019 r. (w kraju wzrost o 2,1 p.proc.). Z tego typu urządzeń korzystało 32,3% pracowników przedsiębiorstw w województwie oraz 30,1% w Polsce.

Tablica 37. Przedsiębiorstwa posiadające stronę internetową

Table 37. Enterprises having a website

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
	w % in %			
Polska Poland	65,5	65,4	70,2	71,3
Województwo pomorskie Pomorskie Voivodship	69,0	70,4	71,1	75,1

W 2020 r. własną stronę internetową w województwie pomorskim posiadało 75,1% przedsiębiorstw, w Polsce – 71,3% (wzrost w porównaniu z 2019 r. odpowiednio o 4,0 p.proc. i o 1,2 p.proc.). Własną stronę internetową przedsiębiorstwa najczęściej wykorzystywały do prezentacji wyrobów, katalogów lub cenników (w województwie pomorskim – 68,9%, a w Polsce – 66,8%).

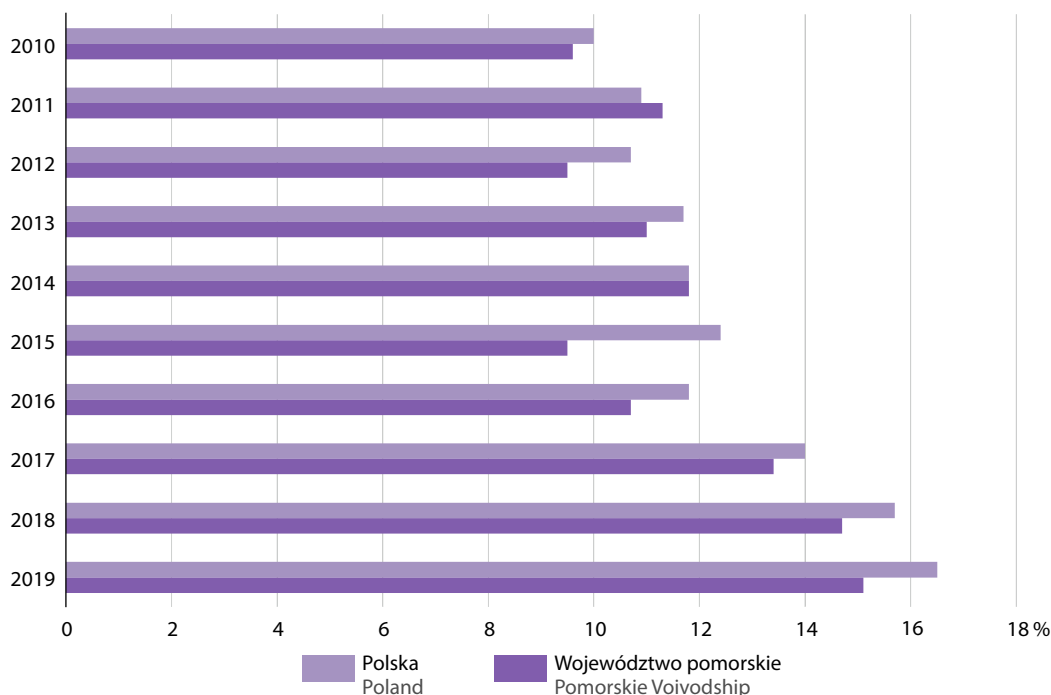
Do sprzedaży elektronicznej zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI. Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

Z transakcji e-handlu wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających handel elektroniczny od handlu tradycyjnego zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

W 2019 r. w województwie pomorskim udział przedsiębiorstw prowadzących sprzedaż poprzez sieci komputerowe wyniósł 15,1% i w porównaniu z 2018 r. zwiększył się o 0,4 p.proc. (w Polsce odpowiednio 16,5% i wzrost o 0,8 p.proc.).

Wykres 54. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe

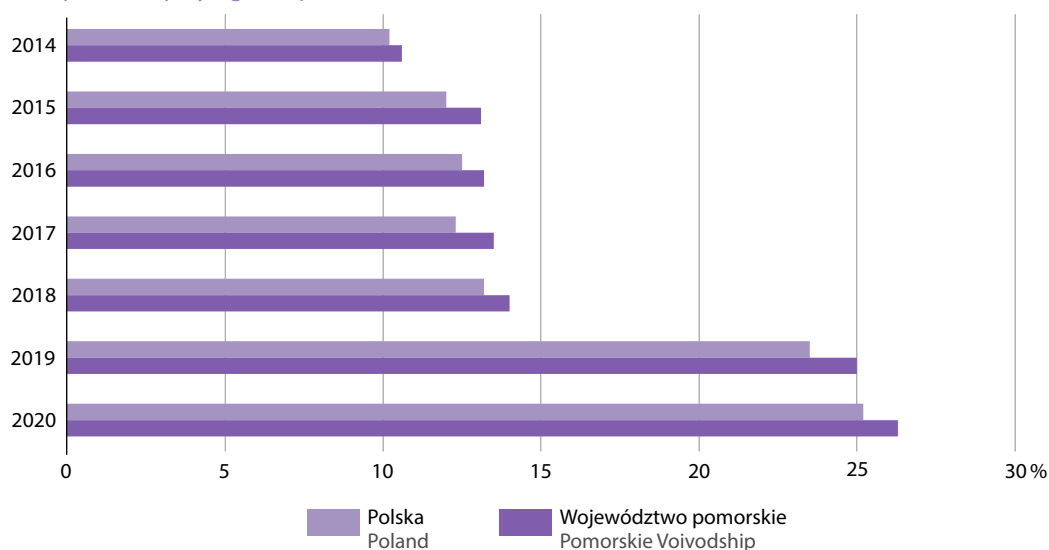
Chart 54. Enterprises receiving orders via computer networks

Specjalista ICT – pracownik, dla którego praca w obszarze ICT jest głównym zajęciem. Posiada on umiejętności np. w zakresie rozwoju, obsługi, utrzymania systemów lub aplikacji ICT. Termin ICT oznacza technologie informacyjno-komunikacyjne.

W 2020 r. w województwie pomorskim 26,3% przedsiębiorstw zatrudniało specjalistów ICT (o 1,1 p.proc. więcej niż średnia krajowa), co uplasowało województwo pomorskie na czwartym miejscu w kraju.

Wykres 55. Przedsiębiorstwa zatrudniające specjalistów ICT
 Chart 55. Enterprises employing ICT specialists

W 2020 r. z zakupu usług w chmurze obliczeniowej w województwie pomorskim korzystało 25,7% przedsiębiorstw (w Polsce – 24,4%). W skali roku udział przedsiębiorstw, które korzystały z zakupu usług w chmurze obliczeniowej zwiększył się zarówno w województwie pomorskim, jak i w Polsce odpowiednio o 7,9 p.proc. i o 6,9 p.proc. Spośród płatnych usług oferowanych w chmurze obliczeniowej przedsiębiorstwa najczęściej korzystały z usługi związanej z udostępnieniem poczty e-mail (w województwie – 20,5%, a w Polsce – 18,3%).

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych ¹

Financial results of non-financial enterprises ¹

W 2020 r. w województwie pomorskim podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe pogorszyły się. Zmniejszył się udział przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw niefinansowych. Odnotowano wyższe niż przed rokiem przychody ze sprzedaży na eksport.

W 2020 r. w województwie pomorskim przychody ogółem badanych przedsiębiorstw niefinansowych, ukształtowały się na poziomie 197864,9 mln zł i zmniejszyły się o 6,0% w stosunku do 2019 r.

Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów osiągnęły wartość 192000,3 mln zł (spadek o 6,9% w stosunku do 2019 r.). Wartościowo w województwie największy spadek przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów odnotowano w przetwórstwie przemysłowym oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych, natomiast największy wzrost wystąpił w obsłudze rynku nieruchomości. Największy procentowy spadek tych przychodów w porównaniu z 2019 r. odnotowano w sekcjach: edukacja (o 90,7%), zakwaterowanie i gastronomia (o 26,0%) i pozostała działalność usługowa (o 14,1%). Natomiast największy procentowy wzrost przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wystąpił w obsłudze rynku nieruchomości (o 18,2%) oraz w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami, rekultywacji (o 8,8%).

¹ Dane dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A według PKD 2007); działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K według PKD 2007); szkół wyższych; samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

¹ The data concerns non-financial enterprises maintaining their books of accounts, employing 50 or more people. The data do not include agriculture, forestry, hunting and fishing (section A according to PKD 2007); financial and insurance activities (section K according to PKD 2007); higher education institutions; independent public healthcare establishments; cultural institutions having legal personality, as well as trade unions, religious and political organisations.

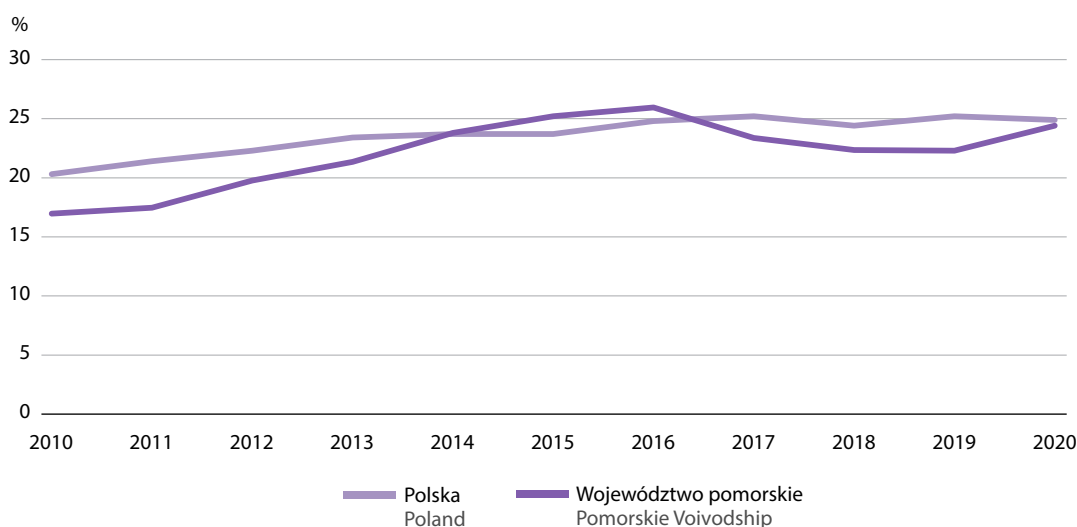
Największy udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w województwie odnotowano w przedsiębiorstwach zajmujących się przetwórstwem przemysłowym (43,6% wartości województwa) oraz handlem; naprawą pojazdów samochodowych (odpowiednio 29,9%).

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport obejmują wewnątrzwspólnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

W 2020 r. przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przeznaczonych na eksport wyniosły 46853,2 mln zł – o 1,9% więcej niż w 2019 r. Przychody ze sprzedaży produktów na eksport stanowiły 78,9% przychodów na eksport ogółem, natomiast przychody ze sprzedaży towarów i materiałów na eksport – 21,1%.

Wykres 56. Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem

Chart 56. Share of revenue from sale of products, goods and materials for export in total revenue from sale of products, goods and materials

Koszty ogółem w 2020 r. wyniosły 190500,6 mln zł (spadek o 5,5% w stosunku do 2019 r.). Najwyższy udział kosztów w układzie rodzajowym badane przedsiębiorstwa wykazały na zużycie materiałów i energii (42,0%), usługi obce (22,8%) oraz na wynagrodzenia (14,1%).

W 2020 r. koszty ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniosły 184613,3 mln zł (6,2% mniej niż rok wcześniej). Największy udział kosztów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w województwie pomorskim wykazały podmioty działające w sekcji przetwórstwo przemysłowe (43,9% kosztów województwa) oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych (odpowiednio 30,3%). Największy spadek w skali roku kosztów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wystąpił w sekcji edukacja (o 72,1%) oraz w zakwaterowanie i gastronomia (o 20,4%), a wzrost nastąpił m.in. w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 16,1%) oraz w obsłudze rynku nieruchomości (o 15,2%).

Wyniki finansowe:

- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem – w przypadku nadwyżki kosztów ogółem nad przychodami ogółem wynik finansowy zapisuje się ze znakiem (-);
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

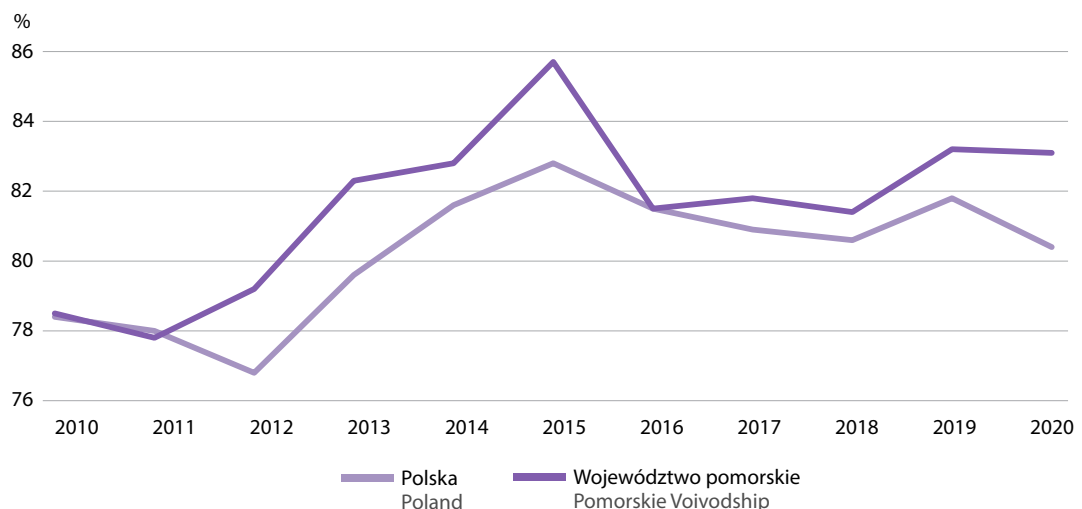
Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ukształtował się w 2020 r. na poziomie 7387,0 mln zł i był niższy w stosunku do roku poprzedniego aż o 21,3%.

W stosunku rocznym wynik na operacjach finansowych poprawił się z minus 711,6 mln zł w 2019 r. do minus 496,0 mln zł w 2020 r. W badanym okresie wzrósł również wynik na pozostałej działalności operacyjnej (o 246,3%) i wyniósł 473,4 mln zł. W rezultacie jednak wynik finansowy brutto w 2020 r. osiągnął wartość 7364,4 mln zł (o 16,4% niższą niż przed rokiem), a po odliczeniu obowiązkowych obciążeń wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 6102,5 mln zł (spadek o 12,7%).

W większości sekcji w 2020 r. nastąpiło pogorszenie wyniku finansowego netto w skali roku. Niewątpliwie na tą sytuację miała wpływ pandemia. Największe wartościowe spadki wyniku finansowego netto w województwie odnotowano: w przetwórstwie przemysłowym, działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej oraz w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę. W ujęciu procentowym największy spadek wyniku finansowego netto odnotowano w sekcjach: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (w 2020 r. wynik finansowy netto – minus 185,5 mln zł, w 2019 r. 38,1 mln zł), zakwaterowanie i gastronomia (odpowiednio minus 3,9 mln zł i 39,7 mln zł.), administrowanie i działalność wspierająca (spadek o 96,2%). Natomiast wzrost wyniku finansowego netto odnotowano m.in. w informacji i komunikacji (o 59,4%), w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (o 24,3%) oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 17,9%). W opiece zdrowotnej i pomocy społecznej odnotowano wynik finansowy netto w wysokości 88,2 mln zł (w 2019 r. – minus 7,2 mln zł).

Wykres 57. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych

Chart 57. Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

Wyniki finansowe:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

Większość wskaźników ekonomiczno-finansowych badanych przedsiębiorstw niefinansowych pogorszyła się w analizowanym okresie.

Wskaźnik poziomu kosztów pogorszył się i wyniósł 96,3% (wobec 95,8% w 2019 r.). Odnotowano pogorszenie wskaźników rentowności obrotu brutto i netto (spadek odpowiednio o 0,5 p.proc. i o 0,2 p.proc. do 3,7% i 3,1%). Wzrosły natomiast w skali roku wskaźniki płynności finansowej I i II stopnia (odpowiednio o 9,6 p.proc. i 7,2 p.proc. do 41,6% i 101,1%).

W 2020 r. najwyższą rentownością netto charakteryzowały się przedsiębiorstwa z sekcji obsługa rynku nieruchomości (10,9%), pozostała działalność usługowa (8,2%) oraz budownictwo, transport i gospodarka magazynowa (po 6,5%), natomiast najniższą odnotowano w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (minus 8,8%) oraz w zakwaterowaniu i gastronomii (minus 0,7%). W porównaniu z 2019 r. pogorszenie rentowności nastąpiło w większości sekcji, a w największym stopniu w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (z 1,8% do minus 8,8%), w zakwaterowaniu i gastronomii (z 5,2% do minus 0,7%). Natomiast poprawa rentowności nastąpiła m.in. w edukacji (z 2,6% do 6,1%), opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (z minus 0,3% do 2,9%) oraz w informacji i komunikacji (z 3,5% do 5,4%).

W kraju w porównaniu z 2019 r. odnotowano również pogorszenie większości podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych, które były jednak korzystniejsze niż w województwie pomorskim.

Tablica 38. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
Table 38. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland	Specification
	w % in %					
Wskaźnik poziomu kosztów	94,8	95,3	95,8	96,3	95,6	Cost level indicator
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto	5,1	5,0	4,5	3,8	4,8	Gross sales profitability indicator
Wskaźnik rentowności obrotu brutto	5,2	4,7	4,2	3,7	4,4	Gross turnover profitability indicator
Wskaźnik rentowności obrotu netto	4,3	4,0	3,3	3,1	3,6	Net turnover profitability indicator
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia	30,5	39,1	32,0	41,6	43,9	First degree financial liquidity indicator
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia	98,2	100,8	93,9	101,1	103,4	Second degree financial liquidity indicator

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Na koniec 2020 r. wartość aktywów obrotowych badanych przedsiębiorstw wyniosła 66164,5 mln zł i była o 0,3% niższa niż na koniec 2019 r. W skali roku zmniejszyły się należności krótkoterminowe (o 8,5%) oraz zapasy (o 5,3%), a zwiększyły się inwestycje krótkoterminowe (o 23,3%) oraz krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe (o 6,4%).

W strukturze zapasów wzrósł udział towarów (z 35,5% do 36,2%) oraz półproduktów i produktów w toku (z 17,3% do 18,0%), a zmniejszył się udział materiałów (z 29,9% do 28,9%) oraz produktów gotowych (z 14,4% do 14,1%).

Zobowiązania długo- i krótkoterminowe (bez funduszy specjalnych) w końcu 2020 r. wyniosły łącznie 65938,0 mln zł i były o 1,6% niższe niż przed rokiem. Zobowiązania długoterminowe stanowiły 36,9% ogółu zobowiązań (34,7% w 2019 r.), a ich wartość wyniosła 24349,1 mln zł i była o 4,8% wyższa niż na koniec grudnia 2019 r. Zobowiązania krótkoterminowe badanych przedsiębiorstw wyniosły 41588,9 mln zł i w skali roku zmniejszyły się o 5,0%. Relacja zobowiązań krótkoterminowych do należności krótkoterminowych ukształtowała się na poziomie 168,0%, podczas gdy na koniec 2019 r. zobowiązania krótkoterminowe przewyższyły należności o 61,7%.

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

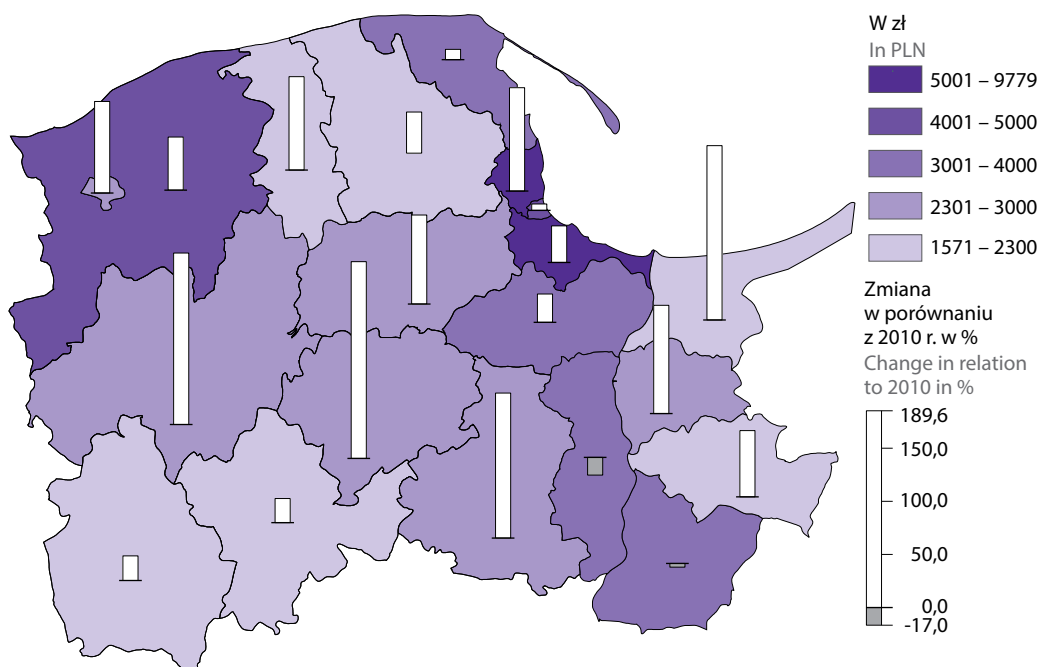
Investment outlays of enterprises

W 2020 r. w skali roku odnotowano wzrost wartości nakładów inwestycyjnych poniesionych przez badane przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie województwa pomorskiego oraz wzrost liczby inwestycji rozpoczętych oraz spadek ich wartości kosztorysowej.

W 2019 r. wartość nakładów inwestycyjnych (w cenach bieżących; według lokalizacji inwestycji) przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, wyniosła 10531,9 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa pomorskiego – 4505 zł (w 2018 r. odpowiednio 9655,5 mln zł i 4147 zł).

Mapa 41. Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w 2019 r.

Map 41. Investment outlays per capita in 2019

Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

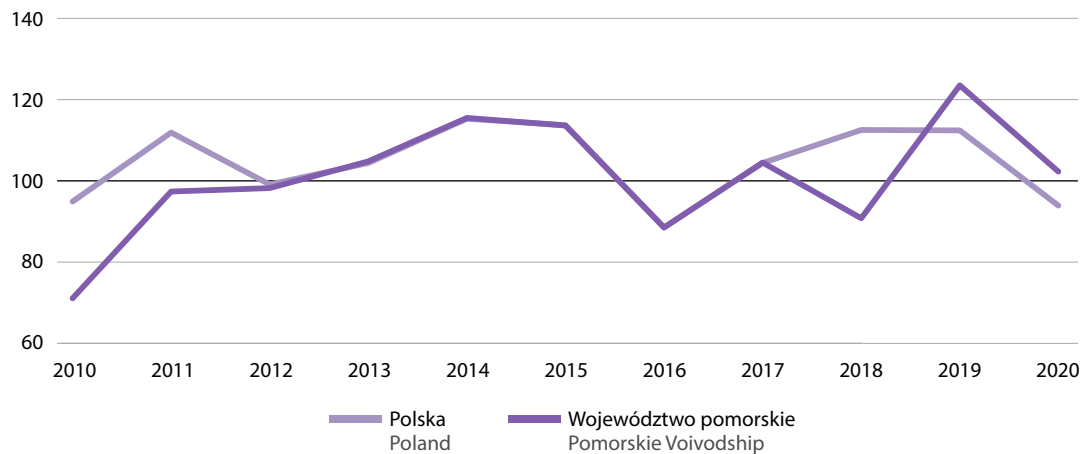
Nakłady inwestycyjne (w cenach bieżących) poniesione w 2020 r. przez przedsiębiorstwa niefinansowe zatrudniające powyżej 49 pracujących i mające siedzibę na terenie województwa pomorskiego wyniosły 7358,5 mln zł (4,9% wartości krajowej) i były wyższe o 2,3% od poniesionych w 2019 r. W kraju wartość nakładów inwestycyjnych w odniesieniu do zrealizowanych w 2019 r. zmniejszyła się o 6,1%.

Wykres 58. Dynamika nakładów inwestycyjnych (ceny bieżące)

rok poprzedni=100

Chart 58. Indices of investment outlays (current prices)

previous year=100

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Tablica 39. Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)

Table 39. Investment outlays (current prices)

Wyszczególnienie	2010	2015	2019	2020	Specification
Ogółem					Total
w mln zł	5271,1	6936,2	7194,1	7358,5	in million PLN
w odsetkach (Polska=100)	5,9	5,1	4,5	4,9	in percent (Poland=100)
W tym – w % – nakłady na:					Of which – in % – outlays on:
budynki i budowle	43,4	50,0	48,0	44,5	buildings and structures
zakupy	54,2	49,6	50,7	55,2	purchases
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi	42,2	38,1	34,6	36,9	machinery, technical equipment and tools
środków transportu	12,0	11,5	16,1	18,3	transport equipment

W 2020 r. w województwie pomorskim 3277,5 mln zł (o 5,1% mniej niż rok wcześniej) ogólnej wartości nakładów inwestycyjnych (zrealizowanych przez przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie województwa pomorskiego) wydatkowano na budynki i budowle, 2716,6 mln zł (odpowiednio wzrost o 9,0%) na zakup maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi, a 1343,3 mln zł (wzrost o 16,0%) na zakup środków transportu. Zakupy inwestycyjne osiągnęły wartość 4059,9 mln zł i w porównaniu z 2019 r. zwiększyły się o 11,3%.

W skali roku wzrost wielkości nakładów inwestycyjnych miał miejsce m.in. w administrowaniu i działalności wspierającej (o 58,1%), budownictwie (o 20,0%), transporcie i gospodarce magazynowej (o 13,5%), przetwórstwie przemysłowym (o 6,6%) oraz w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 3,0%). Natomiast spadek nakładów w omawianym okresie odnotowano m.in. w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 12,5%), informacji i komunikacji (o 12,5%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 11,3%) oraz obsłudze rynku nieruchomości (o 10,4%).

W 2020 r. inwestowały głównie przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego (na które przypadało 29,1% ogółu poniesionych nakładów), wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (odpowiednio 20,2%), handlu; naprawy pojazdów samochodowych (9,8%), transportu i gospodarki magazynowej (9,7%), obsługi rynku nieruchomości (8,1%), administrowania i działalności wspierającej (7,8%) oraz informacji i komunikacji (3,8%).

W strukturze nakładów inwestycyjnych według sekcji w porównaniu z 2019 r. zwiększył się udział nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność m.in. w zakresie administrowania i działalności wspierającej (o 2,7 p.proc.), przetwórstwa przemysłowego (o 1,2 p.proc.) oraz transportu i gospodarki magazynowej (o 1,0 p.proc.). Zmniejszył się natomiast udział nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność m.in. w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych (o 1,7 p.proc.) oraz obsługi rynku nieruchomości (o 1,1 p.proc.).

W 2020 r. rozpoczęto realizację 19397 inwestycji, o 48,0% więcej niż przed rokiem. Łączna wartość kosztorysowa inwestycji nowo rozpoczętych wyniosła 2254,1 mln zł i była o 27,0% niższa niż w 2019 r. Natomiast w kraju liczba rozpoczętych inwestycji zwiększyła się o 1,7%, a ich wartość kosztorysowa zmniejszyła się – o 7,8%.

Na ulepszenie (przebudowę, rozbudowę, rekonstrukcję lub modernizację) istniejących środków trwałych przypadało 39,6% wartości kosztorysowej wszystkich inwestycji rozpoczętych (przed rokiem 47,4%).

6.4. Produkcja i usługi

6.4. Production and services

Rolnictwo

Agriculture

W 2019 r. w województwie pomorskim przy zmniejszonej powierzchni uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi produkcja ich była większa w porównaniu z 2018 r. Zbiory rzepaku i rzepiku były wyższe niż rok wcześniej, o czym zadecydowała większa powierzchnia uprawy i wyższe plony. Zmniejszył się areal uprawy ziemniaków, ale wyższe były ich plony, co spowodowało zwiększenie zbiorów ziemniaków w stosunku do 2018 r.

W 2020 r. w skali roku odnotowano wzrost pogłowia trzody chlewnej oraz spadek pogłowia bydła, owiec i drobiu.

W 2020 r. w porównaniu z 2019 r. odnotowano wzrost wielkości skupu ziarna pszenicy, żyta, ziemniaków, żywca wieprzowego i mleka krowiego oraz spadek wielkości skupu żywca wołowego i drobiowego.

W 2020 r. w skali roku odnotowano wzrost cen w skupie ziarna pszenicy, żywca rzeźnego wieprzowego i mleka. Natomiast niższe były ceny w skupie ziarna żyta, ziemniaków jadalnych oraz żywca rzeźnego wołowego i drobiowego.

W województwie pomorskim w 2019 r. nastąpił wzrost globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych) w odniesieniu do 2018 r., o czym zadecydowała wyższa wartość produkcji roślinnej, przy niewielkim spadku produkcji zwierzęcej. Odnotowano natomiast spadek zarówno wartości końcowej produkcji rolniczej, jak i wartości towarowej produkcji rolniczej.

Produkcja roślinna ¹

W 2019 r. powierzchnia upraw zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniosła 391,0 tys. ha i była mniejsza o 3,3% niż w 2018 r. i o 0,2% mniejsza w stosunku do 2010 r. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi osiągnęły poziom 40,5 dt z 1 ha i były wyższe zarówno w stosunku do uzyskanych w 2018 r., jak i w 2010 r. odpowiednio o 16,0% i o 8,3%, a w odniesieniu do średnich plonów w Polsce – wyższe o 15,1%. Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w województwie oszacowano na 1581,8 tys. t, o 12,2% więcej niż przed rokiem i o 8,0% więcej niż w 2010 r.

W 2019 r. powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku wyniosła 79,9 tys. ha i zwiększyła się zarówno w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i w stosunku do 2010 r. odpowiednio o 29,9% i o 8,9%. Plony wyniosły 29,6 dt z 1 ha i w porównaniu z plonami uzyskanymi rok wcześniej zwiększyły się o 16,1%, a w odniesieniu do 2010 r. wzrosły o 29,8%. Zbiory rzepaku i rzepiku w województwie pomorskim oszacowano na 236,3 tys. t, co oznacza wzrost w stosunku do 2018 r. o 50,8%, a w porównaniu z 2010 r. o 41,1%.

¹ Wstępne informacje wynikowe za 2020 r., obliczone na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020, dostępne będą na koniec czerwca 2021 r.

¹ Preliminary data for 2020, calculated on the basis of the 2020 Agricultural Census, will be available at the end of June 2021.

Tablica 40. Plony wybranych ziemiopłodów rolnych

Table 40. Yields of selected agricultural crops

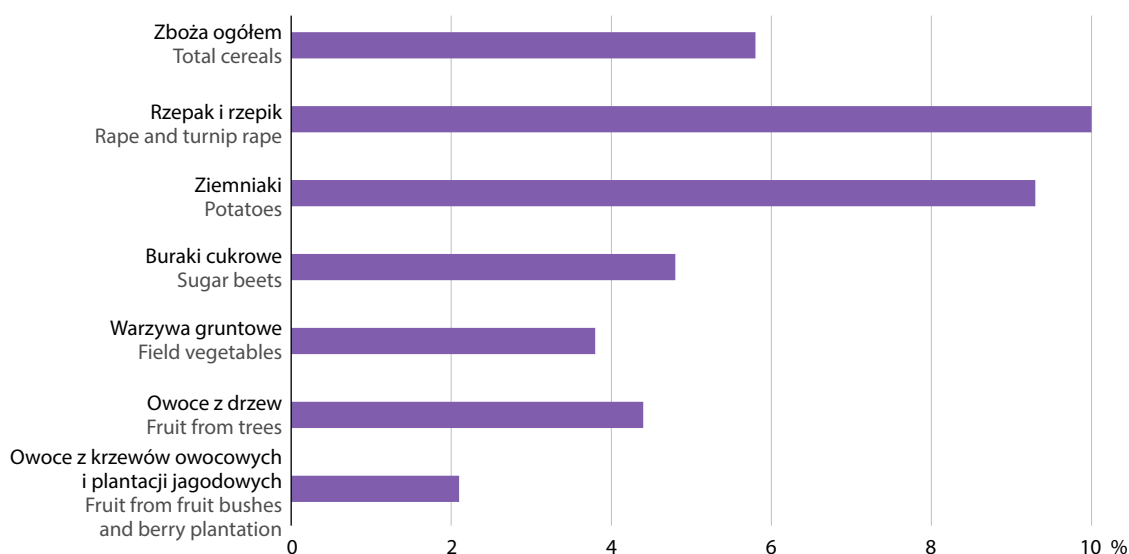
Wyszczególnienie	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland	Specification
	z 1 ha w dt per ha in dt					
Zboża ogółem	36,7	42,1	34,9	40,4	36,7	Total cereals
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	37,4	42,6	34,9	40,5	35,2	of which basic cereals with cereal mixtures
w tym:						of which:
pszenica	47,5	55,3	45,6	52,9	43,9	wheat
żyto	28,9	30,8	25,3	29,8	27,2	rye
pszenżyto	35,2	37,3	30,8	37,5	34,9	triticale
Rzepak i rzepik	22,8	29,1	25,5	29,6	27,1	Rape and turnip rape
Ziemniaki ^a	248	260	258	286	214	Potatoes ^a
Buraki cukrowe	515	568	578	742	575	Sugar beets

a łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych, w 2010 r. bez upraw w ogrodach przydomowych.
a Including kitchen gardens; in 2010, excluding kitchen gardens.

W 2019 r. powierzchnia uprawy ziemniaków wyniosła 21,4 tys. ha i zmniejszyła się o 2,0% w stosunku do 2018 r. Z 1 ha zebrano 286 dt ziemniaków, czyli o 10,9% więcej niż w 2018 r. W odniesieniu do wielkości średnich plonów ziemniaków w kraju plony uzyskane w województwie pomorskim były wyższe o 33,6%. Produkcja ziemniaków w województwie przy mniejszej powierzchni uprawy wyniosła 613,4 tys. t i była wyższa o 8,6% w stosunku do 2018 r.

Wykres 59. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodnicych w 2019 r.

Chart 59. The Voivodship's share in domestic production of selected agricultural and horticultural crops in 2019

Pogłowie zwierząt gospodarskich

W 2019 r. uległa zmianie częstotliwość badania pogłowia trzody chlewnej oraz produkcji żywca wieprzowego. Obecnie badanie to, jak i badanie pogłowia bydła, owiec i drobiu oraz produkcji zwierzęcej, prowadzone jest 2 razy w roku – w czerwcu (według stanu w dniu 1 czerwca) i w grudniu (według stanu w dniu 1 grudnia).

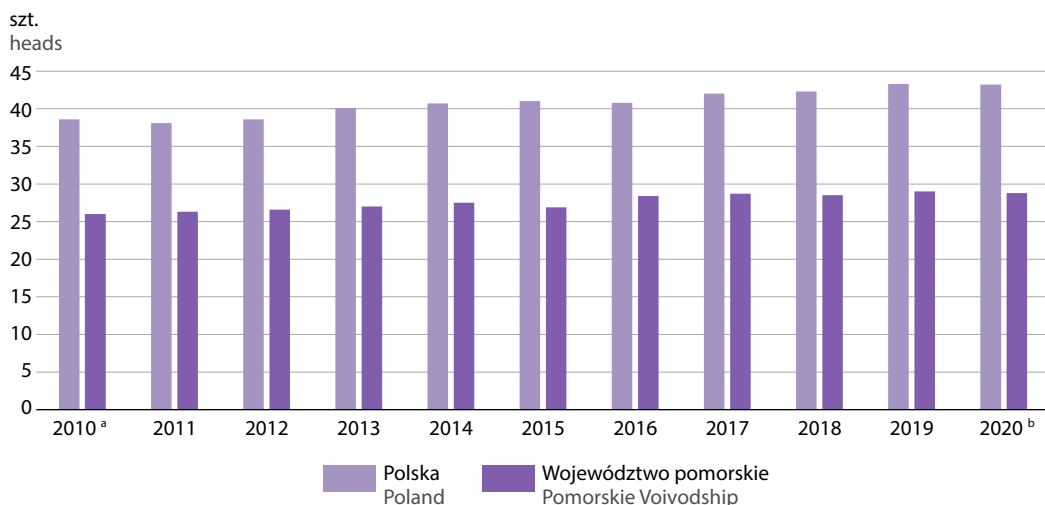
W czerwcu 2020 r. pogłowie bydła w województwie liczyło 218,2 tys. szt., co stanowiło 3,4% pogłowia bydła w kraju (8 miejsce w kraju). Obsada bydła ogółem na 100 ha użytków rolnych (według stanu użytków rolnych w czerwcu 2019 r.) wyniosła 28,8 szt. wobec 29,0 szt. rok wcześniej. W stosunku do 2019 r. liczebność stada bydła zmniejszyła się o 0,5%, natomiast w odniesieniu do 2010 r. odnotowano wzrost o 11,7% (w kraju odpowiednio spadek o 0,2% i wzrost o 10,5%).

W czerwcu 2020 r. w pogłowie bydła ogółem 33,1% stanowiły krowy, wśród których udział krów mlecznych wyniósł 79,9% (w kraju odpowiednio 38,9% i 89,9%). Znaczny udział krów mlecznych w stadzie bydła świadczy o ukierunkowaniu hodowli tego gatunku zwierząt na produkcję mleka.

Wykres 60. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 60. Cattle density per 100 ha of agricultural land
As of 1 June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca. b Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2020 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2019 r. Wstępne informacje wynikowe za 2020 r., obliczone na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020, dostępne będą na koniec czerwca 2021 r.

a Data of the Agricultural Census as of 30 June. b The farm animal stocks on 1 June 2020 was calculated on the basis of data on agricultural land as of 1 June 2019. Preliminary data for 2020, calculated on the basis of the 2020 Agricultural Census, will be available at the end of June 2021.

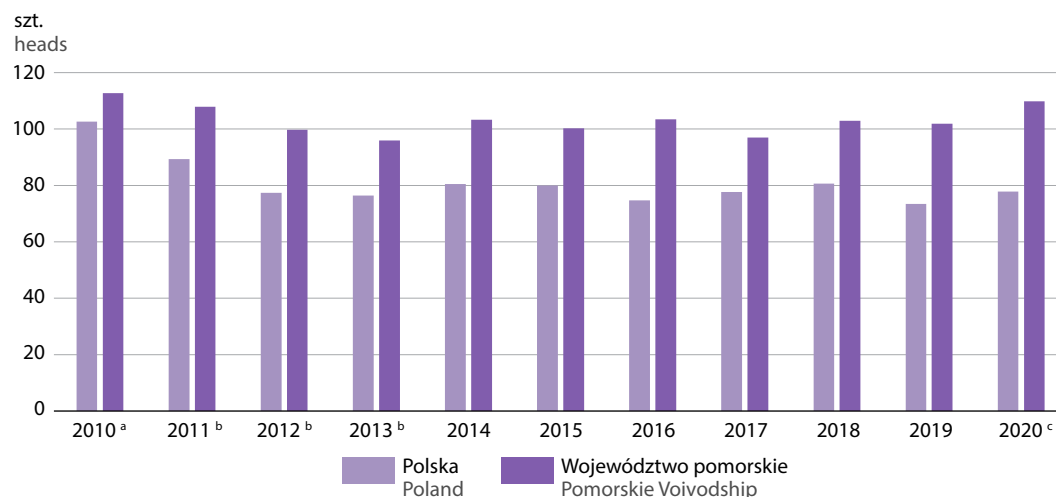
W czerwcu 2020 r. pogłowie trzody chlewnej w województwie pomorskim ukształtowało się na poziomie 831,3 tys. szt., co stanowiło 7,3% pogłowia trzody chlewnej w kraju (piąta lokata w kraju), w tym 76,5 tys. szt. (9,2%) stanowiły lochy (w kraju – 7,0%). Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych (według stanu użytków rolnych w czerwcu 2019 r.) wyniosła 109,8 szt. wobec 101,9 szt. w czerwcu 2019 r. W odniesieniu do stanu z czerwca 2019 r. wielkość stada trzody chlewnej zwiększyła się o 7,7% (w Polsce o 6,0%), a w porównaniu z analogicznym okresem 2010 r. nastąpił spadek o 1,6% (w kraju o 25,0%).

Wykres 61. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 61. Pig density per 100 ha of agricultural land

As of 1 June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca. b Stan w końcu lipca. c Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2020 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2019 r. Wstępne informacje wynikowe za 2020 r., obliczone na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020, dostępne będą na koniec czerwca 2021 r.

a Data of the Agricultural Census as of 30 June. b As of the end of July. c The farm animal stocks on 1 June 2020 was calculated on the basis of data on agricultural land as of 1 June 2019. Preliminary data for 2020, calculated on the basis of the 2020 Agricultural Census, will be available at the end of June 2021.

W czerwcu 2020 r. stado owiec liczyło 14,2 tys. szt., co stanowiło 4,9% pogłowia owiec w kraju (siódma lokata w kraju). Obsada owiec na 100 ha użytków rolnych (według stanu użytków rolnych w czerwcu 2019 r.) wyniosła analogicznie, jak w poprzednim roku, 1,9 szt. W porównaniu z poprzednim rokiem stan pogłowia owiec zmniejszył się o 3,1% (w Polsce wzrost o 6,5%), a w stosunku do 2010 r. zaobserwowano spadek o 17,3% (w kraju wzrost o 11,3%).

W czerwcu 2020 r. stado drobiu¹ w województwie pomorskim ukształtowało się na poziomie 6700,8 tys. szt. i stanowiło 3,1% pogłowia drobiu w Polsce (jedenaste miejsce w kraju). Obsada drobiu na 100 ha użytków rolnych (według stanu użytków rolnych w czerwcu 2019 r.) wyniosła 884,9 szt. wobec 914,0 szt. w czerwcu 2019 r. W porównaniu z rokiem poprzednim jego liczebność w województwie zmniejszyła się o 3,2% (w kraju wzrost o 2,2%), a w stosunku do 2010 r. – o 13,1% (w Polsce wzrost o 23,3%).

Skup produktów rolnych

W 2020 r. skupiono 1198,6 tys. t ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszkami zbożowymi, bez ziarna siewnego), co stanowiło 11,3% skupu ogółem tego typu ziaren zbóż w kraju. W skali roku skup w województwie był wyższy o 39,1%, a w kraju wyższy o 33,2%. W omawianym roku skupiono 769,8 tys. t pszenicy, o 23,7% więcej niż w poprzednim roku. Skup żyta wyniósł 162,4 tys. t i zwiększył się o 58,6% w odniesieniu do 2019 r.

Skup ziemniaków w 2020 r. ukształtował się na poziomie 316,4 tys. t, co stanowiło 16,3% skupu ziemniaków ogółem w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano wzrost skupu ziemniaków o 9,9%, a w kraju wzrost o 24,3%.

¹ Od 2016 r. w pogłowiu drobiu uwzględnia się pisklęta do 2 tygodnia życia.

¹ Since 2016, chicks up to two weeks of age have been included in poultry stock.

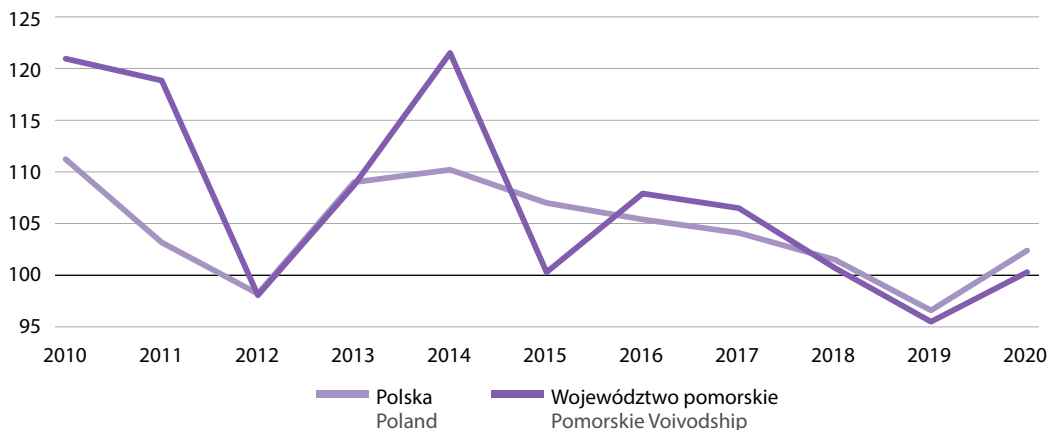
W analizowanym okresie skupiono 315,7 tys. t żywca rzeźnego (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami) w wadze poubojowej ciepłej (wbc), co stanowiło 6,7% skupu ogólnokrajowego. W odniesieniu do 2019 r. skup żywca rzeźnego w wadze poubojowej ciepłej był wyższy o 0,5%, a w kraju o 2,6%.

W ciągu 2020 r. skupiono 418,9 tys. t żywca rzeźnego w wadze żywej (6,6% skupu żywca rzeźnego ogółem w kraju), o 0,3% więcej niż w 2019 r. (w kraju o 2,4% więcej).

Wykres 62. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)

rok poprzedni=100

Chart 62. Indices of total animals for slaughter procurement (in live weight)
previous year=100

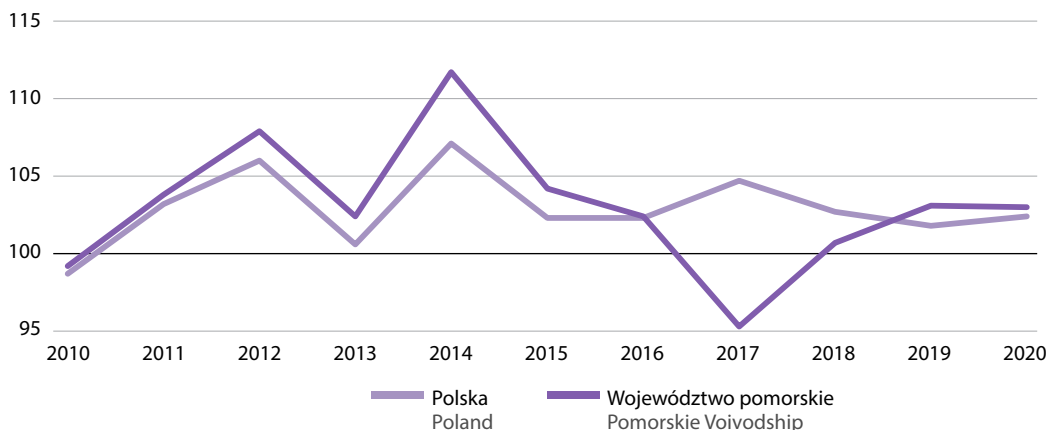
W 2020 r. skupiono 273,4 tys. t żywca wieprzowego, o 6,6% więcej niż w roku poprzednim. Skup żywca wołowego ukształtował się na poziomie 29,3 tys. t i był o 1,1% niższy niż przed rokiem, a żywca drobiowego skupiono 115,9 tys. t, o 11,7% mniej niż w 2019 r.

Skup mleka krowiego w 2020 r. wyniósł 338,7 mln l (2,8% wielkości skupu mleka krowiego w kraju), o 3,0% więcej niż przed rokiem (w kraju więcej o 2,4%).

Wykres 63. Dynamika skupu mleka

rok poprzedni=100

Chart 63. Indices of cows' milk procurement
previous year=100

Ceny produktów rolnych w skupie i na targowiskach

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

Przeciętne roczne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

W województwie pomorskim ceny skupu w 2020 r. w porównaniu z 2019 r. kształtowały się następująco:

- pszenicy – 79,90 za 1 dt (w kraju – 74,86 zł), wzrost o 7,4%,
- żyta – 54,68 zł za 1 dt (w kraju – 55,97 zł), spadek o 7,4%,
- ziemniaków jadalnych (bez wczesnych) – 57,21 zł za 1 dt (w kraju – 64,59 zł), spadek o 11,4%,
- żywca wołowego – 5,96 zł za 1 kg (w kraju – 6,40 zł), spadek o 2,0%,
- żywca wieprzowego – 5,12 zł za 1 kg (w kraju – 5,13 zł), spadek o 4,3%,
- drobiu rzeźnego – 3,28 zł za 1 kg (w kraju – 3,52 zł), spadek o 7,6%,
- mleka krowiego – 1,34 zł za 1 l (w kraju – 1,38 zł), wzrost o 1,5%.

Globalna, końcowa i towarowa produkcja rolnicza

Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku),
- **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

W 2019 r., w porównaniu z 2018 r., zanotowano wzrost produkcji globalnej o 1,2%, o czym zdecydował wzrost produkcji roślinnej o 10,5%, jednocześnie produkcja zwierzęca spadła o 6,6%. W 2019 r. udział województwa pomorskiego w ogólnokrajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 4,6% i w przypadku produkcji roślinnej ukształtował się na poziomie 4,8%, a zwierzęcej 4,4%.

W 2019 r. produkcja zwierzęca stanowiła 56,8% wartości końcowej produkcji rolniczej w województwie pomorskim. Wartość produkcji końcowej w 2019 r. była w skali roku o 0,3% niższa (na co wpłynął spadek produkcji zwierzęcej o 7,0%, przy jednoczesnym wzroście produkcji roślinnej o 10,1%).

W 2019 r. w towarowej produkcji rolniczej odnotowano spadek produkcji ogółem (o 1,7%), przy spadku produkcji zwierzęcej (o 7,8%) i wzroście produkcji roślinnej (o 10,1%).

Udział województwa w produkcji końcowej oraz towarowej ogółem w kraju w 2019 r. wyniósł po 4,6%.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

W produkcji rolniczej (globalnej, końcowej i towarowej) prezentowane dane uwzględniają naliczone za dany rok płatności uzupełniające do powierzchni upraw (m.in. chmielu, tytoniu, zbóż, oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę).

Przemysł Industry

W 2020 r. w województwie pomorskim produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) była wyższa niż przed rokiem. Odnotowano również wzrost wydajności pracy mierzonej wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego w przemyśle, któremu towarzyszyło zmniejszenie przeciętnego zatrudnienia.

Dane o produkcji sprzedanej przemysłu dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”, oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

W 2020 r. w województwie pomorskim produkcja sprzedana przemysłu osiągnęła (w cenach bieżących) wartość 91650,4 mln zł (szóste miejsce w kraju) i była wyższa (w cenach stałych) zarówno od zanotowanej w 2019 r., jak i w 2015 r. – odpowiednio o 1,6% i o 23,9%. W kraju produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) zmniejszyła się w skali roku o 1,0%, natomiast w porównaniu z 2015 r. zwiększyła o 19,8%.

W 2020 r. w województwie pomorskim odnotowano w skali roku wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) odpowiednio: w I kwartale – o 4,2% oraz w okresie trzech kwartałów – o 0,7%, natomiast w I półroczu odnotowano spadek o 0,1%.

Tablica 41. Przemysł
Table 41. Industry

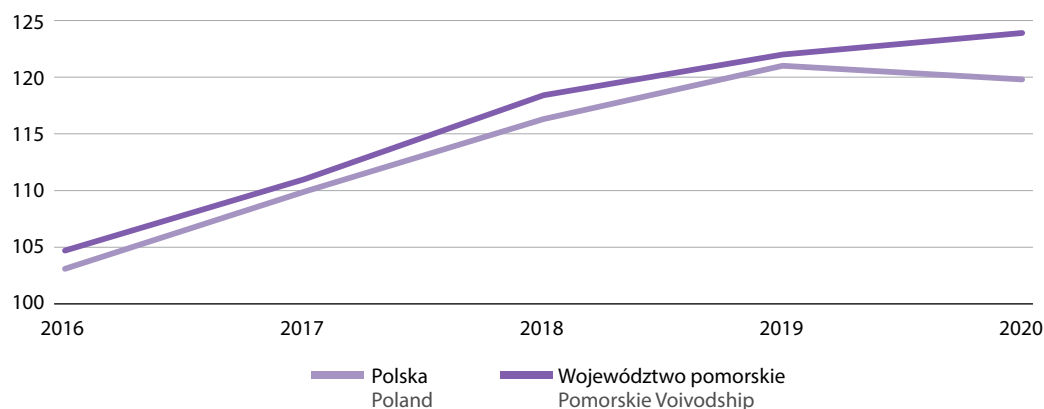
Wyszczególnienie	2010	2015	2019	2020	Specification
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące):					Sold production of industry (current prices):
w mln zł	58388,9	76715,3	97620,6	91650,4	in million PLN
w odsetkach (Polska=100)	6,2	6,4	6,4	6,1	in percent (Poland=100)
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w %	89,5	91,7	93,0	92,1	Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in %
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys.	135,4	135,6	155,4	154,3	Average paid employment in industry in thousands

Wykres 64. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)

2015=100

Chart 64. Indices of sold production of industry (constant prices)

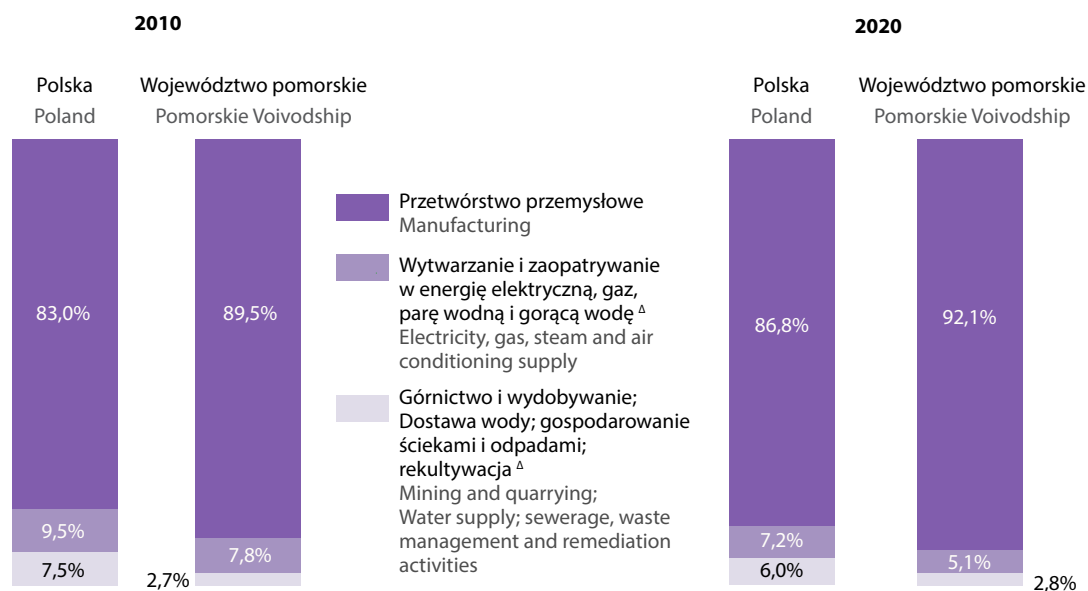
2015=100

W 2020 r. w województwie pomorskim dominującą wartość w produkcji sprzedanej przemysłu ogółem (w cenach bieżących) stanowiła produkcja w sekcji przetwórstwo przemysłowe – 84365,0 mln zł. Natomiast produkcja sprzedana w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę wyniosła 4639,6 mln zł.

Wykres 65. Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)

Chart 65. Sold production of industry by PKD sections (current prices)

W 2020 r. w porównaniu z 2019 r. odnotowano wzrost produkcji sprzedanej w cenach stałych m.in. w sekcji przetwórstwo przemysłowe (o 1,6%), której udział (w cenach bieżących) w produkcji przemysłowej ogółem w województwie wyniósł 92,1% (w kraju udział ten wyniósł 86,8%). Spadek produkcji sprzedanej odnotowano m.in. w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 2,8%), a produkcja w tej sekcji (w cenach bieżących) stanowiła 5,1% produkcji przemysłowej województwa (w kraju odpowiednio 7,2%).

W 2020 r. wyższa niż przed rokiem była produkcja sprzedana (w cenach stałych) m.in. w następujących działach przetwórstwa przemysłowego: produkcja pozostałego sprzętu transportowego (o 12,2%), produkcja artykułów spożywczych (o 8,9%), produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (o 6,8%), produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (o 5,9%), produkcja urządzeń elektrycznych (o 5,5%), produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 2,8%), produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych (o 2,4%) oraz produkcja maszyn i urządzeń (o 0,1%). Natomiast spadek odnotowano m.in. w produkcji: pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 22,1%), mebli (o 10,8%), wyrobów z metali (o 7,9%) oraz wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (o 5,5%).

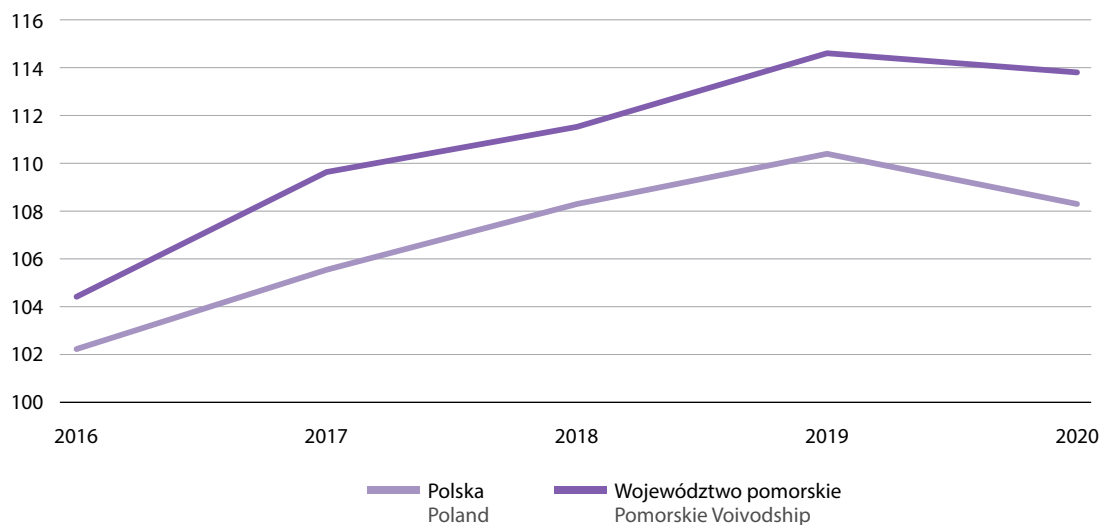
W skali roku zwiększeniu produkcji sprzedanej przemysłu w województwie pomorskim, towarzyszył spadek przeciętnego zatrudnienia w przemyśle. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle wyniosło 154,3 tys. osób, co oznacza spadek o 0,7% w stosunku do 2019 r. (w kraju spadek o 1,9%) oraz wzrost w porównaniu z 2015 r. o 13,8% (w kraju wzrost o 8,3%). Największy spadek przeciętnego zatrudnienia odnotowano m.in. w sekcji przetwórstwo przemysłowe (o 0,9%) oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 0,5%).

Wykres 66. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle

2015=100

Chart 66. Indices of average paid employment in industry

2015=100

Wydajność pracy w przemyśle mierzona wartością produkcji sprzedanej w cenach stałych na 1 zatrudnionego w województwie pomorskim w 2020 r. wzrosła o 2,3% w stosunku do roku poprzedniego (w kraju wzrost o 0,9%).

Wykres 67. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD

Chart 67. Average paid employment in industry by PKD sections

Budownictwo

Construction

W 2020 r. w województwie pomorskim w skali roku odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa. Wyższa niż przed rokiem była również wartość produkcji budowlano-montażowej. Jednocześnie odnotowano wzrost wydajności pracy w budownictwie, przy jednoczesnym wzroście przeciętnego zatrudnienia w tej sekcji.

Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

W 2020 r. w województwie pomorskim produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie 19374,4 mln zł (piąte miejsce w kraju) i zwiększyła się o 2,9% w porównaniu z rokiem poprzednim (w 2019 r. wzrost o 11,4%). W kraju produkcja sprzedana budownictwa była o 0,4% wyższa od notowanej w roku poprzednim (w 2019 r. wzrost o 10,6%).

Tablica 42. Budownictwo

Table 42. Construction

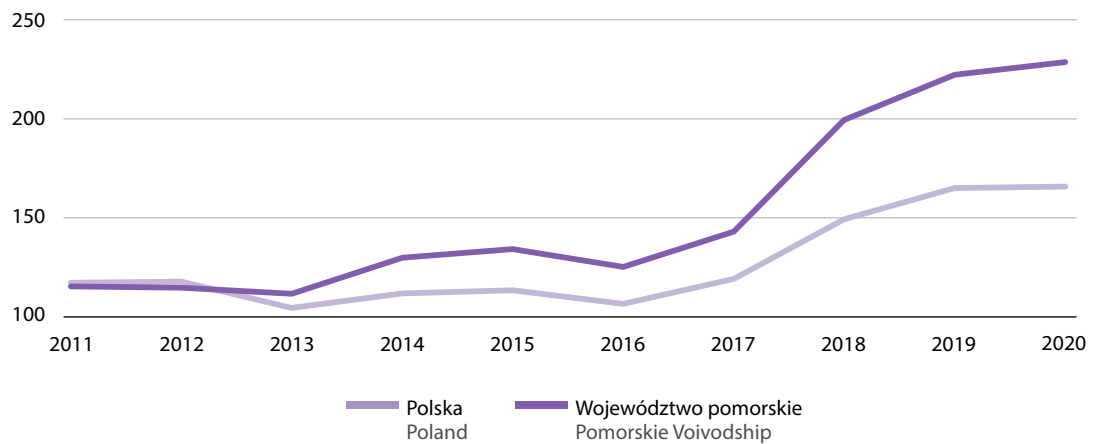
Wyszczególnienie	2010	2015	2019	2020	Specification
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące):					Sold production of construction (current prices):
w mln zł	8473,4	11376,3	18828,8	19374,4	in million PLN
w odsetkach (Polska=100)	5,3	6,3	7,1	7,3	in percent (Poland=100)
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w %	52,5	44,7	42,1	44,5	Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in %
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys.	28,8	25,7	31,1	31,6	Average paid employment in construction in thousands

Wykres 68. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)

2010=100

Chart 68. Indices of sold production of construction (current prices)

2010=100

W 2020 r. w województwie pomorskim produkcja budowlano-montażowa wyniosła 8629,3 mln zł i stanowiła 44,5% wartości produkcji sprzedanej budownictwa ogółem (w 2019 r. – 42,1%) i zwiększyła się o 8,8% w stosunku do zanotowanej w roku poprzednim (w 2019 r. wzrost o 12,8%). W kraju wzrost produkcji budowlano-montażowej wyniósł 0,4% (w 2019 r. wzrost o 6,0%).

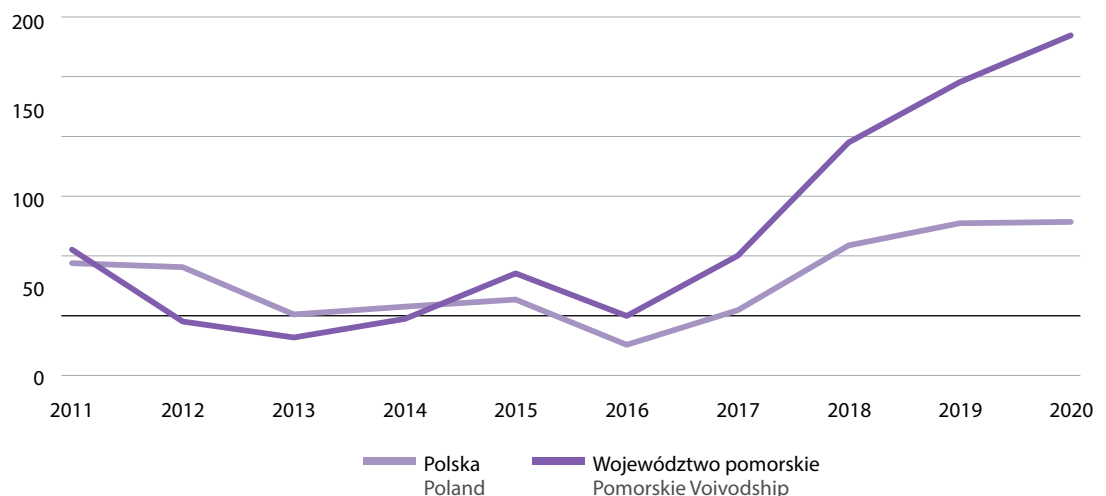
Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zleceniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Wykres 69. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)

2010=100

Chart 69. Indices of construction and assembly production (current prices)

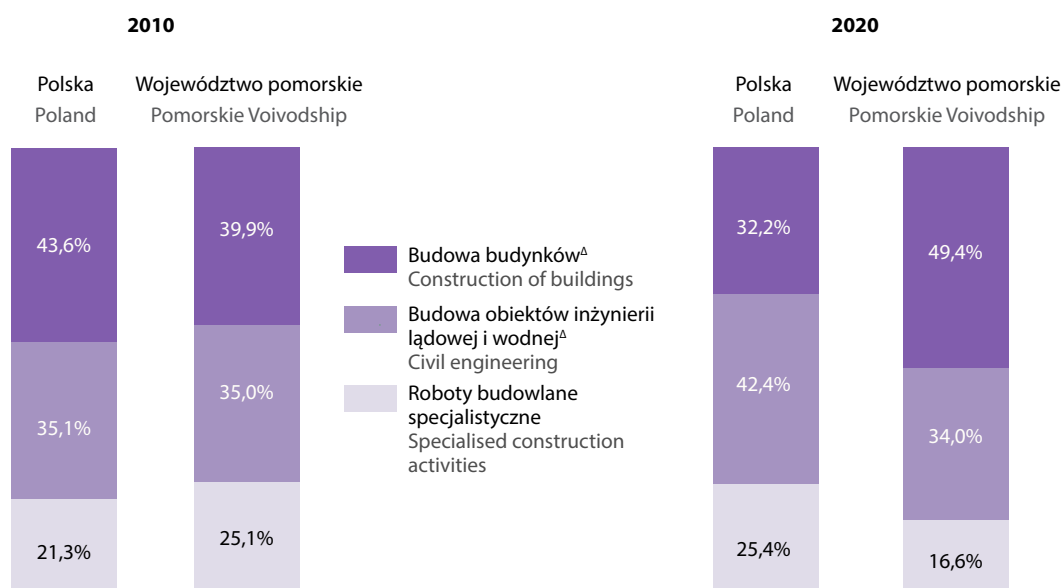
2010=100

W 2020 r. w produkcji budowlano-montażowej ogółem najwyższy udział miały przedsiębiorstwa specjalizujące się w budowie budynków (49,4%), a ich produkcja była o 22,8% wyższa niż w 2019 r. Udział podmiotów, których podstawowym rodzajem działalności jest wykonywanie robót związanych z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej wyniósł 34,0%, a produkcja zmniejszyła się o 6,8%. Natomiast udział jednostek wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne wyniósł 16,6%, a produkcja była wyższa o 9,2%.

Wykres 70. Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD (ceny bieżące)

Chart 70. Construction and assembly production by PKD divisions (current prices)

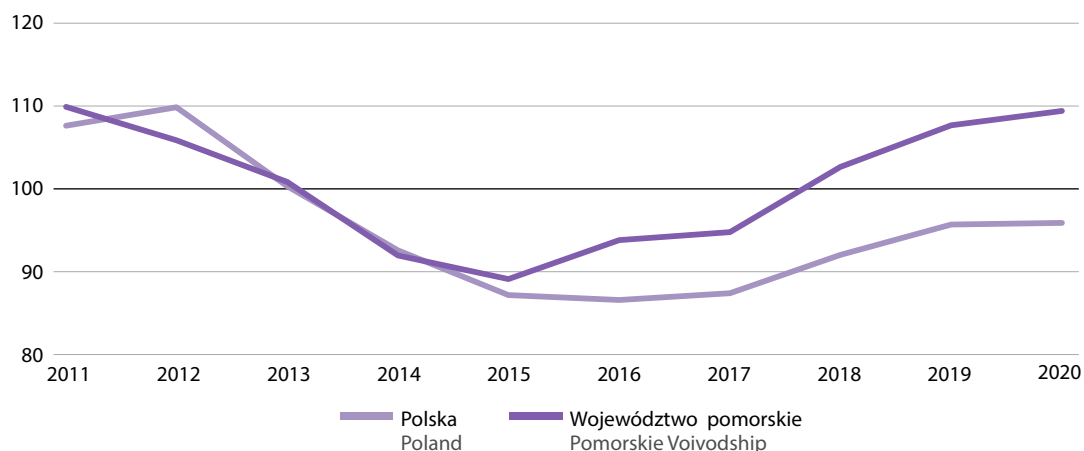
W 2020 r. w skali roku w strukturze sprzedaży produkcji budowlano-montażowej zwiększył się udział przedsiębiorstw zajmujących się głównie budową budynków (o 5,6 p.proc.) oraz wykonujących roboty budowlane specjalistyczne (o 0,1 p.proc.). Zmniejszył się natomiast udział przedsiębiorstw specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 5,7 p.proc.).

Wykres 71. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie

2010=100

Chart 71. Indices of average paid employment in construction

2010=100

W 2020 r. wzrostowi produkcji sprzedanej budownictwa w województwie pomorskim towarzyszyło zwiększenie w skali roku przeciętnego zatrudnienia w tej sekcji o 1,6% (w kraju wzrost o 0,2%). W województwie pomorskim wydajność pracy w budownictwie mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego wyniosła (w cenach bieżących) 614,0 tys. zł i była wyższa o 1,3% niż w 2019 r.

Informacje o mieszkaniach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych lub mieszkań większych na mniejsze. Dane w zakresie prezentowanych form budownictwa dotyczą:

- budownictwa indywidualnego, tj. mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora,
- budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem, tj. mieszkań oddanych do użytkowania przez różnych inwestorów w celu osiągnięcia zysku,
- budownictwa spółdzielczego, tj. mieszkań oddanych do użytkowania przez spółdzielnie mieszkaniowe, z przeznaczeniem dla osób będących członkami tych spółdzielni.

W 2020 r. w województwie pomorskim oddano do użytkowania 19,1 tys. mieszkań, co stanowiło 8,6% efektów budownictwa mieszkaniowego w Polsce. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania zwiększyła się o 3,9% w porównaniu z 2019 r. (w kraju wzrost o 6,5%) i o 61,6% w odniesieniu do 2010 r. (w kraju wzrost o 62,6%). Najwięcej mieszkań oddano do użytkowania w ramach budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem (75,0% ogólnej liczby oddanych mieszkań) oraz budownictwa indywidualnego (23,4%). 66,8% ogólnej liczby mieszkań oddanych do użytkowania wybudowano w miastach.

Tablica 43. Budownictwo mieszkaniowe
Table 43. Residential construction

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1,000 population	5,2	5,7	7,9 ^a	8,1	5,8
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area of a dwelling completed in m ²	97,0	86,3	81,4	79,7	88,7
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings which received construction permits or whose construction projects were registered per 1,000 population	5,5	6,7	10,8	11,5	7,2
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings started per 1,000 population	5,8	6,0	9,3	8,9	5,8

^a Dane zmieniono w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji.
^a Data have been changed in relation to data published in the previous edition.

Wykres 72. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania

2010=100

Chart 72. Indices of the number of dwellings completed

2010=100

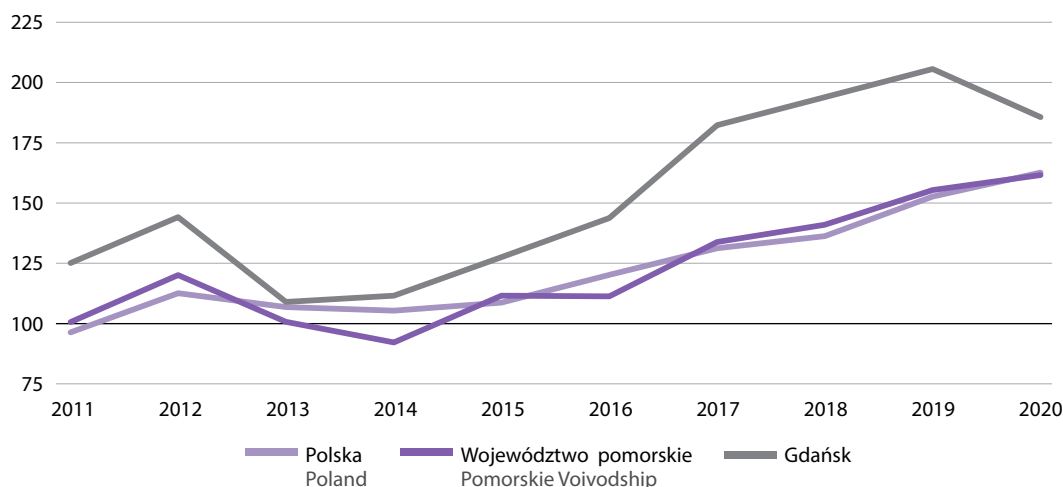
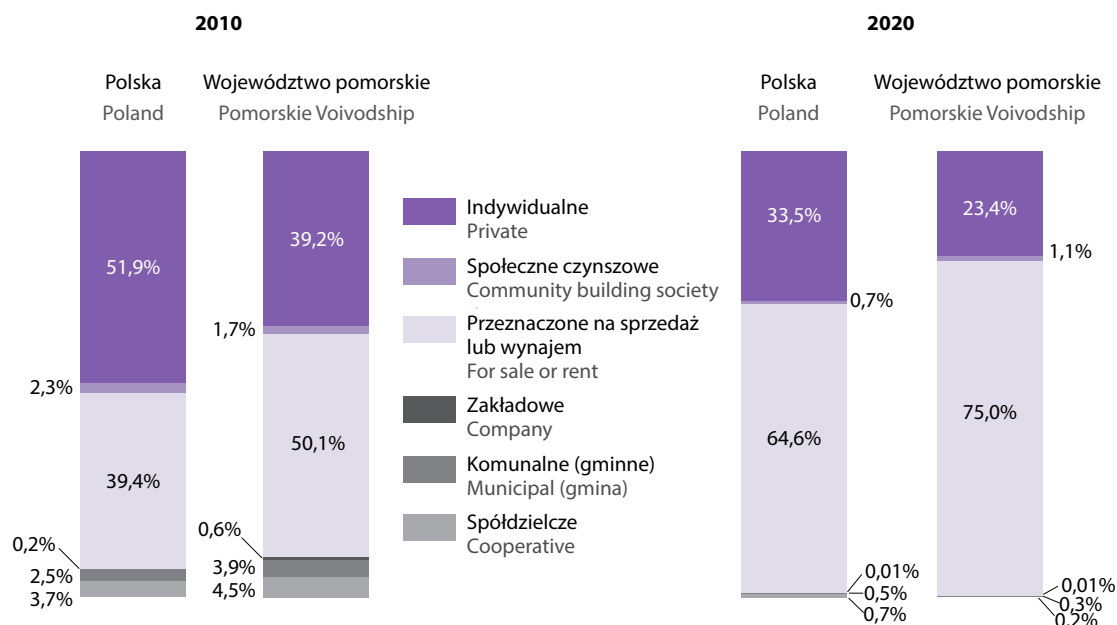
Wykres 73. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa

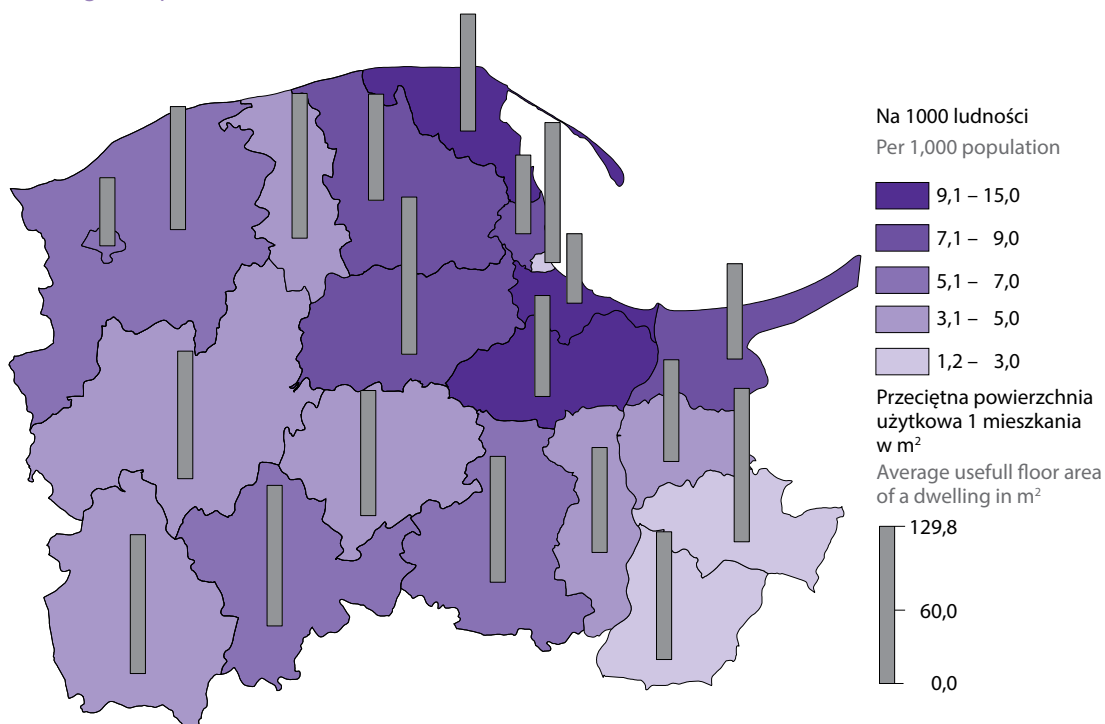
Chart 73. Dwellings completed by forms of construction

W przekroju terytorialnym najczęściej mieszkań przekazano do użytkowania w Gdańsku (6558 mieszkań), w Gdyni (1985 mieszkań) oraz w powiecie gdańskim (1787 mieszkań), natomiast najmniej w Sopocie (41 mieszkań), w powiecie sztumskim (58 mieszkań) oraz w powiecie człuchowskim (187 mieszkań). W przeliczeniu na 1000 ludności w województwie pomorskim oddano do użytkowania 8,1 mieszkania (w 2019 r. – 7,9, a w 2010 r. – 5,2), najczęściej w powiecie gdańskim (15,0), w Gdańsku (13,9) i w powiecie puckim (13,6). W Polsce wskaźnik ten osiągnął wartość 5,8 (w 2019 r. – 5,4, a w 2010 r. – 3,5).

Mapa 42. Mieszkania oddane do użytkowania w 2020 r.

Map 42. Dwellings completed in 2020

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

W 2020 r. w województwie pomorskim przeciętna powierzchnia mieszkania oddanego do użytkowania wyniosła 79,7 m² i zmniejszyła się o 1,7 m² w stosunku do 2019 r., a w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 17,3 m². Mieszkania o największej powierzchni użytkowej przekazano do użytkowania w powiatach: kartuskim (129,8 m²), sztumskim (126,6 m²) i lęborskim (119,4 m²), a o najmniejszej powierzchni użytkowej – w Słupsku (56,3 m²), w Gdańsku (57,4 m²) i Gdyni (65,0 m²). W Polsce przeciętna powierzchnia mieszkania oddanego do użytkowania wyniosła 88,7 m² i zwiększyła się o 0,1 m² w stosunku do 2019 r. i zmniejszyła się o 17,4 m² w porównaniu z 2010 r.

W 2020 r. przeciętna liczba izb w mieszkaniu oddanym do użytkowania w województwie pomorskim wyniosła 3,4 (analogicznie jak w 2019 r., a w 2010 r. – 4,0).

W 2020 r. w województwie pomorskim wydano pozwolenie na budowę 27,0 tys. mieszkań (wzrost o 6,6% w stosunku do 2019 r. oraz o 115,4% w stosunku do 2010 r.), co stanowiło 9,8% wszystkich pozwoleń na budowę w kraju. Najwięcej pozwoleń na budowę wydano inwestorom budującym na sprzedaż lub wynajem (75,2%) oraz inwestorom indywidualnym (24,0%). Największy wzrost liczby wydanych pozwoleń na budowę w stosunku do 2019 r. odnotowano w Słupsku (o 115,6%), w powiecie malborskim (91,0%) oraz w powiecie gdańskim (o 68,3%), a największy spadek – w powiatach: chojnickim (o 65,2%), wejherowskim (o 37,3%) i bytowskim (o 34,1%).

W 2020 r. w województwie rozpoczęto budowę 21,0 tys. mieszkań (spadek o 3,0% w stosunku do 2019 r. oraz wzrost o 60,5% w stosunku do 2010 r.), co stanowiło 9,4% wszystkich mieszkań, których budowę rozpoczęto w Polsce. Najwięcej mieszkań, których budowę rozpoczęto stanowią inwestycje na sprzedaż lub wynajem (70,4%) oraz inwestycje indywidualne (29,4%).

Rynek wewnętrzny

Internal market

W 2020 r. w województwie pomorskim w skali roku odnotowano spadek zarówno wartości sprzedaży detalicznej, jak i hurtowej.

Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. składy, magazyny) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

Sprzedaż detaliczna (w cenach bieżących) zrealizowana przez jednostki handlowe i niehandlowe z województwa pomorskiego w 2020 r. zmniejszyła się o 7,9% w odniesieniu do poprzedniego roku (w kraju spadek o 2,6%).

Tablica 44. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)

Table 44. Indices of retail sales of goods^a (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Ogółem Total	112,4	103,7	105,6	92,1	97,4
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	113,0	120,5	115,0	85,9	86,8
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	118,7	97,1	100,7	85,9	83,4
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	108,4	99,6	101,5	104,3	102,8
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach Other retail sale in non-specialised stores	103,6	107,2	111,0	87,9	.
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	138,5	108,3	114,2	102,6	101,0
Tekstylnia, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	118,0	98,5	104,4	84,8	82,7
Meble, RTV, AGD Furniture, radio, TV and household appliances	114,3	112,0	104,8	99,8	105,4
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach Newspapers, books, other sale in specialised stores	98,4	113,0	92,2	104,4	96,7
Pozostałe Others	96,3	97,7	104,1	90,2	92,3

a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

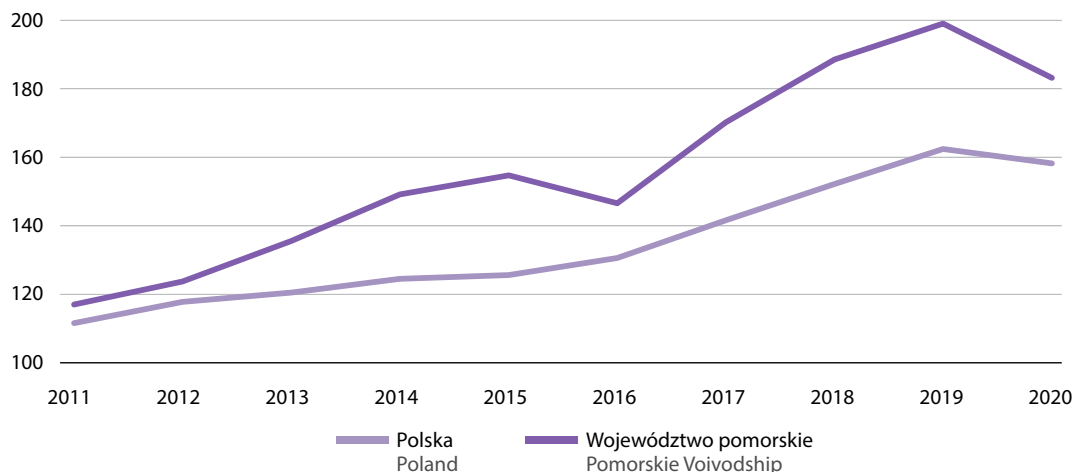
a Enterprises were grouped on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), including a given enterprise in a specific category by predominating kind of activity and according to its present organisational status. The retail sales index results, inter alia, from a change in both the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

Wykres 74. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)

2010=100

Chart 74. Indices of retail sales of goods (current prices)

2010=100

Niższy poziom sprzedaży niż w 2019 r. uzyskano m.in. w grupach: tekstylia, odzież, obuwie (o 15,2%), pojazdy samochodowe, motocykle, części oraz paliwa stałe, ciekłe i gazowe (po 14,1%), pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach (o 12,1%). Wzrost sprzedaży zanotowano natomiast w grupach: żywność, napoje i wyroby tytoniowe (o 4,3%), farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny (o 2,6%), prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach (o 1,4%).

W 2020 r. najwyższy udział w sprzedaży detalicznej ogółem uzyskano w grupach: paliwa stałe, ciekłe i gazowe (21,0%), tekstylia, odzież, obuwie (19,1%) oraz żywność, napoje i wyroby tytoniowe (o 12,6%).

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

W 2020 r. w województwie pomorskim sprzedaż hurtowa towarów (w cenach bieżących) w jednostkach handlowych, w tym także przedsiębiorstwach hurtowych zmniejszyła się w stosunku do 2019 r. odpowiednio o 5,3% i 4,2% (w kraju zanotowano spadek odpowiednio o 0,9% i wzrost o 0,3%). W skali roku największy spadek sprzedaży hurtowej w przedsiębiorstwach hurtowych odnotowano w sprzedaży napojów alkoholowych i bezalkoholowych (o 70,7%) oraz półproduktów i odpadów pochodzenia nierolniczego oraz złomu (o 11,2%), natomiast wzrost w sprzedaży m.in. żywności (o 38,0%), narzędzi technologii informacyjnej i komunikacyjnej, maszyn, sprzętu i dodatkowego wyposażenia (o 29,4%) oraz wyrobów tytoniowych (26,9%).

Transport

Transport

W latach 2010-2019 wskaźniki gęstości dróg publicznych w województwie pomorskim systematycznie wzrastały.

W 2019 r. w województwie pomorskim w porównaniu z 2018 r. odnotowano spadek liczby przewiezionych pasażerów transportem autobusowym w komunikacji krajowej oraz międzynarodowej (bez komunikacji miejskiej). W skali roku liczba i długość linii krajowej regularnej komunikacji autobusowej zmniejszyła się, natomiast pozostała bez zmiany w międzynarodowej regularnej komunikacji autobusowej.

W 2019 r. przedsiębiorstwa i zakłady komunikacji miejskiej w województwie pomorskim przewiozły powszechnie dostępnymi dla ludności środkami komunikacji miejskiej więcej pasażerów niż w 2018 r., a mniej niż w 2010 r. W skali roku długość linii autobusowych i trolejbusowych komunikacji miejskiej zwiększyła się, a linii tramwajowych nie zmieniła się.

W 2019 r. liczba startów i lądowań samolotów w Porcie Lotniczym Gdańsk oraz liczba pasażerów obsługanych wzrosła zarówno w stosunku do 2018 r., jak i 2010 r.

Rozwój sieci transportowej wpływa na rozwój przemysłu i miast, jak również warunkuje przemieszczanie towarów oraz ludności na każdym poziomie podziału terytorialnego.

Długość eksploatowanych na terenie województwa pomorskiego linii kolejowych normalnotorowych na koniec 2019 r. wyniosła 1194 km i zwiększyła się o 0,2% w stosunku do 2018 r. oraz zmniejszyła się o 3,8% w porównaniu z 2010 r. Zelektryfikowane linie kolejowe stanowiły 38,8% ogólnej długości sieci kolejowej województwa (w kraju 62,0%). Gęstość linii kolejowych w województwie pomorskim wyniosła 6,5 km na 100 km², co uplasowało województwo pomorskie na siódmym miejscu w kraju (w 2010 r. odpowiednio 6,8 km na 100 km², ósme miejsce w kraju).

Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 470, z późn. zm.) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe; drogi wojewódzkie; drogi powiatowe oraz drogi gminne.

Tablica 45. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 45. Public roads by types of surface

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem w km Total in km	22338,7	22804,0	22720,0	22827,2
O nawierzchni twardej Hard surface	12224,4	13382,4	14283,4	14547,1
w tym ulepszonej of which improved	11346,6	12195,3	12848,8	13147,6
O nawierzchni gruntowej Unsurfaced	10114,3	9421,6	8436,6	8280,1

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.
Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Według stanu na koniec 2019 r. łączna długość dróg publicznych w województwie pomorskim wyniosła 22827 km, z czego 63,7% stanowiły drogi o nawierzchni twardej, a 36,3% drogi o nawierzchni gruntowej. W porównaniu z 2018 r. długość dróg publicznych w województwie wzrosła o 107 km, a w stosunku do 2010 r. – o 489 km. Wskaźnik gęstości dróg publicznych wyniósł 124,6 km na 100 km² (w 2018 r. – 124,0 km, a w 2010 r. – 122,0 km). W Polsce wskaźnik gęstości dróg publicznych w 2019 r. wyniósł 135,9 km na 100 km² (w 2018 r. – 135,8 km, a w 2010 r. – 129,9 km).

Tablica 46. Drogi publiczne o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 46. Hard surface public roads

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem w km Total in km	12224,4	13382,4	14283,4	14547,1
na 100 km ² per 100 km ²	66,8	73,1	78,0	79,4
W tym o nawierzchni ulepszonej Of which with improved surface	11346,6	12195,3	12848,8	13147,1
w tym: of which:				
ekspresowe expressways	54,4	72,3	103,3	103,3
autostrady motorways	65,8	65,9	65,9	65,9

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Na koniec 2019 r. długość dróg publicznych o twardej nawierzchni w województwie pomorskim wyniosła 14547 km, co oznacza zarówno wzrost w stosunku do 2018 r. (o 264 km), jak i 2010 r. (o 2323 km). Wskaźnik gęstości dróg publicznych o twardej nawierzchni wyniósł 79,4 km na 100 km² (w 2018 r. – 78,0 km, a w 2010 r. – 66,8 km). W Polsce wskaźnik gęstości dróg publicznych wyniósł 98,2 km na 100 km² (w 2018 r. – 97,2 km, a w 2010 r. – 87,6 km).

W 2019 r. na terenie województwa długość dróg ekspresowych wyniosła 103 km i w porównaniu z 2018 r. nie zmieniła się, a w stosunku do 2010 r. wzrosła o 49 km. Długość autostrad wyniosła 66 km (bez zmian w stosunku do 2018 r. i 2010 r.). Wskaźnik gęstości dróg ekspresowych i autostrad wyniósł 0,92 km na 100 km² (w 2018 r. – 0,92 km, a w 2010 r. – 0,66 km). W Polsce wskaźnik gęstości dróg ekspresowych i autostrad wyniósł 1,31 km (w 2018 r. – 1,19 km, a w 2010 r. – 0,49 km).

Drogi o nawierzchni ulepszonej stanowiły w 2019 r. 90,4% długości dróg publicznych o twardej nawierzchni w województwie (w 2018 r. – 90,0%, a w 2010 r. – 92,8%).

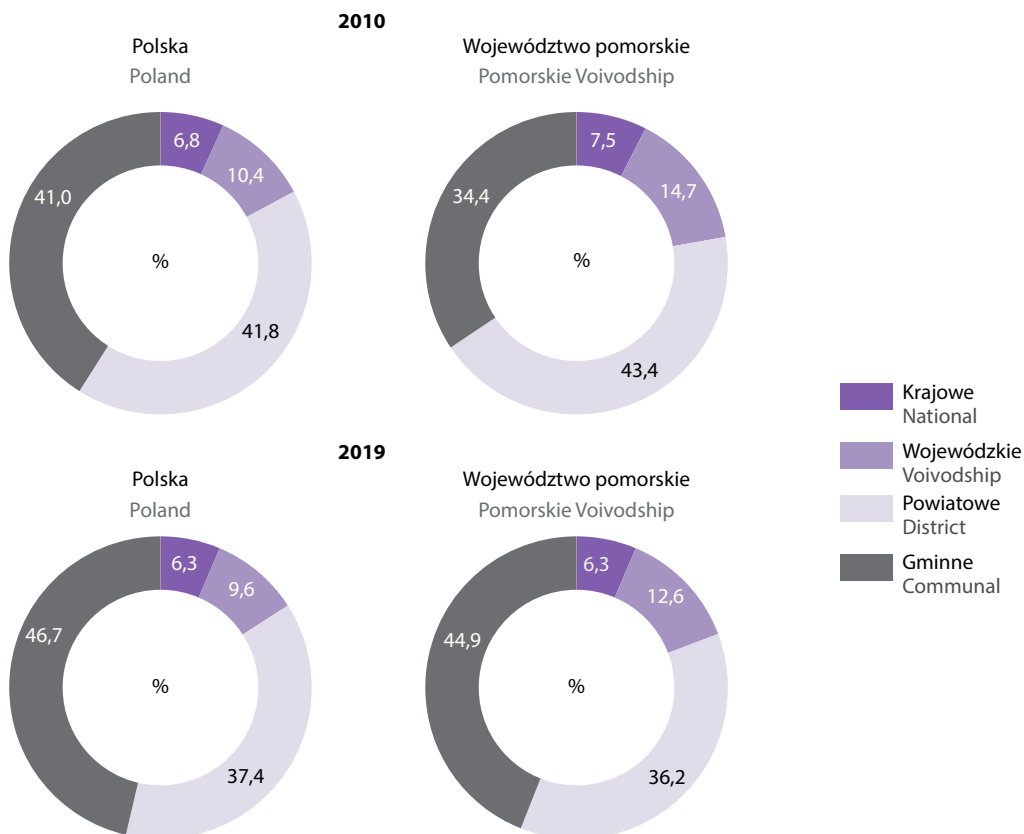
Według stanu na koniec 2019 r. łączna długość dróg krajowych o nawierzchni twardej w województwie pomorskim wyniosła 915 km (o 6 km mniej niż w 2010 r.), dróg wojewódzkich – 1840 km (odpowiednio wzrost o 44 km), dróg powiatowych – 5260 km (spadek o 43 km), a dróg gminnych – 6532 km (wzrost o 2328 km).

Wykres 75. Drogi publiczne o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 75. Hard surface public roads

As of 31 December

Na koniec 2019 r. największy udział w długości sieci dróg publicznych o nawierzchni twardej w województwie pomorskim miały drogi gminne (44,9%), podczas gdy w 2010 r. były to drogi powiatowe (43,4%).

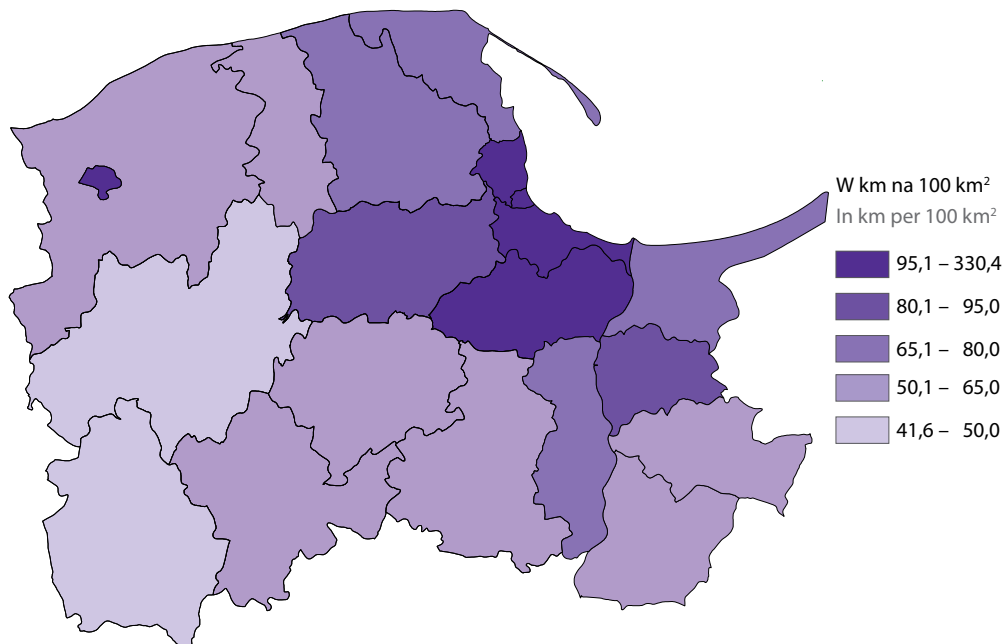
Sieć dróg publicznych powiatowych wyniosła 5709 km, a dróg publicznych gminnych – 14364 km. Drogi powiatowe o nawierzchni twardej wyniosły 5260 km (28,7 km na 100 km²), natomiast drogi gminne o nawierzchni twardej – 6532 km (35,7 km na 100 km²). Nawierzchnię gruntową posiadało 7,9% długości dróg powiatowych i 54,5% dróg gminnych.

Mapa 43. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 43. Improved hard surface communal and district roads in 2019

As of 31 December

Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 osób mające siedzibę na terenie województwa pomorskiego (bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej) prowadziły regularną komunikację autobusową na 671 liniach krajowych o całkowitej długości 28,5 tys. km (w 2018 r. odpowiednio 694 linii, 32,4 tys. km) oraz na 2 liniach międzynarodowych o długości 977 km (analogicznie, jak w 2018 r.).

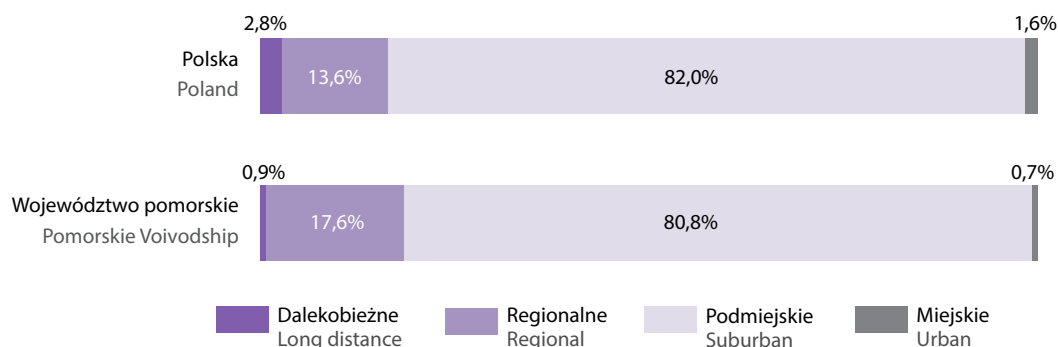
W stosunku do stanu z 31 grudnia 2010 r. zmniejszyła się zarówno liczba autobusowych linii krajowych, jak i ich długość, odpowiednio o 56,6% i 45,1%, natomiast liczba linii międzynarodowych pozostała bez zmiany, a ich długość zwiększyła się o 15,8%. W ogólnej liczbie linii krajowych dominowały linie podmiejskie, które w 2019 r. stanowiły 80,8%, w 2018 r. – 78,1%, a w 2010 r. – 75,5%.

Wykres 76. Krajowe linie regularnej komunikacji autobusowej w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 76. National lines of scheduled bus transport in 2019

As of 31 December

W 2019 r. transportem autobusowym, realizowanym przez przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 osób mające siedzibę na terenie województwa pomorskiego (bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej), przewieziono 26,9 mln pasażerów, o 5,5% mniej niż w 2018 r. W komunikacji krajowej przedsiębiorstwa przewiozły 26828,5 tys. pasażerów, a w międzynarodowej – 36,7 tys. (w 2018 r. odpowiednio 28402,7 tys. i 26,0 tys.). Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. do dyspozycji przedsiębiorstw znajdowało się 891 autobusów (o 46 autobusów mniej niż w 2018 r.). Średnia odległość przewozu jednego pasażera w 2019 r. wyniosła 27 km w komunikacji krajowej i 412 km w komunikacji międzynarodowej (w 2018 r. odpowiednio 32 km i 610 km). Większość pasażerów komunikacji międzynarodowej stanowiły osoby podróżujące do Rosji – 52,1% (w 2018 r. – 72,1%).

Tablica 47. Komunikacja miejska ^a (dok.)

Stan w dniu 31 grudnia

Table 47. Urban transport ^a (cont.)

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Długość linii komunikacji miejskiej ogółem w km Total length of urban transport lines in km	3375	2902	3086	3765
linii autobusowych bus lines	3093	2560	2751	3408
linii tramwajowych tram lines	130	162	159	159
linii trolejbusowych trolleybus lines	152	180	177	198
Tabor komunikacji miejskiej: Urban transport stock:				
autobusy buses	679	661	689	746
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	550	607	675	689

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

Tablica 47. Komunikacja miejska ^a (dok.)

Stan w dniu 31 grudnia

Table 47. Urban transport ^a (cont.)

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Tabor komunikacji miejskiej: Urban transport stock:				
trolejbusy trolleybuses	101	86	90	105
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities
tramwaje trams	188	171	126	126
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	49	109	111	114
Liczba miejsc w autobusach w tys. Number of seats in buses in thousands	70,4	74,1	76,6	81,5
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	63,9	69,3	75,5	76,9
Liczba miejsc w trolejbusach w tys. Number of seats in trolleybuses in thousands	10,0	8,5	8,0	11,6
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities
Liczba miejsc w tramwajach w tys. Number of seats in trams in thousands	26,1	24,9	24,4	24,6
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	8,7	20,4	20,8	21,4
Przewozy pasażerów w mln (w ciągu roku) Transport of passengers in millions (during the year)	303,1	291,6	292,1	299,5
Przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Passenger transport per capita (during the year)	133,48	126,52	125,46	128,11

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

Na koniec 2019 r. w województwie pomorskim łączna długości linii komunikacyjnych komunikacji miejskiej (realizowanej przez przedsiębiorstwa i zakłady komunikacji miejskiej o liczbie pracujących powyżej 9 osób) wyniosła 3765 km (wzrost w stosunku do 2018 r. o 22,0% i o 11,6% w porównaniu z 2010 r.). Długość linii autobusowych i trolejbusowych komunikacji miejskiej zwiększyła się w porównaniu z 2018 r. odpowiednio o 23,9% i o 11,9%, a długość linii tramwajowych pozostała bez zmiany.

Tabor komunikacji miejskiej w województwie pomorskim według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. liczył 746 autobusów, 126 tramwajów (silnikowych i doczepnych) oraz 105 trolejbusów (w 2018 r. odpowiednio: 689, 126 i 90). W stosunku do 2010 r. tabor komunikacji miejskiej zwiększył się o 67 autobusów oraz 4 trolejbusy i zmniejszył się o 62 tramwaje. 58,6% ogólnej liczby autobusów używanych przez przedsiębiorstwa i zakłady komunikacji miejskiej stanowiły pojazdy w wieku do 10 lat (w 2018 r. – 45,0%), a 6,2% pojazdów wykorzystywało paliwa alternatywne (w 2018 r. – 6,7%).

Liczba tramwajów przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych wzrosła zarówno w porównaniu z 2018 r., jak i 2010 r. (odpowiednio o 3 i 65 tramwajów), a ich udział w ogólnej liczbie tramwajów wzrósł z 26,1% w 2010 r. do 88,1% w 2018 r. i 90,5% w 2019 r.

Przedsiębiorstwa i zakłady komunikacji miejskiej przewiozły w województwie pomorskim w 2019 r. powszechnie dostępnymi dla ludności środkami komunikacji miejskiej (autobusami, tramwajami i trolejbusami) 299,5 mln pasażerów, o 2,5% więcej niż w 2018 r. i o 1,2% mniej niż w 2010 r.

Dane o **ruchu pasażerów w portach lotniczych** obejmują pasażerów: dla których określony port krajowy jest portem zakończenia lotu rozpoczętego w porcie krajowym lub zagranicznym, dla których określony port krajowy jest portem rozpoczęcia lotu kończącego się w porcie krajowym lub zagranicznym, w tranzycie bezpośrednim, tj. pasażerów dla których przy kontynuacji podróży samolotem numer lotu pozostał bez zmian.

W 2019 r. łączna liczba startów i lądowań w Porcie Lotniczym Gdańsk wyniosła 47,1 tys., co oznacza wzrost zarówno w porównaniu z 2018 r., jak i 2010 r. odpowiednio o 1,2% i 59,6%. W skali roku liczba startów i lądowań samolotów polskich zmniejszyła się o 33,7%, natomiast samolotów zagranicznych zwiększyła się o 9,1%. W 2019 r. w łącznej liczbie startów i lądowań z lotniska Gdańsk udział startów i lądowań samolotów polskich wyniósł 12,1% i w porównaniu z 2018 r. zmniejszył się o 6,4 p.proc., a w stosunku do 2010 r. o 26,4 p.proc.

Tablica 48. Ruch pasażerów w Porcie Lotniczym Gdańsk

Table 48. Passenger traffic at Gdańsk Airport

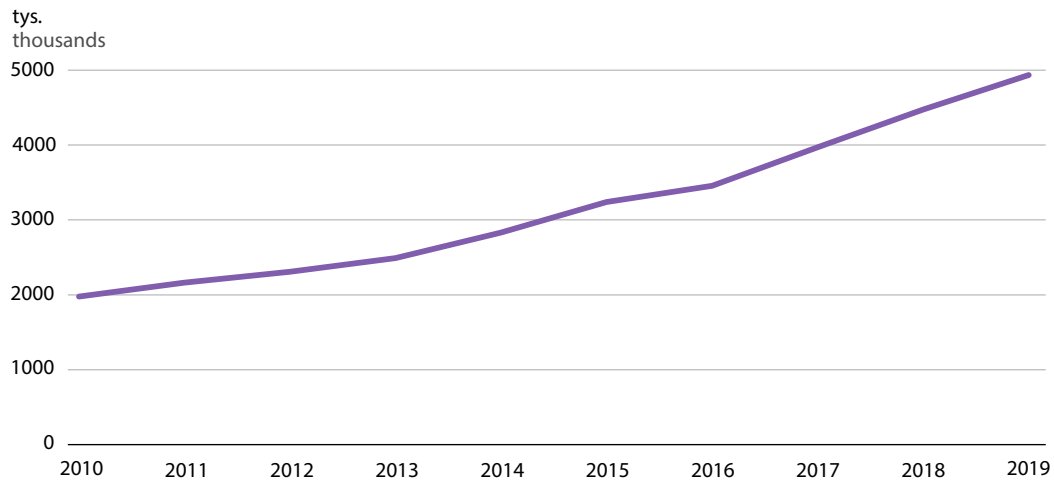
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Pasażerowie przybyli z portów ^a : Passenger arrivals from airports ^a :				
krajowych domestic	120128	225564	202243	213084
zagranicznych foreign	981827	1618766	2212380	2471030
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	900298	1505294	2021692	2463299
Pasażerowie odprawieni z portów ^a : Passenger departures from airports ^a :				
krajowych domestic	118883	230842	206698	216149
zagranicznych foreign	994090	1620204	2261274	2462703
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	911203	1507841	2063068	2456242

^a W lotach komunikacyjnych.
^a In transport flights.

W 2019 r. port lotniczy w Gdańsku obsłużył łącznie 5363,0 tys. pasażerów (bez tranzytu), o 9,8% więcej niż w 2018 r. i o 142,1% więcej niż 2010 r. Liczba obsłużonych pasażerów w skali roku zwiększyła się w ruchu międzynarodowym o 10,3%, natomiast w ruchu krajowym o 5,0%. W porównaniu z 2010 r. liczba obsłużonych pasażerów zwiększyła się zarówno w ruchu zagranicznym, jak i krajowym odpowiednio o 149,7% i 79,6%. Udział obsłużonych w 2019 r. przez lotnisko w Gdańsku (przyjazdy i wyjazdy) pasażerów w ruch krajowym wyniósł 8,0% (w 2018 r. – 8,4%, a w 2010 r. – 10,8%).

Wykres 77. Międzynarodowy ruch pasażerów w Porcie Lotniczym Gdańsk (przyjazdy i wyjazdy)

Chart 77. International passenger traffic at Gdańsk Airport (arrivals and departures)

Gospodarka morska

Maritime economy

W 2020 r. obroty ładunkowe w portach województwa pomorskiego zmniejszyły się w stosunku do 2019 r., natomiast wzrosły w porównaniu z 2010 r.

W 2020 r. obroty ładunkowe w portach morskich województwa pomorskiego wyniosły 61,8 mln t i zmniejszyły się w porównaniu z 2019 r. o 6,5%, a w odniesieniu do 2010 r. wzrosły o 59,4% (w kraju odpowiednio spadek o 5,7% i wzrost o 48,8%).

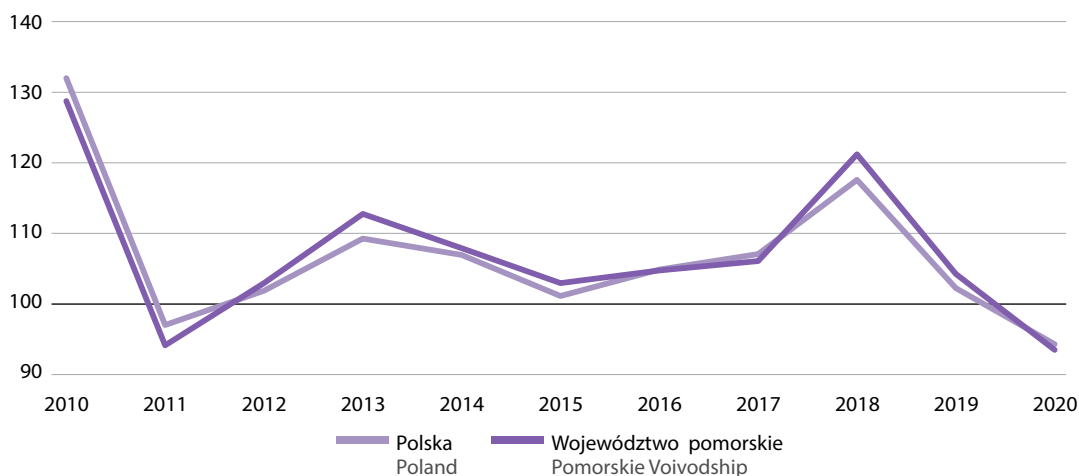
Obroty ładunkowe w portach morskich województwa pomorskiego stanowiły 69,8% obrotów ładunkowych w kraju (o 0,6 p.proc. mniej niż w 2019 r. i o 4,6 p.proc. więcej niż w 2010 r.).

Wykres 78. Dynamika obrotów ładunkowych w portach morskich

rok poprzedni=100

Chart 78. Indices of cargo turnover in seaports

previous year=100

Informacje o **obrotach ładunkowych** pochodzą od przedstawicieli statków zawijających do portów morskich i są pozyskiwane za pośrednictwem urzędów morskich – kapitanatów, bosmanatów w zakresie wymaganym Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/42/WE z dnia 6 maja 2009 r. (DZ. U. WE L 141 z 6 czerwca 2009 r.). Dane te nie uwzględniają: statków o pojemności brutto (GT) mniejszej niż 100, jednak w przypadkach uzasadnionych względami statystycznymi (np. duża częstotliwość ruchu lub znaczna waga ładunku transportowanego) są ujmowane w badaniu; załadunku bunkru (tj. paliwa dla statków) – wykazywany jest tylko wtedy, gdy statki dokonują jego przewozu pomiędzy portami lub z portu do statku zacumowanego na otwartym morzu; obrotu wewnątrz krajowego, z wyjątkiem kabotażu, tj. ładunków przewożonych drogą morską pomiędzy polskimi portami morskimi; wagi własnej załadowanych i wyładowanych kontenerów i jednostek ro-ro służących do transportu towarów.

W 2020 r. w skali roku w portach morskich województwa spadek wielkości przeładunków odnotowano w przeładunkach: „masowych ciekłych” (o 22,7%) i „kontenerów dużych” (o 6,2%), natomiast wzrost odnotowano w przeładunkach „masowych suchych” (o 9,0%), „pozostałych ładunków drobnicowych” (o 3,0%) oraz „ładunków tocznych” (o 1,5%).

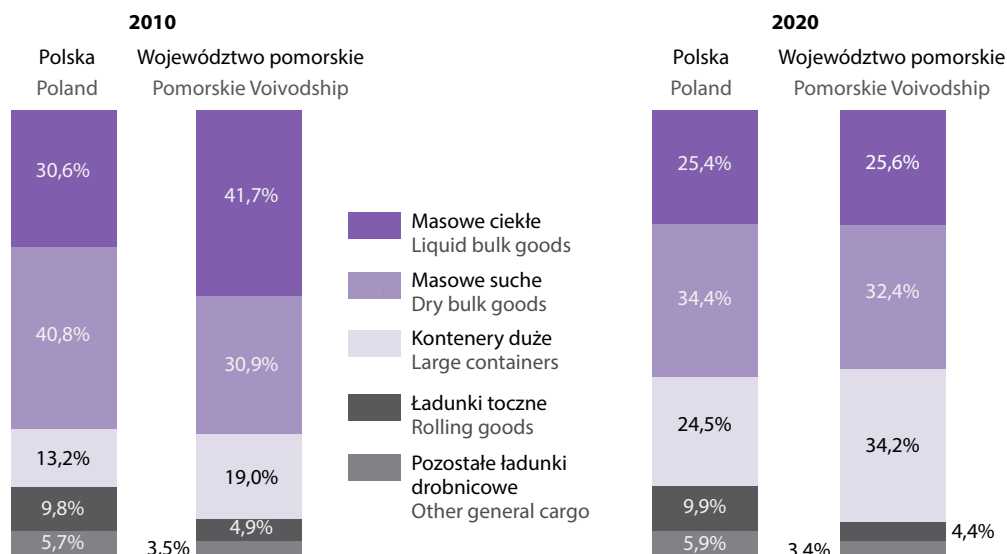
Tablica 49. Obroty ładunkowe w portach morskich
Table 49. Cargo turnover in seaports

Wyszczególnienie	2010	2015	2019	2020		Specification
	w tys. t in thousand tonnes				2019=100	
POLSKA POLAND						
Ogółem	59506,5	69529,5	93864,4	88520,0	94,3	Total
Masowe ciekłe	18179,6	18856,3	26844,3	22460,6	83,7	Liquid bulk goods
w tym ropa naftowa ^a	16644,5	16693,8	22108,1	17306,8	78,3	of which crude oil ^a
Masowe suche	24255,2	25744,3	29708,1	30420,2	102,4	Dry bulk goods
w tym węgiel i koks	11833,9	8138,8	12757,7	10014,4	78,5	of which coal and coke
Kontenery duże	7827,9	13576,4	23085,2	21655,6	93,8	Large containers
Ładunki toczne ^b	5852,5	7759,5	8925,9	8747,2	98,0	Rolling goods ^b
Pozostałe ładunki drobnicowe	3391,2	3593,1	5301,0	5236,5	98,8	Other general cargo
WOJEWÓDZTWO POMORSKIE POMORSKIE VOIVODSHIP						
Ogółem	38782,4	47081,5	66108,8	61811,3	93,5	Total
Masowe ciekłe	16191,4	15834,2	20501,1	15841,5	77,3	Liquid bulk goods
w tym ropa naftowa ^a	15246,4	14988,7	19305,8	14513,0	75,2	of which crude oil ^a
Masowe suche	11986,2 ^c	14884,8	18344,7	19997,5	109,0	Dry bulk goods
w tym węgiel i koks	4962,4	5565,3	9641,8	7370,7	76,4	of which coal and coke
Kontenery duże	7363,8	13060,5	22510,6	21116,8	93,8	Large containers
Ładunki toczne ^b	1899,8	2206,7	2692,5	2733,2	101,5	Rolling goods ^b
Pozostałe ładunki drobnicowe	1341,2	1095,2	2060,0	2122,4	103,0	Other general cargo
GDAŃSK						
Ogółem	26421,2	31684,9	45521,9	40574,7	89,1	Total
Masowe ciekłe	14778,4	14992,2	17999,8	13473,9	74,9	Liquid bulk goods
w tym ropa naftowa ^a	14283,5	14539,5	17201,8	12709,8	73,9	of which crude oil ^a
Masowe suche	6664,0	8546,4	10951,4	11402,9	104,1	Dry bulk goods
w tym węgiel i koks	3355,4	4183,1	6760,8	5629,4	83,3	of which coal and coke
Kontenery duże	3927,8	7508,2	15359,3	14038,0	91,4	Large containers
Ładunki toczne ^b	360,6	163,7	395,4	448,6	113,5	Rolling goods ^b
Pozostałe ładunki drobnicowe	690,4	474,3	816,0	1211,2	148,4	Other general cargo

a Łącznie z produktami z ropy naftowej. b Np. pojazdy drogowe, wagony kolejowe. c Dane zmieniono w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji.

a Including petroleum products. b E.g. road vehicles, railway wagons. c Data have been changed in relation to data published in the previous edition.

Wykres 79. Obroty ładunkowe w portach morskich według kategorii ładunkowych
 Chart 79. Cargo turnover in seaports by cargo categories

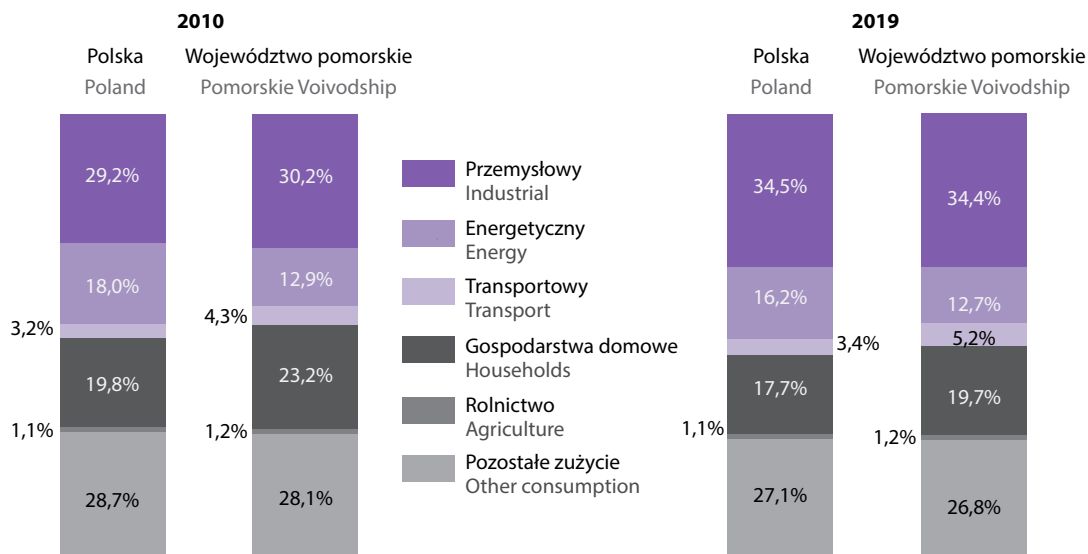
Spośród portów morskich województwa największe obroty ładunkowe w 2020 r. odnotowano w Gdańsku – 40,6 mln t, co oznacza spadek w stosunku do 2019 r. (o 10,9%), a wzrost w odniesieniu do 2010 r. (o 53,6%). Obroty ładunkowe w Gdańsku stanowiły 65,6% obrotów województwa pomorskiego ogółem, co oznacza spadek udziału zarówno w stosunku do 2019 r. (o 3,3 p.proc.), jak i 2010 r. (o 2,5 p.proc.). Największy udział w obrotach ładunkowych ogółem w gdańskich portach miały przeładunki z grupy „kontenery duże”, których przeładowano 14,0 mln t (34,6%) oraz „masowe ciekłe” odpowiednio 13,5 mln t (33,2%).

Energia Energy

W 2019 r. w województwie pomorskim w skali roku odnotowano wzrost mocy zainstalowanej w elektrowniach oraz mocy osiągalnej w elektrowniach. W gospodarstwach domowych odnotowano wzrost zarówno odbiorców energii elektrycznej, jak i zużycia energii elektrycznej w ciągu roku.

W 2019 r. moc zainstalowana w elektrowniach w województwie pomorskim wyniosła 2045,6 MW, co stanowiło 4,3% mocy zainstalowanej w kraju. W porównaniu z 2010 r. moc zainstalowana wzrosła w województwie o 48,2% (w kraju o 31,6%), natomiast w odniesieniu do 2018 r. odnotowano wzrost odpowiednio o 2,5% i 7,0%. Moc osiągalna w 2019 r. wyniosła 2021,7 MW, czyli 4,4% mocy osiągalnej w kraju. W porównaniu z 2010 r. moc osiągalna wzrosła w województwie o 44,4% (w kraju o 28,4%), natomiast w odniesieniu do 2018 r. odnotowano wzrost odpowiednio o 2,8% i 7,0%.

Wykres 80. Zużycie energii elektrycznej według sektorów gospodarki
 Chart 80. Electricity consumption by economy sectors

W 2019 r. w województwie pomorskim wyprodukowano 4686,1 GWh energii elektrycznej (wzrost o 14,2% w stosunku do 2018 r. i wzrost o 52,1% w porównaniu z 2010 r.), co stanowiło 2,9% energii wyprodukowanej w Polsce. W kraju odnotowano spadek o 3,6% w odniesieniu do 2018 r. i wzrost o 4,0% w stosunku do 2010 r. W 2019 r. w województwie pomorskim największy udział w produkcji energii stanowiły odnawialne nośniki energii – 51,9% (w Polsce – 15,5%).

Informacje o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Tablica 50. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
 Table 50. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie	2010	2015	2018	2019	Specification
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys.	856,1	846,1	899,9	939,9	Consumers (as of 31 December) in thousands
miasta	617,5	612,2	642	679,1	urban areas
wieś	238,6	233,8	257,9	260,8	rural areas
Zużycie (w ciągu roku):					Consumption (during the year):
w GWh	1891,3	1655,8	1816,4	1826,6	in GWh
miasta	1259,6	1087,8	1144,9	1125,1	urban areas
wieś	631,7	568,0	671,5	701,5	rural areas
w kWh na odbiorcę ^a	2209,3	1957,1	2018,5	1943,5	in kWh per consumer ^a
miasta	2039,7	1776,8	1783,4	1656,8	urban areas
wieś	2648,2	2429,1	2603,7	2690,1	rural areas

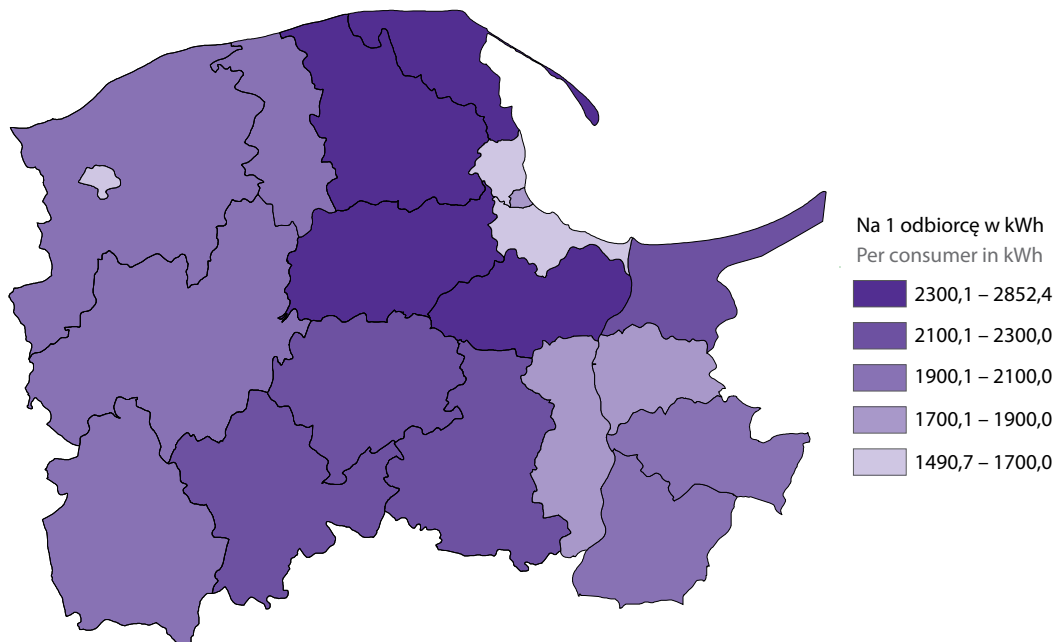
^a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.
 Źródło: dane Ministerstwa Energii.

^a The number of consumers as of 31 December was used in calculations.
 Source: data of the Ministry of Energy.

W 2019 r. w województwie pomorskim odnotowano 939,9 tys. odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych (o 4,4% więcej niż w 2018 r. i o 9,8% więcej niż w 2010 r.), co stanowiło 6,0% wszystkich odbiorców w Polsce. Większość odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w województwie to mieszkańcy miast – 72,3% (w 2018 r. – 71,3%). W Polsce odbiorcy w miastach stanowili 66,7% (w 2018 r. – 66,5%). Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych wyniosło 1826,6 GWh (o 0,6% więcej niż w 2018 r. i o 3,4% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 6,0% zużycia energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w Polsce. Więcej energii elektrycznej w gospodarstwach domowych zużyto w miastach – 61,6% (w 2018 r. – 63,0%), w Polsce udział ten wyniósł 58,6% (w 2018 r. – 58,9%). Zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie pomorskim w 2019 r. wyniosło 781,3 kWh – w miastach 757,0 kWh, a na wsi 823,8 kWh (w Polsce odpowiednio 797,5 kWh, 777,9 kWh i 826,9 kWh).

Mapa 44. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2019 r.

Map 44. Consumption of electricity in households in 2019

Rozdział 7

Chapter 7

Finanse jednostek samorządu terytorialnego

Finance of local government units

7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego

7.1. Revenue of local government units

W 2019 r. jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli uzyskały dochody wyższe niż wcześniej, przy czym relatywnie najbardziej wzrosły dochody budżetu województwa. W skali roku odnotowano największy wzrost dotacji oraz dochodów własnych i subwencji ogólnej.

Dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego województwa pomorskiego w 2019 r. wyniosły 18082,3 mln zł (o 10,7% więcej niż w 2018 r.) i stanowiły 6,5% łącznych dochodów jednostek samorządu terytorialnego w kraju. Największy wzrost dochodów w skali roku dotyczył samorządu województwa oraz miast na prawach powiatu. W strukturze dochodów jednostek samorządu terytorialnego województwa pomorskiego dochody gmin stanowiły 47,2%, miast na prawach powiatu – 35,6%, powiatów – 10,1%, a województwa – 7,1%.

Największą część dochodów stanowiły dochody własne – 48,9% (w kraju – 48,7%), a najmniejszą subwencja ogólna z budżetu państwa – 20,9% (w kraju – 22,2%).

Dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 7735 zł i były wyższe niż przed rokiem o 717 zł (o 10,2%). Jednostki poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego znacznie różnią się między sobą wielkością omawianego wskaźnika. W miastach na prawach powiatu i gminach jest on znacznie wyższy niż w powiatach i województwie.

Tablica 51. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 51. Revenue of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w % ogółem dochodów share of own revenue in % of total revenue
Ogółem Total	4415,76	5393,19	7017,36	7734,85	48,9
Gminy ^a Gminas ^a	2977,73	3692,60	5229,10	5703,14	41,2
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4471,79	5659,94	6874,03	7644,00	61,1
Powiaty Powiats	896,45	972,76	1170,22	1222,94	39,7
Województwo Voivodship	319,10	365,43	447,05	550,50	52,1

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
^a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Źródłami dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego są: udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT), wpływy z podatków oraz opłat, dochody z majątku JST, spadki, zapisy i darowizny na rzecz JST, dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez JST (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej), odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej) i inne.

Głównym źródłem dochodów JST są dochody własne – w 2019 r. wyniosły one 8842,4 mln zł, stanowiąc 48,9% dochodów ogółem (o 0,6 p.proc. mniej niż przed rokiem). Największy udział dochodów własnych w dochodach ogółem odnotowano w budżetach miast na prawach powiatu – 61,1%, następnie w budżecie województwa (52,1%), gmin (41,2%) i powiatów (39,7%).

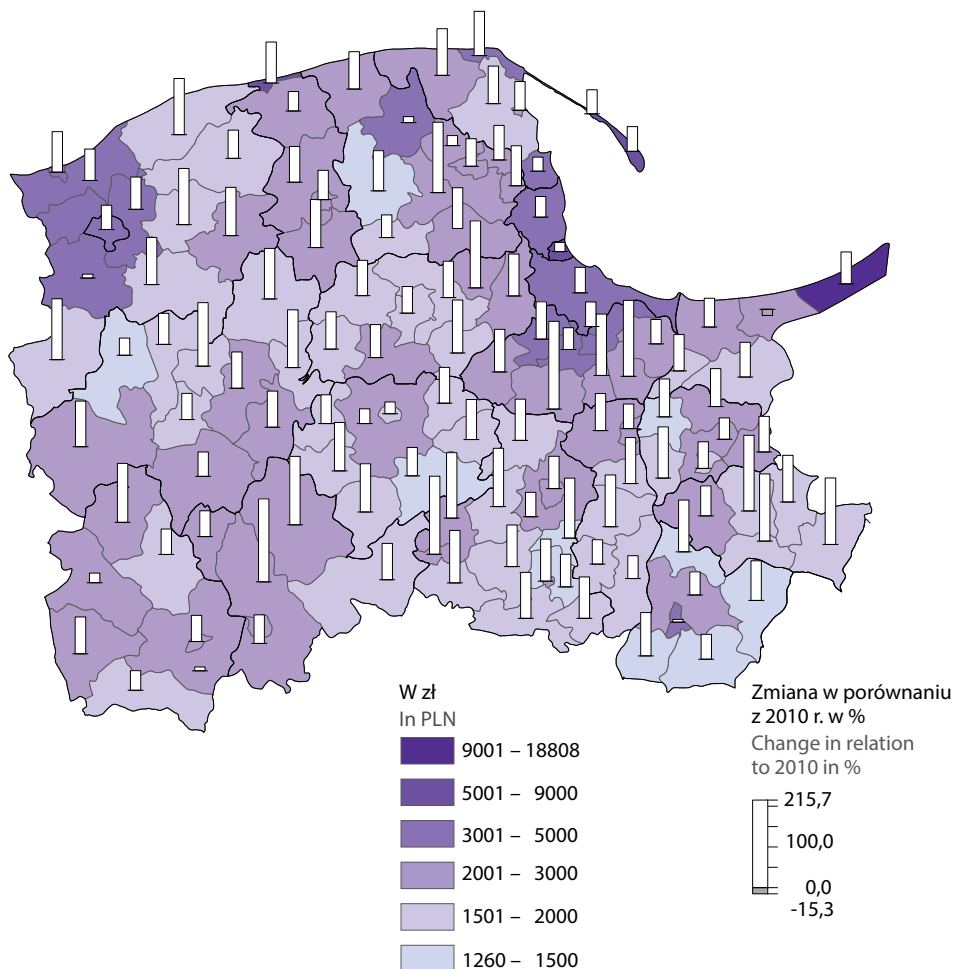
W dochodach własnych JST najważniejszymi pozycjami są udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz w podatku dochodowym od osób prawnych. W 2019 r. wpływy z tytułu udziału w PIT wyniosły 3431,0 mln zł, a z tytułu udziału w CIT – 760,3 mln zł, stanowiąc odpowiednio 38,8% i 8,6% dochodów własnych.

W porównaniu z rokiem poprzednim dochody własne JST były wyższe o 749,9 mln zł (o 9,3%). Dochody z tytułu udziału w PIT wzrosły o 311,8 mln zł (o 10,0%), a z tytułu udziału w CIT – o 195,3 mln zł (o 34,6%).

Dochody własne budżetów JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się w 2019 r. na poziomie 3782 zł. W gminach było to przeciętnie 2350 zł (od 1260 zł w gminie Sadlinki do 18808 zł w Krynicy Morskiej), natomiast w miastach na prawach powiatu – 4672 zł (od 3300 zł w Słupsku do 7834 zł w Sopocie). W powiatach omawiany wskaźnik wyniósł średnio 485 zł (od 391 zł w powiecie malborskim do 689 zł w powiecie człuchowskim). Z budżetu województwa na każdego mieszkańca przypadało 287 zł dochodów własnych. Znaczne dysproporcje między jednostkami poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego wynikają przede wszystkim z ustawowo różnych udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych.

Mapa 45. Dochody własne^a budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2019 r.

Map 45. Own revenue^a of budgets of gminas per capita in 2019

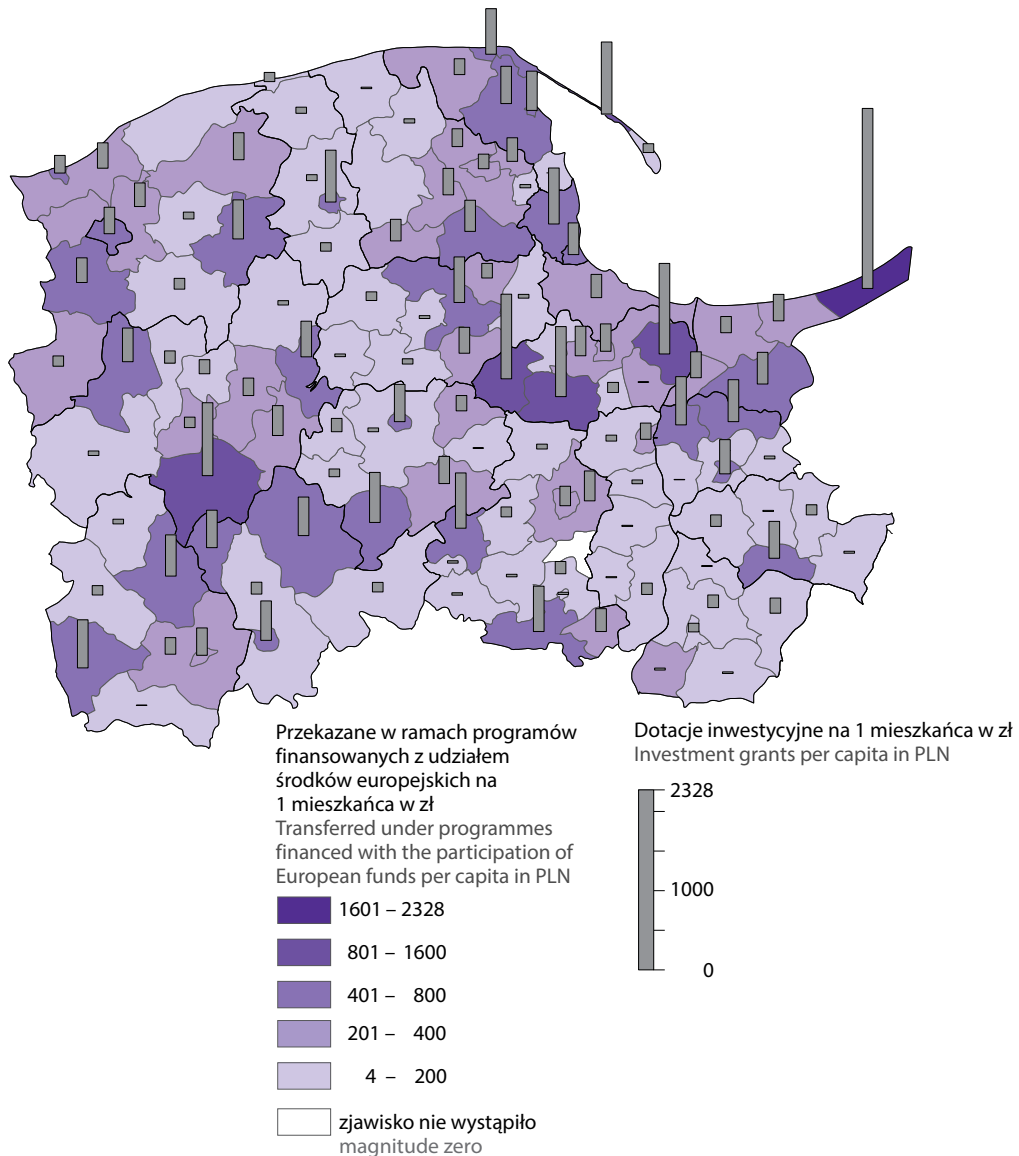
a Dochody własne miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymane w ramach części gminnej i powiatowej.
 a Own revenue of cities with powiat status includes funds received under the gmina and powiat parts.

W 2019 r. oprócz dochodów własnych na rachunki jednostek samorządu terytorialnego wpłynęły dotacje w kwocie 5456,6 mln zł, z czego 1284,8 mln zł (23,5%) to dotacje na zadania inwestycyjne. Łącznie dotacje stanowiły 30,2% dochodów ogółem JST (o 1,1 p.proc. więcej niż w 2018 r.), w tym w budżetach gmin – 36,2%, miast na prawach powiatu – 23,4%, powiatów – 19,1%, a w budżecie województwa – 39,8%. W porównaniu z 2018 r. dotacje ogółem JST były wyższe o 696,5 mln zł (o 14,6%), przy czym dotacje na zadania inwestycyjne zwiększyły się o 18,8%.

Z ogólnej kwoty otrzymanych przez JST dotacji istotna część (1325,6 mln zł, tj. 24,3%) to dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (paragrafy 200, 620, 205, 625 klasyfikacji budżetowej). Dotacje z paragrafów 200 i 620 (w kwocie 157,4 mln zł) dotyczą źródeł pozaunijnych oraz stosunkowo niewielkich, końcowych wydatków na projekty ujęte w Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia 2007–2013. Dotacje z paragrafów 205 i 625 (w kwocie 1168,2 mln zł) dotyczą natomiast projektów określonych w Umowie Partnerstwa na lata 2014–2020. Z ogólnej kwoty dotacji europejskich 86,8% (1150,0 mln zł) stanowiły dotacje na zadania inwestycyjne. W porównaniu z 2018 r. dotacje z funduszy europejskich były wyższe o 209,9 mln zł, w tym dotacje na cele inwestycyjne o 322,8 mln zł, co oznacza to wzrost odpowiednio o 18,8% i o 39,0%.

W 2019 r. dotacje JST na realizację projektów europejskich (paragrafy: 200, 620, 205 i 625) w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły średnio 567 zł. W gminach było to przeciętnie 291 zł, w miastach na prawach powiatu – 478 zł na osobę, a w powiatach – 52 zł. Z budżetu województwa na każdego mieszkańca przypadło 176 zł dotacji europejskich.

Mapa 46. Dotacje^a dla gmin na 1 mieszkańca w 2019 r.
 Map 46. Grants^a for gminas per capita in 2019

a Dotacje z paragrafów 200 i 620 oraz 205 i 625 według klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych. Dotacje miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymane w ramach części gminnej i powiatowej.
 a Data relate to grants from paragraphs 200 and 620 as well as 205 and 625 of the classification of budgetary revenue and expenditure. Grants for cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

W 2019 r. JST otrzymały również subwencję ogólną z budżetu państwa w wysokości 3783,2 mln zł, stanowiącą 20,9% dochodów ogółem (o 0,4 p.proc. mniej niż przed rokiem). Największą część subwencji ogólnej (81,7%) stanowiła część oświatowa w kwocie 3089,2 mln zł. Największy udział subwencji ogólnej w dochodach ogółem dotyczył budżetów powiatów (41,3%), a najmniejszy budżetu województwa (8,1%). W odniesieniu do 2018 r. subwencja ogólna JST była wyższa o 298,0 mln zł (o 8,6%), w tym subwencja oświatowa – o 251,2 mln zł (o 8,9%).

7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

7.2. Expenditure of local government units

W 2019 r. jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli zrealizowały wydatki wyższe niż przed rokiem. Najbardziej wzrosły wydatki budżetu województwa. W strukturze wydatków zwiększył się udział wydatków bieżących kosztem wydatków majątkowych. W skali roku zmniejszyła się wartość wydatków inwestycyjnych, jak i ich udział w wydatkach ogółem.

W 2019 r. wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 18402,1 mln zł (wzrost o 8,8% w porównaniu z 2018 r.) i stanowiły 6,6% łącznych wydatków jednostek samorządu terytorialnego w kraju. Wydatki gmin stanowiły 46,6%, miast na prawach powiatu – 36,3%, powiatów – 9,9%, a województwa – 7,2%. Zarówno w województwie pomorskim, jak i w kraju, główną część wydatków jednostek samorządu terytorialnego stanowiły wydatki bieżące – odpowiednio 80,0% i 81,8%. Wydatki majątkowe jednostek samorządu terytorialnego stanowiły 20,0% wydatków ogółem, a wydatki inwestycyjne – 19,0%. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w gminach wyniósł 16,7%, w miastach na prawach powiatu – 17,2%, w powiatach – 17,2%, natomiast w przypadku samorządu województwa było to 45,6%.

Wydatki ogółem JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 7872 zł i w odniesieniu do 2018 r. były wyższe o 607 zł (o 8,4%). Jednostki poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego znacznie różnią się między sobą wielkością omawianego wskaźnika. W miastach na prawach powiatu i gminach był on znacznie wyższy niż w powiatach i w województwie.

Tablica 52. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 52. Expenditure of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w % ogółem wydatków share of investment expenditure in % of total expenditure
Ogółem Total	4850,72	5244,66	7264,97	7871,63	19,0
Gminy ^a Gminas ^a	3277,89	3636,16	5538,42	5735,17	16,7
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4870,32	5412,75	6935,43	7932,95	17,2
Powiaty Powiats	949,42	964,54	1210,34	1221,67	17,2
Województwo Voivodship	384,03	348,06	448,97	563,64	45,6

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
^a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Głównym obciążeniem dla budżetów JST są wydatki bieżące, które w 2019 r. wyniosły 14718,9 mln zł, stanowiąc 80,0% wydatków ogółem (o 1,9 p. proc. więcej niż przed rokiem). Największy udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem był w budżetach gmin (82,8%), a mniejszy w budżetach powiatów (82,5%), miast na prawach powiatu (81,1%) i samorządu województwa (52,4%). Z ogólnej kwoty wydatków bieżących najwięcej przeznaczono na wynagrodzenia (4563,9 mln zł) oraz na świadczenia na rzecz osób fizycznych (3458,0 mln zł), co stanowiło odpowiednio 24,8% i 18,8% wydatków ogółem.

W porównaniu z 2018 r. wydatki bieżące JST były wyższe o 1501,5 mln zł, o 11,4%. Wydatki na wynagrodzenia wzrosły o 341,4 mln zł (o 8,1%), a wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych – o 599,1 mln zł (o 21,0%).

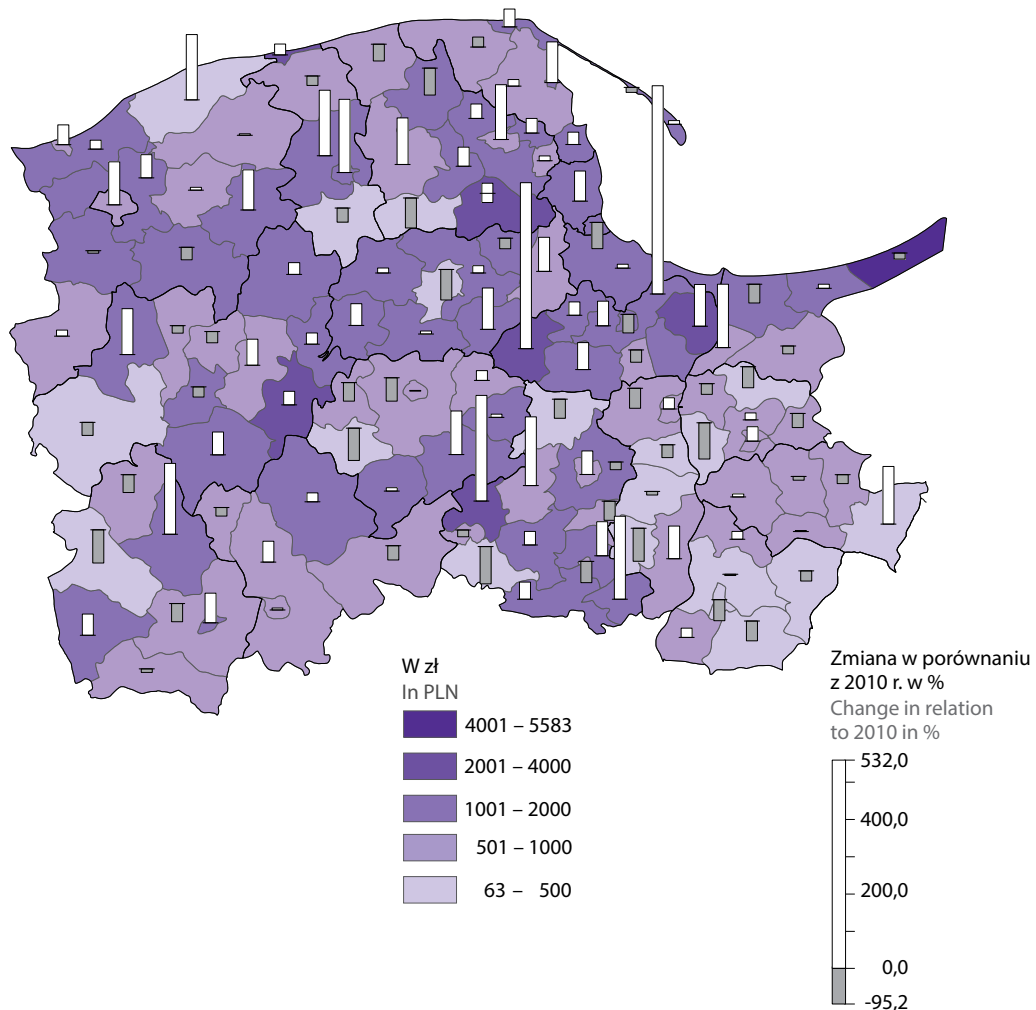
Oprócz wydatków bieżących jednostki samorządu terytorialnego zrealizowały w 2019 r. wydatki majątkowe w kwocie 3683,2 mln zł, z czego niemal całość (94,9%) stanowiły wydatki inwestycyjne – 3493,9 mln zł. Wydatki inwestycyjne stanowiły 19,0% wydatków ogółem JST (o 1,9 p.proc. mniej niż w 2018 r.). Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem największy był w budżecie województwa (45,6%), a niższy w budżetach powiatów (17,2%), miast na prawach powiatu (17,2%) i gmin (16,7%).

W porównaniu z 2018 r. wydatki majątkowe JST były niższe o 13,9 mln zł, w tym wydatki inwestycyjne – o 42,6 mln zł, co oznacza spadek w skali roku odpowiednio o 0,4% i o 1,2%.

Wydatki inwestycyjne budżetów JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się w 2019 r. na poziomie 1495 zł. W gminach było to przeciętnie 957 zł, w miastach na prawach powiatu – 1363 zł, a w powiatach – 211 zł. Z budżetu samorządu województwa na każdego mieszkańca przypadało 257 zł wydatków inwestycyjnych.

Mapa 47. Wydatki inwestycyjne gmin^a na 1 mieszkańca w 2019 r.

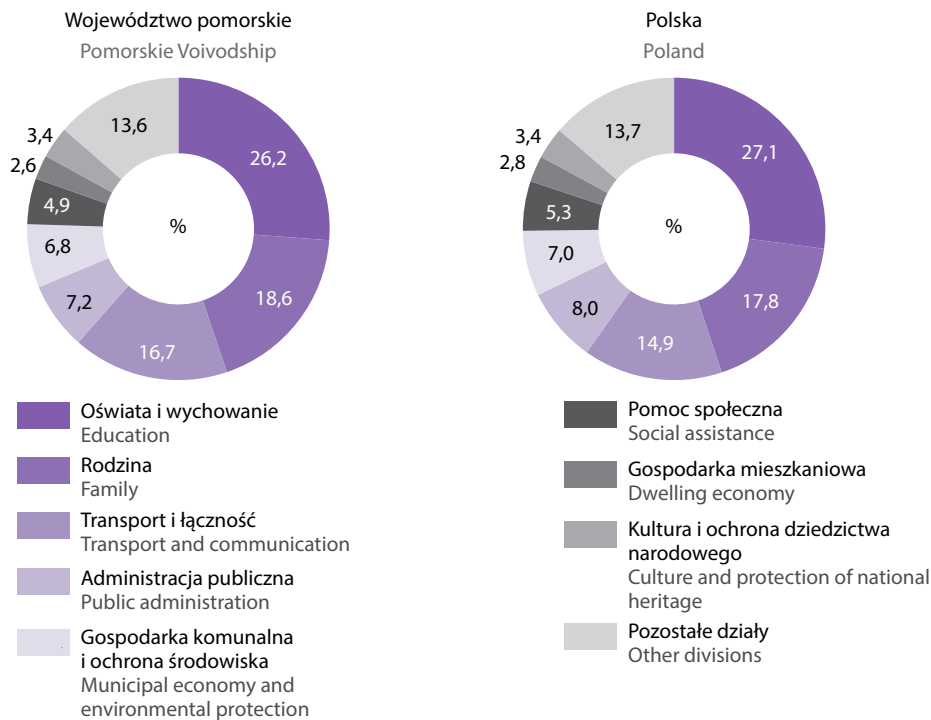
Map 47. Investment expenditure of gminas^a per capita in 2019

^a Wydatki miast na prawach powiatu dotyczą zadań statutowych gmin i powiatów.

^a Expenditure of cities with powiat status concerns the statutory tasks of gminas and powiats.

Wykres 81. Wydatki budżetowe według działów w 2019 r.
 Chart 81. Budgetary expenditure by divisions in 2019

Analizując wydatki JST według działów, można stwierdzić, że 8 działów (spośród 34 ujętych w klasyfikacji budżetowej) skupia ponad 86% wydatków ogółem. Największy udział mają „Oświata i wychowanie” (26,2%) oraz „Rodzina” (18,6%), a także „Transport i łączność” (16,7%).

Wydatki w dziale „Oświata i wychowanie” miały największy udział w budżetach powiatów i gmin (stanowiąc odpowiednio 31,6% i 28,2% wydatków ogółem tych jednostek), natomiast wydatki w dziale „Rodzina” w budżetach gmin i miast na prawach powiatu (odpowiednio 27,1% i 14,4%). Wydatki w dziale „Transport i łączność” realizowane były głównie przez budżet województwa oraz budżety miast na prawach powiatu stanowiąc odpowiednio 59,8% i 20,6% ogólnej kwoty wydatków tych jednostek. Różna struktura wydatków jednostek poszczególnych szczebli samorządu wynika z odmienności przypisanych im zadań.

Strukturę wydatków ogółem JST według działów cechuje duża stabilność. Różnice w porównaniu z 2018 r. były niewielkie i zawierały się w przedziale od minus 0,9 p.proc. do plus 2,1 p.proc.

7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3. Result of budgets of local government units

W 2019 r. dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego były niższe niż wydatki, co wpłynęło na ujemny wynik budżetów tych jednostek. O deficycie w największym stopniu zdecydował ujemny wynik budżetów miast na prawach powiatu i gmin.

Rok budżetowy 2019 jednostki samorządu terytorialnego (JST) województwa pomorskiego zamknęły deficytem w wysokości 319,8 mln zł (wobec deficytu 576,5 mln zł w 2018 r.). Na tę kwotę złożył się przede wszystkim deficyt budżetów miast na prawach powiatu (243,0 mln zł), gmin (47,9 mln zł) i deficyt województwa (30,7 mln zł) oraz nadwyżka budżetowa powiatów (1,9 mln zł).

W porównaniu z 2018 r. deficyt budżetów miast na prawach powiatów był niemal 5-krotnie wyższy, z kolei deficyt gmin zmniejszył się blisko 10-krotnie.

Tablica 53. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 53. Result of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	-987,7	342,3	-576,5	-319,8
Gminy ^a Gminas ^a	-427,8	82,7	-460,8	-47,9
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	-336,9	207,6	-51,5	-243,0
Powiaty Powiats	-75,5	12,1	-59,8	1,9
Województwo Voivodship	-147,4	40,0	-4,5	-30,7

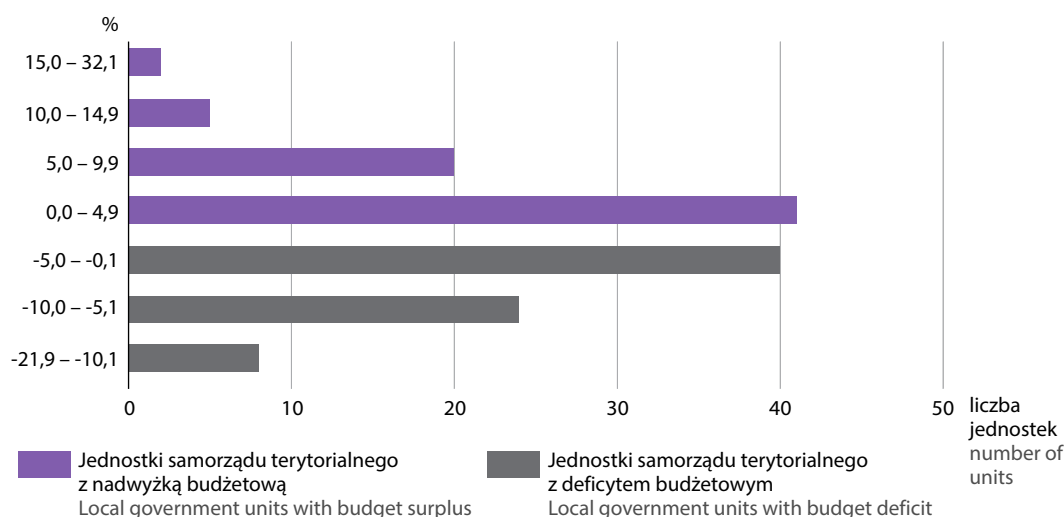
a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

W 2019 r. deficyt budżetów JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniósł przeciętnie 137 zł, przy czym w miastach na prawach powiatu było to 289 zł, w gminach – 32 zł, a w budżecie województwa – 13 zł. Nadwyżka w powiatach osiągnęła średnio ponad 1 zł na osobę.

Relacja deficytu JST do dochodów ogółem wyniosła 1,8%. W miastach na prawach powiatu relacja ta wyniosła 3,8%, w województwie – 2,4%, natomiast w gminach – 0,6%. W powiatach stosunek nadwyżki do dochodów ogółem osiągnął poziom 0,1%.

Wykres 82. Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2019 r.

Chart 82. Number of local government units by relation of the budget result to total revenue in 2019

W 2019 r. spośród 119 gmin województwa pomorskiego w 59 nie wydatkowano wszystkich środków budżetowych, a w 60 wydatki przekroczyły dochody. Gminą z największą relacją deficytu do dochodów były Cedry Wielkie (21,9%), natomiast najkorzystniejszą sytuacją przedstawiała się w Krynicy Morskiej, w której udział wyniku finansowego do dochodów ogółem wyniósł 32,1%. W 3 miastach na prawach powiatu odnotowano ujemną relację wyniku finansowego do dochodów ogółem, przy czym najwyższą w Gdyni (7,1%), a jedynie w Sopocie udział wyniku finansowego w dochodach ogółem osiągnął wartości dodatnie (6,5%). Natomiast w powiatach województwa pomorskiego sytuacja rozłożyła się równomiernie – w 8 powiatach relacja wyniku finansowego do dochodów ogółem była ujemna (w tym w największym stopniu w powiecie tczewskim – 6,8%) i w 8 powiatach wspomniana relacja była dodatnia (w tym w największym stopniu w powiecie słupskim – 9,8%).

7.4. Projekty dofinansowane z Unii Europejskiej z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności

7.4. Projects co-financed by the European Union from structural funds and the Cohesion Fund

Udział dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa pomorskiego do końca 2020 r. był niższy niż przeciętnie w kraju. Najwięcej środków było przeznaczonych na projekty zrealizowane w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej (WPR) i wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) w Polsce w latach 2014–2020. Instrumentami realizacji Umowy Partnerstwa są krajowe programy operacyjne (KPO) i regionalne programy operacyjne (RPO).

Do końca grudnia 2020 r. całkowita wartość projektów zrealizowanych na terenie województwa pomorskiego w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 wyniosła 29,6 mld zł, co stanowiło 5,8% wartości całkowitej w Polsce (nie wliczając środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna).

Ponad połowa omawianej kwoty (59,7%, 17,7 mld zł) pochodziła z budżetu Unii Europejskiej. W kraju udział dofinansowania ze środków wspólnotowych był o 1,1 p.proc. wyższy i wyniósł 60,8%. Na 1 mieszkańca województwa pomorskiego przypadało przeciętnie 12608 zł, o 709 zł mniej niż w kraju.

Tablica 54. Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków Unii Europejskiej projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa do końca 2020 r. ^a

Table 54. The total value of projects and the value of European Union co-financing of projects implemented under the Partnership Agreement 2014-2020 in the Voivodship by the end of 2020 ^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym dofinansowane ze środków Unii Europejskiej Of which co-financed from the European Union resources	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
Ogółem Total	29587,2	17666,7	12608	5,8 ^b
programy operacyjne: operational programmes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	13502,8	7218,6	5754	6,3
Inteligentny Rozwój Smart Growth	3916,9	2113,2	1669	6,1
Polska Cyfrowa Digital Poland	395,3	229,3	168	2,8
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Development	660,7	559,4	282	2,8
Regionalne Programy Operacyjne Regional Operational Programmes	11111,6	7546,0	4735	6,1

^a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. ^b Dla Polski łącznie ze środkami Programu Operacyjnego Polska Wschodnia.

^a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme. ^b For Poland, together with the funds of the Operational Programme Eastern Poland.

Fundusze strukturalne (tj. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – EFRR i Europejski Fundusz Społeczny – EFS) oraz Fundusz Spójności (FS) w różnym stopniu wspierały projekty w ramach poszczególnych programów operacyjnych. Spośród programów zrealizowanych w województwie pomorskim największą wartość miały projekty Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – 13,5 mld zł. Stanowiły one 45,6% wartości całkowitej wszystkich projektów w województwie oraz 6,3% wszystkich projektów w tym programie w Polsce. Wartość umów/decyzji w pozostałych programach operacyjnych była znacznie niższa i wyniosła: 3,9 mld zł dla PO Inteligentny Rozwój, 0,7 mld zł dla PO Wiedza Edukacja Rozwój i 0,4 mld zł dla PO Polska Cyfrowa. Ich udział w kraju zawierał się w granicach od 2,8% do 6,1%. Najwyższe dofinansowanie ze środków UE (na poziomie 84,7%) uzyskiwały projekty w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój. Wartość projektów zrealizowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego wyniosła 11,1 mld zł i stanowiła 6,1% wszystkich RPO w Polsce.

Tylko część środków publicznych przekazanych na realizację wymienionych programów operacyjnych jest realizowana przez samorządy, natomiast pozostałe trafiają bezpośrednio do sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), fundacji, stowarzyszeń, uczelni, szkół itp.

Należy podkreślić, że opisane wartości projektów to nie są wszystkie środki europejskie wykorzystywane w województwie. Nie obejmują one:

- funduszy z formalnie już zakończonych poprzednich ram finansowych 2007–2013, lecz jeszcze później w niewielkim stopniu wykorzystywanych,
- środków pozaunijnych z Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF; tzw. Funduszu Norweskiego) i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG),
- projektów unijnych na lata 2014–2020 realizowanych poza funduszami strukturalnymi i Funduszem Spójności, czyli poza Umową Partnerstwa i pieczęcią Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (np. realizowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – EFRRO).

Rozdział 8. Wybrane dane o województwie pomorskim

Chapter 8. Selected data on Pomorskie Voivodship

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w tys. zł (ceny bieżące)	835580,0	753785,9	526925,4	633080,2	760724,1
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w tys. zł (ceny bieżące)	242291,0	189443,8	270645,2	234025,4	160987,8
Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w dam ³	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035
Odpady komunalne zebrane selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	6,7	7,9	8,5	12,8	18,9
Przyrost naturalny na 1000 ludności	3,3	2,5	2,0	1,7	2,0
Urodzenia żywe na 1000 ludności	11,8	11,0	11,0	10,4	10,7
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności	1,2	1,0	0,9	0,8	0,9
Współczynnik starości demograficznej w %	12,1	12,5	12,9	13,5	14,1
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	642	679	684	724	690
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL ^b w %	50,3	49,8	50,2	50,2	50,9
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL ^b w %	55,5	54,5	55,5	55,8	55,7
Stopa bezrobocia według BAEL ^b w %	9,3	8,5	9,6	10,1	8,6
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	63	93	102	69	43
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^c w zł	3388,40	3569,44	3680,51	3814,94	3974,86
Przeciętna w roku liczba emerytów i rencistów w tys.	455,6	453,3	452,9	449,4	447,1
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	1580,15	1660,58	1746,98	1840,80	1900,33
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w zł	1256,79	1298,48	1350,56	1433,64	1376,34
Granica ubóstwa skrajnego w %	7,1	9,2	9,8	9,2	6,5
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w %	9,0	8,6	8,6	8,7	8,0
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	20 ^d	21	23	39	54
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności	343,3	346,6	351,2	354,9	358,1
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w m ³	32,9	32,9	32,3	32,0	32,6
Porady lekarskie udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	6,5	6,6	6,8	6,9	7,0
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	2019	1898	1893	1890	1925
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^e w %	94,8	96,0	95,8	95,3	96,8
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^e w %	4,3	3,3	3,4	4,0	2,8
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^e w mln zł (ceny bieżące)	5271,1	5134	5043	5284,8	6103,2
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^e (rok poprzedni = 100; ceny bieżące)	71,1	97,4	98,2	104,8	115,5
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową ^f na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	215	274	442	407	449

a Do obliczenia salda migracji wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. b Dane średnioroczne. gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. f Bez amortyzacji środków trwałych.

a Net migration was calculated using data on internal migration for 2015 and international migration for 2014. b Annual average data. c Data concern f Excluding depreciation of fixed assets.

2015	2016	2017	2018	2019	2020	Specification
847046,1	402301,9	564622,4	606644,4	690597,0		• Outlays on fixed assets in environmental protection in thousand PLN (current prices)
209405,2	58248,2	74098,1	138234,5	156265,7		• Outlays on fixed assets in water management in thousand PLN (current prices)
0,035	0,036	0,037	0,038	0,038		• Municipal wastewater discharged per capita in dam ³
22,3	23,8	27,2	28,9	32,3		• Municipal waste collected separately in total municipal waste collected in %
1,5	2,0	2,5	1,8	1,5	-0,5	Natural increase per 1,000 population
10,7	11,2	11,8	11,4	11,1	10,4	Live births per 1,000 population
1,0 ^a	1,5	1,5	2,2	2,7	1,7	Net migration for permanent residence per 1,000 population
14,7	15,3	15,8	16,4	16,9	17,4	Old age index in %
657	776	852	893	905		• Children in pre-primary establishments per 1,000 children aged 3-6
53,7	54,5	55,8	56,0	57,2	56,5	Employment rate by LFS ^b in %
57,6	57,9	58,3	57,7	58,8	58,4	Activity rate by LFS ^b in %
6,6	5,7	4,3	3,0	2,7	3,1	Unemployment rate by LFS ^b in %
19	14	12	13	15	22	Registered unemployed persons per job offer
4171,76	4358,51	4620,19	4916,59	5282,31	5512,43	Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector ^c in PLN
448,8	450,8	453,5	470,5	476,5	480,9	Annual average number of retirees and pensioners in thousands
1955,84	1991,44	2043,95	2133,79	2236,73	2364,06	Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN
1380,92	1560,35	1649,04	1737,54	1859,98		• Average monthly available income per capita in households in PLN
8,6	4,3	3,0	2,0	1,4		• Extreme poverty threshold in %
7,4	6,8	5,9	5,3	4,8		• Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in %
60	63	70	84	106		• Children staying in nurseries and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3
362,5	366,5	371,5	376,8	382,6		• Dwelling stocks per 1,000 population
32,8	34,2	33,6	35,2	34,8		• Consumption of water from water supply system in households (during the year) per capita in m ³
7,2	7,3	7,4	7,6	7,8		• Doctor's consultation provided within the scope of out-patient health care per capita
1909	1851	1839	1744	1760		• Population per out-patient health care unit
95,3	95,0	94,1	95,0	95,8	96,3	Cost level indicator in non-financial enterprises ^e in %
4,0	4,2	5,0	4,0	3,3	3,1	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^e in %
6936,2	6135,4	6413,1	5823,1	7194,1	7358,5	Investment outlays of non-financial enterprises ^e in million PLN (current prices)
113,6	88,5	104,5	90,8	123,5	102,3	Investment outlays of non-financial enterprises ^e (previous year = 100; current prices)
502	536	542	751	979		• Intramural expenditure on research and development ^f per capita in PLN (current prices)

c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. d Bez klubów dziecięcych. e Dane dotyczą podmiotów economic entities employing more than 9 persons. d Excluding children's clubs. e Data concern economic entities employing more than 49 persons.

SELECTED DATA ON POMORSKIE VOIVODSHIP

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Sprzedaż detaliczna towarów ^a (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	112,4	117,0	105,7	109,6	110,0
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej	51,9	52,8	53,9	55,4	56,2
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	25,0	30,8	35,5	36,6	41,3
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %:					
ogółem	51,2	50,1	47,1	49,2	51,1
gminy ^b	44,8	44,5	45,0	46,4	46,8
miasta na prawach powiatu	67,3	66,1	54,0	58,5	63,5
powiaty	28,4	27,2	29,1	29,6	30,5
województwo	45,3	46,7	46,7	46,2	44,0
Dotacje inwestycyjne ogółem ^c dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł:					
ogółem	715,7	910,7	1548,3	1142,6	1017,5
gminy ^b	270,0	359,4	250,7	199,4	227,3
miasta na prawach powiatu	197,4	228,9	1062,9	731,2	531,1
powiaty	104,2	143,2	62,2	63,8	76,3
województwo	144,1	179,2	172,5	148,1	182,8
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %:					
ogółem	25,9	26,0	23,9	19,0	20,5
gminy ^b	25,9	24,0	18,0	16,3	18,3
miasta na prawach powiatu	24,6	27,0	30,4	23,1	22,7
powiaty	19,6	17,9	11,8	10,9	12,3
województwo	41,6	43,0	37,1	24,7	35,5
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł:					
ogółem	-987,7	-956,8	-288,2	75,2	104,8
gminy ^b	-427,8	-249,1	-84,0	20,9	-61,5
miasta na prawach powiatu	-336,9	-621,1	-143,2	39,5	67,8
powiaty	-75,5	-10,8	-28,4	-0,1	27,0
województwo	-147,4	-75,8	-32,7	14,9	71,5

a Dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Bez gmin mających również status miast na prawach powiatu.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Excluding gminas which are also cities with powiat status. c Sum of all types of

WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM

2015	2016	2017	2018	2019	2020	Specification
103,7	94,8	116,1	110,8	105,6	92,1	Retail sale of goods ^a (previous year=100; current prices)
58,3	58,5	61,0	63,0	.	.	Hard surface communal and district roads per 100 km ² of total area
45,9	49,8	53,1	51,3	51,9	.	Share of renewable energy sources in production of electricity in %
						Share of own revenue in total revenue of local government units in %:
52,1	49,5	48,8	49,5	48,9	.	total
46,8	41,8	39,9	40,9	41,2	.	gminas ^b
64,8	62,9	64,7	65,5	61,1	.	cities with powiat status
32,8	35,0	34,2	34,8	39,7	.	powiats
47,4	55,5	54,6	49,9	52,1	.	Voivodship
						Total investment grants ^c for local government units in million PLN:
1065,7	475,4	501,9	1081,4	1284,8	.	total
301,2	113,9	220,6	475,7	437,6	.	gminas ^b
460,0	239,5	77,7	160,2	388,7	.	cities with powiat status
99,1	61,5	102,1	190,4	101,5	.	powiats
205,3	60,5	101,5	255,1	357,0	.	Voivodship
						Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %:
18,8	12,1	13,8	20,9	19,0	.	total
17,3	11,2	14,5	21,8	16,7	.	gminas ^b
19,0	11,9	11,3	16,2	17,2	.	cities with powiat status
14,0	12,7	14,3	21,7	17,2	.	powiats
35,4	20,3	21,8	39,1	45,6	.	Voivodship
						Result of budgets of local government units in million PLN:
342,3	506,4	-2,6	-576,5	-319,8	.	total
82,7	237,5	-71,7	-460,8	-47,9	.	gminas ^b
207,6	224,4	37,7	-51,5	-243,0	.	cities with powiat status
12,1	21,4	48,4	-59,8	1,9	.	powiats
40,0	23,2	-17,0	-4,5	-30,7	.	Voivodship

^c Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych.
investment grants.

Rozdział 9. Wybrane dane o Gdańsku

Chapter 9. Selected data on Gdańsk

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tonach/rok:					
gazowych (bez dwutlenku węgla)	15406	16099	13534	9433	8194
pyłowych	830	802	745	559	385
Odpady wytworzone ^a w tys. t	350,6	421,8	635	325,8	459,6
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w kg	356,4	347,6	321,2	292,6	296,5
Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,1	0,2	-0,2	-0,5	0,1
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 grudnia)	54,6	56,1	57,8	59,5	61,6
Udział dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych ^c w %	4,4	4,6	4,7	5,9	8,5
Stopa bezrobocia rejestrowanego w % (stan w dniu 31 grudnia)	5,4	5,4	6,3	6,5	5,5
Udział długotrwale bezrobotnych w %	14,1	22,0	27,3	36,4	42,3
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	22	81	57	85	33
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych (stan w dniu 31 grudnia)	2,42	2,37	2,31	2,27	2,23
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	714	735	749	791	767
Liczba osób na 1 przychodnię ^d	2860	2489	2314	2230	2156
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej ^d na 1 mieszkańca	8,3	8,5	8,9	9,0 ^b	9,3
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w tys. zł	32130,5	33803,4	26610,4	27857,8	24969,7
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych ^c na 1000 dzieci w wieku do lat 3	38	46	48	67	95
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	141,6	141,9	147,0	151,3	154,1
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	96,0	94,8	97,2	99,5	100,2
Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	18,6	19,4	20,6	22,0	23,5
Wskaźnik rentowności obrotu netto ^e w %	3,5	2,7	2,8	3,1	1,6
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach ^e według lokalizacji inwestycji na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	7234	6871	6544	6592	8552
Produkcja sprzedana przemysłu ^e w mln zł (ceny bieżące)	30037,3	41079,9	45788,5	41237,1	40404,4
Produkcja budowlano-montażowa ^e w mln zł (ceny bieżące)	1596,9	1686,0	1543,1	1494,7	1511,2
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	7,7	9,6	11,1	8,4	8,5
Dochody własne miasta na 1 mieszkańca w zł	3045	3054	3194	3298	3797
Wydatki majątkowe miasta na 1 mieszkańca w zł	1216	1956	2563	1729	1651

a W ciągu roku. Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Dane zmieniono w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji. c Do 2012 r. bez klubów w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a During the year. Excluding municipal waste. b Data have been changed in relation to data published in the previous edition. c Until 2012, excluding economic entities employing more than 9 persons.

2015	2016	2017	2018	2019	2020	Specification
						Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in 2018 in tonnes/year:
10298	6666	4747	5315	5180		• gaseous pollutants (excluding carbon dioxide)
474	260	176	177	112		• particulate pollutants
228,2	348	261,7	527,2	144,5		• Waste generated ^a in thousand tonnes
270,8	295,6	295,2	279,0 ^b	268,7		• Mixed municipal waste collected per capita in kg
0,1	1,4	1,4	0,5	1,0	-0,8	Natural increase per 1,000 population
64,0	66,5	69,0	71,0	72,4	74,1	Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31 December)
9,9	10,6	11,5	13,2	16,9		• Share of children up to the age of 3 attending nurseries and children's club ^c in %
4,0	3,5	2,7	2,6	2,4 ^b	3,5	Registered unemployment rate in % (as of 31 December)
40,6	36,6	37,5	36,3	38,9	34,5	Share of long-term unemployed persons in %
16	11	15	12	8	15	Registered unemployed persons per job offer
2,19	2,15	2,09	2,04	1,99		• Population per dwelling in dwelling stocks (as of 31 December)
727	835	922	956	940		• Children in pre-primary establishments per 1,000 children aged 3-6
2160	2080	2010	1768	1784		• Population per out-patient department ^d
9,5	9,6	10,0	10,0 ^b	10,8		• Medical consultations provided in out-patient health care ^d per capita
27601,3	31045,5	29901,4	30048,4	35636,6		• Social assistance benefits granted in thousand PLN
104	111	118	146	178		• Places in nurseries and children's clubs ^c per 1,000 children up to the age of 3
158,6	162,6	167,1	165,1	169,6	176,4	Entities of the national economy per 1,000 population (as of 31 December)
102,2	103,7	106,5	111,2	114,6	119,5	Natural persons conducting economic activity per 1,000 population (as of 31 December)
25,6	27,6	29,0	23,3	24,3	25,7	Commercial companies per 1,000 population (as of 31 December)
3,3	3,8	4,5	4,3	3,2	1,7	Net turnover profitability indicator ^e in %
9540	8172	10225	9891	9779		• Investment outlays in enterprises ^e according to investment location per capita in PLN (current prices)
34195,5	31094,4	34685,0	41979,8	42739,6	34830,3	Sold production of industry ^e in million PLN (current prices)
1600,5	1488,4	1525,0	2111,4	2183,8	2612,2	Construction and assembly production ^e in million PLN (current prices)
9,8	11,0	13,9	14,7	15,5 ^b	13,9	Dwellings completed per 1,000 population
3802	3877	4167	4734	4951		• Own revenue of city per capita in PLN
1326	1067	949	1446	1451		• Property expenditure of city per capita in PLN

dziecięcych. d Od 2012 r. łącznie z danymi resortu obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. e Dotyczą podmiotów gospodarczych,

children's clubs. d Since 2012, together with data of the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration. e Data concern